CUM A FOST ÎMBĂLSĂMAT STALIN (II)

„Veți ajunge acolo unde trebuie" !

După cum au afirmat martorii oculari, medicii, inclusiv cunoscutul specialist în boli cardiovasculare P.E. Lukomski (veniți la vila de la Kunțevo, spre a-i da asistență medicală lui Stalin — n.t.) erau atît de emoționați, încît le tremurau și mîinile. Nici măcar n-au fost în stare să-i scoată cămașa. Au trebuit să o taie cu foarfeca. După ce au examinat bolnavul, au stabilit diagnosticul : hemoragie cerebrală. Apoi au început tratamentul medical — injecții cu camfor, aplicare de lipitori, insuflare de oxigen. De intervenție chirurgicală nu putea fi vorba. Care chirurg și-ar fi asumat răspunderea ? Mai ales că, în tot acest timp, Beria semăna spaima printre medici, punîndu-le mereu aceeași sinistră întrebare : „Voi, barem garantați viața tovarășului Stalin ?"

Mărturiile celor ce au fost atunci, acolo, constituie un interesant document referitor la epoca respectivă. Ele relevă unele din trăsăturile ei cele mai specifice, cum ar fi atmosfera aceea într-atîta de îmbibată de frică, încît pînă și celor din gardă le era teamă să intre la conducător, fără permisiunea lui... Și aceasta, chiar și în timp ce Stalin era deja un nevolnic. De aceea — probabil — nu e deloc întîmplător că, în preajma lui, nu se găsea nici un medic (spre deosebire de N. Ceaușescu, fidelul său ucenic în ale despotismului, Stalin, se pare, nu era și ipohondru — n.t.). Mai exact : nu prea se grăbeau să-i acorde nici unui doctor accesul la Stalin. Dîndu-și seama că zilele șefului sînt numărate, «tovarășii săi de luptă» parcă se străduiau să-i grăbească sfîrșitul. De aceea, desigur, se poate afirma că grosolănia care îl caracterizа pe Beria nu constituie singura explicație a accesului de furie ce l-a cuprins pe acesta, la un moment dat, și descris de un martor ocular.

Ne referim la maiorul V. Tukov, colaborator al lui Stalin pentru misiuni speciale, care, în amintirile sale, scrie : „Toată țara aflase despre boala lui Stalin. La vilă (e vorba de vila din Kunțevo, unde locuia tiranul — n.t.) se primeau, tot mai des, telefoane de la diverși medici care, cu generozitate, solicitau permisiunea de a-l vedea pe Stalin, dînd toate asigurările că îl vor vindeca. Sunau chiar și din alte țări. Unul dintre binevoitori s-a vădit a fi deosebit de insistent. Atunci a venit Beria la aparat. Fără nici o introducere, l-a întrebat pe esculapul prea stăruitor : «Cine ești tu, mă ? Ești un provocator sau un bandit ?» Interlocutorul, înțelegînd, probabil, cu cine avea de-a face, a pus receptorul în furcă".

*

Cînd în buletinele despre starea sănătății lui Stalin date publicității au apărut cuvintele : „s-au accelerat fenomenele de respirație periodică (respirație Cheyne-Stockes)" — multora, în primul rînd medicilor, le-a devenit clar că bolnavul nu mai avea multe ore de trăit.

Firește, nimeni nu se îndoia că el va fi înmormîntat în Mausoleu. Căci vezi bine, toată lumea știa : Stalin este Lenin al zilelor noastre...

De aceea, citind ziarele apărute în primele zile ale lunii martie, cei ce făceau parte din colectivul Laboratorului de cercetări științifice de pe lîngă Mausoleul „V.I. Lenin" au înțeles că foarte curînd le va reveni «o lucrare» de mare răspundere. Șeful laboratorului, prof. dr. S.R. Mardașev, îl chemă în cabinetul său pe dr. S.S. Debov (pe atunci candidat în științe, cercetător științific principal) și, în cel mai strict secret, îi spuse :

— Verificați dacă avem tot ce trebuie, întrucît e nevoie de o pregătire de gradul unu. Dar să nu faceți cunoscut nimănui acest lucru. Aveți grijă, dacă află cineva despre aceasta, nouă, amîndurora, n-o să ne fie prea bine.

Vorbele lui aveau o motivație temeinică, nu fuseseră rostite în van. Într-adevăr, ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi aflat ? — Aha, deci vă pregătiți dinainte în vederea morții tovarășului Stalin ?! Și aceasta, pe fondul recentei arestări a grupului de «medici-diversioniști» (este vorba de inscenarea organizată împotriva unor medici de frunte din Moscova, la începutul anului 1953, care însă au fost eliberați și reabilitați îndată după moartea tiranului — n.t.). De altfel, cu cîtva timp înainte îl înșfăcaseră chiar pe șeful laboratorului de pe lîngă Mausoleu... Adică pe dr. Boris Ilici Zbarski, cel care a condus această instituție din 1937, pînă la începutul anului 1952, cînd a fost arestat sub învinuirea de spionaj ; care din 1924 a întreprins diverse lucrări de îmbălsămare și de conservare a corpului lui Lenin ; care fusese distins cu titlul de Erou al Muncii și cu cel de laureat al Premiului de Stat al U.R.S.S., cu trei ordine „Lenin", cu două ordine „Steagul Roșu al Muncii", cu ordinul „Insigna de Onoare", cu o serie întreagă de medalii și diplome — tocmai el a fost declarat dușman al poporului !

După arestarea lui, organele «competente» au schimbat jumătate din componența lucrătorilor laboratorului.

— Înainte de război, am audiat cursurile ținute de Boris Ilici la Institutul de medicină nr. 1 din Moscova, am activat în societatea științifică studențească de pe lîngă catedra de biochimie, al cărei șef era el, — își amintește S. S. Debov. — Pentru mine el reprezenta cea mai înaltă autoritate științifică. Și, cu toate acestea, după ce l-au arestat mi s-a strecurat și mie în suflet îndoiala : „Dacă, totuși, nu am fost vigilent și Zbarski este, în realitate, un agent al spionajului străin ?"... Dar, și să nu ne fi pregătit pentru îmbălsămare nu ar fi fost posibil ! Dacă nu am fi îndeplinit previzibila însărcinare cu operativitate și la un bun nivel calitativ, — relatează dr. Debov, în continuare, — ne-ar fi etichetat, fără șovăială, drept «diversioniști», drept persoane ce nu nutreau suficient respect față de «conducătorul genial al tuturor popoarelor». Ca atare, ne-am fi primit pedeapsa corespunzătoare acestei etichete... În cea mai deplină taină, am trecut la revizuirea întregului inventar de care urma să avem nevoie, la efectuarea tuturor pregătirilor. Și, iată, în seara de 5 martie, mă sună acasă profesorul Mardașev și îmi spune : „Îmbrăcați-vă imediat și ieșiți în stradă. Acolo o să vă aștepte o mașină". — „Va trebui să lucrăm ?" — „Da".

Totul era limpede. Dr. S.S. Debov coboră în stradă, unde, într-adevăr îl aștepta un automobil ZIS blindat, dintre acelea cu care călătorea Stalin. Se așează pe banchetă și întrebă cu naivitate : „Unde mergem ?" Răspunsul venit fu scurt și tăios : „Veți ajunge acolo unde trebuie".

Rulau cu mare viteză. Nu încetineau nici măcar la răspîntii, unde agenții de circulație le dădeau, pe loc, cale liberă, abia apucînd să salute. Au oprit pe strada Sadova-Kudrinskaia, la laboratorul Mausoleului. Corpul neînsuflețit fusese deja adus și depus la serviciul de prosectură (actualmente, în acea clădire se află Institutul de cercetări pentru medicină legală al Ministerului Sănătății din U.R.S.S.). Acolo a avut loc necropsia și îmbălsămarea. Au participat prof. dr. S.R. Mardașev, doctorii B.N. Uskov, A.P. Avțin, S.S. Debov, I.S. Kuznețov și alți cîțiva cercetători ai laboratorului, anatomopatologi, precum și medicii curanți.

Prezentare și traducere de
DAN LĂZĂRESCU

(Va urma)

PREVIZIUNI

O revistă americană a invitat o serie de scriitori, autori de literatură de anticipație să facă previziuni cu privire la descoperirile și realizările pe care știința le făgăduiește omenirii pînă la sfîrșitul secolului XX. Iată cîteva din ele :

● Aproape întreaga medicină va fi substituită de manipulările genetice, tratamentele fiind aplicate nu de medici, ci de către inginerii geneticieni.

● Va fi învinsă SIDA și informațiile obținute în procesul luptei cu această boală vor deschide noi orizonturi în fața biologiei și medicinii.

● Anumite boli psihice vor fi vindecate prin implantarea în creier a unor stimulatoare miniaturale, care vor corecta afecțiunile respective. Bolnavul simțind apropierea crizei sau agravarea stării sale va putea singur să regleze funcționarea creierului său.

● Computerul personal va cîștiga dimensiunile celui de buzunar. Femeile, copiii și bătrînii vor putea avea un aparător personal, sub forma unei brățări electronice, a unui colan sau a unei insigne. În caz de necesitate, dispozitivul electronic de protecție anunță poliția și transmite secției din zonă imaginea infractorului, precum și coordonatele locului. În acest fel, vor dispare practic unele infracțiuni.

● Sistemele video, folosite în locuințe vor conduce la diminuarea considerabilă a sălilor de cinema. Accesul tot mai larg la folosirea camerelor portative de televiziune cu vidmagnetoscop încorporat va revoluționa și procesul de producție a filmelor cinematografice, care va deveni ieftin, filmele putînd fi realizate de entuziaști și „arse" filmării, fără cheltuieli mari și studiouri uriașe.

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Mărioara
DORIN MĂRAN, București

ADDENDA CUNOAȘTERII ?!

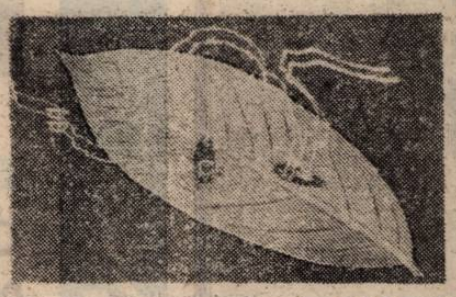

Unele animale sînt capabile să emită lumină. Care sînt organele care le permit să dea naștere unui asemenea fenomen ?

Bioluminiscența sau facultatea de a emite raze luminoase este un fenomen caracteristic anumitor bacterii, ciuperci și animale. Bioluminiscența este un factor esențial al vieții din spațiile abisale și este produsă de niște celule speciale, celule fotofore. În ceea ce privește viața terestră, licuricii sînt celebrele insecte luminoase. Ei aparțin unor familii de coleoptere. Anumite specii din sud-estul Asiei se reunesc cu sutele pe cîte un arbore, emițînd raze luminoase la intervale regulate de timp. Copacul pare iluminat de minuscule ghirlande electrice. Atît masculii cît și femelele par să aibă dispuse pe abdomen lanterne miniaturale. În perioada acuplării, femelele își așteaptă partenerii, emițînd mici scîntei sau, în funcție de specie, răspunzînd la semnalele luminoase provocate de masculi. Contrar majorității licuricilor, speciile din nordul Europei emit o lumină constantă. Bioluminiscența femelelor face posibilă atragerea chiar a acelor masculi care străluce mai puțin. Cum aminteam, licuricii dispun de celule speciale producătoare de lumină. În interiorul lor are loc un fenomen de oxidare, determinat de acizii unei substanțe, denumite luciferină. Insecta poate să varieze intensitatea luminii, prin reglarea cantității de acid dirijate spre celulele fotofore. Culoarea luminii diferă și ea, în funcție de spațiul unde se produce. Unele coleoptere sînt înzestrate chiar cu „lanterne" bicolore. Lumina emisă este întotdeauna rece, adică descărcată de sarcina calorică, deoarece 95 la sută din energia eliberată e necesară producerii sale.

A.P.

MISTERUL LICURICILOR

Explozii în adîncurile Pacificului

Mai mult de 2 500 de explozii au avut loc. Nu au fost dintre cele foarte puternice, ci de mică intensitate. Ele nu au avut loc la Beirut sau la Bogota, două orașe care se află aproape cotidian în atenția întregii lumi prin automobilele-capcană care sar în aer și fac victime numeroase în rîndul pămînenilor, ci pe fundul celui mai întins ocean al planetei. Specialiștii de la „Scripps Institution of Oceanography" din Jolla (California) au provocat exploziile în abisurile Pacificului pentru a înregistra seismele declanșate pe seismografe. Și aceste sensibile aparate de înregistrare au fost plasate pe fundul oceanului. Propagarea semnalelor acustice a indicat existența unui bloc de piatră lat de cel puțin 6 kilometri și lung de cîțiva kilometri, aflat sub creasta Pacificului. Temperatura sa — 1 000°C. Într-o asemenea arie submarină, pietrele, care sînt mult mai ușoare decît materialul de deasupra lor, din cauza temperaturii ridicate, împing scoarța pămîntului în sus, apreciază oceanografii americani. Datorită unor eșafodaje de piatră neobișnuite, creasta Pacificului se ridică la 200—400 m deasupra fundului, pe întinderi de ape. Fluidizarea materiei nu este posibilă, deoarece temperatura nu este suficient de ridicată. Uriașul șleau de piatră din străfundurile Pacificului este acoperit că o uriașă „pălărie" de către noua scoarță a pămîntului, ce se produce în permanență. Geologii și oceanografii au ajuns la concluzia că forma „pălăriei" este asemănătoare unei păstăi de fasole, dar cu un diametru de patru kilometri. Cum se alimentează noua scoarță submarină a planetei ? Printr-un canal îngust care, prin centrul blocului de piatră, permite ridicarea magmei lichide.

Dar și creasta oceanului se deplasează. Care ar fi cauza ? Lăcașurile de magmă de sub scoarța oceanului nu sînt constante. Pe parcursul a o sută de mii de ani, apreciază specialiștii americani, creasta descoperită în Pacific s-a deplasat cu doi kilometri. Este evident, deci, că o nouă scoarță a pămîntului se produce în permanență de-a lungul crestei oceanelor centrale. Din atari ridicături se scurge magmă lichidă. Această materie se răcește și prin presiune împinge de o parte și de alta, plăcile oceanice ale scoarței Pămîntului. Fenomenul împingerii se perpetuează pînă cînd plăcile submarine ating platforma continentală, după care se scufundă în pămînt.

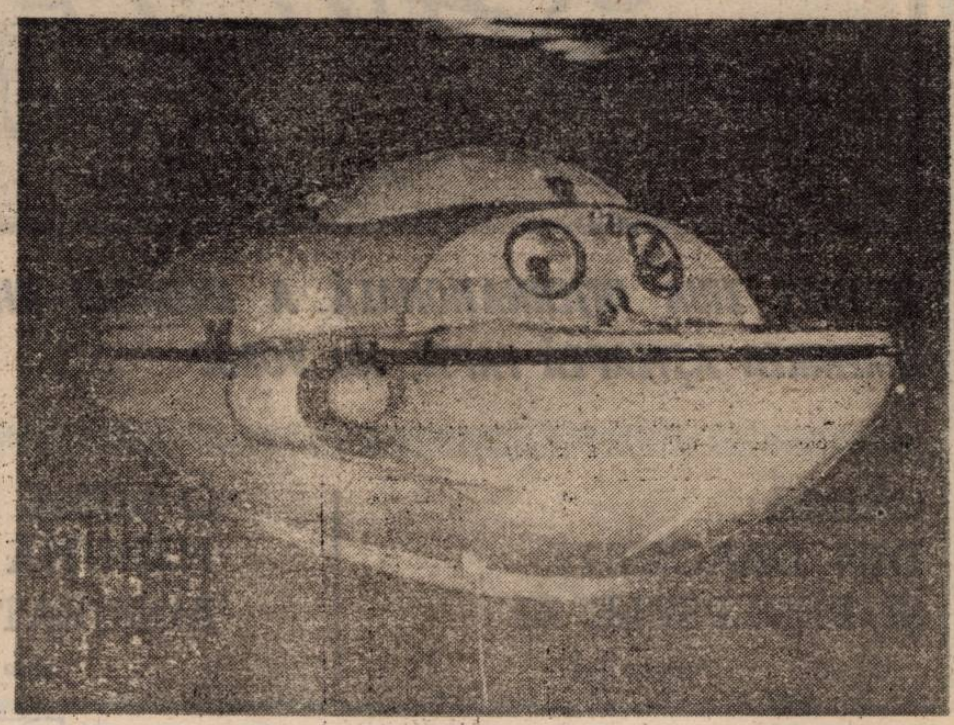

CUTREMURUL — O MARE NECUNOSCUTĂ

Cele aproximativ 13 ore și jumătate din zilele de 30 și 31 mai a.c. ne-au reamintit în mod dramatic de nesiguranța esențială a existenței noastre și, implicit, de o anume obligație care ne revine ca, pe lîngă omeneasca uitare a durerilor și necazurilor, să nu neglijăm totuși o seamă de lucruri care ,treptat, trebuie să devină parte integrantă a culturii noastre generale și, de ce nu, a celei civice.

În acest sens, ne-am gîndit să strîngem la un loc cîteva cunoștințe generale despre cutremure. Poate că unele lucruri devenindu-ne familiare, cunoscîndu-le mai bine, vom fi mai pregătiți să întîmpinăm evenimente seismice viitoare. Căci, oricît ne-am dori de mult ca ele să nu se mai întîmple, știm prea bine că, așa cum spune vorba din bătrîni, nu este după cum vrea omul, ci după cum dă Domnul...

Întocmirea acestei „fișe generale" a cutremurelor a fost realizată cu ajutorul Dlui **Dr. VASILE MÂRZA, cercetător principal la Centrul de Fizica Pămîntului.**

Cum este și normal, vom începe cu primele două întrebări pe care ni le punem cu toții în momentul în care sîntem nevoiți să înfruntăm dezlănțuirea cutremurului : care sînt magnitudinea și intensitatea sa ? Iată-le deci descrise pe scurt, cu cîteva comentarii menite să ne dea o idee mai aproape de realitate a ceea ce reprezintă uneori atît de abstractele „grade" pe care le asociem evenimentului.

SCARA DE MAGNITUDINE RICHTER

Magnitudinea unui cutremur a fost definită prima oară de seismologul american Charles F. Richter ca o mărime caracterizînd „tăria" cutremurului, în legătură cu energia degajată. Ecartul mare de valori ale acesteia din urmă l-a făcut pe Richter să adopte o scară logaritmică, astfel încît ,cu fiecare unitate de magnitudine, amplitudinea mișcării terenului crește de 10 ori iar energia asociată undelor seismice crește de aproximativ 32 de ori. Cunoașterea magnitudinii se adaugă celorlalți cel puțin patru parametri necesari caracterizării succinte a cutremurului : latitudinea și longitudinea (deci coordonatele geografice ale epicentrului), adîncimea (focarului, sau hipocentrului) și timpul la origine (momentul inițierii ruperii). Se observă imediat că magnitudinea, un parametru energetic, este mai puțin accesibilă observației directe, intuiției noastre și, implicit, mai dificil de determinat decît ceilalți parametri, fiind cu toate acestea de o mare importanță pentru caracterizarea și clasificarea cutremurelor.

Pentru cei dintre dv. mai interesați în detalii, una dintre cele mai generale relații de calcul al magnitudinii este următoarea :

$$M = \log A/T + f(D, h) + Cs + Cr$$

unde M=magnitudinea, A=amplitudinea de oscilație a solului, T=perioada corespunzătoare a oscilației solului, f=funcția de calibrație a instrumentului, D=distanța epicentrală h = adîncimea focală, Cs = corecția de stație și Cr = corecția regională

Iată ce înseamnă 11 din treptele scării Richter legate de energia radiată și comparate, unele din ele, cu cîteva repere familiare. Să mai remarcăm doar că magnitudini negative apar pentru valori puternic subunitare ale raportului A/T și că limitarea superioară la gradul nouă nu este inerentă scalei ci reflectă pur și simplu faptul că nu se cunosc cutremure depășind această valoare.

Magnitudinea	Energia radiată (Jouli)	Fenomene echivalente
—2	60	Un bec de 1 Watt funcționînd timp de 1 minut
—1	$2 \cdot 10^3$	
0	$60 \cdot 10^3$	0,5 Kg exploziv
1	$2 \cdot 10^6$	Energia unui camion de 4 tone deplasîndu-se cu 120 Km/h
2	$60 \cdot 10^6$	prag de perceptibilitate
3	$2 \cdot 10^9$	
4	$60 \cdot 10^9$	1 000 tone exploziv
5	$2 \cdot 10^{12}$	prag de perceptibilitate a cutremurelor vrîncene
6	$60 \cdot 10^{12}$	cutremur vrîncean puternic
7	$2 \cdot 10^{15}$	cutremur vrîncean distrugător
8	$60 \cdot 10^{15}$	cutremurul de la San Francisco din 1906 ; echivalentul a circa 1 250 bombe tip Hiroshima
9	$2 \cdot 10^{18}$	cutremurul chilian din 1960

Comparînd magnitudinea cu intensitatea putem face următoarele observații : 1. spre deosebire de magnitudine, intensitatea nu este constantă, ea depinzînd de locul de observare ; 2. scara de magnitudine este continuă (rotunjirile la zecimi de unitate se fac din motive practice) pe cînd cea a intensității este discretă ; 3. intensitatea are un caracter mai subiectiv decît magnitudinea, depinzînd și de persoana și de locul observației ; 4. scara de intensități permite doar o clasificare în funcție de efectele cutremurelor, astfel că două cutremure diferite ca magnitudine pot avea intensități egale sau invers.

Este de asemenea instructiv să urmărim o clasificare a cutremurelor după magnitudinea lor (M) :

Tipul cutremurului	M	Incidența medie anuală pe glob
1. Cutremure mari	$+7,0$	
— gigantice	$+9,0$	0,1
— uriașe	$7,8 \div M \div 9,0$	1
— majore	$7,0 \div M \div 7,8$	20
2. Cutremure moderate	$5,0 \div M \div 7,0$	1 200
3. Cutremure mici	$3,0 \div M \div 5,0$	50 000
4. Microcutremure	$0 \div M \div 3,0$	1 000 000 000
5. Ultramicrocutremure	$-3,0 \div M \div 0$	
6. Nanocutremure	$-5,0 \div M \div -3,0$	

În fine, să urmărim și scara de intensități Mercalli pentru ca apoi să putem arunca o privire asupra statisticii cutremurelor vrîncene din ultima sută de ani ; pentru a vă facilita estimarea de către dv. înșivă a intensității cutremurelor, vă prezentăm și succinte descrieri ale celor 12 „trepte" (grade) de intensitate ale acestei scări.

CELE 12 GRADE ALE SCĂRII DE INTENSITATE MERCALLI

I. **Nesesizabil.** Cutremur la limita perceptibilității umane, detectabil doar de seismografe.

II. **Abia sesizabil.** Doar anumite persoane, aflate în repaus, vor simți vibrația.

III. **Cutremur slab, parțial sesizabil.** Simțit în interior doar de puține persoane, iar în exterior numai în condiții favorabile.

IV. **Cutremur ușor sesizabil.** Simțit de multă lume în interior, de puțini în exterior. Vibrație asemănătoare celei provocate de un camion greu.

V. **Cutremur care trezește.** Simțit în interior de toată lumea și în exterior de multe persoane. Mulți oameni care dorm se trezesc. Unii părăsesc clădirile. Obiectele atîrnate se leagănă considerabil. Pendulele se pot uneori opri, tablourile se deplasează și se ciocnesc de pereți. Ușoare stricăciuni posibile în clădiri slab construite.

VI. **Inspăimîntător.** Simțit de majoritatea oamenilor în interior și exterior. Mulți se sperie și fug din clădiri, unii își pierd echilibrul. Animalele domestice fug din adăposturi. Se sparg vase, cad cărți. Mobila grea se deplasează. Stricăciuni ușoare la clădiri de rezistență medie ; mai pronunțate la clădiri slab construite.

VII. **Cutremur provocator de stricăciuni.** Majoritatea oamenilor înspăimîntați aleargă afară, pentru mulți este dificil să rămînă în picioare. Vibrații simțite de cei ce conduc autoturisme. Stricăciuni ușoare chiar și la clădiri bine construite, moderate la clădiri de rezistență și importante (inclusiv distrugeri) la clădiri slab construite. Valuri și turbioane de apă.

VIII. **Cutremur distrugător de clădiri.** Teamă și panică. Ruperi de crengi de copaci. Mobila grea se mișcă și parțial se răstoarnă. Stricăciuni parțiale la candelabre, moderate la clădiri bine construite, grave la clădiri de rezistență medie ; distrugerea clădirilor slab construite. Distrugeri întîmplătoare de conducte, deplasări și torsionări ale monumentelor. Puțuri secate se pot umple din nou. Modificări de debit și nivel ale apelor.

IX. **Stricăciuni generale la clădiri.** Panică generală. Sricăciuni considerabile la mobilă. Animale fug în dezordine. Cad monumente și coloane. Stricăciuni totale la clădiri slab construite. Distrugeri la clădiri de rezistență medie și stricăciuni mari la clădiri solide, unele putînd chiar fi distruse. În cazuri singulare, șine de cale ferată se pot îndoi.

X. **Distrugerea generală a clădirilor.** Distrugeri parțiale la clădiri solide, chiar și distrugeri totale. Stricăciuni sensibile la baraje și grave la poduri. Distrugerea sau îndoirea conductelor subterane. Ondularea șoselelor pavate sau asfaltate. Alunecări de teren, lichefieri pronunțate. Pot apare noi lacuri.

XI. **Cutremur catastrofal.** Stricăciuni severe chiar la clădiri solid construite, poduri, baraje, linii de cale ferată. Autostrăzi impracticabile. Conducte subterane distruse. Modificări majore ale solului ; ruperi și fisuri. Alunecări numeroase de teren, prăbușiri de roci.

XII. **Cataclism.** Distrugeri sau stricăciuni puternice la practic toate construcțiile, de suprafață și subterane. Modificări radicale ale suprafeței terenului. Lacuri zăgăzuite, cursurile riurilor se schimbă, apar cascade...

Referindu-ne cu precădere la zona Vrancea, putem face următoarele observații.

O caracteristică a cutremurelor vrîncene de magnitudine aprox. șase și mai mare pe scara Richter este apariția lor în dublete sau chiar în triplete. Iată de exemplu o statistică pe 100 de ani a acestui tip de evenimente în zona Vrancea. După cum se vede din tabel, din 25 de evenimente numai 7 au fost singulare. În coloana „M" este dată magnitudinea, iar în coloana „I_0" — intensitatea maximă pe scara Mercalli.

DATA	M	I_0	OBS.
1. 1880, 25 dec.	6,5	VII½	
2. 1888, 19 august	6,2	VII	
3. 1893, 1 mai	5,9	VI½	
4. 1893, 17 august	6,5	VIII	triplet
5. 1893, 10 septembrie	6,2	VII	
6. 1894, 4 martie	6,2	VII	
7. 1894, 31 august	6,8	VIII	dublet
8. 1896, 11 martie	6,3	VII	
9. 1903, 13 septembrie	6,0	VI½	
10. 1904, 6 februarie	6,3	(VI)	dublet
11. 1908, 6 octombrie	6,8	VIII	
12. 1912, 25 mai	6,4	VII	
13. 1912, 25 mai	5,8	VI	triplet
14. 1912, 25 mai	5,4	V½	
15. 1934, 29 martie	6,3	(VIII)	
16. 1939, 5 septembrie	6,1	(VI)	
17. 1940, 22 octombrie	6,2	VII	
18. 1940, 10 noiembrie	7,4	IX½	dublet
19. 1945, 7 septembrie	6,5	VII½	
20. 1945, 9 decembrie	6,2	VII	dublet
21. 1948, 29 mai	6,0	VI½	
22. 1977, 4 martie	7,2	IX	
23. 1986, 30 august	7,0	VIII½	dublet
24. 1990, 30 mai	6,8	VIII	
25. 1990, 31 mai	5,9	VII	dublet

Ca să avem o imagine cît mai completă, iată în continuare, pentru patru grupe dintre aceste cutremure, adîncimile (H) și intervalele de timp scurse între evenimente :

DATA	H (Km)	INTERVAL DE TIMP
1903/1904	70/75	5 luni
1912/1912/1913	90/100	1 oră/2 ore
1940/1940	125/133	20 zile
1945/1945	80/80	3 luni
1990/1990	100/100	13 ore

APROAPE DE INIMA SEISMULUI

Cum se vede oare, și mai ales cum se simte un asemenea eveniment atunci cînd te afli atît de aproape de el ? Adresăm cu emoție cîteva întrebări la telefon, Dlui **Prof. ȘTEFAN TĂTARU, Șeful stației seismice Vrîncioala.**

Știm că aveți sub observație loturi de animale de test. Ați putut remarca vreo comportare deosebită ?

Nu-au mai rămas doar păsările (printre care papagali peruș), peștii și iepurii. Păsările au înregistrat o agitație sporită cu cîteva zeci de ore înainte, iar iepurii... în preajmă ! Noi ...ne-am preocupat imediat de punerea la punct a aparaturii.

Ați putea spune că activitatea seismică precursoare cutremurului a fost anormală ?

O liniște aproape totală. Ultimul cutremur mai important, de magnitudine 5, s-a înregistrat pe 8 ianuarie 1988. De atunci — ceea ce numim „calm seismic".

Ați putut observa semne exterioare la declanșarea cutremurului ?

Da. Un vuiet puternic cu cîteva zecimi de secundă, chiar o secundă înainte. Și o lumină, în partea de vest a Vrîncioalei, la întretăierea munților cu cerul...

Dar activitatea meteo ?

Nu aș pune-o în legătură cu cutremurul. Totuși trebuie să remarc răcirea bruscă a vremii și mai ales atmosfera încărcată, încețoșată...

Mulțumim și... mult succes !

De succes avem toți nevoie, dar mai ales Stația noastră seismică de la Vrîncioala care, iată, are acum mai mult de treizeci de ani. Datele furnizate de ea contribuie la dezvoltarea cercetărilor asupra seismicității regiunii Balcanilor, o zonă deosebit de activă din punct de vedere seismic.

Chiar în aceste zile în Grecia se desfășoară a 5-a sesiune a Comitetului Permanent de coordonare al Proiectului PNUD/UNESCO intitulat „Rețea pentru reducerea riscului seismic în regiunea Balcanilor".

Amănunte de la această importantă reuniune vom afla în curînd de la **Dr. CORNELIUS RADU, cercetător principal la Centrul de Fizica Pămîntului,** reprezentantul nostru național în comitetul permanent de coordonare, și le vom publica în unul din numerele noastre viitoare.

Pagină realizată de MIHAELA DOROBANȚU

SĂ NU UITĂM SONG-UL

L-am văzut pe **Ioan Luchian Mihalea** într-o zi, pe stradă, și l-am oprit. M-a bucurat întîlnirea. De mult vroiam să aflu ce s-a mai întîmplat cu formațiile Song „dispărute", în ultima vreme, am sesizat, din emisiunile noastre de televiziune. Sigur, era aproape explicabil și totuși, ce păcat. Deci, ce fac Songurile, întreb. „Cîntăm", mi-a răspuns Ioan Luchian Mihalea. „Continuăm să muncim. Cu cei mai vechi, cu noii veniți, o luăm meru de la început, cu repetiții, spectacole, turnee și iar repetiții..."

Îmi oferă pe loc ceea ce doream. Posibilitatea de a-i revedea în spectacol. Așadar, întîi grupul vocal Song al studenților, într-o întîlnire muzicală cu colegii lor de la Institutul de fizică atomică de pe platforma Măgurele.

În seara promisă ploua aprig. Mă întrebam dacă se mai merge la Măgurele și la cine? Totuși mi-am învins comoditatea unui confort domestic și-am pornit spre Casa de cultură a studenților de pe Calea Plevnei unde, cu plăcere, am constatat că tinerețea își respectă angajamentele fără a se împotmoli în vicisitudinile meteorologice. Sala numărul 8 se umplușe de fete și băieți, toți frumoși, veseli, printre ei o fetită de aproape patru ani, cred, pe care aveam să aflu că o cheamă Dana și i se mai spune și Banana, secondată de Radu, poreclit Anul Nou, și de Ionuț așa-zisul Mătăsică. Prezența lor nu stingherea pe nimeni, dar nici ei nu păreau stingheri. Se mișcau cu dezinvoltură printre umbrelele desfăcute, atacau pe cîte un „coleg" mai mare cu întrebările acela care începeau invariabil cu un „de ce" și totul era perfect. Nu știu ce semne misterioase s-au făcut dar dintr-o dată am simțit că se va întîmpla ceva. M-a surprins brusc liniștea. Acordurile pianului, privirea și gestul de atenție ale dirijorului au dat semnalul pentru ceea ce avea să însemne o mică repetiție, încălzirea vocilor și probabil, pregătirea mea. Subtil și discret, Ioan Luchian Mihalea mă integra artiștilor. Dar spectacolul era în altă parte. Și iată-ne în autobuz spre destinația propusă. Nimeresc lîngă Costel Hăbelea și Iulian Isbășoiu, ambii studenți la teologie, de curînd cooptați în Song, buni prieteni, avînd și ei, evident, poreclele lor. Unuia i se spune Teo, probabil de la teolog, celuilalt Părintele. E limpede. Acum pot vorbi și ei (dar și eu), pot cînta în corul acesta fără a le interzice cineva prezența, probabil și eu aș fi putut cînta cu ei, dar nu mai e cazul.

Trec peste plăcerea drumului și iată-ne în sala de spectacol cu alături de studenții-spectatori, pe scenă, artiștii-studenți împreună cu sufletul ansamblului dirijorul Ioan Luchian Mihalea. Evident, concertele acestor minunați tineri nu seamănă cu nimic din ceea ce așteptăm de regulă, de la un cor. Piese din repertoriul Negro Spirituals sînt împletite cu cîntece țigănești, într-o continuă mișcare susținută de ritmul bătăilor din palme, de poezie, de plăcerea de a cînta, totul trecut prin „filtrul" intervențiilor tînărului dirijor, permanent în dialog cu noi, permanent prezent și foarte „pe față" ca să spun așa, intuindu-ne închistările și dîndu-ne posibilitatea să le depășim. Show-ul serii a revenit micuței Dana-Banana, lui Radu-An-Nou și Ionuț-Mătăsică, mini-artiștii cei mai talentați (credeam atunci !), ce interpretau versuri cu mult umor și personalitate. Plăcerea însă nu poate ține prea mult, îmi spuneam, înainte de a porni spre București. Mă înșelam, mereu ceva îmi răsturna prejudecățile pentru că, încă o dată (oare a cîta oară ?), aveam să fiu în plin spectacol. Mașina înghițea kilometri, iar muzica izbucnea prin glasul tinerilor. Așa am ajuns acasă, tot pe ploaie, condusă de acești minunați oameni și arta lor fermecătoare.

O zi pauză și apoi întîlnirea cu Minisongul. Trecuseră abia 28 de ore de la cutremurul din 30 mai și la Sala Dalles era programat acest spectacol în prezența și beneficiul copiilor orfani. Ei însă, spectatorii, n-au mai venit. În schimb Ștefan, Roxana, gemenele Cristina și Adriana, Florentina, dar și Florin, Simona, Ana-Maria, Andrei, Violeta, iată Dana, Radu și Ionuț, din nou Cristina apoi Ioana, Ileana, Ștefănită, Mihaela, Claudia, Laura, Anghel, Andreea, Gabriela și mulți alți „mini"-ai Songului erau deja pe scenă. A fost cel mai fascinant concert la care am asistat. Artiștii, de vîrstă între 4 și 14 ani păreau că știu totul despre arta interpretativă. Băieții chemau fetele la replică muzicală. Împăratul — personajul principal din textul cîntecului (interpretul nu cred să fi avut mai mult de 5 ani), se plimba țanțoș pe scenă, intervelat cu umor de „supușii" săi („Hainele noi ale Împăratului"). De undeva, de lîngă pian, o solistă stîrnea corul, în dreapta scenei răsuna vocea unui băiat în replică, din alt grup i se răspundea evident, tot muzical, iar acolo, printre ei, la pian, același extraordinar Ioan Luchian Mihalea le dirija discret accentele melodice, intrările în „rol", mișcarea scenică. Acolo era viață clocotitoare și adevărată. Asta m-a mai liniștit. Ei, copiii Songului ne-au încîntat sufletele. De-acum știam că sînt pregătiți pentru viitor, că dețin armele cele mai puternice și de nezdrobit. Știam că vor lupta aprig ca să-și apere dreptul de a cînta, de a fi tineri, de a rîde din plin spre viață.

MELANIA CHIRIACESCU

Crima din dragoste și pedepsele ei

VIAȚA CA BEST-SELLER

Aspectul privind premeditarea în crima pasională este foarte greu de apreciat, în lipsa unor dovezi concrete sau a mărturisirii asasinului. Interesantă din acest punct de vedere este nuanțarea făcută de însuși Victor Hugo — cel care a trăit oficial cu actrița Juliette Drouet, fiind căsătorit cu Adèle, care la rîndu-i l-a înșelat cu Saint Beuve. Marele romantic francez, analizînd cu luciditatea scriitorului de mare forță un caz faimos din epocă, vorbea de **premeditarea involuntară**. Un germene de ură încolțit în sufletul unuia dintre parteneri și exteriorizat sporadic, în cursul „războiului rece" ce a înlocuit armonia conjugală, prin expresii de tipul : am să te omor într-o zi !, sau alte amenințări neacoperite la momentul respectiv de o intenție reală, poate crește în cîteva clipe pînă la orbirea rațiunii. Cît este premeditare și cîtă decizie de moment ?

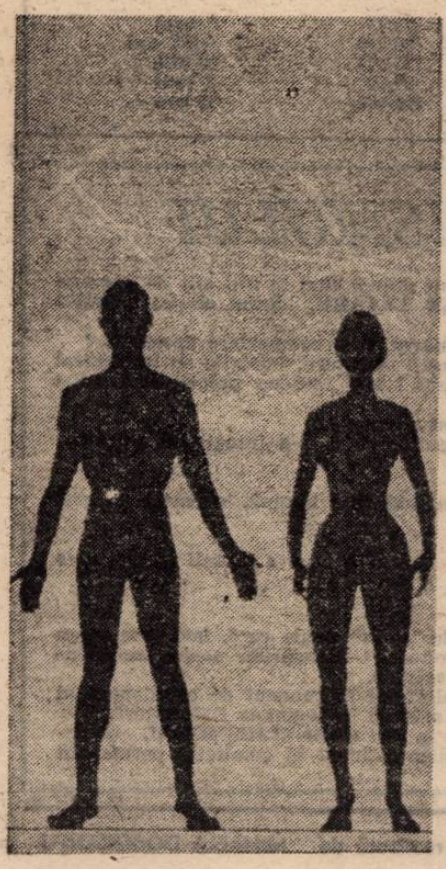

Crima în cauză a implicat familia ducesei de Praslin, al cărei soț o înșela — fără putință de tăgadă — cu guvernanta copiilor lor, domnișoara de Luzzy. Părinții ducesei au încercat, prin mijloacele impuse de rangul lor social, să-l readucă pe ginere la o viață normală, la reabilitarea prestigiului căsniciei afectate de bîrfa intransigentă a societății. N-au reușit, și atunci au trecut la amenințări : divorțul și luarea copiilor sub tutelă, înapoierea întregii dote a fiicei lor. Rezultatul tratativelor discrete n-a fost deloc cel scontat : ducesa de Praslin a fost găsită cu corpul — altădată adorat — măcelărit de circa treizeci de lovituri de cuțit. Comisarul de poliție ce a condus ancheta a dat pe loc două verdicte ale circumstanțelor crimei : improvizație și premeditare. Improvizația e demonstrată de modul de a ucide, aflat în afară de orice profesionalism. Premeditarea e relevată de încercările familiei de a găsi o soluție onorabilă a adulterului. Dar Hugo l-a contrazis pe omul legii, argumentînd cu existența unei nuanțe foarte subtile de premeditare, specifică crimelor pasionale. O premeditare fără dubii, ca exemplu elocvent, găsim în romanul „Adam și Eva" al lui Rebreanu.

Cazuri mai rare sînt cele în care crima intervine în logodne. Iată unul real : Pauline Dubuisson a fost o tînără franțuzoaică, provenind dintr-o familie onorabilă din localitatea Maloles — Bains. Frumoasă, cu un corp splendid (se spune că era vrăjită de propriul ei aspect), îl ucide pe fostul ei logodnic. Motivul ? Acesta s-a consolat prea repede după destrămarea logodnei, petrecîndu-și viața cu altă fată. Este condamnată la muncă silnică pe viață în 1953, dar este eliberată în 1959, după mai multe tentative nereușite de sinucidere. În 1962 nu mai ratează încercarea de a-și lua singură viața. Tragedia acestei femei a stat la baza filmului „Vérité", al regizorului Clouzot.

Referindu-se la criminalii pasionali, d-na avocat Germaine Senéchal afirmă : „nu, nu cred că acești oameni sînt la fel ca toți ceilalți". Aceste cuvinte, care denotă după părerea mea și repulsie și indignare, le-a rostit referitor la cazul pe care l-a asistat la începutul anilor '60. Procesul său a făcut multă vîlvă în epocă. O tînără femeie, frumoasă și inteligentă (oare de ce aceste calități se repetă mereu ?) își urmărește într-o zi soțul, pe cînd acesta intra într-un restaurant. Era ora prînzului. Înarmată cu un revolver, ea pătrunde la un moment dat în local și, fără nici o ezitare, îi trage două gloanțe în cap, în văzul tuturor. Victima a fost doctorul Alain Gérard : soții trăiau separat la vremea respectivă, el avînd o amantă și încercînd în cadrul divorțului declanșat să cîștige copilul. Condamnată la zece ani de reeluziune criminală, Nicole Gérard a încercat să restabilească adevărul „ei" într-o carte de mare luciditate, „Șapte ani de penitență". Nici o remușcare, nici un regret nu răzbat din textele scrise de ea. Căsătorită și divorțată la 16 ani ; se recăsătorește și intră în Rezistența franceză ca infirmieră, se îndrăgostește din nou și se recăsătorește, dar peste patru ani îl întîlnește pe Alain. Izbucnește în sufletul ei o dragoste la prima vedere (coup de foudre). Treptat realizează că, recăsătorită cu Alain (cu care are și copilul) noul partener de viață nu răspunde cu aceeași intensitate la armonia iubirii lor. Se decide în cele din urmă să rămînă singură cu copilul. Ceea ce de fapt se și întîmplă, după ieșirea din închisoare. Dar soarta o ironizează, copilul moare înecat în împrejurări neelucidate. Lui Nicole, autoarea unui asasinat tipic cu premeditare, nu-i rămîne decît să-și scrie memoriile într-un roman. Ne alăturăm întrebării avocatei ei și meditîm la rîndul nostru : este ca un om ca toți oamenii ? Poate că știm prea puțin despre resursele noastre spirituale.

PAUL IOAN

Un Claude Bernard al spiritului :

NICHITA STĂNESCU

În ciuda oricăror alte interpretări, eu prefer să consider că proaspătul volum (apărut la Editura Eminescu) **„Fiziologia poeziei" — proză și versuri de Nichita Stănescu, ediție îngrijită de Alexandru Condeescu** — nu este altceva decît o consistentă și strălucită replică la capodopera „Lecția de anatomie" a lui Rembrandt. Nu mi se pare deloc improbabilă situația în care, absentînd din pinacoteca proprie, tabloul ilustrului olandez să fie înlocuit cu un dreptunghi înrămat și animat de reflecțiile izvorîte din sistemul filozofic al incomparabilului nostru poet. În consecință, lăsați un loc confortabil pe una din simezele cugetului dv. pentru zbuciumul spiritului stănescian — care pune degetul pe rănile gîndului în acest mod : „Omul este propria sa abstracțiune... Cînd materia vrea să se distrugă își inventează omul său. Cînd omul vrea să se distrugă își inventează materia sa...".

Prețiosul cadou oferit de dl. Alexandru Condeescu — care recidivează în chip fericit și oportun după antologia „Ordinea cuvintelor", Editura Cartea Românească, 1985 — trebuie studiat și nu citit. Dacă aveți la îndemînă, printre altele, și captivanta radiografie făcută de Alex. Ștefănescu „Introducere în opera lui Nichita Stănescu" (Editura Minerva, 1986), lecția de fiziologie poate demara în circumstanțe favorabile. Claude Bernard ar fi mîndru de colegul său român, care are drept pacienți metafore și parabole incurabile ale existenței umane. Și totuși, sfîrșitul prelegerii lui Nichita ne lasă un gust amar. În 1979 Academia suedeză l-a împodobit pe grecul Elitis cu ghirlandele Premiului Nobel. Cred că juriul ca un student superficial, a absentat nemotivat de la discursurile poetului nostru. Poate că în robele lor solemne, ei uitaseră că ars longa, vita brevis.

PAUL IOAN

LA ÎNCEPUTURILE TIMPULUI

O descoperire capabilă să schimbe actualele noțiuni despre începuturile timpului a fost făcută de astrofizicienii americani. Ei au reușit să descopere un quasar, care, după spusele lor, este sursa de lumină cea mai îndepărtată din Univers și se află uimitor de aproape de marginea presupusă a spațiului și începuturile timpului. De aceea, se poate trage concluzia că Universul și-a dobîndit structura sa actuală cu răspîndirea inegală a materiei în forme de galaxii stelare mult mai înainte decît se considera. Descoperirea aparține oamenilor de știință, Maartin Schmidt de la Institutul tehnologic din California, care a conceput programul de cercetări la observatorul instalat pe muntele Palomar, James Hann de la Universitatea Princetown (Statul New Jersey), autorul aparaturii necesare înfăptuirii programului respectiv, și Donald Schneider, de la Institutul de cercetări de perspectivă din Princetown, cel ce a analizat rezultatele obținute cu ajutorul unui program computerizat special.

Studiind quasarii, oamenii de știință s-au oprit asupra celui denumit convențional „P-C 1 158+4 635" și aflat în Constelația Ursa Mare, puțin mai jos de cupa Ulciorului Mare. Analiza luminii emanate de acesta arată că el există încă pe vremea cînd Universul atinsese doar a șasea parte din dimensiunile sale de astăzi, iar vîrsta lui reprezenta doar 7 la sută din existența actuală. Din cauza dificultăților în măsurarea vitezei extinderii Universului, aprecierea vîrstei acestuia de către oamenii de știință contemporani oscilează între 10 și 20 de miliarde de ani. Dacă se ia în considerare cifra medie de 15 miliarde, așa cum au calculat astrofizicienii americani, atunci quasarul descoperit de ei s-a format cu aproximativ un miliard de ani după „Marea explozie" — momentul teoretic presupus al nașterii Universului. Conform observațiilor anterioare, quasarii — obiecte cosmice care emană o cantitate uriașă de energie și se află, după cîte se cunoaște, în centrul galaxiilor — au început să apară cu aproximativ 3 miliarde de ani după „Marea explozie". Conform aprecierilor specialiștilor, descoperirea cercetătorilor americani are o importanță uriașă. Astrofizicianul teoretician de la Institutul de cercetări de perspectivă din Princetown, John Bachkoll, l-a calificat drept „uluitor, neașteptat și esențial". Ceea ce s-a întîmplat în Univers cînd acesta avea un miliard de ani este „cea mai importantă chestiune nerezolvată a astronomiei", a declarat M. Wries, directorul Institutului astronomic al Universității din Cambridge (Marea Britanie).

Conform cunoștințelor actuale, la început materia s-a răspîndit în Univers foarte egal. O dovadă a acestui fapt o reprezintă omogenitatea deplină a radiației remanente de microunde și a ecoului „Marii explozii" care se propagă pînă în ziua de azi. Ulterior, materia a început să se condenseze inegal, formînd stelele și galaxiile. Cum și de ce a început acest proces oamenii de știință nu știu cu exactitate. Ipotezele existente în această privință deocamdată nu se confirmă experimental. Descoperirea actuală a astrofizicienilor americani relevă săptăminalul „Za

Rubejom" lasă foarte puțin timp între cele două stări ale Universului. Îngustînd cadrul de timp al trecerii de la o stare la alta, ea, după spusele altui fizician din Princetown, Edward Turner, amenință să zdrobească „ca într-o menghină" teoriile existente.

Vasile OROIAN

CUI ÎI ESTE FRICĂ DE MEDITAȚIA TRANSCENDENTALĂ? (V)

Episoadele publicate pînă acum fac parte dintr-o lucrare de referință în domeniu, anume „Meditație și stress", publicată de „New York Delacorte", 1974. Deși apărută cu peste un deceniu și jumătate în urmă, ea nu-și pierde noutatea și temeinicia științifică, chiar dacă între timp au apărut în lume multe alte lucrări dedicate meditației transcendentale. Despre autorii lucrării vom da cîteva date în numărul viitor al revistei.

Toate centrele de meditație oferă gratuit două conferințe introductive care descriu tehnica și posibilitățile ei. În cazul că vă programați pentru instruire personală, cum decurge aceasta? **Sorinel Bălan** ne informează: Sînteți rugat să aduceți cîteva flori, o batistă albă, pentru a fi folosite într-o scurtă ceremonie tradițională realizată în sanskrită, în care instructorul își exprimă gratitudinea față de vechii profesori ai tradiției. Nu este o ceremonie religioasă deoarece doar o urmăriți. Ea garantează că primiți tehnica așa cum a fost transmisă de secole. Apoi primiți o mantra personală, selectată de profesor, și sînteți călăuzit în prima dvs. meditație cu profesorul. Meditația este practicată acasă de două ori ziua următoare. Toți elevii se întorc seara următoare pentru prima din cele trei sesiuni în grup la care sînt discutate experiențele și reacțiile primei zile. La aceste ședințe întregul proces este mult mai pe larg explicat astfel încît puteți corela ce aflați cu propria dvs. experiență. După acest curs inițial meditanții sînt invitați să revină pentru verificarea personală oricît de des doresc. O verificare săptămînală este recomandată pentru prima lună și una lunară după aceea.

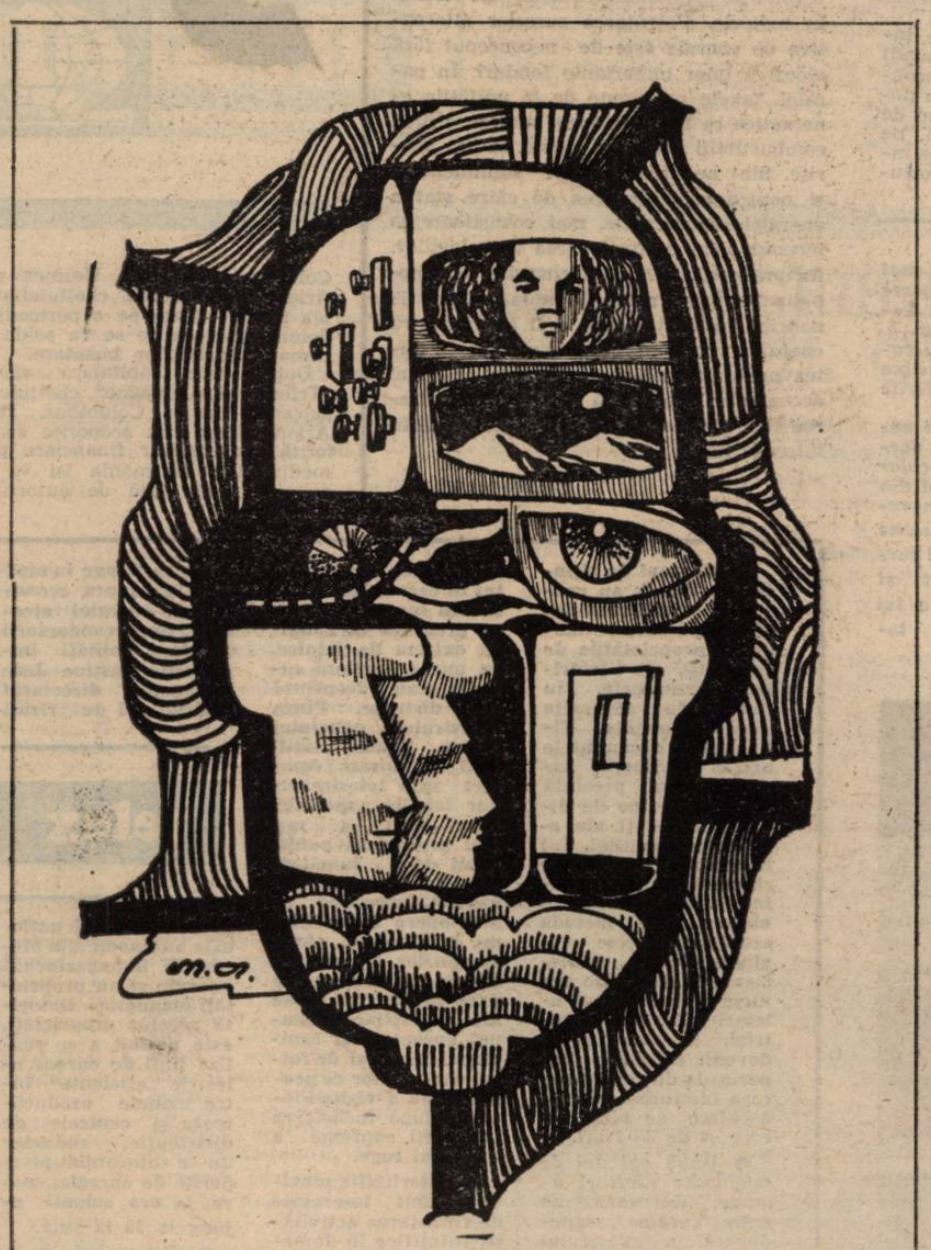

Grafică de MARIAN AVRAMESCU

Dacă efectele stărilor de conștiință din meditație au fost cunoscute de la începuturile umanității numai ultima decadă însă studii științifice asupra acestor stări au furnizat mai multe date. Studii obiective asupra conștiinței au fost posibile prin inventarea unor aparate ca electroencefalograful, care măsoară activitatea electrică a creierului, neinvaziv și calculatoarele, care separă diferitele unde ale creierului în structuri coerente. Alte funcții fiziologice sînt corelate cu diverse stări de conștiință. Tensiunea mușchilor, ritmul inimii, tensiunea sanguină, ritmul respirației și rezistența electrică a pielii sînt măsurabile și furnizează informații valoroase cu privire la legătura dintre fiziologic și stările subiective de conștiință ale unei persoane.

Nathaniel Kleitman și asociații săi din Laboratorul de cercetări asupra somnului, de la Universitatea din Chicago au întreprins primele studii care au diferențiat corelațiile fiziologice ale celor trei stări normale de conștiință: somnul, visul și veghea. Studii asupra călugărilor zen, a yoghinilor indieni și recent, în S.U.A., asupra practicanților MT au început să furnizeze date care sugerează că stările de conștiință din meditație sînt foarte diferite de cele trei stări obișnuite și au efecte și corelări fiziologice diferite. În plus, pentru a realiza măsurători obiective ale diverselor stări interne, cercetătorii în domeniul stărilor de conștiință din meditație au întîmpinat dificultăți în găsirea subiecților potriviți care erau adepți ai tehnicilor lor și în a-i face să practice meditațiile cu aparate de investigare cum ar fi măști în jurul nasului și gurii pentru a măsura schimbările în chimismul sîngelui și electrozi conectați pe craniu și piele.

Recenta răspîndire a MT a făcut posibil ca un mare număr de subiecți să fie studiați în laboratoare bine controlate. Deoarece practicienii erau oameni normali și nu asceți religioși, rezultatele nu puteau fi atribuite unor factori ca dieta sau comunitatea religioasă. De asemenea, o facilitate a MT este aceea că poate fi practicată fără probleme în condiții de laborator.

ION ȚUGUI

(va urma)

O nostalgie numită „STIRLING"

Mi-aș alege drept motto pentru acest text o remarcă aforistică a unui personaj din dramaturgia românească contemporană (creat de Aurel Baranga): „Toți furăm din preclasici!" Desigur, nu este vorba aici de conexiunile pe care le fac unii muzicologi între Bach și genul numit ritm and blues.

Cu multe decenii înainte ca marii clasici Benz și Daimler să taie panglica erei automobilului, un pastor scoțian pe nume Robert Stirling inventează și construiește prima mașină cu aer cald, cu circuit închis și cu regenerator. Evenimentul, trecut repede cu vederea, se petrecea între anii 1816—1818. Pe atunci, pastorul Stirling era foarte tînăr (a trăit între 1790 și 1887) și nu a reușit să se impună cu realizarea sa dat fiind că aplicațiile se dovediseră atunci extrem de limitate. Geniul lui Watt începea să devină sufocant — și pe bună dreptate, începutul revoluției industriale poartă și semnătura lui —, deci toate condițiile ca „ciudățenia" lui Stirling să treacă direct la index erau îndeplinite.

A trebuit să treacă un secol de la moartea pastorului-inventator pentru ca din istoria tehnicii universale, motorul să reapară în standurile de probă ale cercetătorilor. Și atunci cînd cineva investește masiv într-o idee peste care s-a depus un strat considerabil de praf, atunci înseamnă că nostalgia e dublată de rațiuni practice... Sau poate că există **numai** rațiuni practice. Astfel procedează de cîțiva ani specialiștii de la Mechanical Technology Inc. (S.U.A.), Philips, United Stirling, firme japoneze, vest-germane și engleze. Giganții Peugeot și Renault se prefac indiferenți, dar gurile rele (revista „Pour la Science") susțin că ei se documentează temeinic, lăsînd pe alții să cheltuiască cu tentativele concrete. Dar să descriem puțin personajul principal.

Motorul Stirling este un motor cu combustie externă (spre deosebire de cele cu explozie, cu combustie internă) și deține următoarele incinte funcționale: camera de combustie (unde se produce căldura), camera pistonului și a regeneratorului și partea de antrenare (transmiterea energiei mecanice sau conversia ei în energie electrică). Fără a intra în alte detalii tehnice, să remarcăm că organul esențial este recuperatorul de căldură (regeneratorul), care servește alternativ la stocarea și restituirea căldurii. Motorul Stirling, prin construcția sa, permite o combustie mai completă și deci o autoardere a poluanților potențiali. Costisitoarele sisteme catalitice pentru reducerea noxelor sînt inutile; motorul este silențios și realizează mai prompt pornirile la rece; nu este pretențios în ceea ce privește combustibilul — care poate fi: motorină, etanol, uleiuri grele, gaz natural, energie solară și chiar nucleară). Acest tip de motor își conservă randamentul și cînd nu e folosit la puterea maximă. Fluidele motoare folosite pentru antrenarea pistonului sînt hidrogen și heliu — foarte buni conductori termici.

Dezavantajele nu lipsesc. Motorul are dimensiuni mari, cauzate de volumul regeneratorului. Etanșeitatea trebuie să fie perfectă pentru a evita pierderile de gaz motor (foarte scump); sînt necesare la construcție materiale cu mare rezistență termică — aliajele speciale au fost deja înlocuite cu termoceramici rezistente la 1 400° C.

Spre ce aplicații se îndreaptă motorul Stirling revitalizat? Societatea ECA din Marsilia (Franța) a realizat deja submarine de buzunar cu o autonomie de 12 zile, incomparabil mai mare decît cele convenționale (maximum 2 zile). Submarinul „Saga" (construit în colaborare de firmele Comex și Ifremer) are două motoare Stirling de 75 kW. Treptat, astfel de propulsii vor fi generate de reactoare nucleare. În S.U.A., experimentele s-au direcționat către camionete și furgonete cu destinație specială, constituind ceea ce americanii numesc a doua generație de prototipuri MTI, numită Mod II. La fabricarea în serie, economisirea de 20 la sută la carburant contrabalansează un preț cu 50 la sută mai mare. O astfel de situație trezește la realitate pe fabricant și se pare că din nou Stirling va fi marginalizat. Dacă motoarelor cu combustie internă le este dedicată o imensă „afecțiune", ceea ce duce la o perfecționare neîntreruptă, motorul Stirling are și el nevoie de o perioadă cel puțin egală de timp în care să fie optimizat. Nostalgia Stirling a început de numai două decenii și, mai pe față, mai pe ascuns, ea continuă. Fructuos sau nu, vom vedea.

PAUL IOAN

TERRA SE SUPRAÎNCĂLZEȘTE

O anumită cotă, destul de însemnată, din totalul combustibilului necesar parcului auto mondial, ar putea fi furnizată de... alge. Procentul ar fi în jur de 10 la sută. Ideea este seducătoare dar ea nu are șanse de a se implini în cîțiva ani. Va trebui să mai avem răbdare și să așteptăm anul 2010. Astfel ne îndeamnă oamenii de știință de la Institutul pentru cercetarea energiei solare din Colorado (S.U.A.), în urma unui experiment de durată și reușit. Pe parcursul unui an s-au colectat, într-un bazin circular cu un diametru de 20 m, 4 tone de biomasă. Supusă procesului de prelucrare, pe baza unei inedite tehnologii, biomasa s-a transformat într-un inlocuitor al benzinei. Din 4 tone de biomasă s-au obținut 3 000 litri de combustibil. Și intrucît oceanul plantelor este în măsură să devină un furnizor prețios de alge energetice va fi posibil, susțin experții în materie, ca în viitor resursele din „Împărăția lui Neptun" să compenseze hidrocarburile, aflate pe cale de epuizare, mai ales „aurul negru". Combustibilul obținut din alge prezintă și marele avantaj de a fi mai puțin poluant ca cel tradițional.

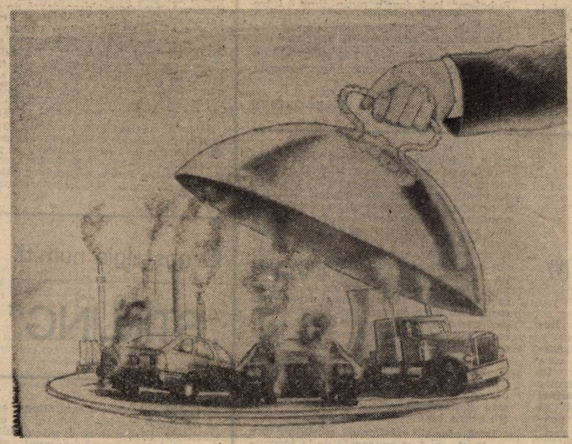

„ZEUL-AUTOMOBIL" CÎȘTIGĂ NOI TERITORII, DAR INFESTAREA MEDIULUI AMBIANT SE ÎNTEȚEȘTE

Recurgerea la promițătoarea sursă de combustibil pentru alimentarea mijloacelor auto (numărul vehiculelor este într-o continuă expansiune pe mapamond) ar conduce la protejarea mediului înconjurător, a oamenilor desigur de „furia nocivă" a gazelor de esapament produse de combustibilul clasic. Va fi posibilă, pe această cale, încetinirea procesului de încălzire globală a Terrei. Unirea eforturilor tuturor statelor întru mentinerea temperaturii globului la parametrii optimi se impune a depăși stadiul declarațiilor de bune intenții. Trebuiesc demarate acțiuni concrete și eficiente. Șansele lor de reușită rezidă, se consideră în rîndul oamenilor de știință americani, în angajamentul Statelor Unite de a-și asuma rolul de promotor al actiunii mondiale consacrate păstrării stării de sănătate a „planetei albastre". Este un punct de vedere interesant. Asumarea unui atare rol nu se poate face însă în grabă. Există, fără îndoială, o strînsă relație între preluarea inițiativei pe plan international în dezvoltarea surselor noi de energie și folosirea judicioasă a altor combustibili. Este vorba de combustibilii fosili cu precădere. Se înmulțesc vocile de peste Atlantic care îndeamnă ca națiunea americană să preia conducerea luptei pentru sistarea fenomenului de încălzire globală a Terrei, chiar și în absența unui acord internațional în problema respectivă.

SURSELE ALTERNATIVE DE ENERGIE, O ȘANSĂ REALĂ PENTRU SĂNĂTATEA PĂMÎNTULUI

Posibilitățile tehnologice și financiare ale S.U.A. conferă credibilitatea necesară realizării unui salt spectaculos în următoarele decenii, în sensul creșterii sensibile a ponderii surselor regenerabile în balanța energetică. Un raport întocmit de Uniunea oamenilor de știință din S.U.A. indică că cea mai industrializată țară a lumii este în măsură să-și dubleze cantitatea de energie produsă grație surselor alternative pînă la sfîrșitul secolului. Ea ar putea să ajungă să reprezinte în jur de 15 la sută din totalul necesarului de energie. Și perseverîndu-se în continuare pe această cale a promovării energiei solare, eoliene, a biomasei etc., cuantumul energiei refolosibile ar avea șanse să acopere, către anul 2020, chiar jumătate din consumul Statelor Unite.

Necesitatea conducerii la nivel federal, în sensul adoptării celor mai importante măsuri în sfera energeticii, se impune ca o condiție primordială, susțin unii experți în materie. Potențarea surselor alternative de energie este de neconceput fără alocarea unor importante fonduri. În paralel, taxele percepute de la unitățile energetice ce folosesc drept materie primă combustibilii fosili ar trebui să fie sporite. Sînt necesare fonduri suplimentare și pentru achiziționarea de către stat a energiei regenerabile, mai costisitoare la început. Prin perfectionarea tehnologiilor, factura achitată pentru energiile noi, nepoluante, se va putea diminua. Efortul financiar sustinut merită a fi făcut pentru energiile regenerabile, deoarece se va putea preserva mediul ambiant la un nivel acceptabil. Importantă este și generalizarea tehnologiilor energetice nepoluante în întreaga lume.

DUMITRU FILIP

„COLUMBUS" ȘI „FREEDOM" DUC LIPSĂ DE... FONDURI

În cadrul celui de-al saselea simpozion privind proiectul european „Columbus", care prevede construirea unui modul locuit racordat la statia spatială „Freedom" și un laborator spatial la care nu va fi locuit în permanență, directorul general al autorității spatiale germane, Wolfgang Wild, a declarat că este regretabilă participarea R.F.G. la acest proiect constituind obiectul criticilor din ultima vreme. El a adăugat că în iunie 1991 se va decide dacă Germania va rămîne în continuare partizana acestui proiect din al cărui cost (minimum 8 miliarde de mărci) ei îi revin 38 la sută, restul fiind împărțit între alte opt țări membre ale E.S.A. (Agentia Spatială Europeană).

E.S.A. manifestă îngrijorare, de asemenea, pentru cheltuielile de întretinere care îi revin pentru statia spatială, cifrate la două miliarde de mărci pe an. G. Greger, de la ministerul federal al cercetării din R.F.G., a declarat la Bremen că, probabil, nu va putea respecta calendarul prevăzut pentru proiectul tehnic și financiar prevăzut pentru cele trei proiecte. Acest lucru va fi făcut cunoscut în iunie 1991. Și dacă atunci E.S.A. nu va putea totusi finanta toate cele trei proiecte, nu sînt excluse unele modificări.

Pe de altă parte, nici statia spatială internațională „Freedom" nu este scutită de dificultăți financiare, atît în ceea ce privește construirea sa, cît și exploatarea, după cum a precizat Carolyne Griner de la N.A.S.A. Pentru a face fată acestor aspecte și a nu compromite totusi proiectul, s-a renuntat de pildă la o serie de combinații spatiale pentru lucrări de asamblare și întretinere precum și la construirea unuia din sas-urile statiei. De asemenea, pentru ratiuni de stabilitate s-a înlocuit carburantul pe bază de amestec hidrogen-oxigen cu hidrazină, iar pentru a simplifica activitatea stiințifică la bord s-a hotărît standardizarea incintelor de păstrare a instrumentelor stiintifice destinate americanilor, europenilor și japonezilor.

Finalizarea lucrărilor este astfel, după cum s-a anuntat, garantată, în pofida reducerilor bugetare. N.A.S.A. acordă o mare importanță respectării acordului încheiat cu europenii, japonezii și canadienii considerînd că laboratorul statiei spatiale internationale „Freedom" va permite realizarea unor progrese stiințifice și tehnice remarcabile.

M.D.

VULCANII, POSIBILI PRIETENI AI OMULUI

Într-o scurtă trecere în revistă, amintean în numărul trecut dezastrele pe care vulcanii le produc în urma erupției lor. Și totusi, vulcanologii sînt obiectivi în fata subiectului lor de studiu și insistă chiar asupra părților pozitive ale acestor „monștri" ai naturii. Vulcanii reprezintă și...

SURSĂ DE FERTILITATE PENTRU PĂMÎNT

Bunăoară, specialiștii apreciau că norul de cenușă provenit în urma erupției vulcanului El Chichon împiedica 5 la sută din razele Soarelui să pătrundă spre Pămînt chiar și după șase ani de la declanșarea catastrofei. Abia de puțină vreme atmosfera a început să-și găsească transparența inițială. Repercusiunile imediate au fost inspăimîntătoare ; și totusi, privite în timp, ele nu sînt exclusiv negative.

De cînd planeta a început să se răcească, pe aproximativ 4,5 miliarde de ani, vulcanii nu și-au încetat nici o clipă activitatea și e foarte probabil că fără ei viața să nu fi apărut pe Terra. Potrivit calculelor stiințifice, 25 la sută din oxigenul, hidrogenul, carbonul, clorul și azotul prezente în atmosferă provin direct din vulcanii aflați încă în activitate. Ei sînt cei care au contribuit, de asemenea, la formarea elementelor indispensabile apariției vieții pe Pămînt : apa și aerul. În plus, mineralele continute de cenușă îmbogățesc solul, făcîndu-l mai fertil. Unele pietre prețioase, aduse la suprafață din măruntaiele pămîntului, n-ar fi fost cunoscute fără existența vulcanilor. De fapt, tainele vulcanilor nu au fost încă descifrate în totalitate și însusi misterul originii lor a rămas aproape total pînă la mijlocul secolului XX. Abia din această perioadă s-a putut vorbi de...

STUDII PROSPECTIVE ȘI PRONOSTICURI

În anii '60 s-a făcut mai multă lumină în jurul cunoașterii detaliate a originii vulcanilor, prin punerea la punct a teoriei privind plăcile tectonice. Această teorie a explicat că partea superioară a scoarței terestre este formată dintr-un mozaic de plăci groase și rigide care plutează pe un strat fluid de materii minerale aflate în fuziune — magma —, atingînd temperaturi ce depășesc mii de grade. Fluxul de căldură (denumit panas) atacă partea solidă a scoarței terestre, deplasînd plăcile rigide pe care le face să culiseze și să dea naștere unei tensiuni puternic exploziv. În anumite puncte „calde", s-a putut observa că magma a pătruns scoarța terestră pînă la 100 km spre suprafață, înainte de explozia vulcanului.

Zonele de tensiune sînt de două tipuri : pe de-o parte cele care corespund unei fracturi a scoarței terestre și care vizează în mod deosebit spațiile sub-oceanice (Atlantic, Pacific), pe de altă parte e vorba de tensiunea ce duce la ciocnirea plăcilor între ele. Cele două tipuri de tensiuni conduc la apariția a două tipuri de fenomene vulcanice. Primul este efuziv, mai puțin violent, de cele mai multe ori sub-marin ; al doilea este subaerian.

În ciuda stadiului avansat al tehnicii actuale, omul stăpînește într-o măsură destul de restrînsă acest fenomen, vulcanii continuînd să-și impună în mod suveran legile lor dure asupra planetei. Ei au contribuit, într-adevăr, la apariția vieții pe Pămînt, modificînd-o însă în permanență. De exemplu, după unele ipoteze, substanțele „poluante" aruncate la suprafață de vulcani — lavă, cenusă, gaze — au avut un rol important și în dispariția progresivă a dinozaurilor, acum 65 milioane de ani. În sprijinul acestei afirmații, unii experți aduc în discutie descoperirea unui strat de argilă foarte bogat în iridium — rezultat în cantitate mare în urma erupțiilor vulcanice — constituit în „depozite" geologice în anumite regiuni. Perioada formării acestor „depozite" coincide cu cea a dispariției reptilelor.

Totusi, omul tinde să depășească stadiul de spectator sau de victimă pasivă fată de vulcanii ucigători. În 1973, specialiștii islandezi, de exemplu, au reusit să răcească lava revărsată prin eruptia vulcanului din Insula Heimaey (din sudul Islandei), salvînd 5 000 de locuitori de la moarte. Giganticul mecanism de ordin tehnic pus în operă a permis reusita acestui inedit demers. Curgerea lavei, incetinită în drumul său, a pierdut din căldură si a lăsat timp oamenilor să se îndepărteze. În Sicilia, cursul lavei provenit din vulcanul Etna, cel mai activ din Europa, a fost deviat cu ajutorul dinamitei. Trei explozii succesive au făcut posibilă deturnarea cursului initial al lavei si dirijarea ei prin canale de evacuare spre un vechi crater.

VULCANII, O POSIBILĂ SURSĂ DE ENERGIE

Fără îndoială, vulcanii reprezintă o formidabilă sursă de energie virtual de neîngrădit. Chiar experimentul din Islanda a demonstrat acest lucru. A fost necesară instalarea unor conducte în stratul de lavă, la o adîncime de 80 pînă la 90 metri, care înconjurau orașul, conectate fiind la o centrală colectivă de încălzire. Astfel, vulcanul „securește" orașul de eforturile sale, asigurîndu-i în schimb încălzirea pe o perioadă de zeci de ani, după aprecierile specialistilor. Solutia, deosebit de ingenioasă, presupune însă prezența unui vulcan în apropierea așezărilor umane, fapt destul de rar în Europa și oricum de neinvidiat !

În prezent, mii de oameni de stiință „ascultă" inima vulcanilor, încercînd să le descifreze misterele. Iar speranțele sînt legate de imblînzirea acestui monstru, simbol al morții, dar și al purității și vieții pe Pămînt.

AURORA POPESCU

glob magazin

Tester

Un nou tester, AT-80 M, conceput și realizat de către specialiștii uzinei de radio din Berdsk este destinat diagnosticării stării tehnice a radioaparaturii de uz casnic. Aparatul executat cu precădere cu ajutorul plăcilor cu circuite imprimate controlează în magnetofoane și pick-up-uri 158 de puncte, efectuînd într-o secundă cel puțin 100 de măsurători.

Prin utilizarea acestui aparat productivitatea muncii se mărește de 5 ori, iar controlul defecțiunilor și intreruperilor schemelor electrice devine mai obiectiv. După cum susțin specialiștii sovietici, testerul realizat de ei, în comparație cu cele analoage din alte țări este mai usor de purtat, consumă mai puțină energie. El funcționează mai repede și furnizează informațiile privind defecțiunile depistate cu ajutorul unui dispozitiv de imprimat.

Artă cu mașina de scris

Maria Moscolo profesoară de dactilografie din Mantua (Italia) își consacră tot timpul său liber preocupării de a sintetiza dactilografia cu arta. Ea copiază cu litere la mașina de scris tablourile marilor maeștri : Rubens, Renoir, Cezanne, Modigliani și recent a început să încerceze la „Cina cea de taină" a lui Leonardo da Vinci a cărui copie la mașina de scris este prezentată în fotografia alăturată. Maria Moscolo consideră că pentru crearea unei copii cu dimensiunile de 110 × 95 cm îi trebuie circa 10 luni numărul bătăilor literelor atingînd 400 de mii. Cele mai frecvente semne utilizate sînt X, M, T, O și %. Tablourile realizate prin acest procedeu au patru culori obținute prin folosirea unor panglici de diferite nuanțe.

Totodată originală și entuziasta profesoară de dactilografie a organizat chiar și o orchestră compusă din 50 mașini de scris. În receptorul acestei insolite formații intră „Marșul turcesc" al lui Mozart și „Can-can" din opereta lui Offenbach „Orfeu în infern".

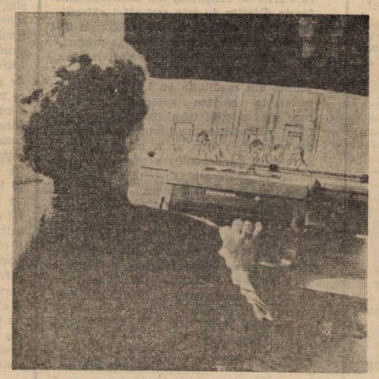

Columbus, avionul Hermes și racheta Ariane 5

De acea, cheltuielile vor putea fi repartizate pe o perioadă mai îndelungată, ceea ce se va solda cu reducerea dificultăților bugetare.

După cum subliniază săptămînalul „Tribune d'Allemagne", cheltuielile părții germane pentru Columbus, Hermes și Ariane 5 nu sînt acoperite complet de autorită prevederilor financiare pe termen mediu. Dar Germania își va îndeplini angajamentele față de autoritatea spa-

telex

● Oameni de știință din Tomsk au reușit să stabilească legile după care se modifică proprietățile de suprafață ale țițeiurilor amestecate, în funcție de diverse componente. Țițeiul din zăcămintele aflate în Siberia răsăriteană se prezintă ca un amestec de diverse varietăți ale acestui combustibil. Toți la Institutul de petrochimie al centrului științific din Tomsk s-au obținut prin metoda ozonizării directe originale lichide lubrifiante și de răcire din uleiuri de bază și uleiuri utilizate industrial. Acestea și-au dovedit calitățile lor, perioada de funcționare a instrumentelor de așchiere, de pildă, a crescut de 3—4 ori.

● După opt ani de migăloase eforturi umane, „Incoronazione della Vergine", capodoperă a pictorului Sandro Botticelli (1445—1510), a fost complet restaurată. În momentul în care a fost scoasă din muzeu, pictura se prezenta în condiții extrem de jalnice. În multe porțiuni, culorile erau desprinse sau distruse. Pînza maestrului penelului italian Sandro Botticelli, restaurată complet prin folosirea unor tehnici speciale, care nu a mai fost prezentată publicului de o jumătate de secol, urmează a fi expusă, împreună cu alte opere botticelliene, la Florența. Aviz amatorilor de pictură din rîndul celor ce vor avea privilegiul să se afle în Italia, în timpul apropiatului campionat mondial de fotbal sau a celor ce preconizează a vizita Florența după încheierea întrecerii supreme a sportului rege.

● Autoritățile mexicane sînt interesate de finanțarea activității științifice în domeniul superconductibilității, activitate care se va răsfrînge în mod pozitiv asupra economiseirii energiei electrice. Superconductorii au două calități importante, susține Jose Yocaman, directorul Institutului de fizică

al Universității naționale autonome din Mexic. Ei înmagazinează energie și au proprietăți magnetice. Datorită acestor proprietăți, este posibil a se realiza linii de curent electric „eficiente" între uzinele producătoare și centrele de distribuție, reducîndu-se substanțial pierderile de energie, care, la ora actuală, ajung la 30 la sută.

● Recurgîndu-se la modelarea pe calculator a consecințelor încălzirii generale a atmosferei în regiunea marilor lacuri, specialiștii americani au ajuns la concluzia că peste 100 de ani arțarii, stejarii și mesteenii nu vor mai fi prezenți în respectiva arie, ci într-un peisaj mai nordic al continentului. Vor dispare specii de plante și flori. Animalele vor fi nevoite să migreze către zonele septentrionale ale continentului. „Efectul de seră" va avea consecințe nefavorabile asupra zonelor de vegetație, grație cărora schimbîndu-se, ca urmări nefaste asupra mediului înconjurător, a stărilor de sănătate a planetei Pămînt.

● Cel mai mare număr de aparate „Mini" folosite în circuitul informațional se află în Franța. Numărul total a ajuns la peste cinci mii, depășind cu mult numărul celor ce funcționează în alte țări. Această imensă rețea telematică se află, teoretic, la îndemîna oricărui abonat telefonic. Superioritatea sa rezidă în viteza și fiabilitatea transmiterii mesajului. Aflat pe punctul de a deveni indispensabil vieții moderne, utilizarea „Minitel"-ului nu este însă gratuită !

● O cincime din populația globului respiră un aer avînd o puritate cu mult sub normele admise de O.M.S. Este vorba în primul rînd de marile orașe (Bombay, Mexico, Los Angeles, Tokio și, bineînțeles, numeroase altele), precum și de marile zone industriale. Consecințele patologice sînt, desigur, îngrijorătoare. Ele se manifestă prin iritarea căilor respiratorii, lăcrimarea ochilor, crize de astm, bronșite cronice, fără a mai aminti de intoxicațiile cu plumb în special.

MANUSCRISUL POATE FACILITA DIALOGUL OMULUI CU CALCULATORUL

Au existat preocupări constante în ultimii ani pentru a se putea recurge la serviciile unui calculator în redactarea rapoartelor, memoriilor, la înregistrarea proceselor verbale ale reuniunilor și conferințelor ce se desfășoară pretutindeni în lume sau chiar la înregistrarea unor borderouri. Pe această cale, a unui posibil dialog al omului cu un calculator, prin intermediul scrisului de mînă, se urmărea renunțarea la „armatele" de secretare și stenografe necesare bunei desfășurări a reuniunilor de tot felul, la numărul mare de salariați din incintele birourilor administrative și al companiilor de diferite profiluri.

Pînă la urmă remediul a fost găsit și el este, deocamdată, un microcalculator pus la punct de firma Anatex, denumit în mod sugestiv „Personal Writer". Dialogul omului cu un calculator prin scrisul de mînă are la bază, potrivit publicației franceze „Sciences et Techniques", următorul scenariu : „Cu ajutorul unui stilou electronic se scrie pe o suprafață specială. Textul se înscrie pe un ecran, și, înainte de editare, pe imprimantă ; el poate fi corectat manual sau automat cu ajutorul unui dicționar de 200 000 de cuvinte". Neîndoios, este un bagaj lingvistic considerabil, care va putea fi incorporat, în viitor, în majoritatea calculatoarelor personale. Pentru a se avea o reușită deplină este nevoie să se îndeplinească o condiție fundamentală. Și anume ca mașina de calcul să învețe scrisul utilizatorului. Sînt de ajuns doar trei pagini dintr-un text tip.

Minicalculatorul „Personal Writer" este capabil să citească nu numai cuvinte legate, ci și caractere separate. Există posibilitatea erorii, de ordinul unui cuvînt dintr-o sută. Specialiștii francezi în materie sînt de părere că și acest neajuns va putea fi eliminat. Interesant este și faptul că microcalculatorul are capacitatea de a recunoaște chiar abrevierile personale. Un astfel de calculator, care folosește un limbaj „Pascal" și are o memorie de 513 K (kiloocteți), are șanse, prin perfecționări, să ajungă la performanța de a identifica caractere arabe, chineze, japoneze și chiar simboluri matematice.

Starea de veghe

CE NU VOM LUA CU NOI, SĂ SPERĂM, ÎN URMĂTORUL MILENIU

Acum vreo două decenii, la numai cîteva luni după aselenizarea din 1969, un reporter italian, sau francez, inițiase o anchetă cu o unică întrebare, dacă reținem exact : **Ce ați lua cu dumneavoastră în Cosmos, într-o călătorie de foarte lungă durată, cu riscul (subînțeles) de a nu reveni pe Pămînt niciodată ?** Răspunsurile au fost, în genere, cele previzibile : Biblia, Dostoevski, Brahms, Mozart, Rafael, altfel spus o carte esențială, nu disc, un album și, aproape fără excepție, cărți de joc, 2—3 pachete, să fie, de rezervă...

Am regăsit întrebarea (și tensiunea anchetei, într-un anume sens), deși mai dramatică, poate, de astă-dată prin inevitabilitatea călătoriei, și mai ultimativă, ca spirit, cu repercusiuni potențiale asupra întregii planete : **La ce s-ar cuveni renunțat — individual, dar, mai ales, colectiv — înainte de a se intra în următorul mileniu ?** Pe scurt, **ce nu vom lua cu noi, sau, mai brutal, ce s-ar cuveni aruncat la lada cu gunoi a istoriei mondiale, în acest ultim sfert de oră al mileniului II ?**

Hebdomadarul „L'Evenement du Jeudi", realizator al anchetei (împreună cu Antenne Europe-2) insera totodată, pentru concretizarea vizuală a anchetei o amuzantă sugestie grafică, semnată de Siné, pe care o reproducem, dar care, evident, nu putea să epuizeze răspunsul așteptat. Nici varietatea opțiunilor individuale și nici acel răspuns prezumptiv — dezirabil dar nu și realist — al istoriei.

■

„Les ordures majeures" — gunoiele majore, cum le numea Jean-Francis Held, într-o primă interpretare a anchetei — cele destinate cu o mare frecvență pubelelor acestui „pre-moment 2000" ar fi, de la sine înțeles : **fanatismul, prostia, sărăcia și violența autodeclanșată mașinal...** Fanatismul încorporînd, succesiv, în variate formulări, **stalinisme, intoleranțe religioase, sălbăticii sociale, discriminări aberante ,despotice, drogurile, tortura, vînzările de arme și, din nou, extremismele toate,** în planul opțiunii politico-morale, ca și al acțiunii devastatoare umanitar. Toate existînd, toate proliferînd, și toate — nu de azi — bine-știute. Dar la care nu se va renunța, din păcate, în scurtul răstimp care precede intrarea noastră în următorul mileniu. Un motiv suficient pentru ca realizatorii anchetei să ne releve — considerînd zeci și zeci de opțiuni individuale — diversele elemente constitutive, particulare, deseori subiective ale unei astfel de mentalități disperante, dar și ale unei alte vieți, pe care cei intervievați și-ar dori-o măcar în 2001...

■

Geneticianul Albert Jacquard ar arunca la pubele **toate armele,** „fără excepție", de la gloanțele de cauciuc, pînă la arma atomică, în speranța unei lumi fără violență... Dar și acele stări de spirit — atenție ! — tot acel tip de competiții amorale, pe viață și pe moarte ,care fac din oameni, chiar fără voia lor, o societate de pierzanți, (chiar și atunci cînd cîștigă). Inclusiv, cumplitele desfășurări de pasiuni distructive (uneori chiar și pe terenul de sport), care ne dezvăluie, în fapt, tot atîtea intoleranțe și exclusivisme cumplite.

Henri Virlojeux, un actor, ar dori să arunce la lada cu gunoi a socialului întregul sistem de prelevare al impozitelor de la beneficiarul ultim, cel mai modest cu putință, și nu din beneficiul producătorului, căruia avînd foarte mult, i se conferă și premiul... Anicet Le Pors, fost ministru, ar renunța, fără regrete, chiar și la Constituția celei de-a V-a Republici, în favoarea unei alte constituții, mai bune, pe care însă nu o întrevede, neștiind ce-ar trebui schimbat... Pictorul Gérard Garouste ar arunca peste bordul Navei-Terra plecată spre 2000 pe orice extremist gen Le Pen, demagogia și bacșișurile crase... În timp ce scriitorul Dan Franck ar fi tentat să se dispenseze mai întîi de opiniile... celorlalți participanți la anchetă ,de serviciul militar obligatoriu, de elitism, de toate cărțile scrise doar ca să ne pierdem vremea. Jean-François Bizot ar începe curățirea socială, mai drastic, lichidînd, tot ante... 2000, speculanții. (Văzînd în speculă, însă, nu doar consecința inevitabilă a unei cereri mari și a unei oferte restrînse, ci și un afacerism bine-premeditat, dublat de o lipsă de conștiință socială). Alain Souchon ar interzice, dacă i-ar sta în puteri, însăși culoarea negru și gri-urile (nu doar vestimentare, acel negru-pesimist și acele gri-uri indecise și lașe (textual : ar renunța cu plăcere la oamenii care se îmbracă în negru...), ca și la moda cu „umeri foarte largi" din actuala vestimentație feminină, de un gust dubios (desigur ,subiectiv) menit să anuleze orice urmă de grație. Etienne Daho ar pleca și el mai liniștit spre anul 2000, dacă n-ar mai fi răceala de gheață din comportamentul concetățenilor săi, marile lor idei false, și toate acele angoase și triști de paradă, arborate parcă pentru aerul lor intelectual, pentru morga de inteligență. Paul-Loup Sulitzer s-ar dispensa oricînd, deopotrivă, de orice „superwomen" (superfemei), ca și de atîtea mode care sînt în esență **un drog...** Dramatic și anticultural. Pentru Jacques Seguela, purificarea dinaintea mileniului III ar începe cu **lichidarea exceselor,** de la erotism la megalomanie, dar și cu condamnarea inacțiunii, ca o altă formă a morții. În timp ce abatele Pierre întrevede pericolul major în **însingurările inevitabile ale unui individualism exacerbat** (dar nu în dezacord cu cei care și-ar dori o lume izbăvită de credința oarbă în puterea massmediei, în care televiziunea a dobîndit rolul... bibliei, iar prezentatorul se vrea... un dumnezeu).

■

Spațiul ultra-restrîns ne obligă desigur, să rezumăm diversele opțiuni, de la cele care condamnă „paris-ianismul" — optica deformată a omului din marile metropole, unde nesfîrșite frustrații violentează și însingurează oamenii, pînă la cele care acuză, aparent mai modest, excesele decibelilor psiho-sociali. Nu numai ai muzicii sau ai vacarmului stradal, ci și al suficienței celor care se vor auziți cu orice preț, drept pentru care urlă... Opțiuni semnate de oameni care ar dori să treacă pragul noului mileniu într-un climat eliberat de practica intimidărilor, de rasism și contra-rasism, de ignoranța atotștiutorilor, de minciuna bine drapată și de mareele de truisme, — opinie formulată de cunoscutul grafician Grapus, dar prezentă în secret, în foarte multe răspunsuri.

■

Ancheta crește însă subit în interes o dată cu opțiunea intransigentă a scriitorului Mareck Halter : Ar trebui să începem (purificarea n.n.) prin aruncarea pubelelor înseși. Prea adesea s-a vorbit de cărți, oameni, idei, pe care unii le-ar fi vrut aruncate, fără vreo judecată, în pubele. Nu trebuie să cădem din nou în această capcană a dictaturilor. Istoria implică diversitatea, întregul. A arunca la lada de gunoi o idee, o carte, o ideologie, ca pe un „obiect" pe care îl considerăm periculos, gata să detoneze, creează sentimentul că ne-am fi debarasat pentru totdeauna de pericolul acestei detonări. Dar tocmai pericolul de care nu ne (mai) temem, reînvie cînd te aștepți mai puțin. Și abia atunci ne pomenim dezarmați. Trebuie să înfruntăm deci, neîntrerupt, prostia și violența, chiar dacă ne încearcă teama că nu pot fi eradicate total niciodată. În același spirit, alt scriitor, Jacques Lanzmann ar arunca peste bord injustiția socială, singurătatea, ura, SIDA, cancerul, azilele psihiatrice etc. etc. Nu fără surprinzătoarea idee că s-ar cuveni poate, să „asiatizăm" modul nostru de viață, pentru a ne reumaniza umanitatea însăși. În spirit japonez ? **„A asiatiza"** este un verb cu periculoase variante de interpretare în lumea contemporană...

■

S-ar putea continua mult seria opțiunilor de curățire morală considerate a fi o „condiție preliminară" a unui alt mileniu : de la interzicerea categoriei socio-profesionale ,zisă a „consultanților" (preponderent... ageamii), pînă la aceea a vînătorilor de elefanți (la propriu) ; de la demascarea filozofiei precare a celor care par convinși că „viața e un clip" pînă la cei care, printr-o legislație scelerată, îngăduie prostituția... Nu fără a se preciza, cu umor, că cei de altă părere, profilactic, ar trebui să locuiască un timp la periferia orașelor și să circule exclusiv cu tansportul în comun. Vom continua într-un număr viitor prezentarea anchetei, însoțind-o cu rezultatele unui tulburător „brainstorming", cu 15 participanți și tot cu aceeași temă : **La ce ați renunța, fără să ezitați, înainte de a trece în următorul mileniu ?**

DOREL DORIAN

magazin vă răspunde

● **TAU GHEORGHE DOREL, comuna Feneriș, nr. 103, Of. poștal Beiuș, județul Bihor, cod. 3610 :** Nu am păstrat adresa cititorului nostru **Sandu Ioan,** din București, cu care doriți să intrați în corespondență. Poate acesta va citi prezentul răspuns și, dacă va dori, vă va contacta.

● **DE LA REDACTORUL RADIODIFUZIUNII, domnul MIRCEA MUNTEANU,** primim următorul apel, adresat celor care, în zilele și nopțile fierbinți ale Revoluției din Decembrie, au stat cu trupul și sufletul alături de redactorii Radioului, apărîndu-i, încurajîndu-i dîndu-le posibilitatea să anunțe, clipă de clipă, întregii lumi, DEȘTEPTAREA ROMÂNIEI :

„22 Decembrie 1989. Cei de pe străzi, cei care nu aveau ca arme decît sufletele lor însetate de libertate, au auzit Radio București care făcea cunoscut lumii că în România dictatura a fost spulberată. Radioul l-au auzit și cei de pe TAB-uri, de pe tancuri și elicoptere. L-a auzit poporul îmbrăcat în haine de lucru ori în haină militară. L-au auzit și ei, în elicopterul cu care au fugit.

Prietene și prieteni, ne adresăm celor care ați fost atunci alături de noi în fața clădirii Radiodifuziunii, alături de noi la microfon, alături de noi cu sufletul : Dorim să realizăm „GRUPUL 22 RADIO". Pentru aceasta facem apel la toți cei care în acea zi au fost alături de noi să ne comunice impresiile și amintirile lor din acele clipe istorice. Cei care posedă documente foto realizate la Radio București sînt rugați să ne anunțe. Așteptăm impresii, amintiri, relatarea unor fapte deosebite legate de transmisia Studioului de Radio București din acele momente istorice. Ne adresăm atît celor din Capitală, cît și prietenilor noștri din țară. Adresa noastră este: București, Căsuța poștală 12-322, pentru „GRUP 22 RADIO".

● **MAI MULȚI CITITORI,** între care și unii răniți în Revoluție, rămași cu invalidități permanente, ne solicită adresa domnului **Teodor Ofopeanu,** cunoscut pentru hobby-ul său privind reproiectarea și reconstruirea motoretelor, realizator, între altele, al unui triciclu ușor de condus de către invalizi. Problema realizării unor asemenea vehicule (în prezent importate, într-un număr inerent limitat) este, evident, de maximă importanță. Întrucît nu dispunem de adresa domniei sale, facem apel pe această cale, la reluarea corespondenței cu noi (și, implicit, cu cititorii care ne-au scris), inclusiv pe tema ecoului pe care l-au avut realizările sale la fabricanții motoretelor românești, cărora ideile sale i-ar putea ajuta în diversificarea gamei de modele oferite cumpărătorilor.

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

povestire s.f.

MONȘTRII

de ROBERT SHECKLEY

ultimul episod

Masculul țipă îngrozitor și-și îndreptă bățul metalic spre Rontan care căzu mort.

— Curios spuse Miszil — oare asta să însemne că nu e mulțumit ?

Opt ființe din obiectul metalic formară un cerc strîns. Unul ținea femeia moartă, iar ceilalți își îndreptau bețele metalice în toate direcțiile. Hum se îndreptă spre ei și-i întrebă ce s-a întîmplat.

— Nu înțeleg — spuse Hum după discuția cu ei. Au folosit cuvinte pe care nu m-au învățat, dar bănuiesc că îi supără ceva.

Monștrii se retraseră din sat. Alt tînăr consideră că sosise timpul să-și ucidă soția care stătea în ușa colibei. Grupul monștrilor se opri mormăind ceva cu însuflețire. După o clipă îl chemară pe Hum.

— Dacă am înțeles bine — spuse Hum, ei ne interzic să ne omorîm femeile.

— Ce ? strigară locuitorii satului.

— Îi mai întreb încă o dată.

Hum a mai avut încă o întrevedere cu străinii care fluturau bețele ținute în membre.

— E adevărat — spuse Hum și, fără preliminarii dę prisos, dădu din coadă aruncîndu-l pe unul din monștri, în celălalt capăt al pieții. Ceilalți începură imediat să-și folosească bețele retrăgîndu-se totodată în grabă.

După retragerea lor, locuitorii satului numărară șaptesprezece bărbați uciși. Hum scăpase ca prin minune.

— Acum mă credeți ? strigă Kordowid.

— Făpturile astea au mințit în mod intenționat. Au promis că nu ne vor face nici un rău, iar apoi au ucis șaptesprezece oameni.

— Într-adevăr aceasta depășea imaginația umană.

— O minciună premeditată ! Kordowid, bolnav de dezgust, de abia putu să exprime această blasfemie. Oamenii nu-și aminteau că ar fi fost posibil ca cineva să spună o minciună în mod premeditat.

Toate acestea la un loc erau ca un fel de vis cu coșmaruri. Pe neașteptate deveni clar că ființele acelea nu-și ucid femelele. Desigur că le permit să-și depună ouăle fără nici un fel de restricție. Numai la gîndul acesta putea să le vină rău.

Femeile excedentare se repeziră din ograda lor și amestecîndu-se cu soțiile le întrebară despre ce se întîmplase. Cînd aflară erau de două ori mai revoltate decît bărbații, căci așa se manifestă natura feminină.

— Să-i omorîm ! urlară femeile de rezervă. Să nu se amestece în obiceiurile noastre ! Să nu le permitem să răspîndească imoralitatea.

— E adevărat — recunoscu cu tristețe Hiram — ar fi trebuit să prevedem acest lucru.

— Trebuie să-i ucidem imediat ! țipă una din femei. Fiind excedentară deocamdată nu avea prenume, dar compensa pe deplin această lipsă printr-o personalitate expansivă.

— Noi, femeile, dorim să trăim moral și decent, clocind ouăle în ogradă pînă ne vine timpul să ne căsătorim și apoi douăzeci și cinci de zile minunate. Se poate oare cere mai mult ? Monștrii ăștia vor să ne distrugă obiceiurile. Vor să fim la fel de monstruoși ca și ei.

— Acum vedeți ? urlă Kordowid la bărbați — V-am prevenit, v-am avertizat, dar nu m-ați ascultat. În clipele de pericol tinerii trebuie să-i asculte pe cei mai în vîrstă. De mînie omori cu coada doi tineri. Cei de față aplaudară această faptă.

— Trebuie să-i gonim — urlă Kordowid — înainte de a fi otrăviți de ei.

Toate femeile se repeziră să-i omoare pe monștri.

— Ei au bețele acelea care ucid — observă Hum. Oare femeile știu ?

— Nu cred — spuse Kordowid. Acum era total liniștit. Poate te duci să le spui.

— Sînt obosit — spuse Hum, nemulțumit. Eu am tradus. Du-te tu.

— Bine, bine, hai să ne ducem împreună — propuse Kordowid, care era sătul de fumurile de tinerel ale lui Hum.

Le ajunseră din urmă pe pantele prăpăstioase care se înălțau deasupra navei străinilor. Hum le spuse despre bețele ucigașe, în timp ce Kordowid examina situația.

— Aruncați stînci peste ei ! le spuse el femeilor. Poate o să izbutiți să striviți obiectul acela metalic.

Femeile începură cu multă energie să arunce în jos pietre. Unele au nimerit obiectul metalic. Imediat din obiect străluciră niște linii de foc și multe femei pieriră.

Împreună cu restul bărbaților se tîrîră la o distanță care le asigura securitatea și de acolo observau desfășurarea acțiunii.

Femeile căzeau una după alta, dar primiră ajutoare de la femeile din satele vecine, care alergară imediat ce auziră știrea pericolului. Acum luptau pentru casele și drepturile lor cu o dîrzenie care nu putea fi egalată de nici un bărbat.

Obiectul metalic lovea cu foc pantele abrupte, făcînd să cadă asupra lui și mai multe stînci. La sfîrșit din capătul de jos al obiectului izbucni un foc mare.

Obiectul se ridică în sus, chiar înaintea unei mari avalanșe. Puțin a lipsit să nu se ciocnească de munte, iar apoi se ridică tot mai sus pînă deveni un mic punct negru pe fondul scutului soarelui mai mare pînă cînd dispăru.

★

În seara aceea se constată că pieriseră cincizeci și trei de femei. Acest lucru era util întrucît se micșorase excedentul de femei.

Kordowid se simțea deosebit de mîndru de el. Soția lui pierise glorios în lupte dar imediat își luase una nouă.

— Cred că un timp ar trebui să ne omorîm nevestele mai des decît la fiecare douăzeci și cinci de zile, propuse el la Adunarea de seară, pînă cînd lucrurile vor intra în normal.

Femeile ce se salvaseră și care se întorseseră între timp la ograda lor, îl auziră și răspunseră cu strigăte de entuziasm.

Sînt curios să știu, încotro au zburat monștrii aceia — întrebă Hum Adunarea.

— Desigur în căutarea unei rase fără apărare pe care să o poată subjuga — spuse Kordowid.

— Nu neapărat — răspunse Miszil, după care începu furtunoasa discuție de seară.

Traducere și adaptare de VASILE MATEI

medicina la zi

ULCERUL
și studiul său cronobiologic

Viața noastră, circumscrisă ritmurilor Universului, își are înscrise între legile sale de derulare și pe cele privind ritmul repetării diverselor procese biologice. Ca „știință a ritmurilor", cronobiologia este preocupată de studiul organizării temporale a ființelor vii și a alterărilor înregistrate. Se știe încă din antichitate că omul, ca și alte ființe vii, este supus în permanență unor ritmuri biologice de natură endogenă. Ritmuri proeminente în oscilațiile parametrilor biologici includ domenii de frecvență diferită, frecvențe situate între cîteva ore, reprezentînd ritmuri ultradiene, altele de aproximativ 24 de ore, cunoscutele ritmuri circadiene, cele de șapte zile, circaseptane, altele de aproximativ o lună, ritmuri circatrigintane, ritmuri de aproximativ un an, circanuale, și altele ce corespund variațiilor sezoniere. Oscilațiile ritmice din sistemele biologice reflectă de obicei numai în parte reacțiile organismului la acțiunea unor factori din mediu, cu evoluție periodică, fiind adesea asociate unor periodicități fixate genetic. Chiar și ritmurile endogene, spun specialiștii, sînt modificate continuu, modulate și sincronizate de factorii de mediu.

În condiții de sănătate organismul uman prezintă o complicată structură temporală a ritmurilor, motiv pentru care parametrii acestor ritmuri și relațiile temporale între ritmuri pot servi ca indicatori în diagnostic. Cronobiologia nu este astăzi decît la începuturile sale, dar este probabil ca în viitor această știință să cunoască o mare dezvoltare. Cel puțin cu această concluzie s-a terminat recenta reuniune științifică organizată în Franța, cu participarea a numeroși specialiști și a profesorului A. Reinert, mare specialist francez în cronobiologie.

În medicină, și mai ales în gastroenterologie, cronobiologia permite o mai bună înțelegere a fiziopatologiei maladiei ulceroase, model tipic de cronopatologie. Dacă se cunoștea de mult caracterul ritmic al durerii ulceroase, care survine după masă și în unele perioade ale anului, aceste constatări clinice sînt acum confirmate și justificate științific, subliniază „Impact Médecin" într-un număr al său recent. Studiile arată de fapt că există o variație trianuală a acestei secreții, cu vîrfuri în lunile februarie, iunie și octombrie. De asemenea, se cunosc mai bine evoluția și rolul secreției acidului gastric. Secreția zilnică a acidului este esențială în momentul digestiei căci ea facilitează absorbția fierului și calciului, participă la reglarea secreției de gastrină și permite menținerea bactericidă a lichidului gastric. Cercetările au relevat rolul esențial pe care-l are secreția de acid nocturn în declanșarea bolii ulceroase. Studiul cronobiologic al maladiei ulceroase și al tratamentului acesteia au condus la ideea necesității prescrierii tratamentului mai ales în doze nocturne. Această concluzie conduce și spre idcea potrivit cărcia ritmurile biologice trebuie să-și pună amprenta, să „dicteze" cronofarmacologiei, ora optimă de administrare a medicamentelor.

ECATERINA BĂTRÎNEANU

Regîndirea medicinii de pe poziții ecologice

Există o permanentă eroziune umană, care este exercitată în mod permanent, și într-o manieră mai mult sau mai puțin sesisabilă, asupra mediului natural de existență, eroziune care își face simțită prezența, sub forma unei multitudini de forme și ipostaze. Această eroziune își lasă din plin amprenta, asupra cadrului existențial menționat, influențînd în anume situații, într-o măsură mai mult sau mai puțin gravă, echilibrul biologic. Într-un asemenea context, biogenosfera, respectiv această plămadă a Terrei, în structurile căreia apare și perpetuează aidoma ființii — viața —, în infinitele ei morfologii și funcționalități, cu toate cele 4 straturi ale sale — litosfera, hidrosfera, atmosfera și biosfera — ne apare în parte amenințată, ca urmare a eroziunii de care vorbeam mai sus.

Nu un singur element constituent, din cele specificate, ne poate garanta echilibrul la care ne referim, ci toate împreună. Totul se întîmplă exact ca în cazul senzației de sete, care nu este condiționată în mod exclusiv de absența apei din alimentație — așa cum am fi înclinați a crede la prima vedere — ci și de prezența vînturilor, de temperatură, de faptul dacă obiectele care îl înconjoară pe cel însetat sînt luminate sau dimpotrivă, întunecate etc., etc. Pînă și ambianța sonică influențează setea — după cum s-a demonstrat de curînd — în sensul că sunetele înalte o intensifică pe aceasta, în vreme ce cele joase, dimpotrivă, o atenuează. Astfel stînd lucrurile, nu trebuie să ne surprindă faptul că ecologia tinde să devină o știință cu caracter absolut general în epoca noastră și, mai mult decît atît, se impune faptul ca **toate științele, inclusiv cele medicale, să fie regîndite de pe poziții ecologice.** Din acest motiv, această știință tinde din a se identifica cu busola omului modern, mai ales ca urmare a faptului că problemele sănătății Naturii nu pot fi separate de acelea ale sănătății Omului. Din sutele de exemple —, da, da sutele — pe care le-aș putea da pe tema relațiilor strînse de condiționare reciprocă dintre ecologie și medicină, ne vom fixa, în cele ce urmează, doar asupra unuia singur, extras din ampla operațiune de combatere a malariei în Malaezia.

Aerosolii de insecticide deversați cu prilejul operațiunii menționate, asupra bălților împaludate, din avioanele utilitare destinate acestui scop, au distrus însă în afară de țintarii vectori ai paraziților malariei, și o specie miniaturală de crabi, care, la rîndul lor, au condiționat împuținarea numărului de șopîrle, din specia denumită gekos, împuținare care însă a contribuit la reducerea efectivului de pisici, animale care în mod obișnuit se hrănesc pe aceste meleaguri cu șopîrlele menționate. Pisici însă în număr redus, însemnează în mod obligatoriu sporirea efectivului de șoareci. Dar cum șoarecii reprezintă gazde ideale pentru purici, nu trebuie să ne surprindă recrudescența ciumei pe aceleași meleaguri, respectiv a acestei boli pestiențiale, extrem de ucigătoare, provocată de o bacterie din familia Brucellaceae-lor, denumită Pasteurela pestis, și care este transmisă de la rozătoare, și mai ales de la șobolani la om, prin intermediul puricilor. De la șoareci și șobolani bacteria specificată va ajunge însă în mod obligatoriu și la om, infestîndu-l pe acesta.

După cum vedem, epidemia de ciumă izbucnită aparent peste noapte în Malaezia, în timpul campaniei de eradicare a malariei, ca urmare a răvășirii echilibrului biologic, și ca urmare a încălcării legii „toate sînt legate de toate" lege stabilită de biologul și ecologul american, BARRY COMMONER, așadar epidemia de ciumă la care ne referim ne demonstrează, cum nu se poate mai bine, existența unor legi nescrise, și poate de aceea necunoscute, de care totuși trebuie să ținem cont ; legi care s-au stabilit în decursul mileniilor între elementele vii ce populează cadrul natural de existență.

Din nefericire însă, trista experiență malaeziană, rezultată din încălcarea legilor de care am vorbit mai sus, nu s-a terminat încă, și aceasta pentru că împuținarea șopîrlelor gekos, a dus nu numai la împuținarea consecutivă a pisicilor, ci și la înmulțirea unei anumite specii de omizi, ce trăiesc pe frunzele unor arbori autohtoni, din care localnicii își confecționează acoperișurile caselor. Iar aceste omizi, au ros într-o asemenea măsură frunzele arborilor în cauză, încît pînă la urmă acoperișurile majorității caselor la care ne referim s-au prăbușit, **așa cum se vor prăbuși, desigur, toate experiențele umane, care nu vor ține cont de legile nescrise ale celui mai savant administrator al materiei universale, așa cum Romulus Dianu etichetează Natura** în fermecătorul său op intitulat Fauna bufonă.

ARCADIE PERCEK

Sexualitate

Modificări ale comportamentului sexual

Hipersexualitatea (hiper = „peste, deasupra, dincolo de", în raport cu obișnuitul) definește exagerări în comportamentul sexual al unei persoane, care constau din exagerarea instinctului sexual, a preocupărilor și consecutiv a activității sexuale. În general, acest comportament nu e considerat în mediile sociale ca o tulburare, ca o abatere de la normal și persoanele respective se adresează foarte rar medicului, comparativ cu inversul hipersexualității — deficitul sexual sau hiposexualitatea.

Hipersexualitatea, adică exagerarea preocupărilor și activității sexuale peste normele obișnuite, peste media comportamentală, are la bază intervenția unei serii întregi de factori, printre care : creșteri ale secreției hormonilor sexuali, androgini la bărbat, estrogeni la femei, apoi factori psihologici și socio-culturali, de mediu — atmosferă dominantă de sexualitate, întreținută excesiv, literatură, fotografii, filme „sexy"" sau „porno", anumite medii „profesionale" (localuri de noapte, case de plăceri etc.) vîrsta, în realitate factor dependent la rîndul său de curba secreției hormonale, factorii chimico-farmaceutici, alcoolul, drogurile, stupefiantele, medicamentele (amfetamine, dopamine), care pot exacerba apetitul și preocupările sexuale, în sfîrșit, factori hatologici cum sînt unele boli psihice (nevroze, psihoze) în care, de asemenea, pot apărea tulburări ale comportamentului sexual de tipul hipersexualității.

Întrucît ca și în multe alte situații delimitarea „normalului" este dificilă, și în cazul comportamentului sexual lucrurile stau la fel. Față de tendința de a considera orice hipersexualitate ca anormală, un punct de vedere mai nuanțat este mai recomandabil. Astfel o exagerare ușoară a instinctului sexual, mai ales dacă ea corespunde unei anumite perioade a vieții sexuale, poate fi considerată ca o particularitate individuală în cadrul largului evantai al deosebirilor individuale dintre indivizi. Pe de altă parte, evoluția individuală este marcată la unele persoane de exagerări ale erotismului, care sînt pasagere : erotismul juvenil al puberilor, mai ales în cazul de creștere bruscă a secreției de hormoni sexuali care determină și pubertatea precoce, erotismul adolescenților care se normalizează o dată cu începutul vieții sexuale regulate ca adult, în fine hipersexualitățile, de asemenea pasagere, care apar la unele persoane în premenopauză și preandropauză datorită destabilizării hormonale.

În cazul unei hipersexualități exagerate, putem vorbi de aspecte care, depășind sfera normalului, se pot înscrie în patologic.

Astfel, la bărbat, se vorbește în termeni de specialitate de ginecomanie, donjuanism, satiriazis (satiromanie), ceea ce definește nevoia anormală, excesivă de a avea raporturi sexuale, nevoie ce poate deveni dominantă, punînd stăpînire pe întregul cîmp al conștiinței, sustrăgînd persoana respectivă de la alte preocupări, în sfîrșit, putînd conduce la tulburări ale conduitei sociale, caracterizate prin comportament obsesional și agresiv, chiar delictual.

Hipersexualitatea la femeie, cunoscută în limbajul de specialitate sub termenii de nimfomanie sau andromanie, apare ca o tulburare constînd dintr-o exagerare a apetitului sexual al femeii, peste normele obișnuite, care are la bază creșteri ale producerii de hormoni sexuali prin diferite cauze — interstimulări ale glandelor endocrine, leziuni în sistemul nervos, tumori ovariene.

Pentru a aprecia însă hipersexualitatea patologică, este necesară o raportare la obișnuit, la mediu, la „normal", într-un înțeles nuanțat.

Deși, în general cei ce prezintă hipersexualitate nu consideră necesar să se adreseze medicului, ei (sau anturajul, partenerii) este bine să o facă fiindcă, pe de o parte hipersexualitatea poate fi semnul unei boli psihice, endocrine, tumorale ce poate fi tratată, pe de alta se poate preveni evoluția spre tulburări de comportament cu caracter deviant, realizîndu-se prin tratament făcut la timp o optimă integrare socială, o protecție a integrității personalității.

Dr. CONSTANTIN BOGDAN

Intervenție chirurgicală dificilă

Într-o familie de țărani din provincia Hubei (R.P. Chineză), s-a născut un băiețel cu trei picioare. Medicii „Spitalului general al Forțelor Aeriene" au efectuat o intervenție chirurgicală dificilă reușind să înlăture cel de al treilea picior. În prezent, micuțul pacient se simte bine, se poate ridica pe picioare și chiar poate efectua cîțiva pași. Specialiștii sînt optimiști, fiind siguri că în curînd băiețelul va începe să aibă o viață normală, ca orice alt copil. În imagini Wang Gang după naștere și după operație, în timpul unui control medical.

medicul ne sfătuiește

● **Pescaru Melania din Baia Mare.** Senzația permanentă de frig (friliozitatea, criestezia, în termeni medicali), caracterizează unele persoane predispuse, în permanență „friguroase", „înfrigurate", și poate fi generalizată la tot corpul sau resimțită la anumite regiuni : extremități, trunchi, față. Natura acestei tulburări poate fi constituțională sau dobîndită patologic. În prima situație, este vorba de persoane cu dereglări înnăscute ale funcției de termoreglare, cu dificultăți de adaptare vasomotorii, tipuri constituționale delimitate în medicină ca distonii neurovegetative, hipersimpaticotonii, nevroze vasculare. Vîrstnicii prezintă în mod normal un oarecare grad de frilozitate, ca urmare a modificărilor produse de vîrstă în sistemul de termoreglare și în vascularizație, în circulația sanghină. Temporar, pot apărea senzații de frig în următoarele circumstanțe : stări de încordare nervoasă, teamă, stări autotoxice (fumat), exces de medicamente vasoconstrictoare (efedrină, amfetamine), debilitate, slăbiciune, anemie, oboseală, epuizare fizică, înfometare. Senzația de frig general ca simptom într-o îmbolnăvire poate fi întîlnită în : insuficiența suprarenală, (boala Addison), hipertensiunea arterială, boli de sînge — anemii și crioglobulinemii, boli circulatorii periferice (acestea fiind dintre cele mai frecvente) —, arterite, sindrom Raynaud, acrocianoze (învinețirea extremităților cu răceală consecutivă). O formă particulară care poate fi întîlnită la tinerele fete este eritrocianoza asfixică supramaleolară, localizată la membrele inferioare. Tratamentul vizează cauza, ceea ce impune precizarea acesteia prin examene clinice și de laborator. La tratamentul stabilit de medic în funcție de precizarea cauzei se pot adăuga : fricțiuni repetate, masaje, gimnastică, mișcare în aer liber, hidroterapie, băi, înot, fizioterapie ; îmbrăcăminte adecvată de protecție, adaptată temperaturii ambiante ; vitamine, medicamente vasodilatatoare.

● **Budnariu Octavian din Reghin.** Valorile serice normale ale adultului sănătos privind constantele biologice ale calciului și magneziului sînt : **Ca** total : 9,6—11,0 mg la sută ; **Ca** ionic : 4,2—5,2 mg la sută ; **Mg** : 0,8—1,0 mmol/litru. (Dr. CONSTANTIN BOGDAN, medic primar boli interne).

★

● **Rancu Dorel din Buzad, jud. Timiș.** Dat fiind rezistența la tratament a bolii pe care o descrieți, vă recomandăm să vă prezentați la un consult și la o altă clinică de specialitate. În București, de exemplu, vă puteți prezenta la serviciul ambulatoriu al Clinicii de dermatologie din Calea Șerban Vodă nr. 216, lunea sau joia între orele 7 și 9 dimineața, cabinet dr. Dumitru Mureșan.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

întîmplări adevărate

„Răul faraonilor" ?!

Cu cinci ani în urmă, americana Barbra Hushon din Chicago, a petrecut o neuitată vacanță în Egipt, dar nu și-a putut închipui ce urmări va avea de suportat. Entuziasmată de voiajul realizat, înaintea plecării sale acasă, n-a putut să reziste tentației de a lua cu ea spre amintire, o simplă piatră culeasă la poalele piramidei lui Keops. Din acel moment, asupra ei s-au abătut nenumărate necazuri pe toate

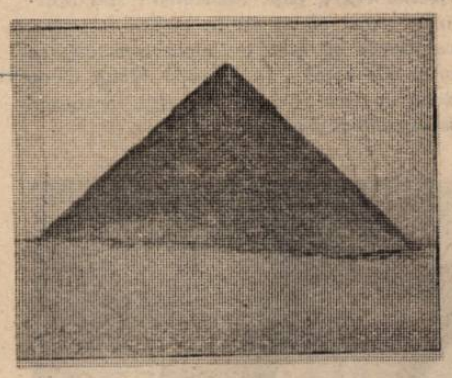

planurile (sănătate, afaceri, probleme în familie etc.), care, la un moment dat au făcut-o să ajungă la concluzia că este și ea o victimă a legendarului „rău al faraonilor", datorită pietrei pe care a sustras-o. Foarte decisă și convinsă de acest lucru, ea a întreprins un nou voiaj în Egipt și a depus respectiva piatră la locul de unde îl luase cu cinci ani în urmă. Superstiție, autosugestie, întîmplare, realitate ? Nu se poate da evident un răspuns precis. Un singur lucru este însă cert : din acea clipă viața ei a intrat pe un nou și fericit făgaș...

O idee originală

În grădina zoologică Nihondara din localitatea Shizouka (Japonia), au fost inaugurate trei noi cuști care poartă pe ele următoarea inscripție : „Homo sapiens" ! În aceste cuști sînt poftiți ca, în mod voluntar, unii dintre vizitatori să se „expună" pentru a da posibilitatea publi-

cului și mai ales copiilor să cunoască diferențele care rezultă din comparațiile firești care decurg prin examinarea unor specii diferite de maimuțe. Inițiativa se bucură de un mare succes, majoritatea „voluntarilor" exprimîndu-și emoția de a se prezenta în spatele zăbrelelor pentru a fi examinați de vizitatori (vezi desenul). Direcția grădinii zoologice, pentru a sublinia efectul acestei inițiative, și-a permis ca, pe cele trei cuști, să atîrne cîte un mic afiș cu următorul text : „Pericol ! Interzis să se ofere mîncare"...

Psihanalize pentru cîini?

„Și animalele au problemele lor de ordin psihologic și noi, oamenii, trebuie să-i ajutăm" este de părere dr. John Mugford din localitatea Tonto din Anglia. El a înființat în acest scop un cabinet special pentru cîini, încercînd prin psihanalize, să determine vindecarea lor de anumite stări. În fotografia de mai jos, îl vedem acordînd asistență unui cîine. Sur-

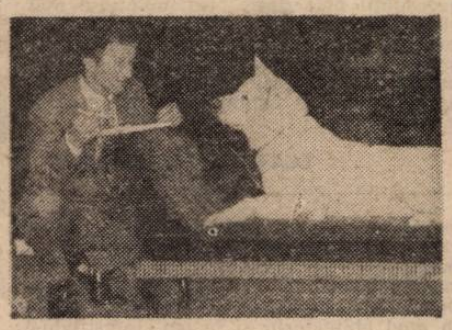

rey, care suferă de un anumit sindrom care-l împiedică să latre atunci cînd ar dori. După un așa-zis examen, dr. Mugford a ajuns la concluzia că Surrey este un cîine foarte timid, incapabil în momentele respective, să dea curs instinctelor sale. Proprietarul lui Surrey este convins că terapia aplicată patrupedului său va reuși să-l vindece...

Drama din lift

Inginerul electronist Graham Coats tresare de fiecare dată cînd trece pe lîngă liftul din clădirea în care lucrează. Timp de 62 de ore acest lift a fost o adevărată închisoare pentru el.

În vîrstă de 26 de ani, Graham, angajat la o firmă din Brighton, a avut ceva de lucru într-o zi de simbătă. Intră ca de obicei în lift, apăsă pe butonul etajului la care lucra, ușile se închiseră, cabina începu să urce. Deodată motorul amuți. „Am așteptat puțin, apoi am apăsat din nou pe buton, povestește inginerul, dar liftul înțepenise. Atunci am început să sar pentru a-l urni dar fără nici un rezultat. Am apăsat pe butonul de alarmă. Am auzit chiar cum undeva a început să sune alarma. Abia atunci mi-am dat seama că în clădire nu se află nimeni. Nimerisem ca un șoarece în cursă".

Graham încercă toate procedeele și mijloacele prescrise pentru cazurile de blocare în lifturi dar ușile cabinei nu vroiau să se deschidă și pace. Îl cuprinsese disperarea. Încerca să se liniștească cu gîndul că luni va fi eliberat cu siguranță. Graham uitase că din cauza sărbătorii de „Ziua băncilor" weekend-ul includea și lunea din săptămîna următoare. Încercă să atragă prin strigăte de ajutor atenția celor care lucrau în apropiere. Dar numai cînd și-a pierdut cu desăvîrșire vocea își aminti că intrarea vecină aparține unui post de radio local unde oamenii lucrează în studiouri izolate de zgomot.

În cele din urmă se împăcă cu situația în care se afla. „Știam că nimeni nu mă va căuta — continuă Graham. Locuiesc împreună cu tata, iar el s-a obișnuit cu faptul că îmi petreceam adesea zilele libere împreună cu prietenii. Apoi am început să calculez cît timp urmează să stau închis în lift. Am un ceas ultramodern electronic, cu semnal. Dar foarte curînd nu-i mai putui suporta piuitul la fiecare oră. Așa că l-am oprit".

Cabina liftului este o construcție standard, ceva mai mare de un metru patrat. Nimic de mîncare nimic de băut și, desigur, nici toaletă. Luni, Graham era istovit de foame, de sete și disperare. În această stare fu găsit de directorul firmei, Peter Shepard, care venise la birou întîmplător : seara avusese nevoie de niște documente. Auzind în lift gemetele unui om, sună la compania care montase liftul, de unde i s-a explicat ce manevre trebuie să execute manual pentru a cobori cabina la nivelul care permite ușilor să se deschidă.

Graham primi un concediu de două săptămîni pentru refacerea sănătății. De atunci a jurat că nu va mai folosi liftul niciodată în viață.

Intervenție chirurgicală de excepție

Cele 38 de zile din viața soților Antonio și Sonia Panozzolo, care locuiesc în orașul Codevigo (Padova), au fost desigur cele mai lungi și mai amare din viața lor. Totul a început chiar imediat după nașterea fetiței lor, Giorgia, cînd s-a constatat că ea suferă de mixoma, o formă gravă de tumoare care îi prevestea o foarte scurtă durată de existență. Singurul remediu, și acela foarte urgent : o intervenție chirurgicală, mai precis un transplant de inimă. Cazul era desigur cu totul ieșit din comun dacă avem în vedere vîrsta Giorgiei, o asemenea intervenție însemnînd o adevărată premieră în Europa. Găsindu-se și un donator (inima unui nou născut din R. F. Germania, decedat în urma unui anevrism cerebaral), s-a putut trece la această delicată operație. Sarcina și-a asumat-o prof. Vincenzo Galucci. Desigur că nu a fost ceva ușor. Dimpotrivă. Dar totul s-a terminat cu un succes desăvîrșit dacă avem în vedere că evoluția ulterioară a micuței paciente a decurs în cele mai bune condițiuni, implicit speranța că ea va fi salvată de la un prematur sfîrșit. Părinții Giorgiei așteaptă cu nerăbdare momentul cînd ea le va fi încredințată după perioada de convalescență care va fi desigur mai lungă...

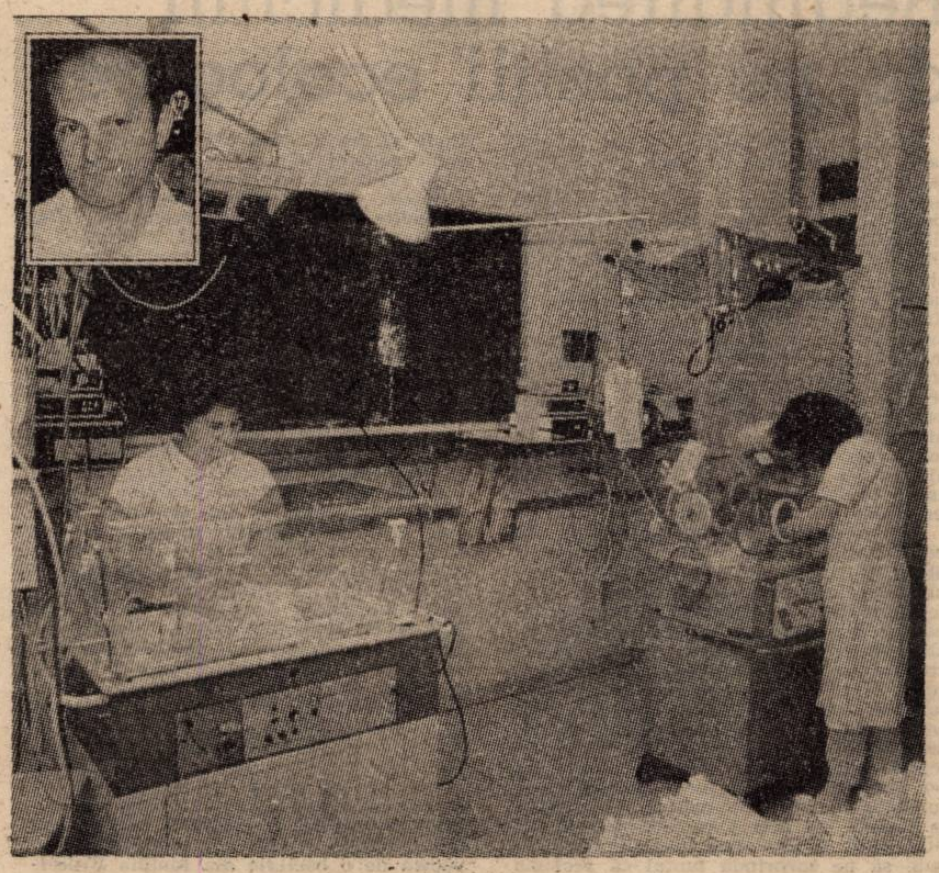

ZODIA GEMENILOR

22.05 — 22.06

Femeia zodiei : este poate inutil să mai insistăm asupra faptului că, Gemenii fiind dotați cu o mare abilitate negustorească, femeia se află în fruntea topului celor ce știu să prețuiască banul. Dacă soarta vă oferă luxul de a vă însura cu o femeie-Geamăn, înmînați-i în deplină siguranță veniturile dv., căci ea va ști cu inteligență cum să le repartizeze. Nu vă fie teamă că va cheltui excesiv pentru toaleta ei ; deși este elegantă și o tentează permanent moda zilei, ea se pricepe ca nimeni alta să fie ponderată — uneori își meșterește singură cele trebuincioase garderobei.

Nefiind din cale-afară de frumoasă și de dotată cu sex-apel, femeia-Geamăn este recompensată de natură cu un temperament febril, care nu cunoaște oboseala fizică și psihică. Pasiunea cititului, a informării permanente, o face să fie la curent cu pulsul social și cultural. În anturajul ei stîrnește admirație și chiar invidie pentru cunoștințele sale, pentru vioiciunea spiritului și conversația abilă. Este un bun causeur, fapt pentru care este mereu pe lista invitaților la petreceri. Există, pe de altă parte, și varianta unor femei-Geamăn lipsite de tact, neîndurătoare cu semidocții și cabotinii. Șiretenia din afaceri pălește uneori în relațiile spirituale. Nu se îndrăgostește ușor, iar pentru ea căsătoria are o accentuată nuanță de interes. Nu de puține ori confundă iubirea cu avariția. Datorită faptului că nu îmbătrînește ușor, nici fizic, nici moral, ea ajunge de timpuriu să-și domine soțul, care se transformă treptat într-un „moliu" incurabil. Șansa acestuia este că vivacea lui consoartă nu este prea limbută și gîndește și pentru el, și o face cu succes.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

Guinness Book: O LUME NEBUNĂ, NEBUNĂ DE... ADMIRAT

Citind în Guinness Book despre recordurile privind cele mai comune nume de familie, mă simt obligat să protestez în numele Popeștilor și Ioneștilor din țara noastră — care nu figurează încă în această celebră carte. Este vina evidentă a oficialităților de resort că nu au pe lista de priorități internaționalizarea Ioneștilor și Popeștilor — deși însuși Caragiale a făcut mult pentru popularizarea lor, cu excepția lui Mitică.

Deci... Cel mai răspîndit nume de familie de pe glob este chinezescul Chang, pe care-l poartă circa 10 la sută din populația Chinei ; cu alte date, cel puțin 104 milioane de oameni — adică o populație care nu este atinsă de circa 168 state de pe glob.

În țările în care se vorbește limba engleză cel mai răspîndit nume de familie este (ați ghicit !) Smith (fierar, potcovar). Numai în Marea Britanie numărul acestora este de 659 050 (în conformitate cu numărul celor prezenți pe liste de asigurări), iar dintre aceștia 10.103 se numesc John Smith, la care se adaugă încă 19.502 care se numesc tot John Smith, dar au și alt prenume. Se estimează că totalul ce cuprinde și pe cei neprinși pe vreo listă a asigurărilor sociale este de peste 800 000 de Smith (Anglia și Țara Galilor). În S.U.A., în anul 1973 erau 2.382.509 Smith.

În Marea Britanie, numărul persoanelor care au înaintea numelui de familie precizarea *fiul lui*, adică M' sau Mc sau Mac, este de 1.600.000.

Dintr-un anumit punct de vedere, cel mai controversat nume de familie este, în S.U.A., cel care începe cu litera Z. Din motive comerciale sau altele, unii abonați din Statele Unite multiplică această literă, astfel încît să se găsească cît mai la urmă în cartea de telefon. Astfel, în San Francisco figurează domnul Zachary Zzzzzzzzzra (nouă de z) în cartea de telefon a localității North Hollywood figurează dl. B. Zzzzygot (patru z). Nu se precizează dacă în permisul auto sau în pașaport acești excentrici au numele caligrafiat cu aceeași „bilblială" deliberată.

Cu toate acestea, orice ar face vreo persoană spre a atrage atenția asupra sa, tot nu ar putea depăși ca lungime denumirea strict științifică a binecunoscutului acid dezoxiribonucleic, care este alcătuită din circa 217 000 litere (necesare identificării tuturor elementelor de structură chimică).

Tot pe teme lingvistice, să mai precizăm și cel mai larg vocabular al unei limbi : limba engleză conține circa 490 000 cuvinte și în plus alți 300 000 de termeni tehnici — cei mai numeroși din orice altă limbă pămînteană. Se estimează că un excelent vorbitor de limba engleză nu folosește, totuși, mai mult de 60 de mii de cuvinte. O altă estimare arată că după 10 ani de educație în învățămînt, în Marea Britanie un individ folosește în conversație circa 5 mii de cuvinte, iar în comunicarea scrisă numărul acestora se ridică la 10 mii. O elită a intelectualității vorbitoare de limba engleză, membri ai International Society for Philosophical Enquiry (în care nu sînt admiși decît cei cu coeficientul de inteligență, QI, mai mare decît 148), folosesc în medie un vocabular de circa 36.250 de cuvinte. (Cred că probleme de diversitate și plasticitate de limbaj se pun cu acuitate și în mass media românească, care pot avea drept poli : transmisiunile sportive în direct pe de o parte și presa scrisă culturală pe de altă parte. Nu este întîmplător că Guinness abordează și astfel de aspecte.)

PAUL IOAN

verificați-vă cunoștințele

IUBESC TRĂDAREA, DAR URĂSC PE TRĂDĂTOR

Se spune că mulți conducători de oști ar fi rostit această frază, printre ei numărindu-se și Napoleon Bonaparte. Fraza își are originea în trecutul îndepărtat și, de fapt, inițial nici nu era formulată astfel ci sub forma : Îmi place trădarea, dar urăsc pe trădător". În fond, chiar dacă formulările sînt intrucîtva diferite, sensul real este în schimb același. Dv., cunoașteți însă cine a fost autorul inițial al acestei celebre fraze și cu ce ocazie a rostit-o ? Sînt întrebări pe care vi le prezentăm și dv., presupunînd că veți da răspunsuri corecte la ele.

Ing. LIVIU MACOVEANU

(Răspunsul în numărul viitor)

RĂSPUNS LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

OAMENI DE SEAMĂ ROMÂNI

Scriitorul la care ne-am referit în rubrica anterioară a fost Ion Agârbiceanu (1882—1963).

Fiul său, fizicianul Ion Agârbiceanu (1907—1971), nu a fost numai realizatorul primului laser românesc, cu bioxid de carbon, în 1962, ci s-a ocupat și cu spectroscopia de emisie și absorbție, cu efectul Zeeman, în fizica nucleară, cu studii de optică în domeniul fluorescenței, cu polarizarea luminii, cu pompajul optic, cu fizica straturilor subțiri, cu dubla rezonanță magnetică și altele.

GLUME

1. — Benone, îți recomand soluția „Iuventus" pentru creșterea părului! Dă rezultate absolut remarcabile !

— Dar văd că nu te-a ajutat, Ioane. Tot chel ești !

— E adevărat, dar abia am început tratamentul. Ieri însă am scăpat sticla și s-a vărsat pe podeaua băii. Ei, ce credeți ? Azi dimineață cînd am intrat în baie, crescuse mocheta !

2. Un doctor însoțit de asistentul său aleargă la o fermă să asiste la naștere pe soția fermierului.

— Ține lanterna ridicată, să văd ce fac, îi spune doctorul asistentului.

Veni pe lume un băiețel, apoi încă unul și încă unul.

— Ține lanterna mai sus într-o parte. Cred că asta îi atrage, zise doctorul exasperat.

3. Într-un azil de psihiatrie, un reputat medic face o inspecție, însoțit de un medic al ospiciului, ajungînd într-un salon unde un bolnav se ține agățat cu mîna de un cîrlig din plafon.

— De ce se ține așa ? întreabă reputatul medic.

— De ani de zile se crede bec electric, răspunse medicul.

— Bine, dar de ce nu-l determinați să coboare ?

— Cum așa, doar nu vreți să rămînem în întuneric o dată cu căderea nopții.

4. În curtea unui ospiciu, un pacient trăgea după el un sac în care se zvîrcolea ceva.

— Ce ai în sac ? îl întreabă alt pacient.

— Niște pisici — i se răspunde.

— Dă-le, dă-le drumul !

— De ce să le dau, să zboare ?

— Cum o să zboare mă, ce ești nebun ?

Spre a-i dovedi că nu e nebun, respectivul luă o pisică de coadă și o azvîrli, și încă una, apoi alta.

— „Zboară ?" „Zboară" mă — încuviință celălalt.

În acest timp într-un balcon aflat deasupra lor, doi medici discutau. La un moment dat unul din ei îi spune celuilalt :

— Să știi că azi o să plouă.

— Da, de unde știi tu ?

— Nu vezi ce jos zboară pisicile ?

Culese și prelucrate de DUMITRU VASI-ȘOIMOȘANU

— E un sondaj : care ar fi reacția dumneavoastră dacă vi s-ar sugera să vă lăsați toată averea unor opere de binefacere ?

SFATURI PRACTICE

● Mazărea sau fasolea verde își păstrează culoarea naturală dacă, la fiert, se adaugă un praf de bicarbonat.

● Mirosul de pește dispare dacă se spală mîinile cu apa în care s-a introdus puțină apă oxigenată.

● Zeama de la o lămîie devine aproape dublă dacă, înainte de stoarcere, introducem lămîia cîteva minute în apă caldă.

● Cotlete de porc, cu un gust deosebit de plăcut, se obțin dacă, înainte de a fi puse la cuptor sau la fript, sînt introduse într-un vas în care se află oțet de vin parfumat cu mirodenii.

● O ceapă, întreagă, spălată dar necurățată, introdusă în interiorul unei păsări tăiate, păstrează carnea nealterată de la o zi la alta, fără a fi pusă la frigider.

● Merele rase nu se mai înnegresc dacă se toarnă peste ele suc de lămîie ; același „tratament" evită oxidarea perelor și merelor tăiate în bucățele.

test

MONEDELE

Cineva posedă un anumit număr de monede în valoare de cîte 50 și respectiv 100. Dacă valoarea totală este de 1 000, iar monedele de 50 sînt în număr dublu față de cele de 100, puteți preciza cîte monede sînt cu valoare de 50 și cîte cu valoare de 100 ?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

IDENTIFICAȚI DIFERENȚELE

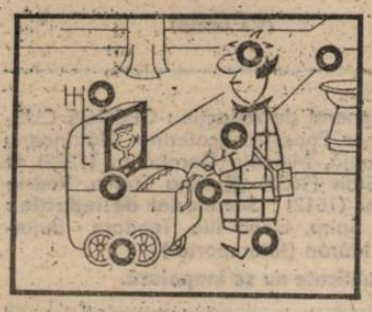

● **Valvula solară** este un dispozitiv fotoelectric care determină în mod automat aprinderea și stingerea farurilor marine. Dispozitivul a fost inventat de fizicianul suedez Gustaf Dalen (1869—1937), care a mai realizat și alte aparate automate. Activitatea lui științifică a fost încununată cu acordarea Premiului Nobel pentru fizică în anul 1912.

● **Englezul** Rudolph Delmonte este un cunoscut contorsionist. El a ajuns la performanțe deosebite în acest domeniu, punctul său de atracție fiind acela de a putea fi „împachetat" într-o simplă valiză care are doar 90 cm lungime, deși el are 1,70 m înălțime !

● **În zona Americii** tropicale trăiește o specie de porumbei denumită Ani, care își petrece existența numai în mijlocul animalelor mari, hrănindu-se cu insectele pe care acestea le poartă cu ele.

FEL DE FEL

● **Chirurgul englez** Joseph Lister a fost primul medic din lume care pretindea necesitatea dezinfectării instrumentelor chirurgicale înaintea unei intervenții. Luat în derîdere de colegi, considerat „maniacul curățeniei", Lister a fost, în anul 1897, primul medic căruia i s-a acordat titlul de lord pentru meritele sale științifice.

● **Un geolog american** implicat în unele cercetări efectuate în Antarctida, William Cassidy, a descoperit fragmente de meteorit vechi de circa 4,6 miliarde ani, care prezentau în compoziția lor urme primordiale din perioada formării planetelor.

● **Fructele plantei** de cafea nu ajung toate la maturitate în același timp. De aceea, cultivatorii trebuie să aștepte ca cea mai mare parte a recoltei să ajungă la maturitate pentru a începe culesul fructelor.

● **Ochiul** cel mai mare din rîndul animalelor aparține unei specii de calamar gigant : 38 centimetri circumferință.

● **Frica** obsesivă de întuneric se numește nictofobie. Prima parte a cuvîntului, nicto, derivă din limba greacă și înseamnă noapte.

● **Fluviul Mississippi** deversează în ocean circa 20 000 metri cubi de apă pe secundă, cantitate egală cu cea a tuturor fluviilor din Europa.

MEDICINA GENERALĂ

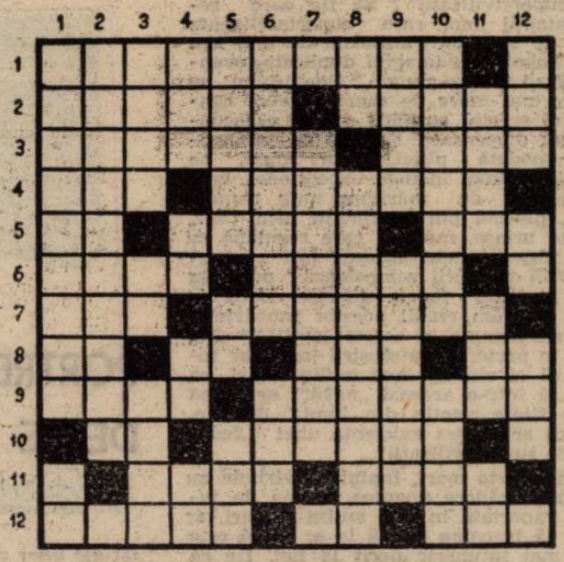

ORIZONTAL : **1) Medic specialist în oftalmologie 2) Ansamblul oaselor scheletului capului (pl). — Rană 3) Clorură de mercur cu acțiune purgativă și vermifugă — Substanță anorganică rezultată din dezagregarea substanțelor azotoase ce se găsesc în urină și sînge 4) Întreprinderea Mecanică Cugir (abr.) — Inflamație purulentă a țesutului conjunctiv subcutanat 5) Plumb (simb.) — Adunătură de lupi — Uzina de Autoturisme Pitești (abr.) 6) Particulă încărcată electric (pl.) — Disc al balanței 7) Arbore cu flori albgălbui, puternic mirositoare întrebuințate în farmacie — Geamul din față al mașinii 8) Foarte prieput — Beriliu (simb.) — Ambarcațiune folosită pentru învățarea canotajului — Aia 9) Proces de desfacere a celulelor — Lichid ce înlesnește alunecarea oaselor unele peste altele 10) Ustaroi (pop.) — Întinderi uriașe de apă 11) Boală infecțioasă a albinelor manifestată în special la larve — Tăietură 12) Tot un fel de grădiniță, mînă la 3 ani — Notă muzicală — Acid ribonucleic.**

VERTICAL : **1) Os al cutiei craniene — Instrument al acupuncturii 2) Boală asemănătoare sifilisului ce produce leziuni cu aspect de fragă 3) Silicat de magneziu folosit în industria farmaceutică — Nichel (simb.) — Sînt multe într-un an 4) Început de anorexie ! — 16 Hematii ! — Bariu (simb.) — Element de bază al scheletului. 5) Lichid incolor ce transportă diferite substanțe între sînge și țesuturi — Deasupra — Veche unitate de măsură pentru capacități și greutăți 6) Boală ce constă în inflamarea nervilor mielinici — 123 de scări ! 7) Moarte aparentă 8) Liviu Popa — Hepatită (pop.) 9) Adăpost pentru animale (reg.) — Substanță organică a cărei acțiune constă în stimularea funcțiilor celulare. 10) Bandă de cauciuc folosită pentru întreruperea temporară a circulației sîngelui (pl.) — Vas sanguin 11) Unitate creditară — Divinități mitologice — Lucrez pămîntul 12) Federația Aeronautică Europeană — Poloniu (simb.) — Amestec de gaze indispensabil vieții.**

TIUREAN I. NELU
Blaj

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

TEMPORALĂ

ORIZONTAL: Simultan — Ora — Inițial — Veac — Nc — Arcuri — Sc — Ceon — Trecute — Rpd — A — Ap — Lin — Ou — Era — Ev — Mt — Ntu — Anotimp — Arb — T — Ani — E — A — Mai — Abisal — Ceasornicari — Aurm — Zile — In — Prier — Martie

PAUL IOAN

Nr. 23 (1 703) din 9 iunie 1990

SPORT UNIVERS

CARAVANA SPORTULUI REGE S-A PUS ÎN MIȘCARE

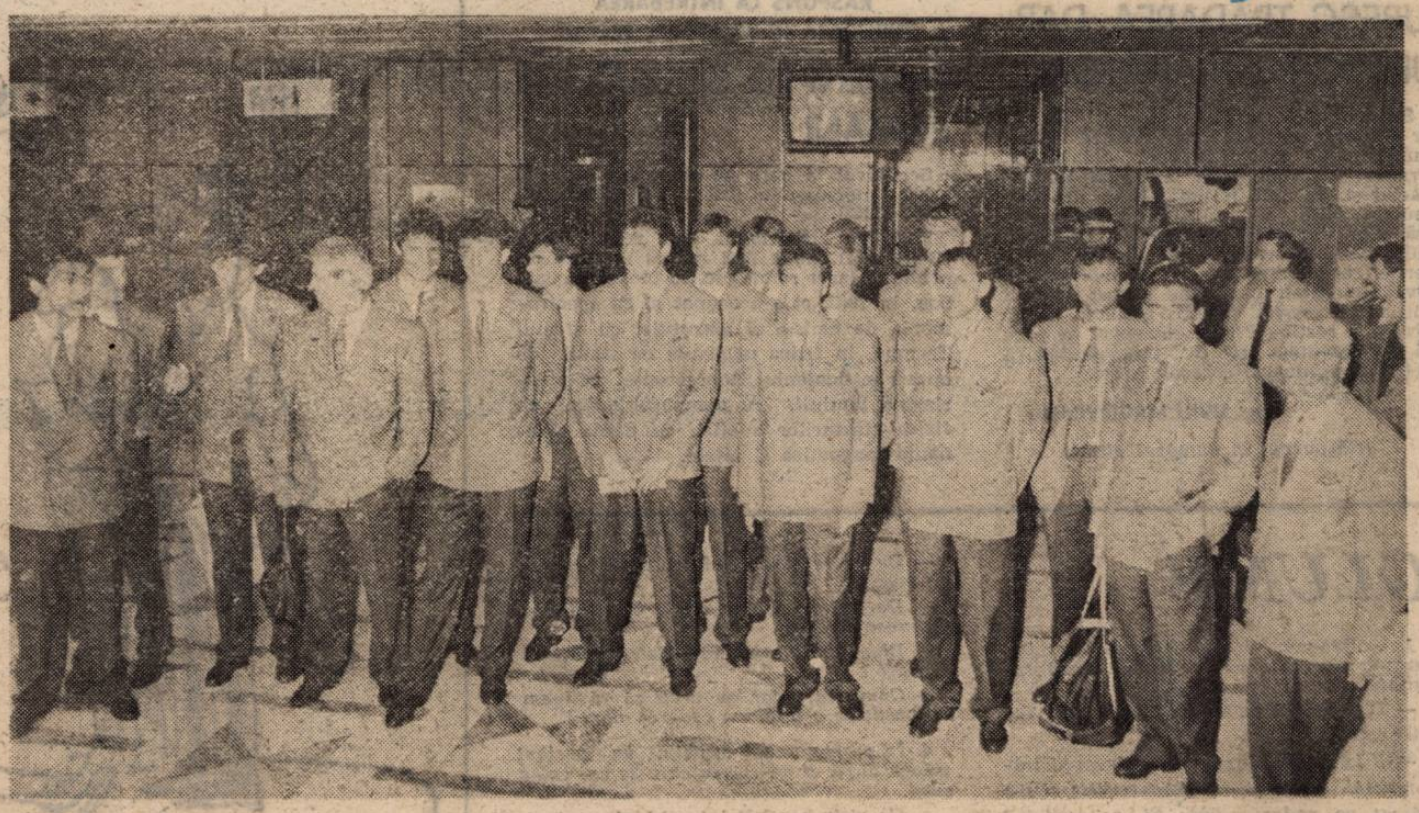

Coppa del Mondo - Italia '90

Se află în joc dobîndirea supremației mondiale pentru un nou „mandat", de patru ani. Maratonul fotbalistic va dura o lună de zile. Toate inimile iubitorilor sportului cu balonul rotund se află conectate la ritmurile trepidante ale marii competiții ce se desfășoară în „Cetatea eternă" și alte mari orașe italiene. După meciul inaugural al „Coppei del Mondo" — Italia '90, dintre campioana lumii en titre, Argentina, cu marea sa vedetă, Maradona, și Camerunul, o merituoasă reprezentantă a fotbalului african, care a urcat sensibil în „topul" echipelor ce ar putea oferi surprize în confruntarea din grupe, vor intra în scenă și tricolorii. Azi, la Bari, alte două reprezentative naționale, care fac parte și ele din grupa preliminară „B", vor debuta în marea întrecere. Am numit, desigur, formațiile României și Uniunii Sovietice. Lung, Popescu, Andone, Lăcătuș, Sabău și ceilalți componenți ai naționalei României se vor afla pe gazon în compania vicecampioanei Europei. Este, desigur, o echipă puternică, o adevărată mașină de fotbal.

Totul depinde de debutul pe marea scenă fotbalistică a lumii. Dacă tricolorii vor evolua la nivelul maxim al posibilităților lor, deși în teren nu se va afla jucătorul nr. 1, Hagi, ei vor reuși, cu certitudine, să adune două puncte prețioase. Este un meci hotărîtor, de care depinde depășirea fazei grupelor. Iar apoi ascensiunea, deși cutezătoare, va fi și ea posibilă.

Încleștările pe dreptunghiurile gazonate vor fi aprige. Fiecare dintre echipele participante va încerca să acumuleze punctele necesare care dau dreptul de a ataca fazele superioare ale competiției. Șanse mari sînt acordate de specialiști, dar nu numai de către ei, echipelor Argentinei, Italiei, Olandei și Braziliei. Cele mai multe sufragii le întrunește reprezentativa Olandei, în care joacă cele trei mari vedete ale lui A.C. Milan. Și Italiei i se conferă o cotă ridicată, dar parcă componenții ei nu au, totuși, valoarea celor ce au triumfat în Spania, în 1982. Dacă Argentina se va impune din start printr-un excelent joc colectiv, dirijat cu măiestria inegalabilă a marelui vrăjitor care se cheamă Maradona, la fel ca în turneul mondial precedent, șansele sale la titlu rămîn intacte. Brazilia are nume de rezonanță, virtuoși ai balonului rotund, dar se pare a fi o echipă capricioasă. Nu trebuie trecute cu vederea și posibile ascensiuni, către semifinale, ale vestgermanilor și englezilor. Sînt echipe puternice, care pot juca un rol însemnat în configurarea noii ierarhii mondiale.

Drumul spre înălțimi este deschis și tinerei echipe a României. Printr-un joc modern, colectiv și de mare dăruire, tricolorii au șanse reale să realizeze o mare performanță. Să le ajute și zeița Fortuna. În numărul viitor, o corespondență specială „Coppa del Mondo" de la trimisul revistei noastre în Italia.

D. F.

Sîntem vizitați de extratereștri ?

PORTRET ROBOT PENTRU O FIINȚĂ DE PE ALTĂ PLANETĂ

Oare „entitățile" care descind din OZN-uri, conform rapoartelor întocmite de martorii întîlnirilor de gradul III sau IV, să fie chiar reprezentanții ipoteticelor „supercivilizații" ? Să fie oare reprezentanții unor rase superinteligente vechi de sute de milioane de ani, sau poate roboți sau imagini duplicate, eventual iluzii induse anume ? Parcurgînd un număr mai mare de rapoarte vom constata că aceste „entități" sînt de o deconcertantă diversitate. Dincolo de „umanoizi", citeodată pitici, alteori uriași, se citează, e drept în mod excepțional, creiere nude, de mărimea unui trunchi uman, plutind pur și simplu prin aer, broaște uriașe, monștri care seamănă cu omul zăpezilor etc. Adesea într-un același OZN martorii semnalează prezența unor „entități" foarte diferite. Dacă ar fi să acordăm credit acestor rapoarte și dacă am accepta că aceste „entități" sînt, fie și în parte, extratereștrii înșiși, ar rezulta că ei vin din mai multe locuri, ba chiar că într-o aceeași „navă"" ar putea exista ființe venite din lumi diferite, ceea ce ar sugera existența unei „federații de supercivilizații"...

Ochii foarte mari, faptul că vizitele au loc cu precădere noaptea, teama de lumină, raportată în mai multe rînduri, ar putea să însemne fie că la ei acasă este mult mai întuneric decît la noi, fie că doresc să ne deranjeze cît mai puțin deci vin mai frecvent noaptea, deci trimit emisari cu vedere nocturnă bună. De foarte multe ori impresia martorilor este că „extratereștrii" seamănă cu niște insecte uriașe, cel mai adesea de culoare verde. Oare să albă aceste rapoarte vreo legătură cu o destul de bogată literatură de groază înfloritoare mai ales între cele două războaie mondiale, folosind ca recuzită monștri uriași cu ochi de insectă ? Și dacă da, cine pe cine a influențat ? Sau poveștile medievale (și mai vechi) despre întîlnirile cu pitici, rusalce ori îngeri reflectă oare experiențe reale cu OZN-uri ori toate sînt doar niște expresii ale unor mecanisme caracteristice psihicului omenesc ?

Autorii de literatură științifico-fantastică au imaginat o galerie largă de personaje ineligente extraterestre, mult mai pestriță decît apare în rapoartele OZN. Ei vorbesc de oceane inteligente, planete inteligente hăladuind prin spațiu, nori galactici inteligenți (ignorînd faptul că inteligența se forjează doar prin concurența a milioane de specii și se dezvoltă în individ numai ca urmare a conviețuirii în societate). Putem întîlni în această literatură făpturi fără corp sau total invizibile (...), fără a mai vorbi de caracatițe sau flori inteligente, ori de monștri cu mii de membre și simțuri care, oricum, mai aduc întrucîtva cu ceva cunoscut și la noi.

Oamenii de știință, dimpotrivă, opinează mai degrabă în sensul că ființele evoluate din alte zone ale Universului ar trebui să semene cu noi. Pentru reacții rapide, spun ei, principalele organe de simț ar trebui să se afle aproape de creier. Aceste organe de simț servesc în bună măsură alimentării, deci și gura trebule să se afle în aceeași zonă. Un ochi performant trebuie să fie construit pe principiul camerei obscure. Numărul ideal de ochi este doi, pentru a asigura vederea în spațiu fără a face însă o risipă inutilă, mai ales la nivelul analizorilor din creier. Munca, factor esențial în umanizare, pretinde membre specializate, diferite de cele utilizate pentru locomoție ș.a.m.d.

Adevărul este probabil undeva între cele două extreme. Condițiile de pe diferite planete puteau imprima evoluției traiectorii variate, iar hazardul a adăugat contribuția sa la această varietate. Dacă de pildă pe Pămînt nu s-ar fi înregistrat nici o catastrofă în ultimii 100 milioane de ani, este foarte posibil ca uriașele reptile să fie și azi stăpînele uscatului, mării și aerului. Mai mult, dacă n-ar fi fost nici o catastrofă mai importantă în ultimele 7—800 milioane de ani, ne putem întreba dacă nu cumva evoluția ar fi dat naștere în acest răstimp unei specii de insecte inteligente... Un martor care a scris o carte în urma unor repetate întîlniri cu OZN-uri, pretinde că „entitățile" pe care le-a observat păreau să fie mai puțin indivizi independenți și mai degrabă niște părți ale unei ființe colective. Ca și cum creierii tuturor furnicilor dintr-un mușuroi ar fi interconectați telepatic...

Între multele probleme care ar mai putea fi ridicate în acest context amintim aici, în încheiere, doar încă una. Amuniți martori, ca și interpretări ale unor scrieri foarte vechi, par să insinueze existența unor contacte sexuale între extratereștri și pămînteni, eventual în vederea „îmbunătățirii rasei". Dacă există extratereștri, ei sînt atît de diferiți de noi încît o încrucișare între ei și noi ar fi mai puțin probabilă decît una dintre o balenă și un greiere. Desigur, alta ar fi situația dacă cei opuși pămîntenilor ar fi oameni răpiți în urmă cu mii de ani și readuși pe Terra ori eventual ființe sintetizate după un cod genetic compatibil cu cel uman. O astfel de operație nu ar trebui de altfel să ridice probleme unei supercivilizații...

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

Editura Presa Liberă — **Tiparul : Combinatul Poligrafic București**

Redacția și administrația : București, Piața Presei Libere Nr. 1, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 33—67. Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Redactor șef : DUMITRU FILIP ; **Secretar general de redacție** : GEORGE CUȘNARENCU ; **Redacția** : Dorel Dorian, Aurora Popescu, Ecaterina Bătrîneanu (1630) ■ Paul Ioan, Ion Țugui, Adrian Hoajă, Mihaela Dorobanțu (1282) ■ Manole Auneanu, Marian Grigore, Ilie Stan (1633) ■ Irina Stoica, Rodrig Andrișan, Melania Constantiniu-Chiriacescu (1612) ; **Secretariat de redacție** : Dumitru Mateuță, Ionel Cojocaru, Costea Șpiru, Elena Ilie, Teodora Bujor-Panaitescu (1659) ■ Dorin Măran (fotoreporter)

Manuscrisele și fotografiile nepublicate nu se înapoiază.

Biblioteca județeană

magazin

ANUL XXXIII Nr. 24 (1 704) SÎMBĂTĂ 16 IUNIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

SĂPTĂMÎNAL CULTURAL - ȘTIINȚIFIC INDEPENDENT

SEISMELE — CAUZE, ADEVĂR, EXPLICAȚII

„Pămîntul a fost privit multă vreme ca o planetă care îmbătrînește, cu semne localizate și întîmplătoare de activitate, cu structură geologică moștenită din trecut și fixată pentru eternitate. Această imagine statică a Pămîntului a provenit din dificultatea prospectării întregii suprafețe a planetei, în particular a bazinelor oceanice și a observării sale la o scală globală. Dimpotrivă, imaginea care se formează astăzi este cea a unei planete evoluînd lent, dar continuu".

(Jose Achache, Institutul de Fizică a Globului – Paris)

(Amănunte în pagina a 3-a)

O.Z.N.-URI DEASUPRA BUCEGILOR

(Pagina a 5-a)

AM SFIDAT FEROCII TĂIETORI DE CAPETE

(Pagina a 8-a)

CUM A FOST ÎMBĂLSĂMAT STALIN?

(Pagina a 2-a)

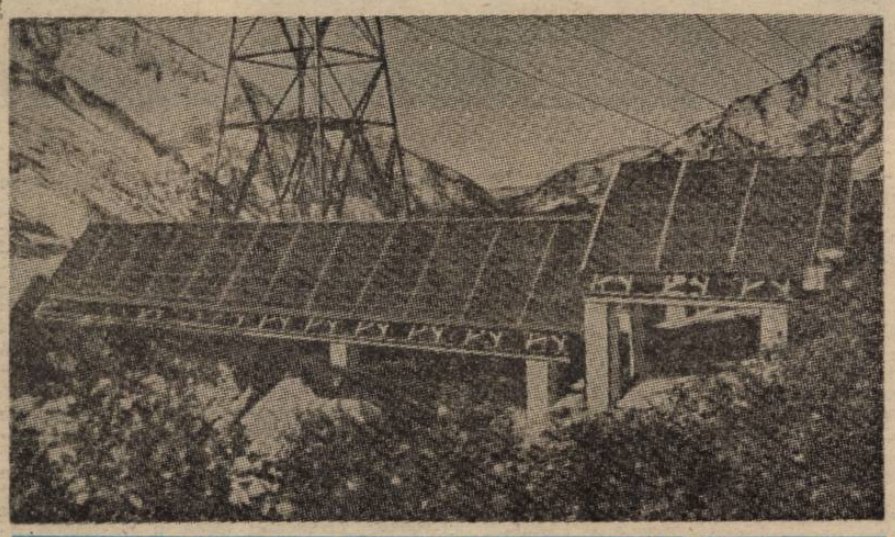

GLOB magazin

(Paginile 6–7)

Abonați-vă la „Magazin", o revistă pe gustul tuturor. Rețeaua poștală este în măsură să vă asigure doritul abonament.

SĂ AȘTEPTĂM PÎNĂ ÎN 2000?

(Pagina a 8-a)

MÎNA CA PRELUNGIRE A CREIERULUI

(Pagina a 9-a)

Roma și splendorile ei: APEDUCTELE

(Paginile 6–7)

Biblioteca județeană MUREȘ TÎRGU-MUREȘ

CUM A FOST ÎMBĂLSĂMAT STALIN (III)

Investigarea anatomopatologică (a cadavrului lui Stalin, întreprinsă la laboratorul Mausoleului „Lenin" — n.t.) a relevat prezența, în țesutul cerebral, a unei multitudini de mici excavații (chisturi), dovadă a unor indiscutabile microhemoragii. Aceste codificări, cu precădere localizarea lor în zona frontală a creierului — care e răspunzătoare pentru activitatea psihică —, s-au supraadăugat fondului psihic despotic, propriu structurii caracteriale a lui Stalin, accentuîndu-l. După cum se știe, un „caracter care se schimbă în rău" este adesea o manifestare premonitorie a unei arterioscleroze cerebrale incipiente.

Din motive lesne de înțeles, actul concluzional cu privire la autopsie nu a fost dat publicității în întregime.

În laborator, atmosfera era încordată. Nervozitatea se datora prezenței unor persoane străine, evident din garda lui Stalin. Ele nu permiteau nimănui să se apropie de telefon, priveau țintă, urmărind de aproape activitatea cercetătorilor.

Spre dimineață, s-a terminat operațiunea de îmbălsămare provizorie. A început procedura de îmbrăcare a rămășițelor pămîntești ale fostului dictator. Uniforma de generalisim cam discorda cu ghetele vechi, ponosite cu care îl încălțau.

— Altele nu există ? — îl întrebă dr. Debov pe unul din membrii gărzii.

— N-avea altele.

Dimineața a fost totul gata și de la laborator a demarat o caravană de automobile, care s-a îndreptat spre Casa Sindicatelor. În Sala coloanelor a acelui fastuos edificiu, cosciugul a fost plasat pe un catafalc împodobit cu buchete, jerbe și coroane de flori — care, între altele, au ascuns ghetele ponosite. Spre căpătîi au fost îndreptate razele slabe ale unei lumini plasate lateral. Ele creau un fel de penumbră, ce disimulau adevăratul chip al lui Stalin. Încă din timpul vieții, trăsăturile lui nu mai corespundeau acelei imagini pline de măreție ce și-o formase poporul despre el, conform portretelor oficiale și fotografiilor retușate. Obrazul îi era erodat de variolă și acoperit de pete pigmentare.

În sfîrșit, toate pregătirile s-au încheiat. Atunci, își făcu apariția Hrușciov, care era președintele comisiei pentru organizarea funerariilor. Venise să ia în primire «lucrarea». Se opri puțin lîngă catafalc, rămase pe gînduri, privi în jur, apoi făcu un gest cu mîna de parcă s-ar fi lăsat păgubaș — chipurile, e în ordine, se poate începe.

Primii și-au luat rămas bun de la cel decedat membrii conducerii de partid și de stat, iar la orele 16, porțile Casei Sindicatelor s-au deschis pentru public.

În toate acele zile, dr. S.S. Debov (ca, desigur, și ceilalți cercetători ai laboratorului) nu a reușit decît o dată să se repeadă pînă acasă, ca să-și schimbe cămașa și să se odihnească puțin. Marea aglomerare de oameni, iluminatul electric puteau avea o influență nefastă asupra îmbălsămării provizorii. Așa că ei trebuiau să fie deosebit de atenți, să aplice tot timpul procedurile necesare întreținerii mumiei.

Tot în acele zile de doliu național a fost adoptată și hotărîrea cu privire la construirea unui Panteon „în scopul eternizării memoriei marilor conducători Vladimir Ilici Lenin și Iosif Visarionovici Stalin, precum și a personalităților proeminente ale partidului comunist și statului sovietic, înmormîntate în Piața Roșie, la zidul Kremlinului". Oare «tovarășii de luptă cei mai apropiați» ai lui Stalin doreau să eternizeze, cu adevărat, numai memoria celor deja dispăruți ? Nu cumva și-au dat seama, o dată cu moartea dictatorului zeificat, că nici ei nu erau veșnici și, de fapt, fiecare se gîndea la persoana lui ? Doreau, probabil, ca generațiile viitoare să păstreze o bună amintire despre ei ?...

La 9 martie (1953 — n.t.), în Piața Roșie au avut loc funerariile oficiale și trupul fără suflet și fără viscere al lui Stalin a fost depus în Mausoleu. Mai bine de opt luni, acesta a rămas închis pentru vizitatori : procedurile de îmbălsămare permanentă durează mai mult de șase luni. Iată ce relatează dr. S.S. Debov, în legătură cu aceasta :

— S-au executat două sarcofage, de o construcție nouă, care au fost așezate unul lîngă celălalt. Din nou se iviră o serie de probleme în legătură cu chipul lui Stalin, care nu putea să arate altfel decît îl știa poporul. De aceea, în primul rînd, s-a căutat cea mai bună variantă de iluminare. Au colaborat la aceasta o serie de opticieni și de specialiști în tehnica iluminatului.

Cînd, la 17 noiembrie 1953, Mausoleul a fost redeschis pentru public, cei doi zăceau unul lîngă altul. Lenin — într-un costum de culoare închisă, cu insigna de membru al Comitetului Executiv Central al U.R.S.S. prinsă de reverul stîng al hainei, de sub care se vedea o cravată modestă, legată la gulerul alb ca neaua al cămășii. Și Stalin — în toată splendoarea uniformei de generalisim, cu pieptul plin de baretele decorațiilor (nimeni însă nu vedea acele ghete ponosite, care ar fi trebuit să insufle tuturor privitorilor imaginea «modestiei și simplității» marelui conducător). Prin măreția lui, parcă îl zdrobea pe Lenin, conferindu-i un loc secundar.

Și uniforma de generalisim le-a dat multă bătaie de cap. Minusculele particule de praf, ca și vaporii proveniți de la somptuoasa tunică puteau dăuna corpului. De aceea, a fost nevoie ca nasturii și epoleții să fie confecționați din aur pur, iar suporturile metalice ale baretelor de decorații — din platină...

— Apoi, a venit seara de 31 octombrie 1961, cînd din nou am fost chemați de acasă, ca să venim la Mausoleu, — își amintește, în continuare, dr. S.S. Debov. — Acolo, ni s-a comunicat hotărîrea Congresului al XXII-lea al P.C.U.S., privind scoaterea corpului lui I. V. Stalin din Mausoleu. Cercetătorii laboratorului l-au ridicat din sarcofag și l-au pus într-un sicriu obișnuit. O comisie guvernamentală a preluat cosciugul. La orele 22,25, soldații l-au luat și l-au înmormîntat într-o groapă dinainte pregătită (printre mormintele de la zidul Kremlinului — n.t.).

După cît se pare, nu a fost prea simplu să se adopte hotărîrea de a-l scoate pe Stalin din Mausoleu. Dar încă mai complexă este «debălsămarea» lui Stalin din conștiința unor oameni.

În cuvîntarea de închidere a Congresului al XXII-lea, N.S. Hrușciov a propus înălțarea unui monument în amintirea celor ce au căzut jertfă samavolniciei cultului personalității lui Stalin. Abia acum, însă, propunerea va fi, în sfîrșit, transpusă în fapt : două aproape trei decenii, a XIX-a Conferință a P.C.U.S. a luat o hotărîre în acest sens.

Avem absolută nevoie de un asemenea monument. El nu constituie doar o datorie morală față de cei ce au pierit fără vină. El reprezintă și căința noastră. Dar mai presus de toate, el este necesar pentru generațiile ce vor veni : ca să fie mai înțelepte decît noi.

Prezentare și traducere de
DAN LĂZĂRESCU

Vacanța cu plăcerile dar și cu neplăcerile ei

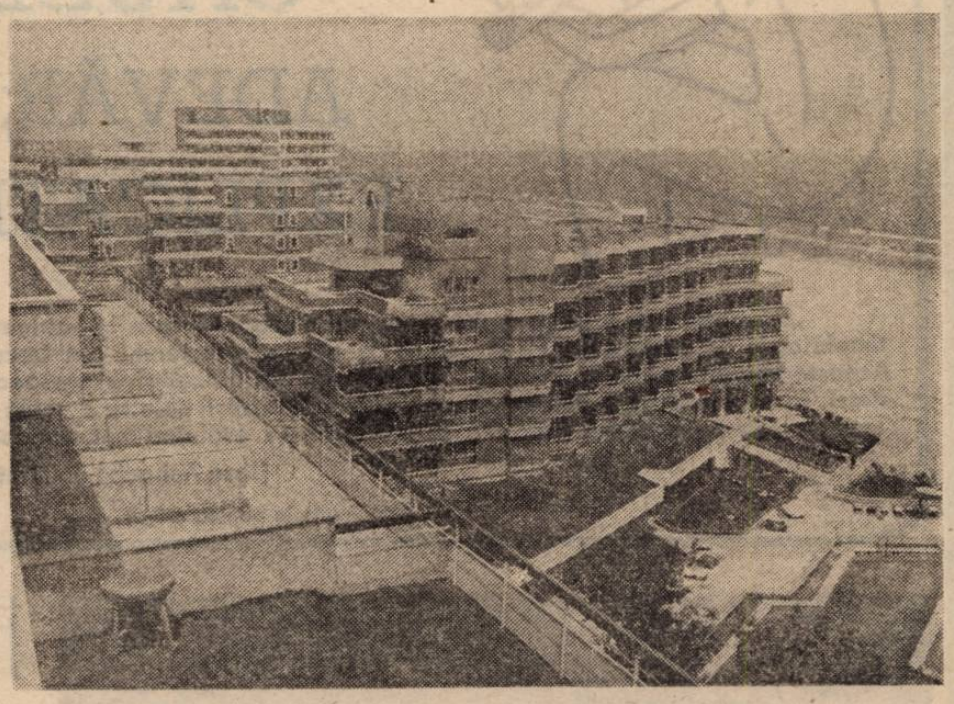

Cît de mult este așteptată vacanța, nu numai de școlari, dar absolut de toți, de la mic la mare. Plăcerile și desigur destinderea pe care o dă vacanța sînt dătătoare de sănătate, de odihnă și echilibru psihic și fizic. Dar... mai este un dar : nu trebuie să uităm că în vacanță pot interveni și anumite neplăceri, datorate unor mici accidente. În cele ce urmează vă vom relata cum să procedați pentru a minimaliza astfel de neplăceri: ajunși la locul unde veți petrece vacanța, mai ales dacă aveți copii cu dumneavoastră, în cazul unor accidentări, pînă la intervenția medicului, este bine să știți ce aveți de făcut. Cele mai frecvente accidentări se ivesc cu ocazia plimbărilor, excursiilor, petrecerilor, jocurilor.

— **Zgîrieturi**, mici răni care pot interesa și ochii — pleoapele — sprîncenele — nasul — fruntea — fața etc., dacă se datoresc contactului cu pămîntul, se pot întrevedea riscurile tetanosului, necesitînd în afară de tratarea sau eventuala sutură chirurgicală a plăgilor și vaccinarea antitetanică făcută de un cadru sanitar. În cazul unei vaccinări anterioare se va face doar un rapel — o revaccinare. Pînă la prezentarea la un serviciu medical, este recomandat să spălați bine locul cu apă curgătoare pentru a îndepărta pămîntul și toate impuritățile ce s-ar găsi în rană. După spălare și îndepărtarea impurităților, plăgile sînt tamponate cu apă oxigenată, apoi cu alcool și după aplicarea unei pomezi (unguent) cu un chimioterapic sau antibiotic, se acoperă locul cu un tifon (o compresă) preferabil sterilă prinsă cu o fașă sau cu o bandă de leucoplast.

— **Mici tăieturi (plăgi)** palpebrale, sprîncene, nazale, ale frunții, feței, membrelor, toracelui etc. se spală și se dezinfectează la fel cum s-a descris mai sus : la nevoie unele plăgi trebuie suturate chirurgical, după care se aplică o fașă sau plasture (leucoplast) care, menținînd tăietura închisă, grăbește vindecarea.

— **În lovituri oculare** — palpebrale — sprîncene — nazale — ale frunții, feței — membrelor — corpului etc., locul învinețit (chemozat) — tumefiat se va unge cu un unguent (pomadă), pe care o aveți în trusa de prim ajutor. Pentru evitarea formării de umflături (edematoase — hemoragice etc.) aplicați pe locul dureros, apăsînd cu putere, un cub cu gheață sau comprese cu apă rece.

— **Și în cazul țepilor — spinilor** trebuie ținut seama de o eventuală infecție cu bacilul tetanosului. Extracția spinului — a țepilor (se face dacă au rămas înfipți în piele) se face cu ajutorul unei pensete, dacă există un colț ieșit în afară ; în caz contrar se va scormoni cu un ac trecut prin flacără ; apoi se dezinfectează locul. Dacă spinul, teapa nu iese, se aplică un leucoplast (plasture) și cînd pielea se va înmuia, se va scoate leucoplastul și frecvent spinul — teapa rămîne lipsit de acesta.

— **În înțepătura de albină-viespe**, după ce ați scos cu atenție acul, sau chiar dacă a rămas înfipt în piele, se fricționează pielea cu apă foarte sărată, apă cu amoniac — clor — alcool și se aplică o cremă antihistaminică, antialergică. Durerea înțepăturii va fi atenuată, frecînd locul cu foi de mentă.

— **Înțepături de țînțari** ; preferabil de a vă feri de țînțari, prin aplicarea de loțiuni speciale contra țînțarilor, dar care nu sînt întotdeauna eficiente. Se atenuează iritarea produsă de înțepături, frecînd locul cu lămîie — amoniac — sau cu un amestec de alcool cu formol.

— **În arsuri ușoare**, lăsați să curgă deasupra apă foarte rece pentru a atenua durerea, apoi spălați cu o soluție dezinfectantă sau alcool, după care aplicați o pomadă chimioterapică sau antibiotică și pe deasupra o fașă sau un leucoplast (plasture).

— **Mușcătura de cîine — pisică sau orice animal, domestic sau sălbatic.**

Se tratează la fel ca orice rană, dar imediat trebuie anunțat serviciul antirabic din localitatea cea mai apropiată, care va stabili dacă este cazul să se administreze injecții antirabice.

— **Singerarea din nas**, dacă este ușoară va înceta în cîteva minute, aplecînd capul spre spate și ridicînd în sus brațul de partea nării singerinde. Dacă singerarea continuă veți introduce în nară — sau în amîndouă, dacă e cazul, o bucată de vată îmbibată în apă oxigenată — zeamă de lămîie — sau praf de antipirină — antinevralgic.

— **Corpi străini în ochi.** Nu trebuie frecat ochiul, pentru a feri rănirea corneii. Dacă nu este aderent de cornee sau conjunctivă, poate fi eliminat prin spălături oculare, preferabil cu ajutorul unui pahărel. Cînd este aderent se poate scoate preferabil după o prealabilă anestezie oculară fientă prin o instilare a unei picături de xilină 1% sau novocaină 2% cu un ac de corp străin corneean — ac de seringă — sau chiar cu ajutorul vîrfului unei pipete sau colțul unei batiste curate.

— **În cazul șocului datorat căldurii**, se transportă persoana într-un loc răcoros, aerisit, eliberînd-o de curea — centură — cordon — sutien și stropind-o cu apă rece. Se recomandă administrarea pe cale bucală de mult lichid. Dacă este vorba de un copil, este indicat a se solicita de urgență medicul.

— **În cazul entorsei — scrîntiturii**, se recomandă comprese locale cu apă sărată și apoi bandaj — imobilizare și prezentarea la medic, pentru a se preciza dacă nu este o luxație, fisură sau fractură osoasă.

Seismele – cauze, adevăr, explicații

„CE TE SCUTURI TU PĂMÎNTULE, FĂRĂ PRICINĂ CUNOSCUTĂ ?“

Avînd în vedere că în numărul trecut al revistei noastre v-am oferit cîteva detalii privind scările Richter și Mercalli, am pornit discuția de astăzi de la un alt aspect deosebit de important : înțelegerea mecanismelor cutremurelor. Și pentru că aici joacă un rol particular tectonica plăcilor, am început cu o întrebare despre ea.

Red. Tectonica plăcilor poate fi privită ca un model unificator — am putea spune deci un cadru propice — pentru studiul Pămîntului ca entitate. Ideea sa este că în structura litosferei se disting 13 plăci rigide, subțiri, în mișcare relativă, o mișcare urmînd legi geometrice simple, ai cărei parametri sînt ușor de determinat, întregul proces dinamic putînd fi astfel caracterizat ca determinist.

Dacă este așa, de ce nu dispunem la ora actuală de informații nici mai bogate, nici mai precise, în particular despre seismicitate ?

L. C. Tectonica plăcilor ne indică o seamă de lucruri, ne pune la dispoziție un formalism, ne furnizează un cadru conceptual adecvat în care să poată fi mai bine înțelese cutremurele. Dar cutremurele vrîncene conțin elemente care pun în discuție însăși această teorie. Ele au loc **intra** și nu **inter** plăci — aici apare pentru noi marea necunoscută. Avem multe ipoteze, dar nici una nu ne oferă explicația satisfăcătoare.

Îmi aduc aminte cum spunea Arghezi : „Ce te scuturi tu Pămîntule, fără pricină cunoscută“ ?

Cutremurul de la 30 mai reprezintă o nouă mărturie a particularității care singularizează cutremurele vrîncene. Profesorul Demetrescu spunea demult că la noi există un focar permanent, că se poate determina o arie focală. Într-un articol pentru nespecialiști, pe care l-am publicat nu cu mult timp în urmă, defineam un „cutremur mediu“, vrîncean pe baza unei statistici de 122 de cutremure cu M) 4 în 25 de ani, între 1940—1965 și ținînd seama de localizarea epicentrelor (adîncimea hipocentrelor este mult mai puțin sigură). Un număr imens dintre ele au același epicentru ! Cel din 30 mai are epicentrul puțin mai la nord.

M. O. ...cu aprox. 7 km.

L. C. ...adică în afara ariei și cam la aceeași adîncime ceea ce contrazice o idee larg acceptată conform căreia există o variație a adîncimii care ar crește pe direcția NE-SV.

M. O. ...și totuși puțin mai la suprafață, cam la 80—90 km. De fapt, francezii au indicat 60—65 km, iar din datele pe care le vom mai primi ne așteptăm la o valoare finală de 70—80 km.

L. C. La asemenea adîncimi, pe de altă parte, nu se pot evidenția cu ușurință semne precursoare ; la cutremurele crustale se pot, de exemplu, pune în evidență eventuale modificări ale proprietăților magnetice, consecință a tensiunilor induse în crustă, dar de așa ceva nu poate fi vorba la cutremure adînci.

În plus, noi nu putem pune în evidență (ca în zona Boemiei de ex.) o periodicitate a declanșării cutremurelor. Este bine ca populația să știe aceste lucruri, pentru a nu se aștepta la predicții precise privind cutremurele și la măsuri economice care ar putea fi luate de conducătorii politici sau sugerate de sociologi.

Red. S-ar putea spune deci că într-adevăr zona Vrancea este singulară printre alte zone din lume ? De asemenea — și știți cum se vorbește după asemenea situații limită, cum sînt cele prin care am trecut de curînd, am fost întrebată despre un pretins interes particular al japonezilor pentru zona Vrancea, pe care ar considera-o ca pe o enigmă. Și despre o ipoteză... cel puțin fantezistă conform căreia în subsolul vrîncean ar exista un mare gol, sursă a cutremurelor, care totuși, cu eforturi uriașe , (inclusiv financiare) ar putea fi umplut. Cum vi se par asemenea... zvonuri ? Aș dori ca cititorii să afle de la dv. răspunsuri și comentarii.

L. C. La prima întrebare cred că în ceea ce am spus pînă acum veți găsi un răspuns deghizat. Pentru restul... japonezii au o mare bogăție și varietate de fenomene seismice și nu cred că Vrancea reprezintă chiar o „enigmă“ pentru ei.

„Golul“ despre care vorbiți ? Iată un exemplu de pseudoexplicație. Un asemenea gol nu poate exista. În ceea ce privește „umplerea“ să ne gîndim că discutăm despre adîncimi de 200 km...

A. D. ...și cele mai adînci sonde ajung pînă la 12 km !

L. C. Exact. În același context, o altă „erezie“ este pretinsa origine vulcanică a cutremurelor. Există un paralelism între ele, o legătură dar una de fraternitate, nu de paternitate ! Cum spunea Păstorel Teodoreanu, „există o strînsă nelegătură“...

D. Z. În plus, orice fizician știe că natura nu acceptă goluri nici măcar în spații intergalactice Nici acestea nu sînt chiar total lipsite de materie. Materia umple imediat spațiul pe care-l are la dispoziție. Cu atît mai mult în interiorul Pămîntului ! Dacă, prin absurd, ar apare un gol, chiar și fără intervenția japonezilor natura ar ști să-l umple imediat cu materie la fel de densă ca cea din apropiere.

Centrul de Fizică a Pămîntului are o colaborare veche cu Japonia, unde specialiștii noștri au studiat alături de colegii japonezi, pentru a înțelege modul în care fac ei cercetări menite să caracterizeze cît mai bine cutremurele. Acestea sînt la ei mult mai numeroase, densitatea populației mult mai mare, deci și riscuri sporite de dezastru. Și totuși ei au venit la noi și ne-au adus un clinometru, un aparat care măsoară înclinările crustei terestre, a cărui valoare este de aprox. 50 000 dolari și pe care ni l-au donat. L-am instalat la Observatorul nostru subteran din Munții Apuseni, unde condițiile de montare sînt mai bune decît în Vrancea. Este un aparat de mare precizie care pune în evidență elemente ținînd de deformările scoarței produse de acumulările de tensiune premergătoare cutremurelor, de reașezarea straturilor care urmează cutemurelor! Noi l-am perfecționat și acum avem un clinometru româno-japonez, coautor al său fiind prof. Aoki — un „monstru sacru“ al predicției seismice. Două astfel de aparate realizate în colaborare vor fi montate în Japonia de colegul nostru cercetător Octav Haradja, deținător al unei burse Matsume — varianta japoneză a burselor Humboldt.

Aparatul are o sensibilitate de peste 10^{-10} radiani. Ca să ne dăm seama ce înseamnă acest lucru aș spune că ea este echivalentă cu a detecta efectul scoaterii unui chibrit în Japonia de sub o bară ideal rigidă care ar avea un capăt fixat în laboratorul nostru din București și altul în Japonia. Oriunde ar fi montat clinometrul româno-japonez pe această bară ideal rigidă, variația de înclinație rezultată poate fi pusă în evidență.

L. C. Ce aș mai avea să spun, tot privind particularitățile cutremurelor vrîncene este că dacă — așa cum sublinia prof. Wadati, „părintele“ cutremurelor adînci (peste 80 km.), acestea nu sînt în general distructive, cutremurele vrîncene totuși sînt.

M. O. Cred că ar fi momentul să dăm cîteva cifre. Țin neapărat să precizez că după un cutremur, parametrii acestuia pot fi anunțați ca valori a căror precizie de determinare se mărește în timp. Pe măsură ce se acumulează date, se fac redeterminări de către centrele naționale și de cele internaționale. Aceasta intră în practica seismologică și nu reprezintă o nefuncționalitate a rețelelor seismologice. După un seism este mai importantă rapiditatea cu care se anunță datele decît precizia valorii acestora. La noi primele valori au fost : adîncimea — 100 km (foarte bună ca determinare preliminară !) Datele de ieri 8 iunie situează șocul principal (30 mai) la 89 km adîncime iar cel de-al doilea șoc (31 mai) la 79 km.

L. C. Cutremurul din noaptea de 31 mai a fost o replică sau un dublet ?

M. O. La limită. Dar mai întîi despre magnitudine. Ea se obține de fapt prin medierea mai multor valori. Ultimul nostru calcul este de 6,7 pe scara Guttenberg-Richter pentru primul șoc și 5,8—5,9 pentru al doilea. Iată de ce spuneam că sîntem la limita între replică și dublet : la o diferență mai mare de o unitate în magnitudine nu putem vorbi de un dublet. Apropierea celor două șocuri atît în spațiu cît și în timp și valoarea magnitudinilor sugerează clasificarea celui de-al doilea cutremur ca dublet. Interesant este că latitudinea locului în care s-au produs aceste două șocuri, 46 de grade, este practic aceeași ca la cutremurele din 1940 și 1977 (45,8 grade). În fine, accelerația care s-a măsurat este de aprox. 0,1 g (g — accelerația gravitațională), deci exact aceeași valoare ca în 1986 !

D. Z. Din studii efectuate pe mareele gravimetrice reiese că ultimele două cutremure nu fac parte din tabloul obișnuit ca moment de declanșare.

M. O. Mecanismul lor raportat la punctele caracteristice ale curbei mareelor gravimetrice. este în acord cu „soluția clasică“ : tensiuni în plan vertical, presiuni în plan vertical, presiuni în plan orizontal...

L. C. Ca și în 1940 și 1977.

I. S. Aș încerca o abordare energetică : de unde atîta energie ca să se asigure repetarea ciclică — tocmai la noi — a acestor fenomene ? Există o fundamentare teoretică, una practică — dar acestea sînt doar necesare nu și suficiente pentru a elucida problema. Este nevoie pentru aceasta de o cooperare interdisciplinară. Ceea ce ne lipsește este un „medic“ de cultură generală. Există probleme majore în ceea ce privește populația : instrucțiuni clare și precise în cazul unui seism (și aceleași măsuri pentru industrie, în special în perspectiva centralelor nucleare).

În ceea ce privește predicția efectivă, cred că ea se va putea face numai prin cunoașterea mecanismelor cutremurelor — în rest totul este hazard.

Trebuie să ținem seama că totul este o succesiune de fenomene energetice corelate. Plecînd de la tectonica plăcilor și privind simplist Pămîntul, el ne apare ca un corp în mișcare de rotație și revoluție, neechilibrat dinamic. Dar ceea ce a „greșit“ Creatorul corectează natura. Mai adăugăm și elementele diurne care apar : Luna, Soarele... Pămîntul este structurat din microplăci, ca o „ceapă“. El degajă căldură, suflul termic generează unde acustice prin plăci care creează „trăsnete“ mecanice în acestea.

În rezumat deci, revin la necesitatea — din punct de vedere organizatoric — unei cooperări interdisciplinare, toți trebuie să pună umărul pentru a oferi celor ce lucrează în exploatare elemente practice.

Predicția va trebui să se bazeze pe bilanțul energetic, căci energia mecanică rezultată din mișcarea plăcilor este mult mai mare decît cea dată de Terra. Compensarea acestei diferențe se face prin seisme și multe seisme mici evită unul mare...

M. O. ...un punct de vedere criticat chiar de Richter.

I. S. Se poate. Dar orice teorie, ca să aibă credibilitate trebuie să răspundă la formele de manifestare ale fenomenului. Sau să avem un aparat care să permită predicția seismelor. Chiar și China șchioapătă în predicții.

Un astfel de model ar putea constitui un brulon, un punct de plecare...

D. Z. Să ne amintim de o predicție americană de acum cîțiva ani : În preajma așa-numitei mari conjuncții a planetelor (1981—1982), cînd s-a anunțat că în zona faliei San Andreas, totul... se va rupe, s-au găsit mulți creduli care și-au vîndut proprietățile pe nimic — alții le-au cumpărat ieftin. În asemenea cazuri trebuie să avem grijă nu doar de aspectul calitativ ci și de aspectul cantitativ. O predicție ca cea menționată poate fi tot atît de adevărată ca cea care ar anunța căderea podului de la Cernavodă la așezarea unei muște pe locomotiva trenului... Ordinul de mărime contează. Multe cutremure mici nu ne vor „scăpa“ de unul mare. Gîndiți-vă cîte cutremure cu M=1 ne-ar trebui ca să ne „scape“ de unul mare... Priviți tabelul dr. Mârza din numărul trecut al „Magazinului“...

L. C. Sînt de acord cu necesitatea unui cadru organizat. Nu de o simplă asociație avem nevoie, ci de o adevărată Uniune.

Mai ales că studiile pe care va trebui să le efectuăm sînt deosebit de complexe incluzînd reacția animalelor.

Red. Tocmai mă pregăteam să vă întreb dacă n-ar trebui să acordăm mai multă atenție și acestor aspecte.

L. C. Îmi amintesc că în după-amiaza din 4 martie 1977 pe la orele 18, un pescar întrebat dacă prinde ceva în Lacul Floreasca, a spus că „parcă au înebunit peștii“. Și seara a venit cutremurul...

Pagină realizată de
MIHAELA DOROBANȚU

(Va urma)

În continuarea preocupării noastre de a vă oferi cît mai multe amănunte despre această (încă !) mare necunoscută pe care o reprezintă cutremurele, și la deosebit de amabila invitație a Institutului de Geodinamică al Academiei Române și a directorului său Dl. dr. Dorel Zugrăvescu, sîmbătă 9 iunie a.c. a fost organizată o masă rotundă la care au mai participat : acad. Liviu Constantinescu, președintele Societății Române de Geofizică (L.C.), prof. univ. Alexandru Diacon, Institutul Politehnic București, director în Ministerul Economiei Naționale (A.D.), dr. Mihnea Oncescu, șeful Laboratorului de seismologie al Centrului de Fizica Pămîntului (M.O.), conf. univ. Florin Munteanu, Institutul Politehnic București (F.M.), ing. Ion Săndulescu, consilier la Institutul de studii și proiectări energetice (I.S.), dr. Crișan Demetrescu, director științific al Institutului de Geodinamică (C.D.)

FILM

CINE ARE DREPTATE?

La acest ultim film al regretatului regizor **ALEXANDRU TATOS** trebuie să te duci, oarecum, pregătit. Se ştie, sau poate puţini ştiam, în ce conditii a fost el realizat. E de ajuns, poate, să amintim începutul anului 1989, aşadar, încă, dictatură. Şi nu o simplă şi unică dictatură. Pentru că acolo, la cabinetele 1 şi 2 nu ajungea oricine şi, mai ales, cu orice. Dar paradoxal, celor două cabinete le plăceau filmele. Un Bunuel sau Milos Forman nu interesau. Pe cită vreme, producţiile cinematografice româneşti, că erau istorice sau de actualitate (ecranizările deveniseră un fel de Cenuşăreasă în topul aprobărilor) aveau cuvînt de ordine să nu treacă neluată în seamă „epoca...". Nici măcar complexatul tovarăş D., cel care prin structură se vroia important şi prin funcţie demolator n-ar fi riscat o semnătură pentru „bunul de difuzare", dacă ceva, orice, ar fi putut stirni mînia „celui mai...".

Aşta era un prim aspect. Altul, privea dramaturgia filmului, adică faza de început şi apoi realizarea propriu-zisă, deci în final, copia standard. Ei bine, **„CINE ARE DREPTATE ?"**, de la început pînă la sfîrşit este un film de demascare a structurii. Pentru că, pornind de la convenţia unui fapt, mai exact a unei defecţiuni produse la o instalaţie tehnologică, regizorul Alexandru Tatos realizează o frescă a unei tipologii umane ce parcă abia aşteaptă situaţii-limită pentru ca, pretextind cinstea şi buna credinţă, să-şi verse rafinat sau frust veninul. El, Alexandru Tatos, artistul de excepţie asta a vrut. Un prim plan de 90 de minute cu personaje cheie, personaje episodice, care prin metafora faimosului joc al oglinzilor izbuteşte să ne dea imaginea a tot ceea ce poate să facă din fiinţa umană un sistem propice defulărilor.

Or, în acest sens Alexandru Tatos s-a dovedit un maestru. Sigur, titlul („Ancheta", scenariul Paul Everac) nu are nici o legătură cu ancheta în sine. Adevărul, în realizarea autorului implică extraordinara pătrundere într-o tipologie umană a urîtului, a invidiei, a delaţiunii. Mai mult, autorul face o deosebită remarcă cinematografică. Eroul presupus vinovat nu e vinovat, cei ce pot fi acuzaţi devin acuzatori, tandreţea îşi apără cu toată puterea dreptul la opţiune şi totuşi... nimic nu se schimbă !

Interesanţi şi conduşi cu abilitate de regizor, „cei mulţi care acuză" dovedesc, în economia filmului, o pondere de excepţie, tocmai prin alinierea lor perfectă la filonul grotescului uman. Ei au primit girul talentului Mariei Munteanu, al lui Zoltan Vadasz, Ovidiu Ghiniţă, Valeriu Preda, Emilian Belcin, Cătălina Mustaţă, Liviu Pancu, Cerasela Iosipescu, Marin Alexandrescu, Smaranda Olteanu, Constantin Răşchitor, Bujor Macrin, actori mai puţin cunoscuţi sau chiar debutanţi. Cele trei personaje principale însă, Alexandru Nedelcu, Lidia Dumitru, Radu Zimniceanu îşi au fiecare banalul lor dar şi sublimul într-o armonie interpretativă deosebită susţinută de actorii Andrei Ralea, Oana Pellea şi Andrei Finţi. Coautor la reusita filmului se dovedeşte a fi operatorul Vivi Drăgan Vasile, unul dintre cei care se pricep cu mare profesionalitate să imortalizeze prin obiectivul aparatului de filmat chiar şi gîndul nemărturisit. Totodată, discrete şi foarte „de acolo" se dovedesc intervenţiile arhitectului Dudus Neagu Mircea la realizarea decorurilor, completat în individualizarea personajelor de costumele Liei Manţoc. Desigur, „Cine are dreptate ?", prin însesi obsedantele repetări şi reluări de situaţii şi stări conflictuale, duse aproape la limită, este un film ce cîştigă mult prin ritmul nici o clipă trenant, fără a fi însă obositor. Aşadar, montajul aparţine Adinei Petrescu, secondată de doi specialişti în accente sonore, Horea Murgu şi ing. Mihai Popescu.

Din păcate însă marele regizor, cel care trebuia să urce pe scenă alături de echipa sa în seara premierei, nu se mai află printre noi, acest ultim film al său, extrem de curajos pentru momentul cînd a fost realizat putînd fi considerat ca un punct de referinţă al atît de încrîncenatei lupte purtate pînă acum de arta cinematografică.

MELANIA CHIRIACESCU

New-York-ul, gazdă a cubismului

Un eveniment de excepţie, consemnat de presa mondială, îl reprezintă reunirea în sălile Muzeului de artă modernă din New York a 400 de lucrări gemene, semnate de părinţii cubismului, pictorii Braque şi Picasso. Într-unul din ultimele

numere ale revistei „Paris Match", fenomenului i se dedică pagini despre momentul istoric al întîlnirii artei celor doi monştri sacri, ca şi despre personalitatea lor atît de diferită dar atît de fericit conjugată în favoarea unui limbaj comun al creaţiei.

În veacul al II- lea al eternităţii

În fiecare an, la mijlocul lui iunie, cînd mireasma teilor ne asediază respiraţia, universul spiritualităţii româneşti aprinde o stea la mormîntul lui Eminescu. Şi dacă acum sînt 101 aştri ce stau de veghe la piatra tombală a „omului deplin al culturii româneşti", înseamnă că eternitatea poetului nepereche a păşit în veacul al II-lea. Să îngenunchem o clipă în faţa monumentului lui literar şi să-i sorbim şoaptele :

Se bate miezul nopţii în clopotul
de-aramă,
Şi somnul, vameş-vieţii, nu vrea să-mi
ieie vamă.

Călătoria în timp a Luceafărului continuă, pe cînd popasul lui în sufletele noastre este peren. (P.I.)

În luna noiembrie, anul acesta, se vor împlini 15 ani de la cel de-al IX-lea Congres al infractorilor din Europa. La jubileu va participa, din partea română, Melania Lupu (în poşeta căreia va visa marţipane şi parizer motanul Mirciulică, negru ca o pianină „Doina" ştearsă de praf). Dacă cititorul nu mă crede, să redeschidă la pagina 10 savurosul roman „320 de pisici", dantelat — inutilă precizare — de Rodica Ojog-Braşoveanu.

Mi-am amintit de sus-numita aniversare (mi-ar place să cred că nu e pură ficţiune) citind pe îndelete — aşa cum o cer prozele scrise cu penita Klaps — romanul „A înflorit liliacul" (Editura Militară, Bucureşti, 1990). Nu mulţi scriitori mai folosesc astăzi „caligrafia" şi nu mi-o pot închipui pe dna Ojog-Braşoveanu sculptîndu-şi frazele delicate şi sclipitoare în ambianţa tăcănitului maşinii de scris. La fel ca o doamnă aşteptată la o recepţie high life, scriitoarea îşi priveşte cu ochi experţi şi critici fiece milimetru al toaletei ; iar cînd se înrourează cu un parfum discret, ştie că mireasma nu trebuie să se împrăştie mai departe de nările fine ale partenerului de dans. Nimic artificial şi obsesiv în demersurile sale. Prospeţimea şi dezinvoltura stilului său — eminamente feminin — îţi dau o reală şi cuceritoare senzaţie de respect pentru cititor.

Adîncindu-se în firescul romanului „A înflorit liliacul", te va surprinde după lectură îndrăzneala calendarului care te readuce în veacul XX. Epoca lui Vodă Cuza şi desfăşurarea unui complot împotriva lui sînt atît de convingător pictate, încît culorile de pe pînză par că încă nu s-au uscat. Personajele sînt vii, conversează şi gesticulează cu naturaleţe, căci autoarea nu te bruschează, ci te invită cu graţie în tunelul timpului către dom-

CRIZANTEME ŞI SUSPANS

nia primului principe al României de după Unirea din 1859.

Bucuria reîntîlnirii cu prodigioasa scriitoare (27 romane, piese de teatru şi scenarii de film) mi-a trezit o undă de nostalgie. Oare ce mai face Melania Lupu ? Este imposibil ca, să nu-i exaspereze în continuare pe poliţiştii Cristescu şi Azimioară ; să nu ajute Scotland Yard-ul (pe inspectorul Stanley) la descifrarea crimelor, trimiţînd depeşe semnate Abatele Brown cu rezolvarea cazurilor după simpla lectură a ziarelor ; să nu-i facă un tort cu luminări lui Mirciulică (motanul confesiunilor ei de văduvă) de ziua lui etc., etc. Un personaj în faţa căruia şi Hercule Poirot şi-ar scoate pălăria şi şi-ar îndrepta şăgalnic mustaţa, nu are dreptul să se ascundă de cititorii avizi de inteligenţa ei plină de farmec. O bătrînică fără vîrstă, o adevărată fondantă plină de mister pentru cei ce o cunosc, Melania Lupu stîrneşte prin impecabila sa prezenţă afinităţi de tipul celei din pelicula „Vă place Brahms".

Poate că nici un autor de romane poliţiste, autohton sau de aiurea, n-a mîgîlit cu mai multă pricepere şi fineţe la arhitectura psihică şi fizică a unui personaj. Agatha Cristie ne uimeşte prin imprevizibilul deznodămîntului şi prin prolificitate. Rodica Ojog-Braşoveanu excelează printr-un umor al ei de bună calitate, replici scăpărătoare şi o regie inteligentă a unor situaţii de autentic suspens. Spre meritul ei, romanele scriitoarei noastre nu sînt zămislite pe bandă, ci pe o roată a olarului. E plictisitor s-o recitesti pe Agatha, dar nu e deloc o povară s-o recitesti pe „Melania Lupu", căci romanele ei sînt ale unui intelectual rafinat. Plasticitatea şi amploarea vocabularului său lasă în umbră exprimarea convenţională a englezoaicei. Poate că această opinie va fi luată şi ca o provocare constructivă. Aşteptăm.

PAUL IOAN

Federico Fellini are mînă bună

Maestrul consideră că Roberto Benigni este unul dintre cei mai talentaţi actori de comedie ai generaţiei sale. Maestrul nu este altul decît Federico Fellini care l-a ales pe Roberto Benigni pentru rolul principal în cel de-al 26-lea film al său. Adaptarea liberă, în maniera atît de caracteristică marelui regizor este realizată după romanul lui Ermanno Cavazzoni, intitulat „Poemul lunaticilor". Cu alte cuvinte, nebunia „Micului diavol" a fost pusă în slujba fanteziei felliniene. Cinecitta a cunoscut ore fierbinţi în timpul filmărilor acestui film care se numeşte „Vocea lunii" (La voce della luna).

Animaţie sub luminile rampei

Viaţa actorilor palpită intens, din ce în ce mai intens, şi acolo unde realitatea se metamorfozează în ficţiune, pe scenă. Este cazul şi Teatrului de Stat din Oradea, *unde în cadrul secţiei române (aşa cum sîntem anunţaţi), s-a desfăşurat de curînd cea de-a patra premieră a anului : „Secretul familiei Posket", de Arthur Pinero, în regia lui Ion Măinea, scenografia Mariei Haţeganu. Orădenii s-au mai bucurat pînă la această reprezentaţie de piesele „Fără cenzură", „Trei jobene" (premieră pe ţară, regia Sergiu Savin) şi „Livada cu vişini" (regia Laurian Oniga). Spre meritul lor, artiştii orădeni nu pregetă să-şi întîmpine publicul cu spectacole diverse şi de bună calitate. O surpriză plăcută va fi, desigur, premiera operei rock „Infarct" — libretul Mircea Bradu, regia Victor Ioan Frunză.*

În fotografie este surprins un moment din piesa „Secretul familiei Posket". Aveţi un bilet în plus ? (P.I.)

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

La plimbare
NEAGU AURELIA-MIHAELA, Bucureşti

OZN-URI DEASUPRA BUCEGILOR

27 septembrie 1989. Cei aflați în parcul orașului Voronej (480 km la sud de Moscova) — U.R.S.S. pot observa cum un straniu obiect zburător aterizează. Din el vor ieși cîteva ființe umanoide ce vor începe să cerceteze zona înconjurătoare. După un timp, se vor urca la loc în navă și vor decola cu o viteză fulgerătoare, nu înainte însă de a face să dispară pe unul dintre martori (acesta, un adolescennt, nemaiputînd să suporte tensiunea nervoasă, a început să țipe, lucru care i-a deranjat vizibil pe ufonauți. Trebuie menționat că, după decolarea navei, cel în cauză s-a „rematerializat").

Cel puțin pentru opinia publică, acesta a fost evenimentul ce a marcat debutul valului de observații OZN ce s-a abătut asupra Europei în ultima perioadă. La puțin timp după observația descrisă mai sus, mai precis spre sfîrșitul lui noiembrie, un mare număr de stranii obiecte aeriene au putut fi văzute în Belgia, ulterior acestea răspîndindu-se pe întregul continent.

Țara noastră nu a fost ocolită.

În lunile noiembrie și decembrie 1989, în nordul județului Gorj, au fost observate nave aeriene luminoase în repetate rînduri. Toate acestea au culminat cu evenimentele de pe Valea Prahovei, de la mijlocul lui aprilie a.c. Aici mă voi mărgini să rezum observațiile efectuate în noaptea de 18/19 aprilie 1990 la Predeal de un grup de aproape 20 de martori, un grup de adolescenți însoțiți de două profesoare. De fapt au avut loc două observații distincte, separate de un interval de timp de aproximativ 3 ore.

Dar să dăm cuvîntul martorilor.

M.D.M. — 14 ani ; elev. — În jurul orei 11 noaptea (pe data de 18 aprilie) mă aflam împreună cu colegii mei într-una din camerele vilei (n.n. — Vila Floricica — Predeal) și jucam cărți. Deodată, a început să se audă un fel de șuierat, un fel de vijiit ce se intensifica. Sunetul se auzea de afară. Ne-am repezit cu toții la fereastră și am deschis-o. Atunci am putut vedea pe cer, deasupra brazilor, un obiect avînd aproximativ forma a două conuri lipite la bază. În partea de sus a OZN-ului se puteau vedea patru lumini dispuse în cerc, de parcă ar fi înconjurat vîrful conului superior. Dedesubt avea o lumină foarte puternică. Parcă ar fi patrulat. La un moment dat, am aprins o lanternă și am început să semnalizăm cu ea. Spre marea noastră surpriză, obiectul a virat brusc și s-a îndepărtat. Am continuat să ne uităm pe cer. După aproximativ o jumătate de oră am putut vedea un al doilea obiect traversînd calea ferată. Acesta era rotund și era înconjurat de lumini albe și roșii. Era masiv și se rotea. Am încercat să facem cîteva fotografii, dar nu a ieșit nimic. În cursul nopții, toți cîinii lătrau de n-a dormit nimeni.

I.E. — 41 de ani ; profesoară — Am fost alertată de cîini. Cred că urlau toți cîinii din stațiune. Întotdeauna mi-a fost frică de cutremure și știu că acestea sînt anticipate de animale. De aceea, la început, m-am cam speriat. Apoi am văzut obiectul. N-am fost surprinsă deoarece copiii îmi povestiseră despre cele două OZN-uri. „Al meu" avea aspectul unui corp luminos, lipsit de masivitate, avînd totuși un contur precis. Părea translucid și dădea impresia că plutește purtat de vînt. Semăna cu o minge de rugbi. Sau cu un ou. Lumina puternic, dar fără a deranja privirea. Exact ca Soarele în apus. Era de culoare roșie, mai precis roșu de reflexe galben-portocalii și își schimba strălucirea și culoarea. L-am observat timp de aproximativ un minut după care a dispărut spre Timiș, fiind mascat de brazi. Cred că se afla la 1—1,5 km de mine. Se deplasa pe direcția București — Brașov, pe deasupra Muntelui Cioplea. Părea să aibă viteza unui elicopter. În nici un caz nu a fost un avion, o stea sau o planetă. Cred că am văzut un OZN. Acest obiect a fost văzut și de N.L. — învățătoare. Din păcate, aceasta a refuzat, din motive personale, să dea o declarație similară celor date de I.E. și de M.D.M.

SE IMPUN CÎTEVA OBSERVAȚII.

În primul rînd trebuie remarcat faptul că toate cele trei obiecte raportate sînt caracteristice fenomenului OZN. Aparate de zbor similare au fost observate în foarte multe țări, în diverse circumstanțe. În general, putem spune că observațiile de la Predeal sînt tipice, înscriindu-se în lungul șir de rapoarte OZN strînse pe parcursul anilor. Apoi trebuie să menționăm că evenimentele descrise mai sus nu au avut loc izolat. Ele se înscriu într-un cadru mai larg, atît din punct de vedere european, cît și strict zonal. Pe scurt, în jurul datei de 18.04.1990, Valea Prahovei pare să fi fost în atenția necunoscuților noștri vizitatori. Cu o zi înaintea celor petrecute la Predeal, un alt OZN a putut să fie urmărit în timpul evoluțiilor sale deasupra Caraimanului. Pe lîngă aceasta, anumite indicii ne fac să credem că obiecte similare au survolat Sinaia pe 16.04.1990. Concret, deși nu a fost observată nici o navă (cel puțin după cunoștințele mele) — cerul a fost înnorat — s-a putut remarca la un moment dat un comportament al cîinilor, similar celui descris în legătură cu evenimentele de la Predeal. Ar fi interesant de verificat dacă nu cumva, în perioada respectivă, s-au efectuat și alte observații OZN pe axa Ploiești — Brașov. În acest sens, îi rog pe toți aceia ce dețin informații suplimentare privind acest caz (sau altele similare) să telefoneze la numărul 41 30 42. (după ora 16,00).

TOMA PĂTRAȘCU

Grafică de MARIAN AVRAMESCU

Sîntem vizitați de extratereștri ?

În strădania noastră de a ști cum ar putea să arate reprezentanții unei supercivilizații, un exercițiu util este să ne imaginăm cum sperăm că vom arăta noi înșine în era galactică. Desigur, este peste puterea minților noastre să împingem prognozele pînă la zeci sau sute de milioane de ani. Am putea face însă o încercare, pentru un orizont de — să zicem — un mileniu, conștienți desigur că, dacă omenirea nu se va autodistruge între timp, realitatea ne va depăși cu mult fantezia.

În următoarele secole, sau poate într-un mileniu, sperăm să realizăm, de pildă, nu doar prelungirea vieții ci poate chiar nemurirea. Nu în sens absolut, dar în sensul posibilității regenerării practic nelimitate a organismului, inclusiv a creierului. Se pare că durata medie sau maximă de viață a indivizilor unei specii sau populații este o trăsătură ca oricare alta (culoarea părului, numărul de dinți etc.), stabilită prin selecție naturală și înscrisă în informația genetică moștenită de fiecare individ din respectiva populație. Această trăsătură avantajează, ca întotdeauna, specia și nu individul. Pentru ca să devenim „nemuritori", celulele noastre ar trebui să se poată divide la nesfîrșit, or ele nu se pot multiplica decît de cel mult 50—80 ori (ceea ce echivalează cu o speranță maximă de viață de circa 100 ani), după care se opresc. Unii au afirmat că această limitare s-ar datora „acumulării de erori" pe măsura replicării. Cum se face însă că alte tipuri de celule, cum ar fi cele ale bacteriilor, se multiplică de la începuturile lumii și tot rămîn capabile să continue acest proces fără erori ? Chiar și celulele umane care participă la reproducere, cele din care se va naște noul pui de om, știu să reducă „la zero" controlul cu numărul de multiplicări, deci știu s-o ia mereu de la capăt... În 1981, geneticieni de la Universitatea din California au anunțat deja o posibilă situare a unei „gene a morții" care ar controla durata maximă de viață, în cromozomul numărul 6. Mecanismul pare intim legat de cel al regenerării, dar și de cel al cancerului... Genetica ne va rezerva desigur în viitor și alte surprize. Între altele controlul complet al informației genetice va permite să ne transformăm urmașii după dorință (rămîne de văzut dacă operația ar fi acceptabilă din punct de vedere etic), sau să creăm „pe planșetă" și apoi în „carne și oase" ființe noi, nemaivăzute...

Dar aceasta e doar una dintre deschideri. Ne putem gîndi de pildă și la progresele microelectronicii. Capacitatea ca un operator uman să se „întrupeze" într-un robot (eventual uriaș, minuscul sau aflat la mare distanță) efectuînd prin el operații ca și cum ar fi el însuși acolo reprezintă deja o performanță la ordinea zilei. De pe la mijlocul anilor șaptezeci se fac experiențe de conectare a unor microprocesoare direct la creierul uman. Ne putem aștepta ca pe viitor astfel de dispozitive să suplimenteze memoria și capacitatea de rezolvare a problemelor la toți oamenii. Dar tot ele vor putea intra în legătură prin radio cu mari bănci de date. Drept urmare, dacă va simți nevoia, omul se va pomeni pur și simplu că „știe" lucruri pe care nu le știa cu o clipă înainte — de pildă limba vorbită în Egiptul antic și scrierea hieroglifică, în momentul în care va fi confruntat cu un papirus ori cu un monument de epocă. Dar calculatoarele conectate la creier vor putea conversa, în același mod, și între ele. Prin intermediul lor, persoane aflate la mari distanțe vor putea intra în legătură unele cu altele „în gînd". Cuvintele, formulele, imaginile, sînt suporturi cu ajutorul cărora oamenii se ajută în procesul gîndirii și prin care își împărtășesc rezultatele gîndirii.

Cele de mai sus reprezintă un fragment doar dintr-o posibilă schiță de program pentru următoarele cîteva secole. Ce va mai fi însă în paralel ? Ce alte principii se vor mai descoperi în plus ? Cîte oare din cele de mai sus erau previzibile chiar și acum cincizeci de ani ? Ce va fi însă pe urmă ? Ce va fi peste două mii, trei mii, zece mii, o sută de mii, un milion de ani ?

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

CUI ÎI ESTE FRICĂ DE MEDITAȚIA TRANSCENDENTALĂ (VI)

Să facem cunoștință, în continuarea serialului nostru, cu cîteva experimente dedicate MT și susținute cu rigoarea științifică necesară. Vorbeam în numărul trecut despre o practică fără probleme în condiții de laborator. Astfel, dr. Robert Keith Wallace și dr. Herbert Benson de la Școala Medicală de la Harvard au ales MT pentru cel mai cuprinzător studiu asupra corelațiilor fiziologice ale tehnicilor de meditație. 36 de subiecți de ambele sexe, o parte în Boston și o parte în Los Angeles, în vîrstă de 17 pînă la 41 de ani și fără boli fizice sau mentale, au participat în stadiul inițial. Ei erau practicanți ai MT de la o săptămînă pînă la nouă ani avînd în medie o practică de doi ani și jumătate.

Procedura a fost simplă. După o jumătate de oră de relaxare și acomodare cu instrumentele, fiecare subiect stătea liniștit timp de 20 de minute. Subiecții au fost instruiți să mediteze pentru o perioadă obișnuită de timp, 20 de minute, și apoi să rămînă așezați în liniște pentru o altă jumătate de oră, pentru a obține un set comparativ de măsurători după meditație. Cele trei serii de măsurători au fost comparate. Descoperirile lui Wallace și Benson inserate în numeroase articole, au adăugat date considerabile la informațiile incomplete, schematice și uneori contradictorii obținute în studiile anterioare asupra yoginilor meditanților zen. Una din cele mai dramatice schimbări înregistrate de ei a fost scăderea consumului de oxigen ! Aceasta este în general privită ca o măsură a nivelului activității fizice, deoarece crește în timpul activității și descrește în timpul repausului. Wallace și Benson au constatat la toți meditanții o reducere imediată și spontană a consumului de oxigen cu 16—18 la sută. Procesul începea în primele minute de meditație și era constant menținut pe toată durata meditației. După meditație, consumul de oxigen revenea la normal, nivelul de dinainte de meditație indicînd o reîntoarcere la un nivel metabolic potrivit pentru activitate. Pentru a fi siguri că descoperirile lor nu erau datorate sugestibilității sau stării sufletești a subiecților, schimbările au fost comparate cu schimbări raportate de subiecți în hipnoză. Nici o scădere a consumului de oxigen nu a fost înregistrată sub hipnoză. Wallace a confirmat că scăderea consumului de oxigen era un fenomen natural, lucru verificat de faptul că descreșterea era însoțită de o scădere a metabolismului dioxidului de carbon — o altă indicație că sistemul fizic este relaxat și funcționează natural, deși într-un ritm mai încet și nu sub vreo presiune datorată descreșterii. Wallace și Benson au găsit de asemenea o creștere mare în răspunsul galvanic al pielii, care înseamnă rezistența suprafeței pielii la un curent electric. Aceasta este larg utilizată ca o măsură a anxietății scăzute și este baza altor teste, cel mai celebru fiind detectorul de minciuni. Dacă o persoană este relaxată și calmă, netensionată, răspunsul galvanic crește. Alt specialist, dr. David Orme-Jonson, afirmă că practicanții MT se refac mult mai repede după stimuli stresanți și au o stabilitate fiziologică mai mare decît un grup similar de studenți nemeditanți. Meditanții își revin rapid cînd sînt supuși la un stimul brusc (un zgomot puternic). Această stabilitate autonomă a fost corelată cu indicatori ai sănătății mintale. S-a constatat, de asemenea, că meditanții au un timp de reacție mai rapid decît nemeditanții și o acuitate auditivă crescută.

O altă schimbare raportată de Wallace și Benson care sugerează puternic anxietatea scăzută, este scăderea în sîngele subiecților a lactaților, care s-au redus cu aproximativ 33 la sută în comparație cu descreșterea lor la cineva care stă întins sau la subiecții înșiși în starea de relaxare dinainte de meditație. Pacienții cu hipertensiune ades indică nivele ridicate ale lactaților în sînge în starea de repaus. Nivelul scăzut al lactaților descoperit la subiecții MT apare astfel corelat cu relaxarea profundă și anxietatea scăzută pe care aceștia o raportează. Aceste schimbări biochimice printre meditanți sugerează un posibil mecanism care explică creșterea stării de bine și reducerea anxietății și sugerează că MT poate fi utilă pentru oamenii care suferă de hipertensiune. Aceste descoperiri au condus la concluzia că relaxarea prin MT este într-un fel contrapartea fiziologică la acel „luptă sau fugi", reacția de alarmă a apărării care mobilizează corpul pentru a răspunde la amenințări și pericole iminente sau stres.

ION ȚUGUI

(va urma)

TERRA SE SUPRAÎNCĂLZEȘTE (II)

EFECTUL DE SERĂ PERTURBEAZĂ SERIOS CLIMA

Apreciatul fizician M. Brower, unul dintre autorii raportului întocmit de Uniunea oamenilor de știință americani, organizație din care fac parte savanți și alte persoane care se ocupă de impactul tehnologiilor avansate asupra societății sublinia, cu îndreptățit temei, că „dezvoltarea surselor noi de energie în S.U.A. ar putea constitui cea mai importantă acțiune în cadrul strategiei globale de prevenire a deteriorării mediului înconjurător, fenomen datorat, în cea mai mare parte, efectului de seră". În declarații făcute în S.U.A., dar și în Europa, la Roma, Bruxelles, Basel, Robert Watson a subliniat că „vremea se schimbă de la an la an, de la un deceniu la altul". Și cu toate că „noi credem că clima se schimbă și se va modifica în viitor, stabilirea cauzei și a efectului este, totuși, dificilă", relevă specialistul american. În opinia sa, este speculativ să se afirme că, alegînd orice an, vremea a fost neobișnuită prin manifestări diverse, mai ales în ceea ce privește creșterea temperaturii pe glob. Încălzirea globală se datorează și subțierii stratului de ozon care înconjoară Terra la o anumită altitudine. Au apărut chiar uriașe spărturi deasupra Antarcticii și a ținuturilor arctice, în acest adevărat scut protector în calea razelor astrului zilei.

MAI SÎNT ȘI PESIMIȘTI ÎN RÎNDUL CLIMATOLOGILOR

Atmosfera Pămîntului s-a încălzit pe parcursul secolului XX, cu deosebire în ultimele două decenii. În marea lor majoritate, oamenii de știință nu mai pun sub semnul îndoielii faptul că bioxidul de carbon expulzat în atmosferă în cantități tot mai mari dă naștere fenomenului de seră, de la urma căruia temperatura pe Pămînt se află într-o continuă ascendentă. Creșterile sînt sesizabile, dar teoria efectului de seră nu a convins încă pe toți climatologii, meteorologii și geofizicienii. Mai sînt și îndărătnici. Chiar și ei se vor convinge, cu timpul. Prof. Reid A. Bronson, de la Universitatea din Wisconsin, este de părere că efectul de seră nu poate fi o teorie falsă, ci incompletă, asupra căreia s-au făcut prea puține cercetări științifice. Mai sînt cercetători care nu reușesc să facă o legătură între potențarea efectului de seră și încălzirea generală a climei.

O MIE DE OAMENI DE ȘTIINȚĂ AVERTIZEAZĂ

Fenomenul încălzirii progresive a climei pe glob nu poate fi escamotat. Nivelul creșterii temperaturii nu se poate aprecia cu exactitate, pentru ultimele decenii. Există unele sincronizări în timp. Nici la nivel regional nu se poate aprecia impactul încălzirii climei asupra nivelului precipitațiilor anuale și a umezelii în sol. Perturbările manifestate în diferite arii geografice ale planetei datorită emisiunilor de bioxid de carbon și a altor poluanți i-au determinat pe oamenii de știință, circa o mie, consultați pentru întocmirea unui raport științific sub egida O.N.U., să avertizeze asupra unui potențial pericol. În secolul următor, susțin acestia, încălzirea globală a planetei va fi superioară celei înregistrate în ultimii zece mii de ani. Această încălzire va antrena dezghețarea calotelor polare și ridicarea nivelului oceanului planetar, mari întinderi ale uscatului fiind înghițite de apele în creștere. Migrația populației din zonele litorale inundate în interiorul continentelor va deveni un fenomen perturbator al vieții sociale. Bolile tropicale vor depăși perimetrele în care se manifestă astăzi. Problema este extrem de serioasă pentru a se mai pierde timpul cu discuții inutile și a se refuza punerea pe rol a unei eficiente cooperări între toate națiunile lumii. Strategia cea mai bună de urmat nu este alta decît reducerea nivelului gazului carbonic din atmosferă. Guvernul de la Londra, de pildă, se pronunță pentru o reducere de 30 la sută a nivelului actual al bioxidului de carbon care pluteste deasupra Terrei pînă în anul 2005. În spiritul acestei inițiative se va acționa numai în cazul în care și alte state industrializate vor consimți să în măsuri similare. Diminuarea cantității poluanților emiși va antrena o schimbare în modul de viață al omului. O atare strategie va trebui să fie promovată chiar dacă producția industrială și energetică va avea de suferit. Un imperativ de strictă actualitate îl prezintă și conlucrarea eficientă dintre industrie și știință, cu sprijinul tuturor guvernelor. Perfectarea unui tratat în domeniul prevenirii încălzirii climei nu ar fi tot atît de însemnată ca și un acord în sfera dezarmării ?

D. FILIP

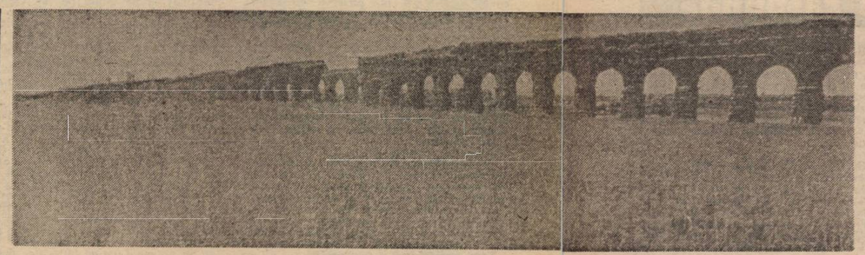

Roma și splendorile ei:

APEDUCTELE

Apeductele, cu impresionantele lor arcade de piatră, încărcate de istorie, au atras dintotdeauna vizitatorii Europei meridionale. Pașii îi poartă îndeosebi printre splendorile Romei, cu gîndul sînt străbătute secole îndepărtate.

GRANDOARE ȘI DECADENȚĂ

Încă din 312 î.e.n., Appius Claudius inaugura Via Appia, dotînd Roma cu primul său apeduct. Numai în străvechea Cartagină, întinderea lucrărilor de acest tip atingeau peste 133 km. În ceea ce privește Roma, rețeaua de distribuție a apei atingea în total 525 km. La începutul secolului II e.n., Roma dispunea, de altfel, de 11 apeducte care furnizau orașului 992 200 m³ apă pe zi, ceea ce înseamna, în medie, 1 000 litri pentru un locuitor. Pe parcursul a opt secole, Roma a cunoscut, datorită sistemului de apeducte construit, un grad de confort și de lux nemaiîntîlnit, care i-au sporit faima în lume. Dar, în secolul al IV-lea, orașul cade victimă invazilor barbare. După căderea Imperiului, apeductele sînt lăsate în părăsire și, treptat, asupra lor se așterne uitarea. Abia în anul 1429, grație unui manuscris descoperit de către Le Pogge în mînăstirea benedictină de pe muntele Cassin, acestea au ieșit din nou la iveală, devenind obiect de studiu.

APEDUCTELE N-AU FOST FĂCUTE ÎNTR-O ZI

Autorul manuscrisului era Sextus Julius Frontinus, cunoscut mai mult sub numele Frontin (35—104 e.n.), înalt funcționar roman, învestit și cu sarcina îngrijirii apelor Romei. Documentul, scris în latină, cuprinde istoria organizării juridice și tehnice a serviciului condus de Frontin.Despre primul apeduct roman **Aqua Appia** nu se amintește. La modul general, se spune că primele apeducte urmau panta naturală a terenului și că, traversînd cîmpiile Romei, pierdeau o parte din presiune ; în consecință apa nu putea să ajungă decît în cartierele mai înălțate ale Romei. În 144 î.e.n., prin construcția **Aqua Marcia** se marca apariția unui nou tip de apeduct : podul-apeduct. Acesta se însoțea și de un nou tip de arcade, precum și de folosirea sistematică a zidăriei de blocare. Și astfel, pe o distanță de 90 km, un nou apeduct capta și dirija apa provenită dintr-o sursă muntoasă, din estul Romei. Dispus eșalonat pe o lungime de 10 km, apeductul putea să alimenteze 10 din cele 14 cartiere ale Romei, unele situate pe colline.

I-au trebuit Romei exact 538 de ani pentru realizarea a 11 apeducte, toate înregistrate de Frontin. Unul dintre ele este și azi utilizat. În ceea ce privește tratatul lui Frontin, acesta cuprinde o sumedenie de detalii deosebit de interesante asupra modului de construire a apeductelor : lungimea canalelor, materialele utilizate, bazinele de filtrare și repartizare a apei. S-a pus adesea întrebarea dacă populația Romei nu suferea de saturnism, avînd în vedere cantitatea mare de plumb folosită pentru canalizare. Dar nici un document din acea perioadă nu atestă acest fapt.

ROMA, ORAȘ DESCHIS

În epoca lui Frontin, rețelele de distribuție a apei erau întreținute de 700 de sclavi, unii beneficiind de o pregătire tehnică specială. Apeductele transportau apa în niște bazine de unde aceasta era destinată consumului public. De aici, se aprovizionau atît bogății cît și săracii. Doar unii patricieni foarte influenți obțineau o „concesie imperială" pentru a fi aprovizionați cu apă direct la proprietatea lor. Strict personală, „concesia" înceta să fie valabilă după moartea „posesorului". Dar, se pare că romanii nu erau chiar atît de scrupuloși în respectarea legii, după cum nici italienii, mai tîrziu, nu au fost în privința averilor imobiliare. Încălcarea legilor, după datele furnizate de Frontin, erau destul de numeroase. O cantitate considerabilă de apă era deturnată, după cum cantități uriașe de plumb erau folosite la construirea unor rețele clandestine.

PREOCUPĂRILE UNUI INGINER DE APE

La un moment dat, efectuînd măsurători precise pe teren, Frontin avea să constate că 40 la sută din apă „dispărea" înainte de a ajunge în centrul Romei. De aceea el și-a propus în calitatea pe care o avea să reorganizeze gestiunea din cadrul serviciului său. Așadar, a realizat o hartă a traseelor celor 443 de conducte de apă care legau Roma de diferite

surse, precum și un inventar oficial al tuturor canalizărilor. Au urmat, desigur, severe chemări la ordine.

Fiecare cartier al orașului era alimentat de mai multe apeducte, așa fel încît populația să nu fie privată de apă în timpul reparării anumitor conducte. Cele mai mari griji erau legate de supravegherea și exploatarea a două puncte ale arcadelor : primul suporta greutatea a trei conducte **(Marcia, Tepula și Julia)** iar al doilea suporta două **(Claudia și Anio Novus.** Uneori, se întîmpla ca unii stîlpi de susținere să se afunde în pămînt. De aceea, Frontin spunea că nu trebuie să existe persoană care să nu înțeleagă că părțile de apeducte cele mai apropiate orașului (adică la cel puțin 7 mile distanță) trebuie supravegheate în mod deosebit, pentru că ele constituie nu numai considerabile opere de artă, ci și suportul căilor de aducție a apei. Nu întîmplător, bornele aflate de o parte și de alta a apeductelor interziceau orice fel de lucrări de plantație sau de construcție în apropiere. Dacă un canal de aducție traversa o proprietate privată, proprietarul era obligat să permită accesul celor ce aveau sarcina de a face intervențiile de rutină ori reparații. De asemenea, proprietarului i se cerea să pună la dispoziția acestora materialele necesare, cum ar fi : pămînt, argilă, piatră, nisip sau lemn. Tratatul la care ne referim este și primul text care evocă o încercare de standardizare a materialelor de construcție ; Frontin avusese ideea calibrării conductelor de distribuție a apei. Se foloseau plăci de plumb de pînă la 3 metri lungime, cărora li se dădea o formă cilindrică, sudîndu-se marginile între ele, pe lungime. Sînt consemnate 25 de calibre diferite (de la 2,3 pînă la 22,8 cm), dar se pare că numai 15 sortimente erau folosite efectiv în practică. Conductele purtau numele muncitorului sudor sau proprietarului. Printre altele, a fost identificată și „marca" Sextus Julius Frontinus.

ÎNAPOI LA SURSE

Citind scrierile epocii, se poate observa că, în ciuda corupției și a unor scandaluri picante, populația era perfect conștientă că numeroasele bazine, fîntîni și castele de apă care scînteiau în oraș, făceau dovada unui nivel unic de tehnicitate, ca și a unei prestigioase organizări. Manuscrisul elaborat de Frontin a oferit în consecință secolului al XV-lea o lecție uimitoare de actualitate. Apeductele romane care au putut fi ulterior folosite au fost restaurate. La sfîrșitul secolului au început noi lucrări de construcție, dar, din păcate, multe materiale provenind din anticile apeducte au fost distruse. Inginerii italieni din secolul al XV-lea mai aveau mult de învățat de la străbunii lor romani. După numeroase erori și căutări, primul apeduct „modern" a fost inaugurat în 1589, de Sixte V ; în onoarea papei, i-a dat numele acestuia și astfel a apărut **Acquedotto Felice.** A trebuit însă să treacă mai multe secole pentru ca Orașul Etern să dispună de un debit de apă potabilă superior celui din Roma antică. În 1949, a fost finalizat **Acquedotto Peschiera-Capore,** unul dintre cele mai mari apeducte din lume, putînd să capteze o sursă de apă situată la o altitudine de 1 200 m în Apenini.

Chiar și în prezent, la periferiile orașului, unde nevoia unei suplimentări a debitului de apă. Deși e vorba de Roma, orașul minunatelor fîntîni...

AURORA POPESCU

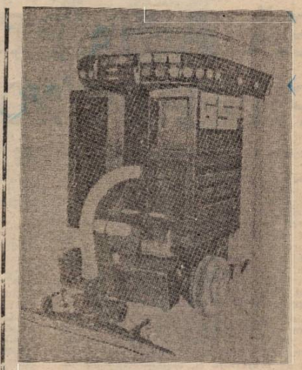

Prin radio

Un robot original destinat curățirii părții carosabile (pavajelor) de pe străzi a fost conceput și realizat de către firma franceză GSF. El este echipat cu 24 de traductoare care, fiind orientate în diferite direcții, comunică robotului informațiile privind spațiul înconjurător, stabilind direcția posibilă de deplasare. Inițial, robotul este poziționat de către un operator care prestabilește direcția și viteza de deplasare și amorsează aspiratorul de praf. Există și posibilitatea conducerii robotului prin radio. O altă variantă a robotului are încorporat un computer cu ajutorul căruia se poate realiza conducerea sa continuă și de la distanță. Aceeași instalație asigură efectuarea lucrărilor de curățire și în locurile periculoase pentru sănătatea omului cum sînt de exemplu zonele iradiate.

glob magazin

• Model matematic de calculare a inundațiilor. Un atare model, realizat în Finlanda, va permite elaborarea de prognoze în legătură cu răcirea apei, formarea unor straturi de gheață, precum și cu lărgirea sau subțierea acestora. Calculatorul care prelucrează aceste date are asigurate și rezultatele observațiilor aeriene.

• Dezvoltarea în continuare a industriei automobilului va trebui să fie legată de reducerea consumului de benzină global sau pe unitate de trafic. Asemenea reduceri ar conduce la diminuarea poluării atmosferei. Potrivit calculelor, autoturismele și autocamioanele care circulă în lume consum benzină inclusiv rea cu numa per galon de a drumului p o mașină ar 20 milioane di an emanațiile în atmosferă. nia „General a construit mobil care doar 4 litri b 100 km. Cu carburant, ur rism „Toyot ieșit de pe l montaj, ca supereconomi parcurge 160 km.

• În lipsa unor măsuri hotărîte de protejare, cîmpa batici ar putea dispărea de p mătorii .

Semnalul de alarmă a fost lansat de britanica Jean Goodall, care a studiat în Africa, timp de 30 de ani, comportamentul acestor animale. Numărul cimpanzeilor s-a redus de la cîteva milioane, la începutul secolului, la mai puțin de o sută de mii de exemplare în prezent. În patru dintre cele 25 de țări africane unde existau cimpanzei la începutul secolului, această sa dispărut complet. Una din principalele cauze ale reducerii numărului cimpanzeilor o reprezintă distrugerea mediului lor ambiant, ca urmare a nesăbuinței oamenilor.

telex

• Cele mai veninoase animale sînt păianjenul Anthrax (Australia) ; caracatița cu cercuri albastre (18 cm în lungime) meduza australiană, cea mai periculoasă dintre toate animalele, întrucît ea poate omori un om în 30 de secunde ; vipera brună și vipera taipan (care sălășluiește în Australia) ; peștele piatră din mările tropicale ; scorpionul ; șerpii de mare din zonele tropicale (51 de specii, toate veninoase, unele producînd un venin mai violent decît cel al mambei negre) ; cobra și mamba neagră din Africa.

• În Japonia a fost produsă prima rețină artificială, capabilă să convertească semnalele luminoase în semnale electrice, la fel ca celulele vizuale din retina biologică. Retina artificială are dezavantajul de a nu permite diferențierea culorilor, primele utilizări ale acesteia fiind prevăzute în domeniile opticii și electronicii, cu deosebire la aparatele video. Folosirea acestui material la nevăzători nu este posibilă deocamdată. S-ar putea recurge la acest „material" către sfîrșitul secolului, în urma unor perfecționări care sînt absolut necesare.

Harpă cu strune de lumină

O harpă cu totul neobișnuită este găzduită de Muzeul japonez al științei. Acest inedit instrument muzical poate înlocui întreaga grupă de instrumente cu coarde ale unei mari orchestre simfonice. Rolul „strunelor" este înlă preluat și îndeplinit de razele unor lasere acordabile a căror lumină este sonorizată de către niște rezonatoare opto-acustice, de o construcție specială. Pentru a „cînta" la această harpă este suficientă o simplă apropiere a mîinii de strunele ei luminoase.

Purificare... minuțioasă

Activitatea desfășurată în condițiile poluării radioactive, este vorba de curățirea obiectivelor contaminate, impune purtarea unor haine de protecție care, după utilizare, necesită ele însele o purificare

minuțioasă. Datorită condițiilor specifice și a schimbării frecvente a personalului, dezactivarea îmbrăcămintii speciale de protecție constituie o operație laborioasă și costisitoare. Aceste dificultăți sînt înlăturate prin realizarea unui costum special care se poartă o singură dată și este constituit dintr-un dispozitiv simplu de respirare și un combinezon confecționat din hîrtie ieftină. El este prevăzut și cu cască. Toate locurile de îmbinare ale noului costum sînt etanșeizate prin lipire cu bandă izolatoare.

Conversia rachetelor

Cunoscutul artist monumentalist gruzin Z.K. Tereteli a propus un procedeu propriu pentru utilizarea corpurilor rachetelor care se distrug potrivit tratatului de dezarmare încheiat între U.R.S.S. și S.U.A. Corpul acestor rachete s-a dovedit a fi un material potrivit pentru realizarea unor creații a

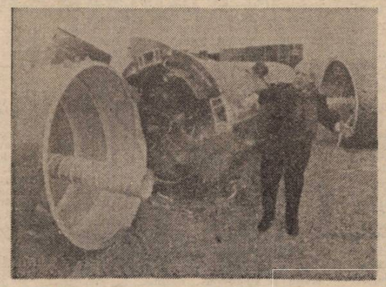

căror semnificație corespunde pe deplin acestui document istoric. Într-una din imaginile alăturate este prezentat modelul sculpturii pe care urmează să o realizeze artistul gruzin. În mărime naturală ea va avea 20 de metri înălțime și se presupune că va fi așezată în fața clădirii O.N.U. din New York.

Reconstrucția Louvrului

Ea a durat cîțiva ani. Principala lucrare menită să înfrumusețeze muzeul o constituie renovarea curții interioare care a fost transformată într-o sală de intrare complet acoperită cu sticlă. Acoperișul a fost realizat, potrivit proiectului unui arhitect american, sub formă piramidală. Întrucît în timpul efectuării lucrărilor pe sticlă acoperișului s-a adunat praf și noroi s-a pus problema găsirii unei soluții de curățire a acestuia, în condițiile înclinării sale la 52° și avînd o înălțime de peste 20 de metri. În acest scop s-a făcut apel la un grup format din 8 alpiniști, care și-au cîștigat o bună apreciere la curțirea turnurilor de răcire ale unei centrale atomoelectrice.

Folosindu-se de un dispozitiv elevator utilizat în construcții și purtînd încălțăminte adecvată pe suprafața vitrată alunecoasă a acoperișului alpiniștii, au reușit să curețe sticla în exterior. Curățirea părții interioare s-a făcut prin agățarea lor de elementele metalice ale carcasei de susținere a acoperișului.

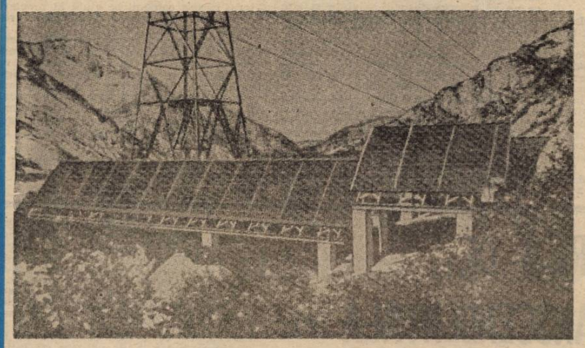

Energetica solară

În total în întreaga lume în anul 1989 au fost instalate circa 1,3 milioane metri pătrați de baterii solare însumînd o putere totală de 150 megawatt. În general, aceste baterii sînt folosite de mici consumatori de energie ; de exemplu numai pe coastele S.U.A. se află peste 17 mii de faruri și geamanduri care funcționează fiind alimentate cu energie solară. Bineînțeles că nu sînt luate în considerație milioanele de ceasuri electronice de mînă și calculatoarele de buzunar alimentate cu baterii solare care sînt fabricate în general în Japonia și a căror suprafață fotosensibilă este alcătuită din numai cîteva zeci de metri pătrați. În Elveția au început să fie montate baterii solare pe pereții de proiecție împotriva zgomotului care se află în lungul șoselelor. „Electricitatea" solară continuă să fie costisitoare în raport cu alte surse însă prezintă mari avantaje ecologice.

Mult mai răspîndite decît bateriile sînt colectoarele solare care furnizează apă fierbinte. Suprafața lor totală însumează în lume peste șase miliarde de metri pătrați, din care 1,8 în S.U.A. și 1,3 în Japonia.

În fotografie este prezentată cea mai mare centrală electrică solară din Alpii elvețieni.

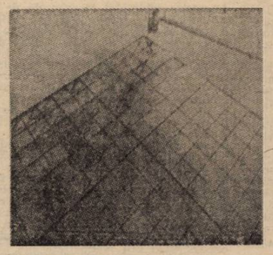

Starea de veghe

SĂ AȘTEPTĂM PÎNĂ ÎN 2000?

Scriam în numărul precedent („Magazin" — 23) despre inspirata anchetă a revistei *„L'Evenement du Jeudi"* (împreună cu „Antenne d'Europe 2") privind multitudinea de mizerii și de tare umane — *ale „lumii... ca lume", dar, mai ales, ca „nelume"* — pe care s-ar cuveni să nu le mai răbdăm, să nu le luăm cu noi — ca o premisă a unei salvări colective — în următorul mileniu. Ceea ce nu înseamnă însă, în accepția anchetei, să le încredințăm lăzilor de gunoi ale istoriei *abia* în anul 2000. De ce să amînăm ? Pubelele așteaptă... De ce nu chiar de mîine ?

Limitați de spațiu, am concentrat foarte multe răspunsuri, apropiate ca sens, și am renunțat — inevitabil, aproape — la destul de multe răspunsuri în care *ordinea de preferință* și, mai ales, *vehemența* formulărilor constituiau, la o recitire atentă, tocmai farmecul „instigării" — al unei instigări spre o relansare morală — și semnificația unei speranțe secrete. Din răspunsul scriitorului Jean Vautrin am reținut astfel *condamnarea definitivă a oricărui cinism* care aseamănă viața noastră de fiecare zi cu un „clip" video-sonor foarte scurt (atunci cînd nu se încheie, în fapt, înainte de a începe)... Dar răspunsul lui Vautrin înscria mai întîi pe lista de preferințe *oprirea definitivă a oricăror manipulări genetice, ca și trimiterea spre pubele a stărit de indiferență și apatie* (care condamnă liberul arbitru uman), *aruncarea pe toboganele de gunoi a tuturor celor implicați în traficul de droguri* (ca și a emisiunilor de varietăți care ne droghează și ele, în fapt, spiritual, în opinia aceluiași Vautrin), *declararea, în sfîrșit, a unui veritabil război psihologic împotriva celor care aleargă exclusiv după sinecure, de preferință uriașe*, combătînd, simultan, „aristocrația" derizorie a noilor înavuțiți și, scriitor fiind, aruncînd în pubele literatura așa-zis intimistă... Fără să aruncăm însă, cum sublinia Jean Vautrin, și cinstita ortografie...

„Gunoaiele majore", în stare să ne asfixieze, rămîn desigur — concluzie generală, cum atestă ancheta — fanatismele de absolut toate culorile ,roșii, verzi, negre, cu zvastică sau fără, ca și cele drapate în albul unor capitulări definitive — prostia și violența, apoi, ca două fațete ale aceleiași nenorociri și, în sfîrșit, toate zidurile aberante ale inconștienței umane, mai rele decît defunctul zid al Berlinului — cu precizarea prevenitoare că *a amîna acest act de curaj (interior, mai întîi), pînă în 2000, ar fi un act de sinucidere, poate...* De aici, probabil, excelenta idee de a încerca în finalul anchetei un „brainstorming", un „asalt de idei" menit să consemneze, absolut prompt și fără explicitări gratuite diversele opțiuni-condamnări de remitere definitivă spre pubele, ori spre instalațiile de purificare prin ardere, a unor stări de fapt, depășite istoric, ca și a diverselor truisme agresive, expresii păgubitoare ale suficienței etc. etc.

Să exemplificăm, însă...

În domeniul „expresiilor uzuale", autorii brainstorming-ului ne propun să renunțăm la toate acele șabloane de gîndire care, sfidînd argumentarea, *„se bazează pe..."*, sau consideră că *„la nivelul atins..."*, recomandîndu-ne *„să reținem și faptul..."* — platitudini și automatisme — ca și complimentele anacronice, gen *„ce ochi minunați aveți..."* și *„cîtă puritate irumpe din"*... etc., etc. Expresia cea mai puțin suportabilă fiind, însă, pentru studenții participanți la brainstorming : *„noi, cînd aveam vîrsta voastră..."*, urmată de toate recomandările de rigoare. Din domeniul infinit mai complex al diverselor categorii umane care s-ar cere privite infinit mai circumspect, aceiași autori ne dezvăluie — ca ordine de gravitate și risc de declanșare a unor posibile disfuncții sociale : *„invadatorii-turiști"*, insuportabili prin meschinărie și spirit sub-mercantil, *șoferii de taxi grosolani, exhibiționiștii*, bolnavi de o dublă goliciune, fizică și morală, *jandarmii inculți*, „rău-mirositorii", pe urmă, indiferent de profesie și deodorant, *„noii îmbogățiți"*, flagel mondial, se pare, și obsesie pe măsură, *„toți-cei-excesiv-lătrători"* (nu neapărat și ciini), *secretarele încrîncenate în adorarea*

propriilor șefi și, evident, *toți cei vulgari* (ca atitudine, gest, comportare), străini de elementara politețe a unei convețuiri sociale.

Din fenomenele culturale incriminate, brainstorming-ul acuză și condamnă *cultul vedetelor definitiv apuse* (este citată... Brigitte Bardot), *„vînătorii de orice..."* (și vînătorii pur și simplu de elefanți și foci), *concursurile de „miss"* care „tipizează" frumosul, *deșeurile nucleare, goana după „faptul divers", horoscoapele, zvonurile* și pe toți cei care, cu prilejul sondajelor, se înscriu la „deocamdată fără opinii..." Aceeași îndîrjire — în domeniul delicat al valorilor și tradițiilor — față de cei care își fac „brad de Crăciun", bunăoară, deși îl consideră doar o „obligație inevitabilă", față de orice tip de conservatorism și de acele opțiuni, vehement radicale, pe cît de forțate pe atît de insuportabile...

Autorii brainstorming-ului se recomandă, însă, la modul cel mai exact — onorîndu-și, simultan, adevărata lor carte de identitate spirituală — atunci cînd înscriu pe lista evoluțiilor și fenomenelor politice anacronice ale lumii moderne : intoleranțele agresive, diversele personaje frizînd comportamentul dictatorial (gen Le Pen), congresele manipulate, instalațiile secrete de ascultare și urmărire electronică, ca și tot ceea ce configurează o posibilă SIDA mentală, un sindrom imunodepresiv în planul acțiunii psiho-morale...

Și mai semnificativ, poate (deși fără o rezonanță egală pentru un cititor străin de viața cultural-muzicală franceză) rămîne înscrierea pe lista fenomenelor și personalităților ieșite din gustul generației tinere : *sentimentalismele lui Mireille Mathieu și Nana Mouskouri*, gloria desuetă — azi — a unor vedete considerate „artificale" gen Stèphanie de Monaco ori Vanessa Paradis, hard-rock-ul și, mult înaintea tuturor modelor de consum, pe cît de ridicole pe atît de gratuite — lambada, văzută ca pseudo-dans și senzualitate penibil disimulată.

Nu vom încheia fără o succintă listă de fenomene și stări considerate (exagerat sau nu) anormale, cu variatele și surprinzătoarele lor concretizări în social, cum ar fi : *premiile literare* (cu toate calculele străvezii pe care le ascund și, evident, le trădează) ; *jurnalele feministe* care subestimează și subevaluează adevăratele valori feminine ; *praful din aer*, praful pe care-l respirăm, *formularele și formularismul, fanatismul sectant*, religios și politic, *vagoanele pentru (ne)fumători, drogurile, microbii, supozitoarele, „Turul Franței"*, încorporînd toate aranjamentele lui, *comentatorii de tenis*, de la televiziune, care se vor superarbitri, *suporterii fanatizați, agențiile matrimoniale, magazinele închise sîmbăta și duminica* și — sub multiplele sale forme și consecințe — *inflația, pensiile anacronice, derizoriul ajutor social...* La toate acestea, cum observă autorii anchetei, se poate răspunde pe un ton agresiv, instituind o polemică intimidantă și afișînd un dispreț suveran. Să începem, deci — aceasta ar fi concluzia-speranță — prin a arunca la pubele, cît mai curînd posibil, *orice intoleranță*. Chiar și intoleranța față de intoleranță ? Sau, poate asemenea ecologiștilor, să asigurăm totuși *drept de cetate* acestei intoleranțe, menite să ne scape, prin timp, de toate celelalte ?

Nu cumva, însă, auzindu-ne, ori citind peste umăr ce-am scris, Diavolul a surîs ?

DOREL DORIAN

magazin vă răspunde

● **DĂRĂȘTEAN NICU-FLORIN, comuna Hălmagiu.** Exemplele de atestări biblice privind posibilitatea deplasării cu viteze apropiate de aceea a luminii (cu consecințele firești asupra relativității timpului) sînt din clasa „straniilor coincidențe" care constituie piinea cea de toate zilele a adepților ipotezei paleo-astronautice.

● **COMĂNEANU ALEXANDRU, comuna Prundu, județul Giurgiu :** Scrisoarea dv. din 4 aprilie s-a rătăcit, parvenindu-mi abia acum spre lectură. Orice rău cu bine lui, cum se spune, întrucît am putut compara prognoza meteorologică trimisă pentru luna mai („va predomina vîntul din partea nordică care va aduce mult un aspect de toamnă, adică o vreme rece, umedă, cu multă lipsă a soarelui, peste normal") cu ceea ce s-a întîmplat efectiv. Avem, de aceea, mai mult curaj să dăm prognoza pe termen lung pe care ne-o trimiteți : „Micuții meteorologi din familie — fetița și băiețelul meu — precizează că spre sfîrșitul verii 1990 va pătrunde un val de căldură tropicală, secetos, periculos pentru agricultură, pentru aproximativ o lună. Timp prielnic vacanțelor la munte și la mare..." Să așteptăm, deci...

● **GODORAN NICULINA, din Craiova** ne întrebă ce s-a întîmplat cu o carte apărută în 1963 („Sarmis", de Ion Nicolae Bucur) care nu se mai găsește în biblioteci. Nu știm, dar putem elabora mai multe „scenarii" care ar explica dispariția : „Dragostea de carte" a unor cititori care au preferat să o păstreze, plătind amenda ; uzura propriu-zisă, pînă la dezmembrarea totală ; în fine cine știe, trecerea pe una din binecunoscutele (dar necunoscutele de către marele public) liste negre a autorului, din motive curente în epoca depășită prin revoluție.

● **SPĂTARU MIHAIL DANIEL, Adjud :** Deși proza trimisă este pentru rubrica SF, unde este SF-ul ? Este mai mult un delir liric, brodat pe o canava fantastică (fără prea multă consistență, dealtfel). „Scriitura" însă poate promite, dacă va fi „altoită" pe idei (literare) viabile.

● **ARHIMANDRIT PAULIN LECCA, de la Mînăstirea Arnota, comuna Costești, județul Vîlcea,** intră în rîndul OZN-ologilor cu o interpretare de natură demonologică asupra existenței și realității extratereștrilor care ne vizitează, văzînd în aceștia întruchipări ale diavolului. Argumentele, pornind de la fapte petrecute în antichitate și pînă la unele contemporane, se sprijină și pe opinia ori mărturia unor personalități bine cunoscute, între care Mircea Eliade, Cella Delavrancea, Dostoievski, Diavolul — concluzionează Sfinția Sa — **lucrează din umbră, pentru că, scrie Denis de Rougemond, „cea mai mare viclenie a diavolului este de a ne convinge că el nu există". Și dacă oamenii sînt convinși că demonii nu există, atunci aparițiile reale, semnalate peste tot, nu sînt — zic ei — decît niște vizitatori extratereștri".** Verificarea acestei ipoteze s-ar putea face simplu, la proxima întîlnire de gradul III, cînd semnul crucii ar trebui să conducă, prompt și fără dubiu, la fuga înspăimîntată a invadatorilor. Să așteptăm deci...

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

„Am sfidat ferocii tăietori de capete"

„Sînt convinsă că am găsit „puntea de aur" a incașilor. Am găsit-o în zona pădurilor virgine ale Perului, unde, înaintea mea, nici un alb nu a călcat vreodată. Acest „pod", se zice, a fost construit acum circa 500 de ani, de regele Atahualpa, pentru a ascunde un uriaș tezaur căutat de conchistadorii spanioli conduși de Francesco Pizarro".

Mărturia aparține unei tinere de 34 ani, Jeronime Pasteur, de origine franceză, care a sfidat pădurea virgină a Amazoniei peruane, pentru a încerca să furnizeze lumii amănunte necunoscute din viața incașilor. Pentru a duce la bun sfîrșit această încercare, temerara Jeronime a fost nevoită să înfrunte triburi care nu au văzut în viața lor oameni albi, să lupte împotriva animalelor sălbatice și a șerpilor veninoși, împotriva traficanților de droguri.

„Totul a început, povestește tînăra franțuzoaică, cu patru ani în urmă, cînd la vîrsta de 31 ani, am văzut la orizont, pentru prima oară, coasta Braziliei, după ce traversasem Oceanul Atlantic cu o mică barcă cu vele, construită chiar de mine. Pînă atunci m-am documentat serios în legătură cu legenda podului de aur, transmisă de altfel din generație în generație de către membrii tribului peruan Ashaningas, care și astăzi trăiesc în condițiile epocii de piatră. Cînd am intrat pentru prima oară în contact cu ei, m-au botezat „Viracochas", numele unei divinități a lor, care era o femeie și avea piele albă. M-au tratat cu multă bunăvoință și au acceptat să mă acompanieze prin pădurea virgină pentru a descoperi secretul „drumului de aur". De fapt, nu era prima mea încercare de acest fel. Am înfruntat cu trei ani în urmă, într-o pirogă, valurile fluviului Urumamba, dorind să ajung în regiunea Atalaya, dar o febră tropicală m-a constrîns să renunț și să mă reîntorc la Satipo. Aici am avut norocul să mă întîlnesc cu un peruan, Diego de Almenara, un descendent al poporului incaș, care a acceptat să-mi devină ghid prin pădurea amazoniană. Cînd m-am restabilit, am plecat din nou la drum. Atunci am luat contact pentru prima oară cu membrii tribului Ashaningas. Am fost nevoiți ca timp de o lună să ne hrănim și cu rădăcini, să dormim sub cerul liber, pregătiți să înfruntăm în orice moment triburi ostile, printre care se numărau și ferocii tăietori de capete, care-și înfig trofeele în vîrful lăncilor. În lungile nopți petrecute printre indigeni eu și Diego am înțeles multe din problemele lor. Ca de pildă despre lupta lor zi de zi de a supraviețui și amănunte despre legendarul „pod de aur". Nu eram însă pregătiți pentru a încerca să pătrundem în junglă și să încercăm să găsim mult discutatul „pod de aur".

Am revenit în junglă. Localizaserăm regiunea de unde trebuia să începem căutările. Ea se afla la confluența fluviului Apurima cu Cutivereni, în provincia Satipo, la circa 200 kilometri de antica capitală incașă Cuzco. Am intrat din nou în legătură cu membrii tribului Ashaningas, care-și apărau existența ascunși în junglă, ferindu-se de prezențe străine și în mod special de traficanții de coca. Am petrecut aici mai mult de șase luni și am avut posibilitatea să cunosc obiceiurile lor, diverse rituale, modul lor de viață. Am reușit să-i conving să mă acompanieze în zona unde locuiau membrii unui trib foarte vechi, Quechus, care numără mai puțin de trei mii de suflete. Această trăiesc în condițiile epocii de piatră. Cînd m-au văzut au îngenunchiat în fața mea, convinși fiind că sînt o întrupare a unei zeități. Am decis ca baza expediției să fie fixată aici. Am intrat în legătură radio cu restul echipei.

Pe baza datelor indicate de noi, în scurt timp a sosit într-un punct situat destul de aproape de noi (fără prezența membrilor tribului) un elicopter, din care s-au descărcat alimente și alte produse. A sosit și personal ajutător : fotograful Claude Cavezzale și nouă indigeni, printre care trei tinere fete, Chama, Origa și Pancha. Am decis să plecăm la drum, urmînd căile indicate de ghizii noștri. Au urmat zile de grea încercare. În afara drumului deosebit de dificil, trebuia să ne ferim de animale și șerpi, iar pe timpul nopților să ne culcăm în jurul unui foc care trebuia să fie tot timpul întreținut. De-a lungul drumului, am făcut zeci de fotografii. Am încercat, pe o hartă geografică destul de aproximativă, să marcăm cumva drumul parcurs. Epuizantul nostru drum a luat sfîrșit într-o dimineață cînd Diego ne-a anunțat că am sosit la mult căutatul „pod de aur". Eram cu toții foarte emoționați. Era, într-adevăr un pod de piatră aflat sub o uriașă cădere de apă a fluviului Cutivereni. O zi întreagă am petrecut în acel loc, făcînd numeroase fotografii, încercînd să notăm toate detaliile posibile, localizarea lui în spațiu etc. Un singur lucru era cert : pentru a încerca să treci podul sub torentul uriaș de apă, era necesar să fii înzestrat cu mijloace corespunzătoare, de care însă nu dispuneam. În acest scop trebuia organizată o expediție mult mai complexă și dotată.

Vom reveni îndată ce vom putea... Dar sîntem oare siguri că vom găsi marele tezaur al incașilor ?"

Traducere și adaptare
GH. RUSSU

medicina la zi

APROAPE TOTUL DESPRE ASOCIAȚIA DE ORTOPEDIE ROMÂNO-ITALO-SPANIOLĂ

Locul prioritar al ortopediei și traumatologiei între celelalte discipline medicale poate fi conturat cu ușurință dacă avem în vedere fie doar și un singur argument : la acest sfîrșit de secol grăbit, accidentul, pe plan mondial, așa cum o confirmă statisticile O.M.S., reprezintă una dintre cele mai frecvente cauze generatoare, în cazurile „fericite", doar de boală. Pornind de la aceste premise colaborarea specialiștilor români cu confrați din alte țări ne apare cu atît mai firească, cu cît, în peisajul politic românesc actual, ea este și posibilă.

Expresie a unei astfel de colaborări, este înființarea la București, de puțin timp, a Asociației de ortopedie româno-italo-spaniolă. Președinte al Asociației, de numele căruia sînt legate unele dintre realizările școlii românești de ortopedie și traumatologie, este domnul doctor în științe medicale Nicolae Burghele, laureat al Academiei române, șeful secției de ortopedie și traumatologie a Spitalului clinic C.F.R. 2 din București. Fie chiar și în variantă evazivă „cartea de vizită" a domnului dr. Nicolae Burghele, specialist de înaltă ținută profesională, trebuie să menționeze faptul că domnia sa este autorul cîtorva invenții brevetate reprezentînd soluții originale de rezolvare a unor probleme concrete ale practicii medicale. O recentă cercetare științifică a domniei sale a avut în vedere realizarea cuielor de colagen pentru fixarea în os a protezelor ligamentare sintetice.

— Ce este asociația de ortopedie româno-italo-spaniolă și ce țeluri are ea ?

— Această asociație, subliniază dr. Nicolae Burghele, are un caracter pur profesional. Scopul, poate fi definit astfel: promovarea relațiilor dintre specialiștii din țările noastre. Asociația funcționează pe baza unui statut care precizează că pot deveni membri ai asociației medici cu profil de ortopedie și traumatologie, medicii specialiști de chirurgie generală sau medicii chirurgi pediatri. De altfel această Asociație reprezintă concretizarea unor relații cu specialiștii din Italia și Spania care datează de 22 de ani, cînd am fost invitat pentru prima dată la cîteva congrese desfășurate în aceste țări. E drept, o colaborare mai strînsă am avut cu Italia, în sensul că aici s-au acordat burse pentru mai mulți specialiști români, în special la Institutul ortopedic din Bologna și la Institutul din Modena. Nu pot să nu menționez faptul că printre beneficiari m-am numărat și eu. Pînă acum s-au desfășurat, la inițiativa mea, două congrese de ortopedie, unul în 1982, italo-român, în Italia, și altul doi ani mai tîrziu, româno-italian, la București. Relațiile noastre științifice n-au putut avea o amploare prea mare datorită posibilității participării unui număr redus de specialiști la congresele din Italia. Revenind la obiectivele Asociației, ele presupun realizarea unui schimb de experiență între specialiștii noștri și obținerea de burse la diferite clinici din cele două țări. De asemenea, intenționăm să organizăm întîlniri sub forma unor simpozioane la care să participe și specialiștii din Spania.

— Există și alte preocupări ?

— Desigur, o altă preocupare este organizarea unor colaborări în ceea ce privește protezarea membrelor amputate. Aceasta se va realiza între atelierul de protezare a Spitalului C.F.R. 2, Întreprinderea Pirogov și Întreprinderea de produse ortopedice „Rizzoli" din Bologna. De asemenea, dorim să restabilim contacte și cu Fundația Mapfre din Madrid, care posedă un mare centru de recuperare a bolnavilor traumatizați. În proiect avem și înființarea unor biblioteci care să cuprindă reviste de specialitate și cărți ale autorilor de valoare din Italia și Spania. De asemenea, vom realiza și publicarea în reviste de ortopedie italiene și spaniole a lucrărilor valoroase ale specialiștilor noștri și a studiilor experimentale. Asociația este susținută prin cotizații, subvenții sau valori materiale care se stabilesc de comun acord cu toți membrii. Urmărim ca în fiecare an un număr cît mai mare de specialiști să participe la manifestări științifice desfășurate în țara noastră dar și în Italia și Spania.

— Cîteva cuvinte, v-aș ruga, despre tradiția școlii de ortopedie italiene și a celei spaniole.

— Ambele școli de ortopedie sînt școli cu tradiție, care la ora actuală se bucură de un prestigiu internațional deosebit. Școala de ortopedie italiană, reprezentată în mod strălucit prin Institutul „Rizzoli", este considerată o școală formatoare de cadre de specialitate nu numai pentru Italia, ci și pentru străinătate. Majoritatea marilor maeștri din America de Sud și Centrală și-au efectuat studii în acest institut. Pe linia colaborărilor statornicite între noi și școala de ortopedie italiană aș putea menționa și faptul că și subsemnatul sînt membru al Societății italiene de ortopedie și traumatologie și că în Italia am publicat monografia „Le fractture del calcagno".

ECATERINA BĂTRÎNEANU

„RĂDĂCINA VIEȚII", MATERIE PRIMĂ PENTRU MEDICAMENTE

Dezvoltarea continuă a științei și tehnologiei este izvorul care furnizează fără încetare societății umane produse noi. Chimia creează molecule noi care sînt testate, acceptate sau respinse în funcție de utilitatea lor. Prea puțin sîntem însă avertizați asupra riscurilor pe care le reprezintă aceste noutăți pentru sănătatea noastră. Și totuși, poate ca o replică la avalanșa de sofisticate combinații chimice ce alcătuiesc medicamentele, multe dintre ele absolut valoroase și de neînlocuit în păstrarea sau redobîndirea sănătății, omul, cercetător sau pacient, își îndreaptă tot mai asiduu privirea, interesul, spre medicamentele tradiționale.

Un argument capabil să susțină acest gînd îl reprezintă recenta expoziție de medicamente tradiționale chinezești organizată de Ambasada Republicii Chineze la București. Consilierul comercial, domnul Huang Guozhi și membrii delegației Meheco, amintind despre bunele relații de cooperare existente în acest domeniu, au prezentat cercetătorilor și producătorilor de medicamente din țara noastră, ziariștilor, cele mai noi creații, în special din sfera medicamentelor naturale nutritive, majoritatea avînd în formulă ginsengul.

Natura însăși parcă dorind să atragă atenția omului asupra acestei plante cu virtuți miraculoase, a dat rădăcinii sale o formă asemănătoare cu cea a corpului uman. De altfel, numele său, ginseng, tradus din chineză înseamnă „planta-om". În Orient se cheamă și „rădăcina vieții". Chiar în urmă cu 5000 de ani medicii antichității știau că sucul ginsengului poate pune pe picioare o persoană foarte slăbită de o maladie gravă, poate prelungi viața bătrînilor. În cărțile vechi de medicină se găsesc rețete de medicamente bazate pe miraculoasa „rădăcină a vieții", care pretind că ar apăra de tot felul de boli și ar reda tinerețea sufletului și a trupului. Și cine nu dorește acest lucru ? Ginsengul a fost totdeauna evaluat în aur, pentru simplul motiv că se găsește atît de rar pe planeta noastră. Se spune chiar că se ascunde de ochiul omului. Prețiosul medicament natural atît de solitar poate fi găsit mai ales în lunile august și septembrie. Rădăcina crește foarte încet, greutatea sa într-un an nu se amplifică decît cu cîteva grame. Nu poate fi smulsă din pămînt decît cînd are 6—7 ani, dar este de dorit să se aștepte pînă la 10—15 ani, pentru că se spune că ginsengul este cu atît mai eficace cu cît este mai bătrîn. Unele exemplare a

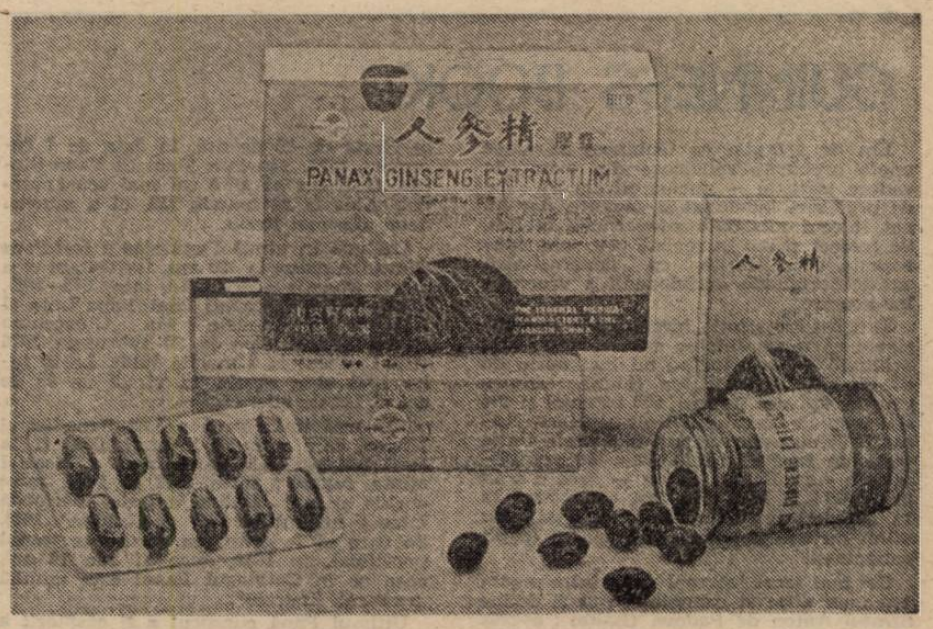

căror vîrstă este estimată la 50 de ani, pot atinge greutăți de 400 sau 600 de grame. Cercetările efectuate în epoca modernă atestă faptul că extractul din rădăcină utilizat ca medicament posedă proprietăți deosebite : mărește capacitatea de muncă fizică și intelectuală a omului, atenuează situațiile de stres, redau tonusul, reglează tensiunea arterială, măresc reacțiile de apărare ale organismului împotriva maladiilor infecțioase. Și, de ce să nu reamintim, mențin sau redau tinerețea. Și, cine nu-și dorește așa ceva ?

ECATERINA BĂTRÎNEANU

Mîna ca prelungire a creierului

În intervalul dintre 31 mai și 2 iunie a.c., a avut loc la Piatra Neamț, tradiționala Reuniune a chirurgilor din Moldova — cea din acest an fiind a XVIII-a — care de fapt a reunit o bună parte a chirurgilor din întreaga țară, fiind organizată sub egida organizației Médecins sans Frontières. Luînd parte în mod nemijlocit la această prestigioasă manifestare științifică, mi-a fost dat să realizez, mai mult ca în orice altă parte, faptul că **mîna, departe de a fi un simplu organ periferic, este în esență o autentică prelungire a creierului.** Chiar fără a fi medici și cu atît mai mult chirurgi, dacă ați fi audiat și vizionat măcar cîteva din comunicările prezentate, v-ați fi convins, pe deplin, de veridicitatea celor afirmate mai sus. Astfel, doctorul Valentin Aburel, șeful secției de chirurgie plastică și reparatorie a spitalului din Brașov, ca și ajutorul său doctorița Irina Visa ne-au arătat cum din disgrațioase suprafețe de carne sîngerîndă, provenind de la copii sfîrtecați de cîini, sau din adulți, (muncitori silvici) sfîrtecați de urși, au recompus fizionomii umane. La rîndul său, doctorul Valeriu Popescu, lucrînd la un spital din Hamburg, care în felul acesta și-a revăzut după 18 ani țara natală, a prezentat doar cîteva cazuri din cele în total 70 femei infirme din cauza unor sîni mari și disgrațioși (entitate denumită macromastie în limbaj medical), și care grație unor intervenții chirurgicale laborioase, și-au recăpătat înfățișarea umană și, firește, și zîmbetul. V-am citat doar două lucrări din cele 156, care figurau în program, cu toate putîndu-vă a demonstra că — **cel puțin în cazul chirurgiei — mîna reprezintă cu adevărat o prelungire a creierului.**

Așadar, mîna umană, acest instrument al instrumentelor, astfel denumită de către Aristotel, în lucrarea sa intitulată Despre suflet, alcătuiește dimpreună cu creierul o unitate funcțională perfectă, motiv pentru care nu trebuie să fim surprinși de extraordinarele performanțe ale acestei unități. Apropo de această realitate, Henri Focillon nu se sfiește să a declara, într-un eseu al său, că mîna este acțiune. Așadar, ea creează, și uneori — adaugă sus-numitul — am convingerea că și gîndește. Într-adevăr, fără mîini n-ar fi fost posibilă nici prelucrarea metalelor, nici apariția scrisului și apoi a mașinilor și, implicit, nici apariția acestei vîrste de aur a omenirii, reprezentată de civilizația științei și a tehnicii. Este în afară de orice îndoială că mîinile reprezintă instrumente ale cunoașterii și ale progresului. Dar, tot în afară de orice îndoială mai este și faptul că tot acest miracol ține în esență de creier — organul central de recepție, decizie și coordonare — dar și de aceste pîrghii periferice — veritabile organe de informare și de execuție — care sînt mîinile. Cine își poate imagina, că mîna propriu-zisă, prin aceasta înțelegînd ceea ce în mod curent se cuprinde sub denumirea de palmă și degete, presupune în mod normal sinergismul perfect funcțional a nu mai puțin de 27 oscioare, care o alcătuiesc ? Lăsînd la o parte falangele, în număr de 14, ce alcătuiesc degetele, ca și cele așa-numite metacarpiene, ce alcătuiesc scheletul palmei, mai trebuie să avem în vedere, cînd vorbim despre mînă, încă un grup de exact 3 oscioare, care constituie ceea ce în medicină este cunoscut cu denumirea de carp, și care, de fapt, reprezintă rădăcina palmei ; respectiv marginea dinspre articulația cu antebrațul a palmei. Toate aceste oscioare, ce se plasează sub raport dimensional între mărimea bobului de porumb și aceea a unei măsline, sînt puse în mișcare de către mușchi, și aceștia deosebit de numeroși — patru, de exemplu, sînt numai la degetul mic — în timp ce nenumăratele filete nervoase, nenumăratele vene și artere, asigură circulația impulsurilor nervoase ca și a sîngelui, și, pe această cale, a combustibilului tisular reprezentat de oxigen. **Sinergismul funcțional al mîinii este atît de perfect încît se pare că simplul gest concretizat în mîngîierea unui cap de copil presupune intrarea în funcție a tuturor celor 27 de oscioare, de care v-am vorbit mai sus ca și a mușchilor, filetelor nervoase, arterelor și venelor ce le caracterizează.**

Nu este greu deci de a ne imagina, ce se va întîmpla cu tot acest perfecționat angrenaj, în momentul cînd este „atacat" pe corzile viorii, un pasaj de mare virtuozitate, sau cînd este „confecționată", o gură de trecere dintre bontul gastric, respectiv dintre acea porțiune de stomac ce a mai rămas după îndepărtarea unei jumătăți sau chiar 2/3 din acest organ, așa cum se procedează de către chirurgi în operațiile efectuate de aceștia pentru ulcerul gastric sau duodenal ; „gură" care va asigura trecerea alimentelor din stomacul rezidual în intestin, deci supraviețuirea bolnavului în cauză.

Simțul tactil pe care tot mîna îl concretizează, se poate perfecționa într-o asemenea măsură, încît ea poate discerne, în cazul orbilor, de exemplu, pînă și figurile de pe cărțile de joc, și asta grație evaluării tactile a grosimii infinitesimale a imaginii. Într-un asemenea caz, mîna pur și simplu „vede". Știm, de asemenea, că Beethoven percepea perfect sunetele, în perioada surzeniei sale accentuate, interceptînd vibrațiile corzilor pianului la care compunea, cu ajutorul unei baghete de lemn ținută între dinți sau strînsă în podul palmei, situație cînd în anume cazuri mîna „aude". Mîna, așadar, este capabilă de orice performanță. Ea ar putea să numere — cum spunea Horațiu — iarba muntelui, fir cu fir.

ARCADIE PERCEK

Piatra balansoar

„Wakkelstein", așa se numește piatra din imagine, curiozitate a naturii din munții Pădurea Bavareză (sud-estul R.F. Germania). Această piatră uriașă, cu o masă de peste 50 de tone, s-a format ca

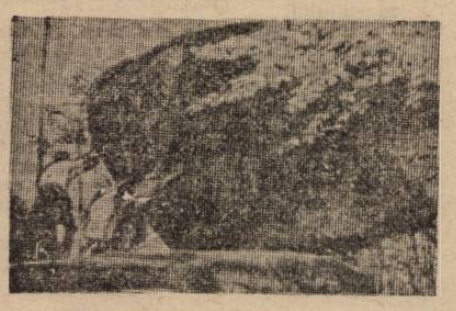

urmare a eroziunii unei stînci de granit, ea aflîndu-se într-o stare de echilibru stabil. Ea poate fi clătinată cu eforturi mari însă nu poate fi răsturnată.

întîmplări adevărate

A plătit cu viața

Miliardara Christina Onassis a fost urmărită, toată viața, parcă de un blestem. Cu toată bogăția ei fabuloasă, ea nu a fost fericită. Ultima tentativă de împăcare cu fostul ei soț Thierry Roussel, tatăl micuței Athina, aflată la Geneva, a eșuat. Atunci s-a hotărît să vină la Buenos Aires, în Argentina, pentru a

se recăsători cu un prieten din copilărie, tot de origine greacă, Jorge Homokdjogh, azi mare industriaș textilist. Într-una din zile, viitoarea ei cumnată și prietenă, Mariana Dodera, a găsit-o pe Christina întinsă pe jos, în sala de baie, Doctorul, chemat de urgență, nu a putut constata decît decesul. Viitoarea soție a lui Jorge tocmai terminase o nouă cură de slăbire, ajungînd la o greutate și siluetă normală. Christina Onassis a fost toată viața ei, sclava regimurilor pe care le urma, aproape în permanență. După terminarea unei cure de slăbire, începea să mănînce mult și din toate, ajungînd repede la o greutate excesivă. În anul 1978, cînd atinsese 98 kilograme a fost internată timp de 60 de zile într-o clinică elvețiană, slăbind, în acest interval de timp, 20 de kilograme. În cursul vieții a ținut peste 30 de diete speciale, recurgînd la cele mai mari și cunoscute clinici din lume, specializate în acest domeniu. Medicii sînt de părere că Christina Onassis a murit ca urmare a regimurilor de slăbire exagerate, ce au dus la slăbirea inimii, iar atacul de cord, care i-a fost fatal, nu este decît rezultatul acestor greșeli repetate. În imagine Christina cu fetița ei Athina.

Ochelari pentru cîini

Să nu vă închipuiți că imaginea alăturată în care este prezentat un cîine cu ochelari reprezintă o păcăleală. Dimpotrivă, este vorba de un fapt real : în urmă cu mai mult de cinci ani, un opti-

cian francez — Denis Lemorieux — a deschis un salon pentru patrupedele care suferă de afecțiuni ale vederii. De atunci, întreprinzătorul optician este solicitat fără încetare de stăpînii animalelor. El oferă un sortiment format din cinci tipuri de ochelari pentru diferite ocazii : de protecție contra soarelui, de uz zilnic sau pentru seară. De asemenea opticianul francez furnizează și lentile de contact pentru cățeii miopi sau pentru însănătoșirea celor operați de cataractă.

Agent F.B.I. fără... brațe

Fred Nichols s-a născut fără brațe, o eroare a naturii, au spus medicii. După multe suferințe și eforturi a reușit să-și folosească picioarele tot atît de bine ca mîinile, pînă la urmă putînd utiliza chiar un computer complicat, așa cum se vede în imagine. Din copilărie și-a hrănit imaginația cu romane polițiste și de spionaj, eroul lui preferat fiind Sherlock Holmes. Treptat i s-a înfiripat în minte ideea de a se dedica combaterii crimei, deși invaliditatea de care suferea făcea ca dorința să i se pară un vis irealizabil. Într-o zi Fred a declarat unui prieten: „O dată cu trecerea vremii mi-am dat seama că singurul lucru care mă putea ține legat de viață era numai voința de a răzbate, în ciuda invalidității și de a nu mai fi prizonierul propriului meu trup schilodit". Azi el conduce cu picioarele mașina și tot cu ele se îmbracă și dezbracă și spală vasele. După terminarea liceului a început să caute de lucru, dar era mereu respins. În loc să abandoneze s-a încăpățînat și pînă la urmă a fost primit în anul 1979, după ce a urmat un curs de ordinatoare, organizat de I.M.B., ca operator. Datorită capacității sale și în ciuda faptului că era lipsit de brațe, din anul 1981 a fost primit să lucreze ca agent al F.B.I.-ului, în regiunea Los Angeles, reușind să descopere și să aresteze un număr important de criminali periculoși. În prezent caută probe contra unor angajați care au produs fraude în dauna Pentagonului și urmărește intermediarii ce se ocupă cu distribuirea drogurilor, încercînd să participe la distrugerea rețelelor ce atentează la sănătatea tineretului. Un șef al acestui agent „fără brațe" l-a calificat ca un element cu deosebit talent în prinderea celor certați cu legea, cu o putere de muncă deosebită, putînd acționa zi și noapte, atunci cînd nevoile serviciului o cer. „Duc o viață palpitantă. Uneori nici nu-mi vine să cred că în ciuda invalidității pot fi atît de fericit", mărturisește adeseori Fred Nichols.

AUREL DIANU

GUINNESS BOOK

Era de așteptat ca Guinness să atace unele probleme religioase din punct de vedere statistic — uneori cifrele țin loc de prelegeri îndelungi și savante, dar nu pot înlocui niciodată adevărurile biblice. Să trecem și noi în revistă cele mai interesante date oferite cu generozitatea acestei originale enciclopedii a vremurilor noastre.

Există 1 848 sfinți „înregistrați" (mărturisesc că n-am înțeles ghilimetarea din original) — care includ nu mai puțin de 60 diferiți Sfîntul Ion (Ioan). Dintre aceștia, 628 sînt italieni, 576 francezi și 271 din insulele Regatului Unit al Marii Britanii. Primul sfînt născut în Statele Unite (este de fapt o sfîntă) este Mother Elizabeth Ann Bayley Seton — care a trăit între 1774 și 1821 și a fost canonizată la 14 septembrie 1975. Numărul total de sfinți include și 15 suverani pontifi (papi) canonizați.

Cel mai scurt interval scurs între moartea unui sfînt și canonizarea sa îl deține Sfîntul Anton de Padova (Italia) ; acesta a murit la data de 13 iunie 1231 și a fost canonizat 352 zile mai tîrziu, la 30 mai 1232. La extrema cealaltă — cea mai lungă perioadă pînă la canonizare — se află Papa Sfîntul Leon al III-lea ; el a murit la 12 iunie 816 și a devenit sfînt 857 ani mai tîrziu în anul 1673..

Cea mai lungă perioadă de funcționare a unui Papă — din cei 264 care s-au succedat pînă în prezent — a fost aceea a lui Pius al IX-lea (pe numele său adevărat Giovanni Maria Mastai-Ferretti), care a deținut suprema funcție timp de 31 de ani și 236 de zile — adică de la 16 iunie 1846 și pînă la moartea naturală, la vîrsta de 85 de ani, la data de 7 februarie 1878. Soarta a făcut ca Papa Ștefan al II-lea să aibă cel mai scurt mandat. Ales la 24 martie 752, el a murit... două zile mai tîrziu.

Cel mai în vîrstă Papă ales a fost Papa Sfîntul Agatho, la 103 ani. La 106 ani el a murit (funcția a deținut-o între 678—681). Dintre cei mai recenți Papi, Papa Leon al XIII-lea (pe numele său Gioacchino Pecci) a fost ales la 20 februarie 1878 (fiind născut la 2 martie 1810). La 20 iulie 1903 el a murit, în vîrstă de 93 de ani și 140 de zile.

Cel mai tînăr Papă a fost Benedict al IX-lea, care a murit în anul 1056 și a avut trei perioade de deținere a acestei sfinte funcții : între 1032 și 1044, între aprilie și mai 1045 și a treia perioadă între 8 noiembrie 1047 și 17 iulie 1048. Se pare că la prima sa urcare pe tronul pontifical, în 1032, avea 11 sau 12 ani, ceea ce în Catalogul Papal este numită „extremă tinerețe".

Ultimul Papă cunoscut a fi căsătorit a fost Adrian II (867—872). Rodrigo Borgia a fost tată a cel puțin șase copii, înainte de a fi ales drept Papa Alexandru VI, în 1492. De remarcat că primii 37 de Papi nu au avut obligații specifice privind celibatul. Astfel, Papa Hormisdas (514—523) a fost tatăl Papei Silverius (536—537).

Actualul Papă Ioan Paul II, ales la 16 octombrie 1978 (pe numele său Karol Wojtyla, născut la 18 mai 1920 lîngă Kracovia, Polonia) este al doilea neitalian, după Papa Adrian VI, olandez de origine și ales la 31 august 1522.

PAUL IOAN

ZODIA GEMENILOR

22.05 — 22.06

Raporturi cu alte semne : perspectiva unei căsnicii de nezdruncinat, care traduce în viață ad litteram făgăduința că numai moartea îi va despărți, este cea cu Berbeci și Tauri. Un magnetism inexorabil, pe plan spiritual, dar și senzitiv, îi unește pe Gemeni cu reprezentanți (reprezentante) ale celor două semne zodicale. Foarte bune raporturi sentimentale le au Gemenii cu Fecioara și Balanța. Prietenii de lungă durată sînt consemnate de astrologi între Gemeni și Vărsători. O dragoste la prima vedere, care scade treptat pînă la dispariție, se revarsă asupra Peștilor — capricioși și de multe ori încăpățînați în ale mariajului.

Unul dintre cele mai mari ghinioane ale Gemenilor este de a avea un șef născut în Capricorn (sau o rudă de sînge sau prin alianță). Fără nici o explicație, se prevede o adevărată fobie între cele două semne, generatoare de neplăceri pentru ambii reprezentanți. Dacă ar fi să-i credem pînă la capăt pe astrologi, nici măcar vecini nu ar putea fi. Șeful ideal pentru Gemeni pare a fi Leul, între ei existînd o compatibilitate perfectă pe plan social.

Și de această dată, relațiile între Gemeni nu sînt favorabile unei comuniuni de lungă durată. Oameni de afaceri redutabili, ei se evită pentru a găsi mai ușor succesul, fără multă bătaie de cap.

O caracteristică a sănătății Gemenilor este slăbiciunea sistemului nervos — materializată prin frecvente stări anxioase. În cele din urmă, acest tip de surmenaj se reflectă în boli ale aparatului gastro-intestinal. Dar asta nu împietează cu nimic asupra poziției favorabile pe care și-o cîștigă în societate Gemenii.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

Sexualitate

PROBLEME DE COMPORTAMENT

O pudoare nejustificată a făcut ca în jurul unui aspect ale vieții sexuale, răspîndit, care generează o multitudine de întrebări, să se păstreze o tăcere păgubitoare. Este vorba de autosatisfacerea (autoexcitare) sexuală, autoerotizare în sens mai larg, masturbație cu un termen mai cunoscut.

Termenii de mai sus definesc acel aspect al comportamentului sexual care constă din realizarea plăcerilor sexuale (erecție, ejaculare, orgasm) în afara actului sexual natural, folosind mijloace de excitare proprii (autoexcitare). În afara manevrelor fizice de autoexcitare există și o latură psihică în care realizarea satisfacției sexuale se obține pe calea solicitării imaginației, amintirilor, a închipuirii și reprezentărilor în sfera psihică.

Acest comportament, prezent la ambele sexe, se întîlnește mai ales la vîrsta tînără, în pubertate și adolescență (se descrie o fază inconștientă și la copilul mic), frecvența scăzînd pe măsura începerii vieții sexuale normale. Poate să se manifeste sporadic și la adulți, în condiții speciale de lipsă mai îndelungată a contactului cu sexul opus (internate, cazărmi, curse maritime lungi, detenții etc.) Revenirea la condiții sociale normale determină renunțarea la acest comportament și reluarea vieții sexuale.

Dincolo însă de cauzele favorizante, masturbația este o realitate și cele mai multe întrebări care se pun în legătură cu acest comportament privesc pe de o parte situarea sa într-un cadru normal sau dimpotrivă, pe de altă parte, consecințele asupra sănătății, asupra reluării unei vieți sexuale naturale.

Din capul locului trebuie spus că astăzi, teoriile foarte răspîndite din păcate înainte, care atribuiau acestei practici consecințe nefavorabile, nocive, nu aveau la bază argumente științifice ; acestea au făcut mult rău speriind, generînd nevroze și inducînd și părinților conduite educative severe, brutale, care influențează negativ personalitatea psihosexuală a tînărului.

Cea mai elocventă dovadă a caracterului dăunător al acestei concepții radicale este că o dată părăsit acest comportament al autosatisfacerii sexuale, viața sexuală se poate relua în condițiile cele mai firești.

Nu-i mai puțin adevărat că nici reversul, adică ignorarea unor aspecte negative ale masturbației nu este de dorit. Și mai ales în cazurile în care frecvența este foarte mare, practicarea pe parcursul unei perioade prea îndelungate, cînd rămîne singura manifestare a vieții sexuale.

În toate aceste cazuri pot apare unele consecințe ținînd pe de o parte de faptul că autoerotizarea nu furnizează o satisfacție deplină, nedeterminînd destinderea tensiunii nervoase acumulate, fiindcă este exclusă o condiție esențială — contactul intim cu o persoană dorită, trăirea psihoafectivă reciprocă a contactului sexual, pe de alta, de faptul că o practică îndelungată a satisfacerii solitare, induce o distanțare de sexul opus, unele temeri, lipsa inițiativei și chiar o slăbire a potenței, reversibilă însă.

Nu sînt de ignorat nici efectele constînd din instalarea unui anumit grad de surmenaj, de scădere a randamentului intelectual, de apariție a unei nevroze, aspecte, subliniem, reductibile o dată cu întreruperea acestui comportament și reluarea vieții sexuale firești.

Privind profilaxia și combaterea, cheia o reprezintă efortul de voință, tăria de schimbare a modului de viață cu impunerea unui program de viață activă, axată pe mișcare fizică, practicarea de sporturi, alte activități recreative, integrarea în viața unor colectivități sau grupuri, căutarea unui anturaj cu vîrste și preocupări apropiate, preocupări și activități cultural-artistice susținute, în general un regim de continuitate a unei vieți active, în sens pozitiv, cu o varietate de interese și preocupări. Concomitent și firesc se va produce reluarea unei vieți sexuale întrutotul corespunzătoare.

Cît privește relația cu unele boli psihice trebuie să cunoaștem că, într-adevăr **masturbația poate apare ca simptom și nu cauză** în unele boli psihice care însă au și alte simptome.

Dr. E. ROS

verificați-vă cunoștințele

PRODUSE ENZIMATICE ROMÂNEȘTI

În urma cercetărilor întreprinse în țara noastră s-au obținut o întreagă serie de produse enzimatice, printre care se înscriu catalaza, celulozele, proteazele, peroxidaza etc.

Puteți indica pentru fiecare dintre acestea ce caracteristici prezintă și la ce folosesc ? Trebuie menționat că obținerea respectivelor produse reprezintă un succes al cercetării românești.

Ing. LIVIU MACOVEANU

(Răspunsul în numărul viitor)

RĂSPUNS LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

Istoricul grec antic Plutarh, în lucrarea sa „Vieți paralele", în capitolul „Paralela între Teseu și Romulus" relatează că Tarpeea, fiica lui Tarpeius, comandant de oști, însărcinat de Romulus să apere Roma în timpul războiului cu sabinii, intrînd în legătură cu Tatius, regele sabinilor, a acceptat să deschidă una dintre porțile cetății în schimbul promisiunii că i se vor da toate brățările de aur, pe care sabinii le purtau la mîna stîngă. În schimbul acestei trădări, sabinii au reușit să pătrundă în Roma.

După victorie, Tatius a poruncit sabinilor să-și amintească de promisiune și să nu fie zgîrciți. Chiar Tatius, cel dintîi, scoțîndu-și brățara de aur, de la mîna stîngă, a aruncat-o asupra Tarpeei, odată cu scutul său. În același mod au procedat toți sabinii, respectîndu-și deci cuvîntul dat, însă, acoperită de atîtea scuturi și brățări, Tarpeea a murit. Se pare că Tatius, regele sabinilor ar fi fost acela care a formulat faimoasa frază „Îmi place trădarea, dar urăsc pe trădător". După cum se constată, fraza are o vechime apreciabilă, existînd de pe vremea fondatorilor Romei, adică de pe timpul legendarilor Romulus și Remus, deci înaintea erei noastre.

PĂRINȚI ȘI COPII

— Mami, suspină micuța, mă iubești un pic ?

— Sigur, scumpa mea !

— Atunci de ce nu divorțezi de tata ca să te măriți cu vînzătorul de înghețată din colț ?

test

UNUL DIN CINICI

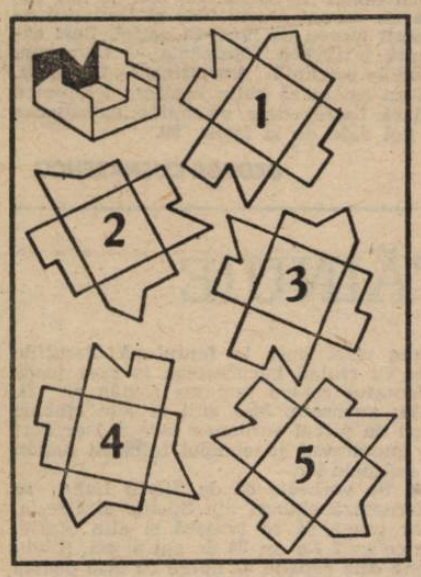

Cu unul din cele cinci desene desfășurate (numerotate) se poate completa bucata aflată în partea de sus, stînga, pentru a se obține un cub. Ce bucată trebuie utilizată ?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

MONEDELE

Sînt 10 monede de cîte 50 și cinci monede de cîte 100.

O doamnă : Cît de dulce ești micuțule ! Dacă mă săruți, capeți de la mine moneda asta nou-nouță.

Mititelul : Capăt de două ori mai mult decît atît acasă numai pentru că iau untura de pește.

★

După ce micuța Lori a avut o discuție aprinsă cu fetița vecinilor mama o ceartă adăugînd :

— Cred, draga mea, că numai Diavolul te-a învățat s-o tragi de păr pe prietena ta, Alice.

— Bineînțeles, mămico, dar șutul din fluierul piciorului a fost numai și numai ideea mea !

★

Aruncînd o privire criminală asupra fetiței de cinci ani mama întreabă :

— Cum te-ai putut murdări în halul ăsta ?

— Am căzut în noroi, răspunde fiica.

— Bine, draga mea, cu cea mai bună rochie ?

— Îmi pare rău dar totul s-a petrecut așa de repede că n-am avut timp s-o scot.

★

Un băiețel merge pentru prima oară la operă la un spectacol de balet.

Văzînd balerinele dansînd în poante întreabă contrariat :

— Tată, de ce n-au găsit fete mai înalte ?

★

Un soț își aude consoarta recomandînd fiicei lor de cinci ani să fie cuminte pentru că este ziua de naștere a tatălui ei.

— Știi ce înseamnă ziua de naștere a tatei, nu-i așa ? întreabă mama.

— Sigur, este ca și atunci cînd este ziua de naștere a mamei, numai că se cheltuiește mult mai puțin pentru cadou.

★

Conrad a împlinit șase ani și n-a rostit încă nici un cuvînt. Părinții au cheltuit o mulțime de bani ducîndu-l la psihiatru dar nu le-a fost de nici un folos.

În sfîrșit, într-o seară, micuțul lasă tacîmul din mînă și exclamă :

— Luați budinca de aici ! E îngrozitoare !

Nebuni de fericire, părinții îl îmbrățișează și mama întreabă printre lacrimi :

— Cum de n-ai spus o vorbă pînă acum ?

— N-a fost nevoie ! răspunde micuțul. Pînă acum totul a fost în ordine.

Culese și traduse de IRINA STOICA

SFATURI PRACTICE

Ați terminat pregătirile pentru plecarea în concediu ? Vă dorim vreme frumoasă și distracție plăcută. Cu acest prilej, deși sîntem siguri că le cunoașteți, ne propunem să vă reamintim cîteva reguli de conduită civilizată care, aplicate, vă vor asigura zile cît mai plăcute.

● La hotel sau la gazdă căutați să fiți la fel de grijulii cu obiectele ce vă înconjoară ca și cînd v-ați afla în propria casă.

● Scrumiera și coșul de gunoi din cameră există ca să fie folosite de cîte ori este necesar.

● Perdelele și pledul se degradează rapid dacă devin... cîrpe de lustruit încălțămintea.

● Și în concediu robinetele se închid bine după fiecare folosință.

● Undele trintite și radioul sau televizorul folosite la maximă intensitate pot transforma odihna vecinilor în chin.

● Respectarea orelor de masă reprezintă un gest de politețe față de gazde și o binefacere pentru organismul fiecăruia.

● Comentariile cu voce tare, rîsul în hohote, anecdotele spuse cu voce ridicată, atît în timpul mesei cît și în alte ocazii, nu reprezintă semne de bună educație.

● La terminarea concediului, un cuvînt amabil pentru gazde reprezintă un act de mulțumire și respect pentru cei care s-au străduit să ne asigure o vacanță cît mai plăcută.

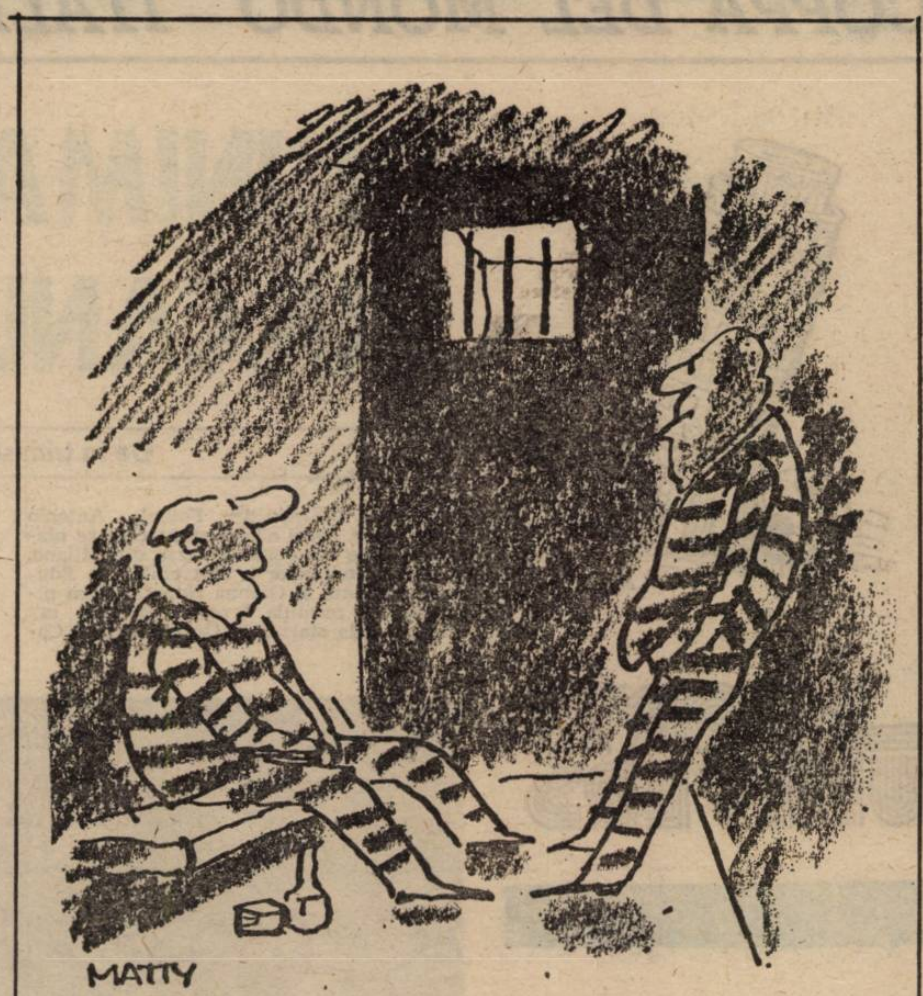

— Acum o să se vadă dacă în adevăr eu eram mai telegenic decît Bobu...

FEL DE FEL

Celuloza. În Africa crește planta denumită „Kenaf", înrudită cu bambusul, deosebit de valoroasă pentru producția de celuloză și hîrtie. „Kenaf"-ul are tulpina subțire, dar crește foarte repede, atingînd peste cinci metri înălțime în cinci luni, iar producția de celuloză este de aproape de cinci ori mai mare decît sursele actuale. Fibra de „Kenaf" este lungă, foarte elastică și poate fi înnobilată mult mai ușor. Hîrtia din „Kenaf" are o culoare albă strălucitoare, fixează mai bine cerneala tipografică și în plus nu se îngălbenește.

Săpăturile arheologice efectuate în subsolurile Shanghai-ului au scos la lumină obiecte din ceramică și oase, vechi de mai bine de 7 000 de ani. S-au obținut și dovezi că în urmă cu șapte milenii, locuitorii acelor ținuturi se ocupau cu agricultura, pescuitul și creșterea animalelor. În 150 morminte au fost identificați sclavi care au fost îngropați cu stăpînii lor, ceea ce dovedește vechimea acestui ritual.

● **Culoarea** pietrei prețioase denumită turcuoază este variabilă: de la verde la bleu pal. Foarte curios, dar după un timp îndelungat, aceste pietre prețioase încep să „piardă" din culoarea lor inițială. Pentru a le reda culoarea este suficient să fie frecate cu amoniac și cu o soluție grasă.

BIOCHIMIA

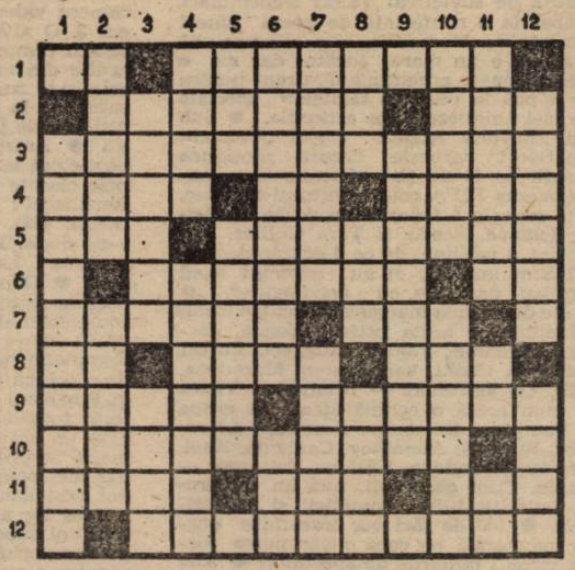

ORIZONTAL : **1) Să începem cu... începutul ! — Proteină ce intră în compoziția albușului de ou, prezentă și în plasmă 2) Hidrocarbură nesaturată (pl.) — O electrocardiogramă nereușită ! 3) Mediator chimic „comandat" de sistemul parasimpatic 4) Calitate determinată dintr-o anumită substanță — Exclamație pricinuită de o durere fizică — Dilatație mică a bronhiolelor pulmonare 5) Acid ribonucleic încurcat ! — Curba unei transformări adiabatice suferită de o substanță 6) Răstiți — Aluminiu (simb.) 7) Fibră sintetică de tip poliamidic utilizată la diverse țesături — Pradă neterminată ! 8) Posed — Sfincter striat — La intrare în ileon ! 9) Dintr-o anilină amalgamată ! — Membrană ce acoperă fătul 10) Prioritate 11) Gaz neinflamabil utilizat la umplerea lămpilor electrice — Mișcare spasmodică, bruscă, apărută ca urmare a contracției involuntare a unui mușchi — Individ 12) Stare deplină de dezvoltare a unui fruct.**

VERTICAL : **1) Hormon cu proprietăți vascoconstrictoare și stimulatoare ale miocardului produs de medulosuprarenale 2) Carne de porc sărată și afumată — Compuși organici cu funcțiune monovalentă derivați din amoniac 3) Rănire a unui țesut urmată de o hemoragie (pl.) — Particulă mică, indivizibilă a unui element chimic 4) Documente — Acid amino-propionic 5) Hil încurcat ! — Boală apărută ca urmare a lezării cerebelului și a diminuării tonusului muscular (pl.) 6) Medicament extras din frunzele și rădăcinile de mătrăgună — 215 ventuze ! 7) Grad de rudenie (pl. art.) — Plantă erbacee furajeră din familia leguminoaselor cu tulpina tîrîtoare și ramificată 8) 193 mioplasme ! — Acid adenozin trifosforic (abr.) — Plantă cu flori roșii utilizată la fabricarea papaverinei (pl.) 9) Grup decorativ de arbuști care alcătuiesc alei întortocheate 10) Bade (Olt) — A înnebuni 11) Oraș în județul Sibiu — Fozina ! — Cal dobrogean 12) Formațiune organică în formă de tub din organismele vegetale sau animale prin care circulă secrețiile — Senzație fiziologică provocată de lipsa de apă.**

CIURBA DOINIȚA
Gurghiu

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

MEDICINĂ GENERALĂ

ORIZONTAL : Oftalmolog — F — Cranii — Plagă — Colonel — Uree — IMC — Flegmon — PB — Haită — UAP — Ioni — Taler — O — Tei — Parbriz — As — Be — Gig — Ea — Liza — Sinovie — Ai — Oceane — R — A — Loca — Rana — Creșă — Re — ARN.

COPPA DEL MONDO – ITALIA '90

SPORT UNIVERS

ÎN INIMA VULCANULUI

De la trimisul nostru special

Am ajuns la Telese Terme, o staţiune balneară cu băi sulfuroase, situată pe Valea Telesinei, unul dintre cele mai populare centre termale din Italia. Astfel, delegaţia de ziarişti români stă departe de lumea dezlănţuită, deşi cu toţi sîntem în inima vulcanului. Ştirile sportive ne parvin prin intermediul presei italiene, dar şi prin cele 12 canale de televiziune pe care le recepţionăm la Grand Hotel di Telese unde locuim. Încerc în continuare să selectez pentru dumneavoastră, stimaţi cititori, cîteva ştiri din avalanşa informaţională.

7 iunie. La RAIUNO, un spectacol intitulat „O noapte mondială la Roma" — muzică uşoară, balet, arii din opere, dar şi fotbal. Charles Aznavour spune că ţine cu echipa suedeză pentru că este a soţiei sale, şi cu cea italiană pentru că este a inimii sale. Toată lumea aici aşteaptă partida inaugurală. Maradona, cel mai important nume la această oră în Italia, a văzut iarba stadionului din Milano unde urmează să se desfăşoare partida Argentina — Camerun şi s-a declarat mulţumit. Apropo de Maradona, el şi-a rezolvat problema ivită la piciorul sting graţie eforturilor profesorului Dal-Monte. Trecînd la camerunezi, să spunem că echipa lor e condusă de sovieticul Valeri Nepomniaci. Întrebat la o conferinţă de presă cine-l va marca pe Maradona, el a răspuns că Maradona e un mare jucător dar nu e toată naţionala argentiniană, drept pentru care a pus la punct o strategie specială care să-i anihileze toate acţiunile. ● Sub titlul „Revolta Africii", ziarul „Corriere dello Sport" vorbeşte despre moţiunea semnată de 44 de ţări africane la recentul Congres FIFA contra mitului britanic. „Gata cu cele 4 federaţii, e vorba de Anglia, Irlanda, Scoţia şi Ţara Galilor. Politic sînt o naţiune, de ce 4 echipe de fotbal ? Sînt maeştri, ei au inventat jocul de fotbal, dar gata cu privilegiile". ● Înainte de partida inaugurală, echipa ideală a Mondialelor arăta astfel : Zenga, Jorginho, Brehme, Valdo, Ruggeri, Baresi, Matthaeus, Gullit, van Basten, Maradona, Vialli. Ca antrenori — Bilardo şi Vicini. Iată cum arată o echipă ideală în grupa B : Pumpido, Bessonov, Sensini, Litovcenko, Ruggeri, Aleinikov, Caniggia, Hagi, Protasov, Maradona, Lăcătuş. Antrenor — Bilardo. Cum observaţi, nici un camerunez, favoriţii fiind sovieticii şi argentinienii. ● 140 de ţări vor transmite partida inaugurală pe care o vor putea urmări circa 2 miliarde de spectatori ● Abu Zeid Taher (24 ani) din echipa Egiptului a venit în Italia ca „Maradona de pe Nil" ● În S.U.A. vor fi transmise doar 26 de partide, dar italienii spun că americanii nu sînt pregătiţi mental pentru un eveniment de o asemenea anvergură cum este un campionat mondial şi că ar fi bine ca S.U.A. să renunţe la organizarea C.M. în 1994. Mici răutăţi gazetăreşti.

8 iunie. Gala inaugurală. 73 780 spectatori şi încasări în valoare de 5 798 555 000 lire. Cu o modificare minoră a ceremonialului, adică fără alocuţiunea preşedintelui FIFA, Joao Havelange, şi a preşedintelui Asociaţiei Italiene de Fotbal, Antonio Mattarrese, totul a fost exact cum se planificase pe Stadionul Meazza din Milano. Imnul Mondialelor a fost cîntat de Eduardo Bennato şi Gianna Nannini, sora pilotului de formula I care duminică urmează să ia startul în Grand Prix-ul Canadei la Montreal. „Împreună cu italienii vom oferi un minunat spectacol sportiv, o demonstraţie de înfrăţire între naţiuni, care nu ţine cont de diferenţele de rasă, politice şi religioase...", iată un scurt fragment din discursul pe care J. Havelange nu l-a mai ţinut din respect pentru preşedintele Republicii Italiene care nu a luat cuvîntul. ● O noutate la RAI : transmisia fiecărui meci va fi asigurată de 11 camere video. La Milano s-au mai adăugat 3. O altă premieră : Telebeam-ul, un sistem computerizat care poate reconstitui grafic din mai multe unghiuri de vedere cele mai frumoase faze de joc ; pentru şuturile la poartă, telebeam-ul afişează distanţa de la care s-a tras şi viteza mingii ● Antrenorii echipelor calificate au participat la un sondaj : care vor fi echipele clasate în final pe primele 4 locuri ? Rezultatul : Italia (18 p), Brazilia (14), R.F.G. (12), Olanda. Şase antrenori nu s-au decis. E. Jenei a răspuns : „Pot fi surprize". Lazaroni : „Eu nu sînt Dumnezeu" ● După ceremonia de deschidere, partida Argentina — Camerun. Iată cîteva comentarii ale presei. Africanii au şocat şi uimit lumea ; Argentina a fost umilită ; Campionii mondiali en titre fiind învinşi de o echipă solidă care a terminat partida în 9 oameni ; Rezultatul va rămîne în istoria fotbalului african ; Un rezultat care este un serios semnal de alarmă pentru marii favoriţi ● Fotbalul merge înainte, dar nici poliţia nu stă pe loc. La Genova, doi fani danezi au fost arestaţi deoarece asupra lor au fost găsite 35 grame haşiş. Alţi doi suporteri englezi au fost arestaţi pe aeroportul din Cagliari pentru că asupra lor s-au găsit 11 grame cocaină, 21 grame haşiş şi amfetamine. În oraşul sardinian au mai fost arestaţi 15 fani englezi pentru huliganism. Ei au aprins focul în centrul istoric al oraşului, rănind peste 10 poliţişti, un ziarist şi un fotoreporter şi blocînd circulaţia timp de 4 ore. La Genova, un alt suporter englez a fost arestat folosindu-se pentru reţinerea lui un spray cu gaz paralizant.

9 iunie. Partida de la Bari. Doar 25 000 de spectatori în splendidul stadion San Nicola, deşi au fost vîndute 42 907 bilete şi s-au încasat 2 106 536 000 lire. Lobanovski declara la începutul partidei că a venit în U.R.S.S.". (toate ziarele spun că henţul a fost comis în afara careului). Meciul însă era jucat, tricolorii erau mai proaspeţi, iar tactic şi-au întrecut partenerii. După meci, Lobanovski îl acuza pe Zavarov şi pe Dasaev, afirmînd că, după gol, echipa sa a căzut pradă emotivităţii şi şi-a pierdut capul. La rîndul lui, Jenei spunea că de acum sînt deschise porţile calificării în faza următoare. Presa italiană îl laudă pe Jenei, care a adus nu numai un tînăr (Răducioiu) foarte talentat, dar şi un „matador", Lăcătuş, care va fi probabil protagonistul Mondialelor. Lăcătuş, la rîndul lui, declara : „E cea mai importantă „dublă" din viaţa mea". A fost penalty ? Lăcătuş a driblat spunînd : „Arbitrul mi-a spus că Hidiatulin a atins balonul cu mîna, altceva nu ştiu". Plin de umor, la controlul antidoping de după meci, Lăcătuş le-a spus celor din partea FIFA : „Cînd am auzit că nu e bere antidoping, m-am blocat. A trebuit să string din dinţi. Oricum mi-a fost mai uşor să înscriu două goluri". Întrebat despre penalty, Hagi a spus că îi pare rău, dar în acel moment se uita în altă parte. Să mai adaug că presa italiană este zgîrcită cu notele date jucătorilor. Cea mai mare notă (7,5) a primit-o Lăcătuş, urmează Lung (7), care ne-a salvat totuşi de 3 goluri, şi Sabău, care a fost activ şi a fost autorul pasei de gol. Mie mi-au mai plăcut Rotariu, abil şi mereu bine plasat, Răducioiu, pe care Bari îl iubeşte, şi Rednic, care a fost surprins o singură dată de Protasov în minutul 2, după care a fost de netrecut. Deci, bucurie în tabăra noastră, bucurie la Telese, dar bucurie şi la Roma, după victoria Italiei asupra Austriei. Oraşul a fost drapat cu steaguri italieneşti şi mii de oameni au putut urmări partida în stradă, pe 5 ecrane uriaşe ● De la centrul de presă din Napoli aflăm că 24 410 milioane de telespectatori au urmărit partida Italia—Austria în direct la RAIUNO, un record. Precedentul record era deţinut de partida Milan—Steaua, din 24 mai 1989, cînd 19,672 milioane de telespectatori urmăriseră partida în direct, e vorba de telespectatori italieni, bineînţeles ● Ce nu face omul pentru un autograf ! Trei tineri din Santa Flavia s-au suit într-o barcă motorizată, au ancorat în apropiere de coastă, au sărit în apă şi au înotat spre stîncile de la poalele hotelului Karafa. Singurul ţel al acestui exerciţiu a fost dorinţa de a obţine un autograf de la Marco van Basten care locuieşte, împreună cu echipa naţională, la acest hotel de lîngă Palermo. Poliţia a intervenit, zădărnicind planul celor 3 tineri. După cîteva minute de odihnă, cei 3 au fost nevoiţi să sară din nou în apă, de data asta pentru a ajunge la ambarcaţiune ● Tot pe malul mării, dar de data asta la Napoli, se află centrul de presă de unde se pot obţine prin computer toate informaţiile dorite. Centrul de presă se află într-un străvechi castel de piatră. De aici se pot vedea nu numai oraşul, dar şi Vezuviul acoperit mereu de nori. Şi astfel, Bari aşteaptă întîlnirea România — Camerun, Neapole aşteaptă Argentina — România, iau eu aştept să obţin legătura telefonică în ţară. La revedere, pe săptămîna viitoare cu noi date de la Italia '90.

GEORGE CUŞNARENCU

metri, putea deveni golgeter cu 3 sau 4 goluri, iar scorul final putea urca la 4—0 sau chiar 5—0. Cu toate acestea, titlul din „Corriere dello Sport" : „Lăcătuş şi arbitrul au învins

CIAO SE... DESTĂINUIE

● Învingînd cu scorul de 2—0 echipa Uniunii Sovietice, selecţionata Argentinei s-a relansat în infernala întrecere fotbalistică din grupa „B". Jucătorii sovietici au mai au nici-o şansă. Rămîne de văzut dacă echipa lui Lobanovski va reuşi să-şi adjudece victoria sau să obţină cel puţin un punct la acest campionat mondial, în disputa cu „Leii din Camerun", antrenaţi de sovieticul Nepomniaci. Argentinienii au abordat întîlnirea decisivă cu sovieticii cu mai multă încredere şi au reuşit să-şi organizeze mai bine jocul. Sovieticii au fost periculoşi la fazele de poartă, dar s-au precipitat la finalizare. E greu să joci într-un vulcan, cum a fost stadionul din Napoli, vulcan uman care a susţinut echipa argentiniană din primul şi pînă la ultimul minut. Maradona era căpitanul echipei argentiniene, dar în inimile spectatorilor napolitani rămînea component al echipei lor locale, care a cîştigat campionatul Italiei.

● Transferul talentatului fotbalist român Ovidiu Ioan Sabău în străinătate începînd din toamnă ! Unde ? La clubul olandez Feyenoord Rotterdam, susţine Agenţia de presă Reuter. Va fi oare aşa ? Poate este numai o simplă presupunere, deşi corespondentul agenţiei oferă, pentru a fi cît mai credibilă cu putinţă informaţia furnizată, amănuntul că jucătorul dinamovist ar urma să semneze contractul cu clubul din vestitul oraş-port olandez chiar în timpul „Coppei del Mondo".

● Pe Răducioiu şi-l dispută cu ardoare două echipe italiene. Cele din Bologna şi Bari. În presa italiană a şi apărut o declaraţie a preşedintelui clubului Bologna referitoare la faptul că discuţiile sale cu clubul bucureştean la care joacă talentatul centru înaintaş român ar fi, deja, avansate. Mai sînt şi alte cluburi mari de fotbal europene care şi l-ar dori pe impetuosul şi tehnicul fotbalist român în echipele lor.

● Se vorbeşte că de Silviu Lung se interesează cluburi din Spania şi Grecia. S-ar putea să se ivească şi alte oferte. De ce nu ? La cei 34 de ani ai săi, Silviu Lung este capabil să apere cu brio poarta oricărei echipe europene.

● Şi Gică Popescu este curtat de marile cluburi de fotbal de pe continentul nostru. De liberoul naţionalei României se interesează echipa italiană Lecce şi clubul din Köln.

● Şi alţi jucători români de fotbal se află în vizorul cluburilor europene. Probabil că Federaţia română de fotbal va avea înţelepciunea să nu renunţe la o garnitură completă, ceea ce ar fi o „fugă a ghetelor de fotbal".

● Se avansează ideea că şi jucătorul sud-coreean Kim Joo Sung se află în atenţia unui mare club — Olympique Marsilia. Să nu aibă renumitul şi bogatul patron al echipei amintite, Bernard Tapie şi alte preferinţe mai ispititoare ?

● Învingînd cu categoricul scor de 4—1 formaţia Iugoslaviei, echipa R.F. Germaniei a trecut pe primul loc la bursa pariurilor din Londra. Cota sa — 3,5 la 1 ; pe locurile următoare Italia cu 4—1 şi Brazilia cu 5 la 1. „Primatul" în această ierarhie se datorează, bineînţeles, şi jocului foarte bun practicat de selecţionabilii vest-germani pe parcursul întregului meci.

Editura Presa Liberă **Tiparul : Combinatul Poligrafic Bucureşti**

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Presei Libere Nr. 1, telefon 17 60 10. Oficiul poştal 33. Căsuţa poştală 33—67. Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10376 prsfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile şi agenţiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi şi instituţii, index : 40 240

Redactor şef : DUMITRU FILIP ; **Secretar general de redacţie :** GEORGE CUŞNARENCU ; **Redacţia :** Dorel Dorian, Aurora Popescu, Ecaterina Bătrineanu (1630) ■ Paul Ioan, Ion Ţugui, Adrian Hoajă, Mihaela Dorobanţu (1282) ■ Manole Auneanu, Marian Grigore, Ilie Stan (1633) ■ Irina Stoica, Rodrig Andrişan, Melania Constantiniu-Chiriacescu (1612) ; **Secretariat de redacţie :** Dumitru Mateuţă, Ionel Cojocaru, Costea Spiru, Elena Ilie, Teodora Bujor-Panaitescu (1659) ■ Dorin Măran (fotoreporter)

Manuscrisele şi fotografiile nepublicate nu se înapoiază.

Biblioteca Judeţeană MUREŞ TÎRGU-MUREŞ

magazin

ANUL XXXIII Nr. 26 (1706) SÎMBĂTĂ 30 IUNIE 1990 12 PAGINI 2 LEI

SĂPTĂMÎNAL CULTURAL - ȘTIINȚIFIC INDEPENDENT

JENEI ÎL PREFERĂ PE... TIMOFTE ŞI PIERDEM.
VICINI ÎL INTRODUCE PE SERENA ŞI CÎŞTIGĂ

Mai mult decît un rege al rock-ului

(Pagina a 2-a)

„CE PREŢ ARE UN NUME?“

(Paginile 6–7)

Starea de veghe

Retro-special (II) Ca să uităm frumos...

(Pagina a 8-a)

Ce se întîmplă cu Soarele?

(Paginile 6–7)

MISTERUL UNEI REGINE UZURPATOARE

(Pag. 6–7)

Biblioteca județeană MUREȘ

„FENOMENUL" LÎSENKO (II)

ACADEMICIANUL IȘI ASUMĂ RISCURI

Arestarea lui Vavilov și moartea lui Koltov — episoade la care ne-am referit în numărul trecut — i-au accelerat mult ascensiunea spre vîrfurile puterii în știință acestui fals savant. Abia după război a început declinul lui. Pentru că, în timpul acestuia, s-a întîmplat o chestiune neplăcută. Fratele lui Lisenko a trecut de partea nemților care ocupau Harkovul (mai tîrziu el va reapărea în Occident). Șefii comuniști manifestară o oarecare răceală față de „părintele" noii biologii sovietice. Paradoxal dar s-a respectat o regulă a jocului de-a savanții și anume Trofim se va trezi, în 1947, contrazis în esența teoriilor sale de la tribuna unor foruri științifice. Mai mult, urmă o nouă lovitură fiindcă în funcția de șef de secție în C.C. al P.C.U.S. venea Iuri Jdanov care, ca student, înțelesese corect ce este cu genetica atît de vehement contestată de micul agronom din Poltava. Iar Iuri, ca fiu al lui Andrei Jdanov, ideologul partidului, își permitea să-l contreze pe Lisenko și toată gașca lui. Bazîndu-se, în plus și pe socrul său care nu era altcineva decît însuși părintele popoarelor, tătucul Stalin, Iuri Jdanov deschide lupta cu Lisenko.

La 10 aprilie 1948 are loc la Moscova, un banal seminar la care se string responsabilii din cadrul regionalelor de partid. Un bun prilej pentru o confruntare cu martorii. Iuri Jdanov îl critică pe Lisenko demontîndu-i concepțiile, arătînd cît sînt de greșite. Lisenko îl toarnă pe ginere la socrul său și, lucru extrem de curios, o face chiar către tatăl rebelului.

Lovitura pe care încerca să o dea astfel era extrem de riscantă. Stalin se comporta extrem de imprevizibil în situațiile conflictuale. Mai mult, Lisenko plusează și fără a aștepta verdictul lui Stalin demisionează din funcția de președinte al Academiei de Științe Agricole.

ȘI TOTUȘI, TRIUMF

La sfîrșitul lunii august 1948, Academia respectivă a convocat o sesiune specială. O convocare cu cintec pentru că în această perioadă a anului botaniștii și zoologii se aflau încă în expediții iar profesorii în vacanță. În pragul sesiunii, treizeci dintre apropiații lui Lisenko au fost numiți, din ordinul lui Stalin, academicieni. Era semnalul exterminării opozanților lisenkismului. Pentru că cei 30 au știut cum să asigure majoritatea necesară la vot deci Lisenko predomină în mod zdrobitor. În culmea iritării el a ținut un raport din care capitolul „Două ideologii, două biologii" se remarcă prin precizie. Cele prezentate de Lisenko nu aveau, ca de obicei, nimic comun cu faptul științific. El o ținea una și bună că teoria sa este singura adevărată avînd temeinicia suportului... marxist.

Este dificil să-ți imaginezi azi redutabilitatea unor asemenea argumente pentru sărmanii adversari de atunci ai „savantului". Lecțiile suportate de cei care au crezut în dreptatea argumentului științific, în 1936 apoi în 1939 și anume, arestări, anchete, lagăre și moarte, au fost o bună învățătură de minte pentru generațiile anului 1948 care au tăcut. Nimeni nu l-a contrazis de la tribună pe Lisenko. Și totuși, opt savanți din 57 s-au așezat pe partea adevărului, trei dintre ei pregătindu-se să ia cuvîntul în ultima zi a dezbaterilor. Dar, stupoare, cu acea ocazie s-au dezis.

Pot fi judecați, oare pentru lașitate? Poate, numai că însuși Iuri Jdanov avea să publice în „Pravda" un articol de scuze în care se justifica prin prea puțina sa experiență, promițînd, în schimb, să-și corecteze gravele devieri.

Între 1930—1950 știința biologică sovietică s-a văzut amputată de cele mai importante domenii ale sale : genetica, citologia, fiziologia, biochimia pentru a nu cita decît cîteva. Trofim Lisenko a fost decorat pentru această izbîndă asupra științei autentice cu opt ordine Lenin, a luat de trei ori Premiul Stalin și a fost numit Erou al Muncii Socialiste.

Dezghețul hrușciovian nu avu nici un efect asupra carierei lui Lisenko pentru că și noua conducere avea înaintea ochilor tot himere nu planuri reale. Dar dacă s-o ascunde vreun miracol în cele susținute de Trofim ? Șarlatanul se punea pres în calea altor utopiști singerosi.

De altfel, era și prea tîrziu pentru detronarea lui Lisenko atîta vreme cît în toate posturile cheie din institute de cercetare și universități fuseseră promovați lisenkiști. De-abia acum, în ultimul deceniu, biologia sovietică s-a putut dispensa de ei, iată o aspră lecție a istoriei, valabilă nu numai în știință ci și în economie. Și nu numai în Uniunea Sovietică.

EPILOG

Trofim Lisenko a murit de moarte naturală în 1976, în vastul său apartament dintr-o casă pusă la dispoziție de guvern. Avea, la moarte, frumoasa vîrstă de 78 de ani. Își păstrase toate ordinele și decorațiile. Martorii oculari susțin că-n amurgul vieții sale biologice nu l-a încercat nici o îndoială. Nici o remușcare.

Traducere și adaptare de PETRE DOMȘA

Mai mult decît un rege al rock-ului

Trecerea bruscă din ipostaza șoferului de camion în cea a superstarului atît de îndrăgit de tineretul american a reprezentat, pentru Elvis Presley, transformarea ființei artistice latente, de pînă atunci, într-o forță creatoare plină de viață și mișcare, însetată de ritmul amețitor și de beția frenetică a melodiilor sale. Chiar dacă primul său single nu a fost un mare succes, prin „That's All Right Mamma" și „Blue Moon of Kentucky" Elvis începuse deja să presare în rîndurile adolescenților noul său stil, atît de tentant și de molipsitor prin vioiciunea ritmului rockabilly și neobișnuitele acorduri vocale ale cîntărețului. De fapt, în această adevărată boală, care a caracterizat tineretul anilor '50 și poartă numele de rock and roll, Elvis Presley a avut o contribuție substanțială. Unii îl consideră ca fiind primul adept al acestui gen muzical, care a participat la afirmarea rock'n'roll-ului pe scara evoluției muzicii. Și motivele acestei afirmații pot fi comprimate doar la cîteva titluri de melodii apărute în 1956 : „Heartbreak Hotel", primul „number one" din cariera lui Elvis Presley și totodată cheia care i-a deschis calea spre afirmare, un rock autentic devenit în scurt timp șlagăr internațional, „Hound Dog" și „Blue Suede Shoes", alte două melodii cunoscute care i-au asigurat tînărului interpret ascensiunea spre glorie, „Tutti Frutti" etc., etc. Ritmul alert al rock-urilor, publicul care zbiară ca ieșit din minți, orchestra bubuind în spatele său, bateria cu tam-tam-uri energice, delirul general al publicului, totul îl înconjoară ca într-un vis ciudat în care se vede atras de o forță lăuntrică, intrînd în acel torent vijelios și amețitor format totuși din note armonioase, trăind o dată cu el, făcînd parte din el. Iar apoi, excesul de energie care-l poartă în interiorul său îl varsă brusc în acel joc scenic nemaiîntîlnit, în care Elvis, în centrul unei asistențe electrizate de șocul tempoului rapid, se zbenguie ca un nebun, șiroind de sudoare, lovindu-și genunchii și chitara în același timp, cîntînd cu tot trupul deodată.

Dar, cu toate că se lansează cu succes pe drumul rock-ului, Elvis Presley, din considerente proprii, străine nouă, nu mai continuă să-l urmeze. Dovadă grăitoare în acest sens și totodată primul pas către desprinderea de rock and roll l-a constituit apariția, în 1957, a albumului cu muzică religioasă și colinde de Crăciun „Elvis' Christmas Album". Iar actul definitiv, care l-a împins spre melodiile romantic-sentimentale din cea de-a doua parte a carierei sale, l-a reprezentat stagiul militar din Germania, a cărui urmare a fost albumul „G.I. Blues" din 1960. Aici apar pentru prima dată acele melodii cu aură de romanță ca „Doin' the Best I Can" fapt care îi determina să creadă pe admiratorii lui Elvis că acesta va abandona pînă la urmă stilul lansat de el însuși, rock'n'roll-ul. Și îndoiala oricui în această privință este risipită o dată cu apariția albumelor religioase „His Hand in Mine" (1960) și „How Great Thou Art" (1967). Și atunci e firesc să ne întrebăm și noi cărui fapt s-a datorat această schimbare a orientării muzicale a lui Elvis Presley ? Ce s-a întîmplat în cariera starului ?

LUCIAN TION

(Va urma)

Un „Ford al mobilei"

Într-unul din muzeele orașului Nürnberg din Republica Federală Germania a avut loc o expoziție de scaune și fotolii ale cunoscutei firme austriece „Tonet". Michael Tonet (1796—1871) apreciat meșter austriac, a inventat în anul 1836 procedeul de a curba lemnul prin aburire

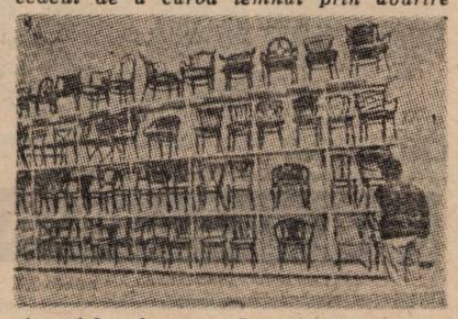

și astfel a început să confecționeze mobilă din piese curbate. În anul 1842 el a fost remarcat chiar de Metternich, care l-a invitat la Viena. În orașul de pe Dunăre, Tonet a confecționat mobilă pentru palatul imperial timp de cinci ani. Meșterul austriac poate fi denumit un „Ford al mobilei", deoarece în anul 1856 a început să producă pe scară mare „mobilă vieneză" rămasă la modă pînă azi. La sfîrșitul vieții sale, firma pe care a înființat-o ajunsese să producă, anual, pînă la 400 mii piese de mobilier, cantitate nemaiauzită pînă atunci.

Bancnote din plastic

Cu prilejul împlinirii a două sute de ani de la întemeierea primei așezări britanice pe teritoriul Australiei banca de emisiune a acestei țări a lansat o serie de bancnote noi, din masă plastică ! Noul bilet de bancă în valoare de 10 dolari australieni (în fotografie) prezintă imaginea căpitanului Cook, descoperitorul continentului, realizată pe o originală rețea de difracție. Portretul lui Cook scli-

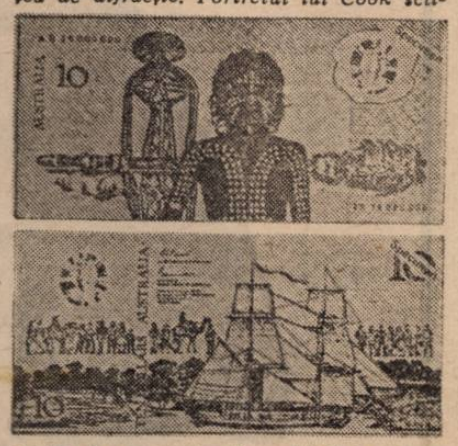

pește și se nuanțează modificîndu-și culoarea cînd bancnota este rotită sub unghiuri diferite. Falsificarea acestei imagini este practic imposibilă. Bancnotele de plastic au rezistat cu succes la o serie de încercări la care au fost expuse, fără să sufere nici o modificare. Ele au rezistat la fierbere cîteva ore într-o mașină de spălat rufe aflată în funcțiune, și nouă luni îngropate în pămînt.

Cooperare în construcția minibuzelor

Printr-o colaborare rodnică, firma cehoslovacă „Avia" din Praga și firma iugoslavă „Tvornița autobusa" din Zagreb au realizat un nou și modern minibuz „Avia a 21 — TAZ Neretva", care compensează deficitul acestui tip de vehicul în ambele țări. Acest tip de miniautobuz este foarte util pentru transportul grupurilor mici de persoane în cele mai depărtate zone. Noul minibuz se execută în trei variante : pentru excursii (15 locuri + șoferul), pentru turism clasa „lux" (14 locuri + șoferul) și mașină sanitară. Trebuie remarcat faptul că în construcția caroseriei se folosesc panouri

de tablă cu grosime de 1 mm și de masă plastică (poliesteri) care acoperă partea exterioară și peretele din spatele vehiculului. Motorul în patru timpi are răcire forțată și injecție directă a combustibilului. Schimbătorul de viteze dispuse de șase viteze de mers. Scaunul conducătorului poate culisa și poate fi reglată atît poziția spătarului cît și înălțimea sa. Scaunele pasagerilor sînt foarte comode avînd tetiere. Viteza maximă a minibuzului este de 90 km/oră.

ADDENDA CUNOAȘTERII ?!

MAREELE ȘI... JUPITER

Există oare în Univers maree asemănătoare celor provocate de Lună și Pămînt ? Dacă da, forța lor poate fi comparată cu cea a mareelor cunosute de noi, pămîntenii ?

Terra nu este singura planetă din Univers care înregistrează fenomenul mareic. De fiecare dată cînd două corpuri celeste se găsesc într-o anumită vecinătate exercită unul asupra altuia forțe de gravitație analoge celor ce creează mareele pe planeta noastră. În sistemul nostru solar, se găsesc efecte mareice de peste 5 000 de ori mai importante ca intensitate decît cele observate pe Terra. Această constatare poate fi exemplificată îndeosebi pentru planetele-satelit ale lui Jupiter și, mai ales, pentru Io. Aceste planete formează un fel de sistem solar în miniatură în jurul lui Jupiter. Perioadele orbitale a patru dintre sateliți prezintă între ele raporturi foarte aproape de numere întregi sau raționale. Se știe că forțele mareice se datorează acestui fenomen.

Mareele provocate de planeta-gigant pot atinge ordinul sutelor de metri. În plus, cantitatea de căldură degajată de fricțiunea din timpul formării mareelor este atît de mare încît ea poate să modifice considerabil temperatura planetei-satelit. Superbele imagini surprinse de sonda spațială Voyager în 1979 au arătat chiar prezența unui vulcan activ pe Io. După toate probabilitățile, căldura eliberată de energia gravitațională a condus la lichefierea completă a straturilor interne ale acestei planete-satelit.

Prin efectul de rezonanță, planetele Europa, Ganymeda și Calisto, vecine cu Io, sînt și ele supuse forțelor mareice care afectează sistemul lui Jupiter. Deși de mai mică anvergură, acest fenomen reușește să încălzească centrul acestor planete. Europa ar ascunde astfel sub stratul său gros de gheață un ocean lichid.

A.P.

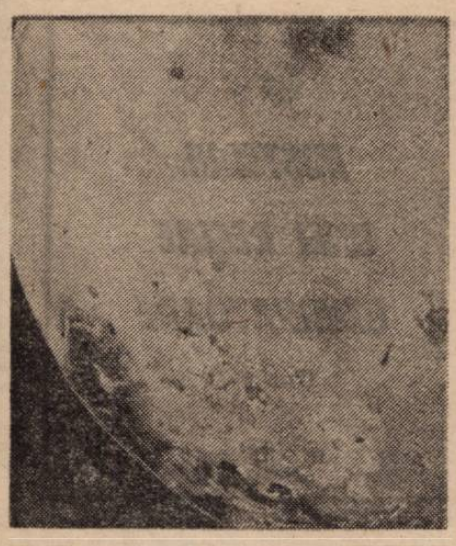

ipoteze

CUTREMURELE — FENOMENE DE NATURĂ ELECTRICĂ ?

Printre subiectele „tabu" pentru presa din timpul dictaturii se numărau și cutremurele. Dezastrul produs de seismul din 1977, combinat cu politica statului conform căreia evenimentele despre care nu se vorbește nu există, au contribuit din plin la această situație. Așa se face că o scrisoare trimisă redacției în data de 30 mai 1988, de către ing. *Eugen Turturică*, scrisoare care conținea lucrarea acestuia *„Seisme violente determinate de descărcări electrice de adîncime — cutremure de pămînt de natură electrică"* nu a putut fi prezentată, cum am fi dorit, în seria de „Ipoteze" pe care revista noastră le lansase. Astăzi putem să o facem, iar recentul seism ne oferă un prilej dacă nu fericit, oricum potrivit.

Mai menționăm că data primei scrisori adresate revistei noastre, înmormîntată din aceleași motive arătate, este *24 aprilie 1979*. Între timp, forurile științifice la care autorul a apelat — CNȘT și Centrul de Fizică al Pămîntului și Seismologie București — au respins lucrarea, datorită unor inexactități de ordin teoretic, precum și lipsei confirmării experimentale. Cu toate acestea, în anii care au trecut de la elaborarea lucrării și pînă acum, o serie de prestigioase instituții de specialitate din străinătate s-au aplecat asupra fenomenelor electrice și electromagnetice ce premerg și însoțesc seismele, încercînd o predicție a producerii cutremurelor pe baza observațiilor de această natură. Faptele experimentale au început, deci, să se acumuleze, dar, din păcate, nu în România. Ca atare, relansăm ipoteza inginerului Eugen Turturică, fără a avea pretenția (nici autorul, de altfel, nu o are) de a fi riguros completă din punct de vedere teoretic și experimental, ci, mai degrabă, ca punct de plecare spre noi ipoteze.

PĂMÎNTUL — UN IMENS CONDENSATOR ELECTRIC

Fulgerul atmosferic este unul dintre fenomenele „conștientizate" de către ființa gînditoare încă de la început, fiind perfect explicat și definit, astăzi, din punct de vedere teoretic și științific, drept o descărcare bruscă de energie electrostatică acumulată, cu puteri variind între 2×10^5 — 2×10^8MW. O uriașă energie, comparabilă cu aceea angajată în cazul seismelor (10^4—10^{14}MW). Ordinul de mărime al puterilor angajate în procesele, caracterul intempestiv al acestuia, ca și o serie de fenomene însoțitoare (ținînd seama de mediile diferite de propagare) au condus pe ing. Eugen Turturică la o primă apropiere între cele două manifestări : fulgerul și seismul. Dar dacă în cazul fulgerului explicația aparține acumulării energiei electrostatice, fiind perfect cunoscută, nu același lucru se poate spune în cazul cutremurelor. Teoria lansată de autor *concepe Pămîntul drept un imens condensator sferic*, avînd armătura negativă la exterior, în scoarță (formată, preponderent, pînă la o adîncime de circa 120 km, din silicați de aluminiu), iar cea pozitivă la suprafața stratului intermediar NIFE-SIMA (format din silicați de magneziu, nichel și fier), cele două straturi fiind separate de o pătură, presupusă lichidă, de silicat de magneziu, avînd o grosime de pînă la 1 000 km. Un asemenea model ar putea lămuri, consideră autorul, atît geomagnetismul, cît și variațiile cîmpului magnetic terestru, ca efect al variației structurale a caracteristicilor electrice ale scoarței terestre în diverse puncte. (Mergînd mai departe și depășindu-și intențiile inițiale, autorul deduce din aceasta și cauzalitatea rotirii cu viteze diferite a nucleului și a scoarței, inversînd, față de modelul teoretic tradițional, cauza cu efectul. Unul din motivele respingerii teoriei sale). Dar, să dăm cuvîntul autorului.

O POSIBILITATE INEDITĂ (LA DATA ELABORĂRII LUCRĂRII) DE PREZICERE A CUTREMURELOR

„Din cele prezentate — arată autorul — să admitem că în adîncimea globului pămîntesc sînt condiții de formare a unor condensatori naturali a căror capacitate electrică este în funcție de permitivitatea mediului dintre armăturile sale, de geometria rocilor ce înmagazinează electricitatea, de gruparea acestor condensatori naturali, cît și de mineralizația metalică. Condensatorii naturali electrici au armăturile formate din impregnații metalifere, respectiv filoane metalifere separate de un dielectric. Diferența de potențial atinge valori care pot străpunge dielectricul, dînd naștere la o *descărcare electrică de adîncime*, fenomen pe care l-am putea defini *TRĂSNET DE ADÎNCIME*. Această explozie de scurtă durată provoacă mișcările brusce de pămînt, undele longitudinale și transversale fiind cele care propagă energia declanșată.

Ipoteza nu exclude teoria plăcilor tectonice, sprijinindu-se pe aceasta, în sensul că focarele seismelor nu sînt întîmplătoare pe suprafața globului, ele apărînd acolo unde se creează condiții pentru nașterea condensatorilor și descărcarea lor, cu o periodicitate dată de structura și felul acestora. Între armăturile condensatorului sferic Pămînt, în zona cuprinsă între scoarță și NIFE-SIMA, pe o adîncime de 50—750 km, pe linie de fractură tectonică, unde pătrund magme bogate în metale, se formează condensatori naturali secundari. Armăturile acestor formațiuni secundare sînt formate din impregnații metalifere, respectiv filoane separate printr-un dielectric din rocă. Încărcarea acestor condensatori secundari care se formează pe linia de fractură se efectuează în timp, într-un mod în care se poate evidenția un joc permanent de echilibru-dezechilibru. Sarcina electrică a condensatorilor secundari este preluată din armăturile condensatorului global, care are sarcină negativă la suprafața Terrei și sarcină pozitivă în armătura din adîncime. Acești condensatori naturali secundari sau locali de pe linii de fractură tectonică, ajungînd la un potențial de străpungere, respectiv la faza critică de descărcare electrică, eliberează energia printr-un trăsnet de adîncime, producînd zguduiri violente, similar cu descărcările electrice atmosferice — trăsnetele. În acest fel explicarea și formarea, respectiv declanșarea cutremurelor prin natura electrică ne conduc la condensatorii planetari, care se încarcă și descarcă în timp, în zonele unde sînt create condiții de structură geologică.

Cercetările întreprinse de sovieticul O. Barsukov în Pamir și în alte regiuni active au permis dovedirea experimentală a faptului că conductibilitatea electrică a rocilor crește în ajunul cutremurelor. Acest fenomen se observă cu mai multe săptămîni și chiar luni înainte de declanșarea seismului.

Avînd cunoștință de cele expuse și admițînd ipoteza formării condensatorilor electrici la scară planetară, multe anomalii își găsesc explicația : timpul de acumulare a energiei, descărcarea de scurtă durată a energiei seismice, producerea seismelor numai în anumite zone, variațiile cîmpului geomagnetic, creșterea permitivității rocilor, creșterea nivelului apelor în puțurile de mare adîncime, replicile cutremurelor prin similitudine cu contrafulgerele din atmosferă etc. Toate aceste anomalii de pînă în prezent pot deveni vestitori ai cutremurelor, ca elemente ce se pot controla cu tehnica actuală. *Depistarea acestor fenomene și înțelegerea lor va marca un pas important pe calea prognozării șocurilor subterane, determinate de cauze precis cunoscute, iar observarea permanentă a Pămîntului și analiza datelor vor permite prezicerea cutremurelor.*

★

Ipoteza prezentată este, desigur, doar o ipoteză, și încă una dintre cele elaborate „pe hîrtie", în absența unor determinări experimentale riguroase (cum ar fi posibile la adîncimile la care se produc cutremurele ?). Cît adevăr va fi fiind aici ? Cît de puțin dacă există, el trebuie decantat, păstrat și integrat datelor cunoscute. Or, fenomenele de natură electrică ce însoțesc seismele sînt deja o certitudine.

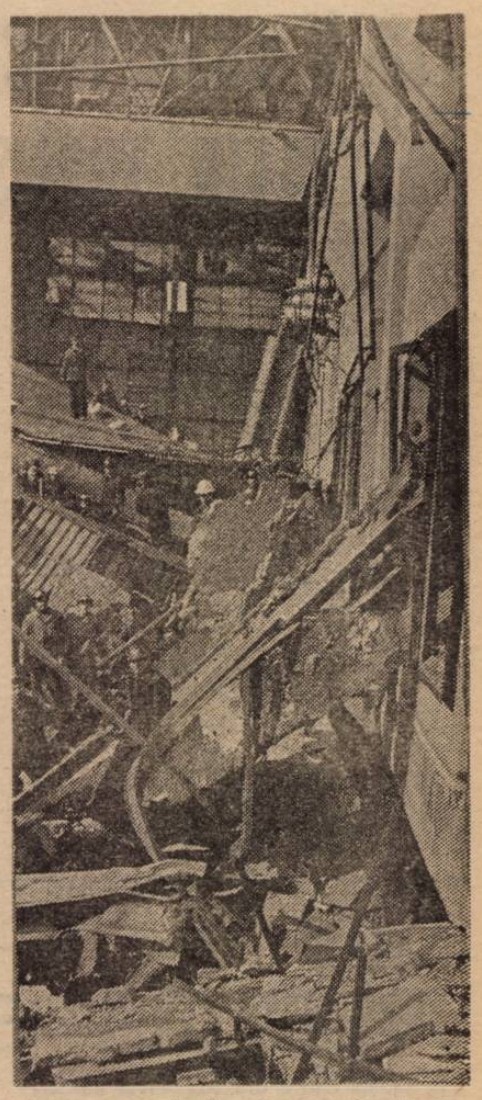

Urmărirea parametrilor electrici ai scoarței poate oferi indicii în acțiunea de predicție a cutremurelor. Este principala și cea mai valoroasă sugestie a lucrării prezentate aici, exact ceea ce se încearcă, de o vreme, pe scară mare și cu unele rezultate încurajatoare, în Grecia, unde a fost instalată o întreagă rețea pentru observații de acest tip.

Fără a dori să contrazicem argumentele de ordin științific ce au stat la baza respingerii lucrării de către specialiștii care au analizat-o în trecut, materialul de față nu vrea altceva decît prezentarea unei ipoteze asupra originii unor fenomene care, iată, în lume nu numai că sînt validate, prin observații, dar au dat și primele roade de ordin practic, reușindu-se prevederea, în unele cazuri cu o precizie de ore, a producerii cîtorva cutremure.

MARIAN GRIGORE

Tehnica spaniolă la București !

● 27 de firme din Spania participă la cele trei Zile Tehnice ale Industriei Spaniole la București, manifestare de prestigiu inaugurată de Ambasadorul Spaniei, Dl. Antonio Nuñez Garcia y Sauco ● Ofertă tehnologică bogată ● Un început promițător atît pentru firmele de stat cît și pentru cele particulare ● Nu va fi doar un simplu schimb de mărfuri ci o dezvoltare complexă a relațiilor comerciale între cele două țări.

Spania. Un nume încărcat de istorie, de mirajul apelor Mediteranei, amestecîndu-se cu cele ale Atlanticului, un nume care, după gustul fiecăruia, se confundă cu Cidul, cu Dominguin, cu Placido Domingo sau cu Real Madrid. O țară pe care o unește cu noi nu doar originea comună de limbă și obiceiuri, nu doar Traian, unul din cei „doi bărbați cu brațe tari", patronînd nașterea poporului român, ci și tragedia unei dictaturi care amenința să scufunde Spania și pe spanioli în noaptea neființei. Dar care a fost ea însăși anihilată de voința, de dorința de supraviețuire ca țară și popor a spaniolilor.

O țară care a cunoscut înălțimi absolute ale umanismului european și care vine totuși astăzi să ne prezinte la București o altă față pe care, de ce să nu o recunoaștem, o știam mai puțin : cea a tehnicii.

Alături de noi, de nevoile și aspirațiile noastre, Spania a ales cîteva domenii care reprezintă comandamente absolute ale zilei : agroalimentar, textil, chimic și petrochimic, precum și sectoarele hîrtiei și celulozei și materialului sanitar.

Pornind de la o inițiativă formulată cu prilejul vizitei în Spania a primului ministru român, Dl. Petre Roman, organizarea celor trei zile tehnice ale industriei spaniole, desfășurate între 26—28 iunie a.c. constituie rodul colaborării între Institutul spaniol de comerț exterior, Camera de comerț a României, Biroul comercial al Ambasadei Spaniei și PUBLICOM.

Participarea a fost remarcabilă : șapte firme din domeniul textil, 10 din cel agroalimentar, patru din sectorul hîrtie-celuloză, cinci din petrochimie și două firme de material sanitar.

Iată și cîteva aspecte din conținutul tematic al manifestării : tehnologii și utilaje în industria textilă, cu accent pe procesele de automatizare, aplicarea electronicii și utilizarea calculatoarelor ; realizări și perspective în domeniul proceselor de conservare, precum și al celor de tratare generală a produselor ; modernizări și optimizări, în special în domeniul instalațiilor, în industria celulozei și hîrtiei ; sisteme de control, protecția mediului și probleme ale folosirii eficiente a energiei în petrochimie ; aspecte ale contaminării în prelevarea și manipularea sîngelui și, legat de aceasta, fabricarea seringilor pentru o singură utilizare.

Un program generos, menit, după cum spunea în deschidere Dl. Luis Cacho Quesada, consilier comercial al Amasadei Spaniei, să facă mai bine cunoscută oferta tehnologică spaniolă specialiștilor români, ținuți atîta vreme departe de tehnica de vîrf a lumii contemporane.

Este un început promițător, aflat sub semnul unei mari afinități culturale, în care vor fi angrenate în ambele țări atît forme de stat cît și particulare, ajungîndu-se, cum atît de frumos s-a subliniat, la depășirea stadiului unui simplu schimb de mărfuri, pentru a înscrie noile relații care acum încep să capete substanță, în ideea generală de dezvoltare a ambelor țări.

Toate acestea în spiritul emoționantelor cuvinte adresate revistei noastre de către Dl. Luis Cacho Quesada :

„Sperînd ca acesta să fie începutul unei largi și fructuoase colaborări între popoarele României și Spaniei."

MIHAELA DOROBANȚU

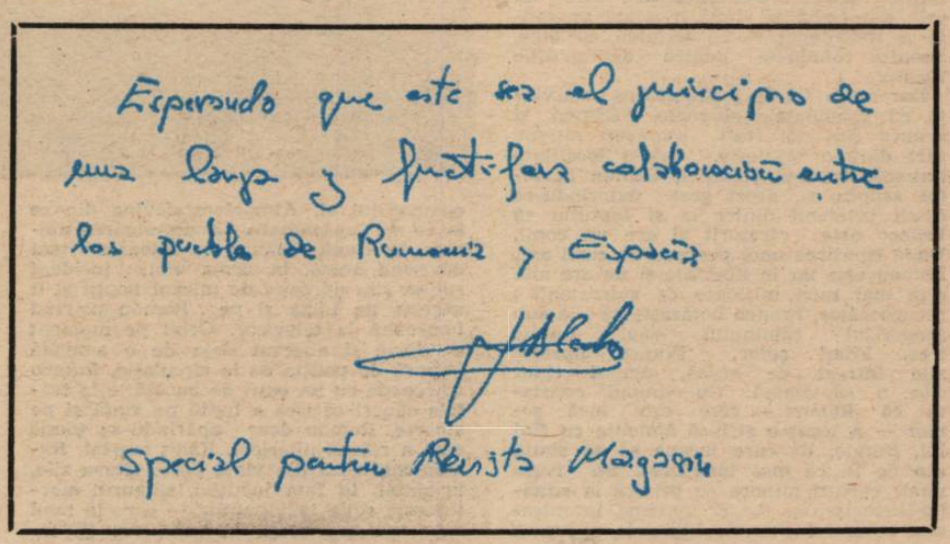

CUI ÎI ESTE FRICĂ DE MEDITAȚIA TRANSCENDENTALĂ (VIII)

În volumul „Sursele Satisfacției", Maynard Shelly de la Universitatea din Kansas (S.U.A.) relatează despre „producerea și măsura fericirii". Teoria sa postulează că fiecare individ are un nivel fiziologic optim de stimulare sub care există plictiseală și neplăcere. Unii oameni preferă plăceri liniștite, susținute, cum ar fi plăcerea de a citi sau a sta alături de cineva iubit, în timp ce alții se bucură de plăceri riscante, puternic excitante sau stimulante sub care nu există plictiseală și neplăcere, cum ar fi alpinismul. Fiecare persoană are o proporție unică a ambelor feluri de plăcere care îl face fericit, iar lucrarea lui Shelly măsoară gradul la care o persoană atinge această stare optimă. Elevii autorului citat au condus mai multe studii măsurînd transformările stării de fericire raportate de eșantioane de peste o sută de practicanți ai M.T. Modificările acestor evaluări, s-au revelat pe măsură ce practica lor continua comparativ cu răspunsurile unui grup de control format din studenți similari care nu meditau. În timp ce aceia care abia începuseră M.T. au avut un punctaj ușor inferior grupului de control în ceea ce privește nivelul de fericire, după cîteva luni, sau la un an de M.T. ei păreau mai fericiți și mult mai relaxați. Ei trăiau un sentiment de bucurie mai des, mai frecvent. Ei căutau stimuli la fel de mult ca nemeditanții. Ei căutau contacte sociale la fel de des ca și nemeditanții în ciuda faptului că tindeau să petreacă mai mult timp singuri. Ei au stabilit relații interpersonale mai profunde și depindeau mai puțin de mediul extern în procurarea fericirii, bizuindu-se mai mult pe ei înșiși.

O mai mare fericire, stabilitate, satisfacție de sine și contacte mai profunde cu alții par să-i caracterizeze pe meditanți și aceste valori cresc pe măsură ce ei meditează mai mult. Shelly sugerează că meditanții au mai multe resurse personale și energie de a se mobiliza pentru țelurile lor și sînt mai puțin afectați de mediu. Rezultatele acestor studii indică faptul că M.T. este un proces psihofiziologic unic prin care conștiința personală de sine, de alții și de mediu crește împreună cu capacitatea de a-și realiza propriile țeluri.

În mare parte publicitatea făcută în jurul M.T. se datorează la un moment dat studiilor efectuate de Benson și Wallace — de care am pomenit în serialul nostru. Ulterior, mai multe instituții, școli și organizații profesionale au cooperat cu cercetătorii în dirijarea unor studii similare care includ M.T. Noile proiecte nu încearcă însă să evalueze M.T. ca o terapie pentru boală, ci mai degrabă ca o metodă generală prin care oamenii pot fi ajutați pentru a-și îmbunătăți funcționalitatea și a-și spori starea de bine. În multe cazuri, după ce un director sau un membru al personalului administrativ începea M.T., el îi încuraja și pe alții să încerce și adeseori un profesor de M.T. era invitat pentru a vorbi colegilor săi sau angajaților. Numeroase relatări descriu în detaliu efectele pozitive pentru toți cei care au început să practice meditația.

Alte dovezi pot fi reținute din psihoterapie, neurologie clinică, psihologia copilului, ca și din studiile privind creativitatea. În acest sens se susține ideea conform căreia direcția vieții umane nu este arbitrară, ci evoluează de-a lungul unei anumite căi, către permanenta actualizare a potențialului uman creativ. Tendința sau efortul fundamental în viață se face către deplina exprimare a talentelor și potențialului înnăscut. Numărul tot mai mare de lucrări de cercetare, susținute de mărturiile meditanților sugerează că M.T. eliberează inițial resursele inepuizabile pentru realizarea acestor potențialități umane. Cu adevărat miraculoase, capacitățile creierului uman și ale sistemului nervos sînt încă în cel mai bun caz numai parțial înțelese și deci departe de a fi pe deplin apreciate. În această din urmă idee am desfășurat acest serial, urmînd să revenim în viitor cu detaliile atît de așteptate de cititorii noștri.

ION ȚUGUI

(Va urma)

Ușoare și comode

Cele mai multe bătăi de cap le au medicii radiologi cu copiii mici ; aparatele grele și voluminoase se adaptează foarte greu pentru radiografierea lor. Preocupați de rezolvarea acestei probleme, specialiș-

tii sovietici au conceput și realizat niște aparate cu raze Roentgen destinate investigării copiilor. Ele s-au dovedit foarte ușoare și comode în practica medicală.

Secetă și ierbicide

Numeroși producători francezi de cereale care au semănat în toamna anului trecut — an puternic afectat de secetă, după cum se știe — riscă să aibă surprize neplăcute cînd va veni în acest an vremea recoltei : porumbul s-ar putea să fie afectat de nanism, floarea soarelui să rămînă imatură iar sfecla de zahăr să sufere de „rahitism".

Cauza acestor fenomene nedorite va fi excesul de ierbicide întrucît solurile nefiind spălate de ploi, aceste produse răspîndite în cursul anului trecut au rămas în mare parte pe suprafețele de teren sau au pătruns numai superficial în sol. În anii cu precipitații normale, ierbicidele au o remanență de 3—6 luni însă anul trecut lipsa de apă a frînat dizolvarea și, deci, eliminarea moleculelor de ierbicide care, astfel, au rămas fixate îndeosebi pe argile și materiile organice din sol. Drept urmare, aceste reziduuri chimice se dovedesc a fi acum extrem de toxice pentru plantele de cultură în momentul însămînțării și al încolțirii.

Film

„VEGHEA" S-A IMPUS

În orașul Tuzla din Iugoslavia s-a încheiat de curînd prima ediție a Festivalului Internațional al Filmului Documentar și de Animație, ediția 1990, cu decernarea **Premiului pentru cel mai bun film de animație** acordat scurt-metrajului „Veghea", în realizarea Studioului Animafilm. Autorul lui, tînărul regizor Dinu Petrescu, se prezintă pentru prima oară într-o competiție internațională de unde chiar reușește să vină cu un prim premiu internațional. „Veghea" abordează ca tematică problema cuplului, mai exact a familiei ce se destramă. Din acest motiv, dar nu numai, tenta lui grav socială, realizată într-o grafică deosebit de modernă, a determinat juriul să-i confere premiul.

E drept, ne-am obișnuit cu ideea că desenele animate se adresează în principal copiilor. Iată că, în cazul de față, chiar dacă unul din personaje este un copil, un copil care asistă neputincios la despărțirea părinților săi, filmul nu se adresează lui și celorlalți copii. Și totuși, el are rolul principal. Își strigă părinții, îi cheamă, le atrage astfel atenția că nu copiii trebuie să sufere din cauza unor neînțelegeri dintre maturi. Obsesivă și tensionată, grafica animației sugerează drama. Mîini înlănțuite, siluete cuprinse de tandrețe într-un dans al începutului, bucuria împlinirii prin nașterea copilului dorit, apoi perechi de cai în goana lor frenetică, trenul ce sugerează drumul spre întoarcere, natura care se dezlănțuie, totul într-un crescendo muzical de o mare încărcătură tensională, creată de compozitorul Dan Craimerman.

— Domnule Craimerman, sînteți cel care a realizat integral coloana sonoră la filmul „Veghea" și mărturisesc că metafora lui, descifrarea mesajului sînt excelent subliniate și corelate de muzica dumneavoastră. Ce a însemnat, așadar, colaborarea la acest film ?

— Pentru mine a fost o experiență, prima în calitate de compozitor la filmul de animație. Am încercat ca această dramă care se petrece zi de zi în mii de exemplare să devină, în acest context, mai pregnantă, mai penetrantă pentru publicul adult. Fiindcă „Veghea" este un film pentru oameni maturi. Și aici plastica regizorului Dinu Petrescu a avut un cuvînt greu de spus.

— A fost o exclusivitate tematica filmului dv., domnule Petrescu ?

— Nu. Erau la festival și alte filme cu tentă socială, ceea ce în principal se dorea, atît pentru marea lor audiență la public cît și pentru diversitatea tematică. „Veghea" a fost foarte bine primit. Criteriile enunțate acolo s-au referit la muzica originală scrisă de Dan Craimerman, la ritmul extraordinar impus prin montaj de Ariana Roșca și la grafica nouă, modernă și omogenă. Iată că și în animație se vrea o revigorare.

— S-a lucrat foarte mult la detaliu, completează doamna Carmen Dincă, cu foarte mult talent, cu o minuțiozitate extraordinară. Filmul are profunzime dar și multă delicatețe. Muzica trece de la pasiune la tensiune, susține filmul în toate momentele, îi acordă reale deschideri. Pentru mine, ca regizor muzical, colaborarea dintre Dinu Petrescu și Dan Craimerman s-a prefigurat încă de la început ca o reușită.

— O reușită, spunem noi, încununată cu un frumos premiu internațional.

MELANIA CHIRIACESCU

Crima din dragoste și pedepsele ei

CARE ESTE PREȚUL ?

Găsirea unor analogii — comparabile uneori cu adevărate copii la indigo — între realitate și ficțiune este, de bună seamă, departe de a fi aleatorie. Între destinele unor oameni obișnuiți, acei anonimi ai societății umane deveniți eroii unor drame autentice ce-i cutremură pe semenii lor, și personajele literaturii (despovărate de ținuta lor artistică) diferențele sînt nesemnificative. Și e firesc să fie așa, deoarece cititorul savurează lectura în primul rînd datorită verosimilității narațiunii și chiar identificării cu unele personaje. Conflictele ce stau la baza crimei din dragoste sînt un exemplu edificator. Să nu uităm — în aceeași ordine de idei — că și literatura de anticipație științifică ajunge, cu scurgerea vremurilor, să se dovedească o profeție realizată.

Aș vrea să pornesc în derularea acestui text de la o operă a lui Shakespeare, al cărei conflict se potrivește uimitor de bine cu un caz real, petrecut în Italia timpurilor noastre. În piesa „Poveste de iarnă", doi bărbați sînt suverani peste două ținuturi : Leontes este regele Siciliei, iar Polixenes este regele Boemiei. Primul duce o viață fericită și împlinită alături de frumoasa și fidela lui soție, Hermiona. Cei doi regi sînt însă vechi și buni prieteni din copilărie și îi leagă o prietenie de nezdruncinat. Acesta este motivul pentru care Leontes îl invită la curtea sa — pentru un timp — pe Polixenes.

Acestea fiind datele inițiale, este ușor de dedus conflictul moral care apare : gelozia soțului răbufnește, cu toate că în momentele sale de luciditate realizează puritatea sufletească atît a prietenului său, cît și a soției. Folosind un om de la curte (Camillo), Leontes încearcă să-l otrăvească pe Polixenes. Dar la fel ca în „Albă ca zăpada și cei șapte pitici", Camillo nu îndeplinește porunca și bănuitul, victimă a geloziei, reușește să fugă. „Povestea de iarnă" intră apoi într-un labirint de întîmplări, care în cele din urmă — după moartea aparentă a Hermionei — se termină cu bine, Leontes căindu-se pentru nedreptățile făcute.

Dar nu la fel de îngăduitoare este viața cu personajele ei reale. Ramon și Franco sînt doi frați implicați într-un furt dintr-o bijuterie, într-o localitate italiană. În fața justiției, Ramon ia totul asupra sa, acest gest datorîndu-se marii prietenii dintre ei și faptului că Franco este căsătorit și are un copil. După ispășirea unei pedepse de cinci ani, Ramon este iar în libertate și nu are nici cele mai mici mijloace de subzistență ; recunoscător, Franco hotărăște să-l ia sub acoperișul căminului său. Lunile trec. Fiind șofer, Franco lipsește zile întregi de acasă, uneori chiar cîte o săptămînă. Cu timpul constată că Ramon — care este încă șomer — a legat o strînsă amiciție cu fiul lui, Sergio, de care începe să se simtă din ce în ce mai înstrăinat. Se ivesc unele certuri minore cu privire la situația financiară a lor și aproape întotdeauna soția lui Franco, Ligia, ia apărarea

cumnatului ei. Atmosfera devine din ce în ce mai apăsătoare. La următoarea plecare în cursă, Franco se întoarce mai devreme acasă, în urma unui incident rutier. Era aproape de miezul nopții și îi găsește pe Ligia și pe Ramon privind împreună la televizor. Orbit pe moment de furie și enervat deja de o amendă impusă de poliția de la circulație, Franco se repede cu un cuțit de bucătărie la fratele său și se iscă o luptă pe viață și pe moarte, Ramon doar apărîndu-se (după cum a reieșit ulterior). Rănit mortal, Ramon încetează din viață peste cîteva zile, la spital. În fața justiției, singurul martor este soția inculpatului — care în mod legal nu are drept la mărturie. Și totuși, audiată de instanță, Ligia declară că soțul ei a fost în legitimă apărare pentru a-i ușura pedeapsa. Pe Ramon, gîndea ea, nimeni nu-l mai poate aduce la viață. Pentru a doua oară, căminul lor este salvat (sentința nu a fost prea aspră), dar cu prețul vieții unui om.

Dacă judecătorii ar ști ce se petrece în sufletele celor implicați în crimele pasionale, probabil că sentințele s-ar da mult mai greu. Dar ei nu au la dispoziție decît faptele și mărturiile. De multe ori victimele iau cu ele în mormînt adevărul, iar supraviețuitorilor le este umbrită în continuare conștiința. Prețul unei crime este deci incomensurabil.

PAUL IOAN

știința secolului XX

REFACEREA „SCUTULUI" DE OZON AL TERREI ESTE POSIBILĂ

Au trecut aproape trei ani de la conferința găzduită de orașul canadian Montreal, reuniune axată pe problema protejării stratului de ozon care înconjoară Terra. Din păcate, acest adevărat scut în fața razelor ultraviolete ale astrului zilei s-a subțiat și mai mult. De două ori mai repede decît se anticipase anterior de către specialiștii în materie, subliniază surse de pe lîngă Programul Națiunilor Unite pentru Mediul înconjurător (UNEP). Se apreciază că o diminuare cu numai 1 la sută a „centurii" de ozon riscă să antreneze o creștere cu 4 la sută a numărului cancerelor de piele în lume.

În fața acestui avertisment brutal, organizațiile de protejare a mediului ambiant, întreaga opinie publică mondială au datoria de a determina guvernele să acționeze în scopul adoptării unor măsuri mai eficiente decît cele stipulate în Protocolul de la Montreal. Directorul executiv al UNEP, Mostafa Tolba, pledează în favoarea încheierii unui acord care să conțină prevederi mai severe și să ducă la eliminarea mai rapidă a clorofluorocarbonilor (CFC) și halonilor. Acestia din urmă se folosesc la stingerea incendiilor. Halonii 1 211, 1 301 și 2 402 sînt considerați a fi de zece ori mai periculoși pentru stratul de ozon din stratosferă decît CFC.

În septembrie 1987, la Montreal se hotăra, de către țările industrializate, diminuarea producției și consumului de CFC cu 50 la sută pînă la mijlocul anului 1998. Reducerea trebuie să se realizeze în două etape. Cu 20 la sută pînă la finele primului semestru al anului 1993, iar pînă în 1998 cu încă 30 la sută. Indiscutabil, tratatul de la Montreal ar fi conținut alte prevederi dacă în urmă cu trei ani s-ar fi dispus de probele științifice, obținute pînă în prezent, mai multe și mai diverse, cu privire la poluanții care atacă și macină centura de ozon. În sensul reducerii mai substanțiale a CFC și halonilor.

Refacerea stratului de ozon și astuparea „ferestrelor" ivite în această centură de protecție, atît în regiunea Antarcticii cît și în zonele Arcticii, sînt posibile. Se recomandă în acest sens, potrivit unui document al UNEP, renunțarea la folosirea clorofluorocarbonilor și a halonilor, precum și reglementarea foarte strictă a întrebuințării altor produse chimice periculoase pentru ozon. Sînt incriminate mai ales produse chimice care nu figurează în protocolul de la Montreal, precum tetraclorura de carbon și metilcloroformul.

Pentru nocivitatea deosebită a acestor produse, directorul executiv al UNEP a propus discutarea lor la cea de-a doua reuniune a semnatarilor de la Montreal, reuniune organizată în această săptămînă. Se propune reducerea cu 85 la sută a emisiunilor de tetraclorură de carbon pînă în 1995. Pînă la finele secolului respectivele emisiuni ar trebui să fie suprimate total. În ceea ce privește metilcloroformul se solicită înghețarea producției mondiale în 1992, apoi reducerea cu 30 la sută în 1995 și cu 50 la sută pînă în anul 2000.

Hidroclorofluorocarbonii (HCFC) sînt în măsură să joace un rol important ca „substanțe de tranziție". Avîndu-se în vedere această posibilitate, UNEP propune elaborarea unei anexe speciale la protocolul de la Montreal consacrată HCFC. Oamenii de știință susțin că hidroclorofluorocarbonii sînt mai puțin periculoși pentru stratul de ozon decît clorofluorocarbonii (11, 12, 113, 114 și 115). Dar și aceste „substanțe de tranziție" vor trebui să fie folosite cu precauțiune. Se impune ca și HCFC să fie înlocuiți cu substituenți nepoluanți, care să nu provoace riscuri în ceea ce privește degradarea mediului înconjurător. Dacă va fi posibil pînă în anul 2020, iar cel mai tîrziu pînă în 2040.

Aceste propuneri ale directorului executiv al UNEP se fundamentează pe concluzii pertinente formulate în cursul anului anterior de experți în materie, constituiți într-un grup de lucru. Ele au fost date publicității în preajma reuniunii internaționale organizate la Londra, în zilele de 27—29 iunie a.c., Miniștrii pentru mediul înconjurător din 56 de state și reprezentanții Pieței comune care au ratificat Tratatul de la Montreal au luat în dezbatere, la Londra, problema accelerării procesului de eliminare a produselor chimice care distrug ozonul. Conferința a fost pusă pe rol de către UNEP, cu sprijinul guvernului de la Londra.

Nu mai este nici un secret că emiterea de compuși chimici formați din clor, fluor și carboni, prezenți în aerosoli și în urma proceselor de fabricare a unor materiale plastice, a halonilor și a altor poluanți, precum tetraclorura de carbon, contribuie într-un mod alarmant la deteriorarea stratului de ozon. Atari substanțe chimice se descompun în aer ca urmare a efectelor razelor ultraviolete ale Soarelui. Ele se combină la înălțime cu ozonul și formează bioxidul de carbon. Refacerea densității stratului de ozon care încinge ca un briu Terra, la o altitudine de circa 24 km, vital pentru menținerea biosferei la „parametrii optimi", este posibilă printr-o angajare a tuturor statelor lumii într-o operațiune la scară mondială consacrată reducerii treptate dar într-un ritm mai susținut a producției și consumului de clorofluorocarboni și haloni, și înlocuirii lor cu substituenți nepoluanți.

D. FILIP

CRONICA ASTRONOMICĂ

Calendarul lunii iulie

Soarele : La începutul lunii răsare la ora 5h 33m și apune la ora 21h 04m, iar la sfîrșitul lunii răsare la ora 6h 01m și apune la ora 20h 43m. La 23 iulie longitudinea astronomică a Soarelui este de 120°, el intrînd în semnul Leul. Durata crepusculului civil este de 38 minute, iar a celui astronomic, este de 1h 30m.

Fazele Lunii : La 8 iulie, ora 4h 24m — Lună plină, la 15 iulie — ultimul pătrar, la 22 iulie ora 5h 55m Lună nouă, la 29 iulie — primul pătrar. Dintre **planetele vizibile cu ochiul liber,** planeta Venus continuă să fie vizibilă ca Luceafăr de dimineață, deasupra orizontului estic, răsărind în jurul 3h 45m. Planeta Marte răsare în jurul orei 1h, fiind vizibilă restul nopții. Planeta Jupiter care la 15 iulie în conjuncția cu Soarele, nu este vizibilă în această lună, iar planeta Saturn, aflîndu-se în opoziție cu Soarele la 14 iulie, este vizibilă toată noaptea.

La 22 iulie are loc o eclipsă totală de Soare, vizibilă în țara noastră.

În mișcarea sa anuală de revoluție în jurul Soarelui, la 4 iulie Pămîntul se află la apogeu, respectiv la distanța maximă față de Soare.

Dr. HARALD ALEXANDRESCU

De ce au dispărut dinozaurii ?

Soarta tragică a uriașilor „gusteri" care au fost dinozaurii, extincția lor bruscă și totală, preocupă de multă vreme pe savanți, o mulțime de ipoteze căutînd să o explice, fiind invocate pe rînd : o răcire a climei, o substituire a resurselor alimentare, lipsa oxigenului, sporirea radiațiilor cosmice, concurența mamiferelor și — **în fine** — **coliziunea unui meteorit** uriaș cu Terra (ipoteza Alvarez). Însă nici o teză nu a întrunit unanimitatea părerilor specialiștilor. În acest context, considerațiile paleontologului și geologului sovietic Vasili Eliseiev, par să constituie o contribuție bine argumentată, în soluționarea acestui vechi „cal de bătaie" al publicisticii științifice.

140 MILIOANE DE ANI DE DOMINAȚIE

Timp de 140 de milioane de ani, dinozaurii au domnit nestingherit pe planeta noastră, interval în care s-au succedat trei perioade geologice, triasicul, jurasicul și cretacicul. Climatul terestru a suferit importante . schimbări în acest răstimp, iar ipotetica Gondwana s-a destrămat spre a forma actualele continente. Totuși, dinozaurii reușeau să se adapteze noilor condiții, speciile acestor reptilieni devenind din ce în ce mai numeroase. Către finele cretacicului superior — în urmă cu 75 de milioane de ani — a început extinctia lor, incredibil de rapidă. Termenul dinozaurieni este generic, desemnînd marea clasă de reptile populînd toată planeta în era secundară. Pitice sau uriașe, ierbivore ori carnivore, agile sau greoaie, aceste ființe teribile trăiau pe pămînt, pe mare și în aer. Aspectul lor, judecînd după fosile, justifică numele ce l-au căpătat (gr. **deinos** — înfricoșător și **saura** — șopîrlă). Unele exemplare aveau pînă la 30 m lungime, cîntărind 50 t, anvergura celor înaripate atingînd uneori 16 m. Elefanții — cele mai mari animale actuale, cu înălțime de 3,50 m și cîntărind maximum 4,5 t — par miniaturali față de acești monștri. Trebuie precizat însă că alături de colosalii dinozauri cu aripi, coexistau și minuscule reptile zburătoare, cît vrabia.

JUNGLA CONGOLEZĂ, TĂRÎM MIRIFIC AL PALEONTOLOGILOR

Din ce cauză însă au dispărut, atît șopîrlele mari cît și cele mici ? Interesanta ipoteză a lui Eliseiev se bazează pe constatări proprii făcute în jungla congoleză: În acest tărîm mirific al naturii, paleontologul a remarcat că majoritatea animalelor sînt mai mici decît aiurea. Astfel, gazela cenușie nu excede talia unui iepure. Ariciul zonelor temperate pare imens față de fratele său tropical, iar okapi — girafa pădurilor ecuatoriale — are doar 1,5—2 m înălțime, față de cei 6 m ai exemplarelor din savană. Hipopotamii pădurilor virgine au de asemenea dimensiuni modeste (lungimea maximă 1,5 m), pe cînd cei din savană ating 4 m. Pînă și colții de fildeș ai elefantului silvestru sînt mai mici decît ai celui de cîmpie.

Cum se explică aceste diferențe ? Cercetătorul sovietic presupune că ele se datoresc intensei dezagregări chimice existente în junglă. Apa ploilor zilnice, avînd un puternic conținut de acizi organici și gaz carbonic, alterează rapid rocile, antrenînd în sol elementele ușor solubile dizolvate, precum potasiul, sodiul și calciul. Este cunoscut că varul constituie o componentă indispensabilă scheletului tuturor animalelor, or tocmai în junglă acesta este deficitar. Talia redusă a animalelor ce trăiesc în pădurile umede ar fi o consecință a lipsei varului ca și a adaptării organismului la aceste condiții. În savană însă, unde precipitațiile sînt mult mai rare, apa ploilor pătrunde în pămînt superficial, astfel încît chiar substanțele mobile rămîn în mare parte în sol. În special acesta este cazul calciului, pe care plantele și animalele izbutesc să-l asimileze fără dificultate, lucru ce explică gabaritul lor sporit.

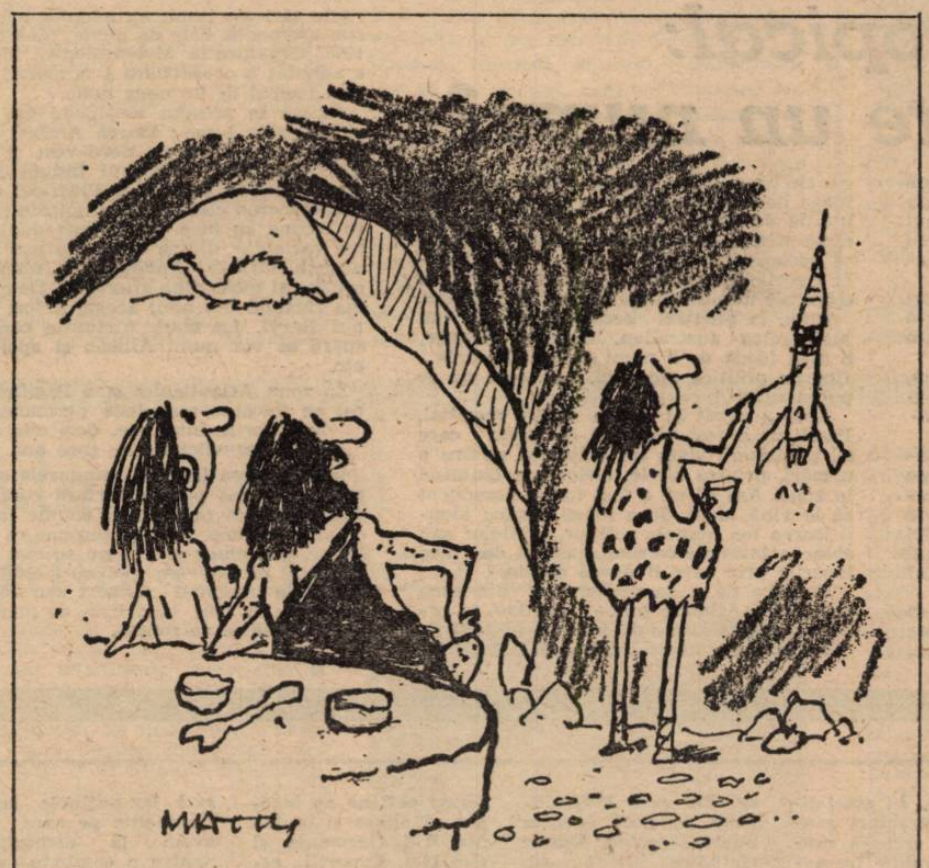

— Tipul are o imaginație de-a dreptul bolnăvicioasă !

PALMIERI ÎN REGIUNILE ARCTICE

Ce legătură au însă aceste constatări cu brusca dispariție a dinozaurilor ? Se știe că la începutul cretacicului superior au avut loc ploi torențiale care au inundat imense suprafețe continentale, pe majoritatea Globului instaurîndu-se un climat umed și înăbușitor : se pare că existau palmieri și în regiunile arctice. Ploile abundente eliminau din sol elementele solubile, inclusiv sărurile de calciu, iar torentele apelor curgătoare le cărau în lacuri și mări. Probabil că suprafața solului devenise atît de săracă în var la sfîrșitul cretacicului superior, încît dinozaurii i-au resimțit lipsa cu acuitate. Nemaiprimind o cantitate suficientă din acest „material de construcție", oasele scheletelor le deveniseră moi, deformîndu-se cu ușurință sub greutatea voluminoaselor corpuri, urmarea fiind moartea giganticelor animale. Astfel s-ar explica și faptul că paleontologii găsesc schelete chircite sau oseminte separate și complet deformate, specialiștii relevînd concomitent o diminuare a grosimii ouălor de dinozauri ce prezentau, în epocă, multiple „defecte". Urmarea ? Dinozaurii ierbivori au pierit primii, de rahitism !, succedați de cei carnivori care nu-și mai găseau prăzile obișnuite. Este probabil că rahitismul atroce resimțit de reptile era însoțit de teribile tulburări digestive și nervoase, precum se observă la animalele domestice atinse de această maladie. Totuși, extincția saurienilor fosili n-ar fi total explicată prin aceste constatări, știind că alături de giganții dinozauri conviețuiau mici reptile avînd talia unei pisici. Pentru acestea din urmă lipsa sărurilor n-a reprezentat o carență prea gravă, ca nici pentru salamandre și broaște țestoase — contemporane cu dinozaurii — ce au supraviețuit, trăind și astăzi concomitent cu noi. **Care a fost cauza extinctiei dinozaurilor pitici ?**

Se pare că apariția unor mamifere mai „sofisticate" decît micile reptile a tranșat — în lupta pentru existență — cumplita bătălie în favoarea animalelor cu sînge cald, care și-au exterminat probabil concurenții. Ipoteza paleontologului sovietic se completează cu dezlegarea unei alte enigme privind dinozaurii : există în multe puncte de pe glob aglomerări uriașe de schelete și oseminte separate de dinozaurieni, fapt ce a dat naștere legendei că animalele se retrăgeau în locuri determinate spre a muri, unul din aceste „cimitire" aflîndu-se în Sahara, lîngă localitatea Agadès. De cine fugeau dinozaurii și unde ? Cheia enigmei s-ar găsi în modul lor de viață : greutatea colosală a unora din ei trebuie că le jena deplasările pe uscat, ei petrecîndu-și, pesemne majoritatea vieții în apă, spre a-și ușura mișcarea membrelor. Biologii apreciază că, avînd dinți subțiri, dinozaurii ierbivori nu se puteau hrăni decît cu fragede plante acvatice, de unde supoziția că enormele animale mureau adesea în apele curgătoare, cadavrele lor fiind apoi tîrîte de curenți către mări sau lacuri, unde se acumulau. În locurile unde marea nu era agitată de hulă, rămășițele lor erau repede acoperite cu mîl, ele parvenindu-ne azi sub forma scheletelor mai mult sau mai puțin complete, precum la Agadès. Din contră, scheletele aflate în zona contactului valurilor cu faleza se dislocau, risipindu-se. Fără prodigioasa extindere a mărilor de la începutul cretacicului superior am fi putut admira probabil și azi uriașii dinozauri în toată splendoarea lor, însă natura a hotărît altfel. Și nu avem încotro decît să ne mulțumim a le contempla scheletele în muzee.

MIHAI CONSTANTINESCU

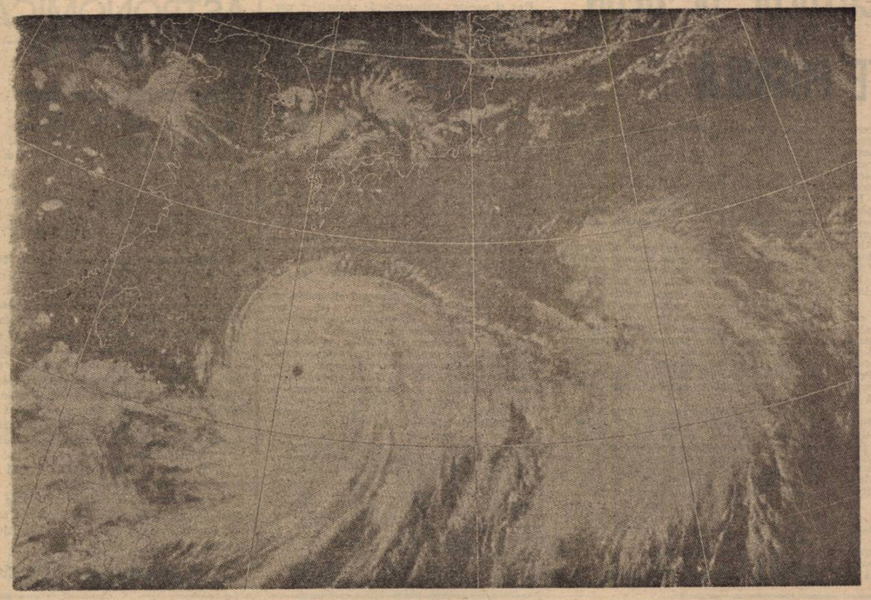

Ciclonul tropical: „Ce preț are un nume?“

Fără îndoială că fiecare dintre noi am fost mâcar o dată uimiți și nedumeriți nu doar în fața puterii distrugătoare a unui uragan, de pildă, dar și a... numelor cu care astfel de cumplite dezlănțuiri ale naturii sînt anunțate lumii.

Povestea acestor nume este ceva mai veche, iar interesul său ne-a făcut să v-o reamintim, sau, unora dintre dvs. să le-o spunem pentru prima oară.

Mai întîi că, ceea ce noi numim ciclon, taifun sau uragan, reprezintă diverse forme de manifestare ale „ciclonului tropical“.

Sute de stații meteo răspîndite în întreaga lume, aeroporturi, vase aflate pe mare, stațiuni de coastă, așteaptă înfrigurate anunțarea unui nou ciclon. Modul de anunțare, numele acestuia, trebuie astfel să fie clar, simplu, ușor de reținut și transmis. Pentru că „raza lui de acțiune“ nu se mărginește la un singur loc...

Evident că o soluție este desemnarea sa prin valorile longitudinii și latitudinii, dar metoda este extrem de greoaie. Și atunci, cu cîteva sute de ani în urmă, a apărut ideea de a le da nume de persoane — în Indiile de Vest au fost la început numite după sfîntul care patrona ziua în care ele se declanșau. Astfel, în 1825 și 1876, insula Puerto Rico a fost lovită de cicloanele tropicale numite Santa Ana și San Felipe.

Apoi, la sfîrșitul secolului trecut, un meteorolog australian, Clement Wragge, a avut ideea de a numi cicloanele după... figurile politice ale zilei, pe care nu le putea suferi !

Apoi a venit al doilea război mondial, Pacificul a fost împînzit de tinerii care își părăsiseră viața lor obișnuită pentru a urmări, printre altele, cicloanele bîntuind în zonă. Așa că nu a fost foarte complicat să le vină ideea de a folosi pentru identificarea lor numele soțiilor, iubitelor sau chiar a întîmplătoarelor cuceriri din locurile prin care îi ducea soarta.

Practica de a da uraganelor din zona Oceanului Atlantic nume feminine, în ordine alfabetică, a fost inițiată în 1953 de către biroul meteorologic al S.U.A. Diferitele țări ale lumii au adoptat apoi diferite asemenea liste de nume, pînă cînd, în 1978, Organizația Meteorologică Mondială a adoptat o coordonare a numelor, acceptată formal de întreaga lume.

Există în prezent localizate opt bazine ciclonice în lume : Marea Arabiei, Golful Bengal, Pacificul de nord-vest și cel de est, Atlanticul, Oceanul Indian de sud-vest și cel de sud-est și Pacificul de sud. Identificarea cicloanelor tropicale în aceste bazine se face în prezent după sisteme variabile, dintre care cele mai multe adoptă ordinea alfabetică, cu numele feminine și masculine alternînd. De ex., prima furtună din anul acesta a fost uraganul Beryl. La anul, furtunile care vor apare se vor numi Allison și apoi Barry etc.

În zona Atlanticului și a Pacificului de est se folosesc șase liste permanente de nume, diferite între ele, deci cîte una pe cu o periodicitate de șase ani.

În repetarea listelor, singurele excepții acceptate sînt pentru furtuni care au afectat atît de puternic o anume țară sau chiar o regiune, încît se impune ca numele lor, nici chiar ele, nu se mai repete. Probabil că nu vom mai auzi astfel niciodată de uraganul Gilbert sau Joan, cel puțin nu în 1994, cînd lista de nume care le cuprinde se va repeta.

Ce se întîmplă cu Soarele?

În provincia Québec (Canada), la 13 martie 1989, ora 2 și 45 min., 9 milioane de persoane au fost private brusc de curentul electric. De cîteva zile fuseseră observate unele fenomene ciudate : sateliții s-au pornit să coboare în mod curios de pe orbitele lor, alții și-au încetat pentru o perioadă de timp funcționarea ; la 6 martie comunicațiile radio pe unde scurte din lumea întreagă au fost întrerupte pe durata mai multor ore. Pentru toate acestea de vină a fost Soarele, steaua noastră, aceea căreia îi datorăm existența. Aceea care a creat viața pe planeta noastră. Aceea „fără de care lucrurile nu ar fi ceea ce sînt“, cum scria Edmond Rostand.

SURPRINZĂTOARE AURORE BOREALE

De la sfîrșitul lernii, relevă „L'Express“ astrul care luminează Pămîntul a intrat într-o perioadă de furie luminoasă care va dura pînă la mijlocul anului 1993 și care ne va crea serioase neplăceri. Chiar și unele care spectacole, cum sînt surprinzătoarele aur boreale, care colorează cerul noctu verde și roz. Una dintre ele a iluminat bolta în Arizona și Louisiana, în Statele Unite, iar apoi deasupra Parisului și pînă în nordul Italiei, în noaptea de 13 martie. „Un fenomen extrem de rar la latitudini atît de joase“ — explică Pierre Lantos, șeful Centrului de prognoză a erupțiilor solare din cadrul Observatorului din Paris, de la Meudon. Dar și o dovadă indiscutabilă a faptului că astrul care ne luminează, acela cu care formăm un cuplu stabil, nu se află tocmai în starea normală.

Soarele nostru este o stea destul de agitată. Enormă sferă de gaz în mișcare, el antrenează în cursa sa particulele electrizate care îl constituie : electroni, protoni, ioni liberi. Ca într-un dinam gigantic, ele dau naștere unor curenți electrici, care, la rîndul lor, generează puternice cîmpuri magnetice. Acestea sînt cele care, transformîndu-se, apărînd la suprafața arzătoare a astrului, dau naștere „petelor solare“ — imense zone întunecate, uneori atît de vaste încît una singură dintre acestea ar putea să conțină 70 de planete de dimensiunea Pămîntului. La rîndul lor, acestea provoacă, recombinîndu-se, „explozîile solare“, spectaculoase izbucniri de materie — particule și energie (radiații de tot felul) —, ce sînt proiectate violent de la periferia petelor solare.

ASTRUL NU-ȘI TRĂDEAZĂ PROIECTELE

Steaua noastră urmează un ciclu de 11 ani, care alternează cu perioade de calm, în care petele și exploziile se fac aproape uitate. Apoi, treptat, după patru ani, activitatea este reluată, crește, se amplifică. Petele devin mai numeroase, ajungînd să fie de zece ori mai multe decît în perioada de acalmie. Exploziile proliferează, pentru a culmina la aproximativ 10 000 pe an.

În prezent, Soarele este în plină activitate și febrilitatea acestuia este spectaculoasă. Astronomii din lumea întreagă începuseră să facă pariuri : perioada de activitate-record din 1958 va fi depășită la sfîrșitul lui 1989 sau la începutul anului viitor ? Dar astrul nu-și trădează proiectele. Un fapt este incontestabil : Soarele anului 1989 a fost în fierbere. Dovadă sînt giganiticele explozii solare care s-au succedat, într-un ritm susținut, din luna martie. Zguduiri monumentale. Jeturi de materie ce se înalță pînă la altitudini de sute de mii de kilometri, propulsînd spre spațiul interplanetar miliarde de tone de particule, însoțite de o gamă întreagă de radiații X, ultraviolete, radio etc. — mai mult sau mai puțin încărcate cu energie. Aceste convulsii dau naștere, de asemenea, unei formidabile unde de șoc, un suflu titanic ce se propagă în vidul spațial, perturbă vîntul solar — flux de particule care scapă în permanență din coroana solară, măturînd spațiul înconjurător.

URMĂRILE FURTUNILOR SOARELUI

La aproximativ 150 de milioane de kilometri, Pămîntul primește în plin lovitura acestor furtuni venite de departe. Avînd în vedere că radiațiile străbat spațiul cu viteza luminii, ele ajung primele la periferia planetei noastre. În mai puțin de opt minute, acestea au și șoșit și izbesc straturile cele mai înalte ale atmosferei. Urmează protonii și electronii ultrarapizi, care în mai puțin de o oră ajung în zona lumii noastre. Soseste apoi, după o călătorie de aproximativ 40 de ore, unda de șoc, însoțită de valuri de ioni și electroni mai lenți. Pămîntul le resimte puternic.

Furtuni numite „geomagnetice“ se produc atunci în straturile superioare ale atmosferei și declanșează veritabile ploi de particule ionizate. Acestea sînt cele care colorează cerul în nuanțe de culori pale în timpul aurorelor boreale, ionizînd azotul și oxigenul din aer. Tot ele induc curenții parazitari slabi în straturile joase ale atmosferei, care provoacă perturbarea sistemelor electrice sensibile. Așa s-a întîmplat la Québec. Posturile de televiziune sînt brulate. Ușile cu comandă automată de la garaje se deschid și se închid singure, așa cum s-a întîmplat recent în California. Busolele cele mai sensibile își pierd capul. Petrolierele din Marea Nordului au trebuit chiar să renunțe la a le mai folosi. Și conductele petroliere se corodează mai repede, tot din cauza curenților induși. Simultan —și, probabil, mai grav — apariția radiațiilor X și ultraviolete modifică ionosfera. Această porțiune a straturilor înalte din atmosferă (între 70 și 1 000 de kilometri) în care aerul este puternic ionizat este folosită de toți specialiștii radio pentru a transmite mesajele lor de la un capăt la altul al Pămîntului. În echilibru fragil, această zonă este ultrasensibilă la cea mai mică perturbare. Și, dintr-un moment în altul, transmisiile pot să fie brulate, ceea ce înseamnă întrerupte, prin sosirea razelor neașteptate. Este exact ceea ce se întîmplă, cu o frecvență neobișnuită, de la începutul lunii martie. Cu cît este mai activă steaua noastră, cu atît este mai greu să se comunice pe Pămînt. Toate țările lumii posedă servicii întregi de inginerî care sondează în permanență ionosfera și încearcă să-i studieze, în funcție de capriciile Soarelui, starea de sănătate.

Plimbări „anticalorice“

Este suficient de a roti mînerul de reglare al stimulatorului american prezentat în imagine ca sub picioare covorul de cauciuc să înceapă să se învîrtească, obligîndu-vă să porniți într-un marș rapid

sau lent după cum doriți. Plimbările domestice „anticalorice“ pe care vi le furnizează acest stimulator vă asigură menținerea unei condiții fizice bune și o siluetă corespunzătoare.

Și cînd te gîndești că realizarea unui astfel de stimulator nu e deloc o problemă complicată.

globmagazin

Sondorul electronic

Pentru a face sonde la o adîncime de cîțiva kilometri pînă se ajunge la petrol și gaz sînt necesare turnuri gigantice, echipament complex fără să lipsească și consumul de forță muscular. Sondorii știu prețul fiecărui metru foraț : asigurînd înaintarea sapei de foraj ei manipulează pîrghia frînei troliului de ridicare (prin aplicarea unui efort de 12—15 kg).

Aîtfel spus, sondorul în timpul unei ture de muncă fără întrerupere ridică și coboară o greutate de aproape un pud (16,381 kg). Constructorii instalațiilor de foraj au realizat o serie de mecanisme care acționare a sapelor, însă nefiabile. În prezent, ca urmare a cooperării specialiștilor din mai multe instituții și unități sovietice de profil s-a realizat primul sistem electronic care comandă sapei de foraj. Noul dispozitiv automat este constituit dintr-un manipulator conectat la pîrghia frînei troliului de ridicare a sapei. Sondorul comandă acest dispozitiv cu ajutorul unui întrerupător montat pe blocul electronic special. Acest dispozitiv înlătură în totalitate efortul fizic al sondorului. În timpul încercărilor experimentale dispozitivul s-a comportat ireproșabil, iar autorii proiectului consideră realizarea noului sistem ca un prim pas spre realizarea robotului sondor. Prin conectarea sistemului electronic de comandă a unui manipulator cu aparatele de măsură și control, operația de foraj va putea fi pe deplin automatizată.

Tramvai suspendat

Liniile de tramvai creează deseori dificultăți în desfășurarea unei circulații urbane intense. Ele contribuie și la deteriorarea îmbrăcăminților rutiere. Luînd în considerație aceste dezavantaje, specialiștii americani au propus ca liniile de tramvai să fie suspendate. Potrivit proiectului lor, vagoanele vor aluneca în mod silențios pe deasupra străzilor, ghidîndu-se pe cabluriile duble întinse între stîlpii speciali poziți cu o viteză care atinge 90 km/oră. La aceste avantaje se adaugă faptul că acest mod de montare a „liniilor de tramvaie aeriene“ necesită un timp mult mai redus decît în mod obișnuit.

telex

● **Sala de expoziții a companiei japoneze „Fuji Electric“ din localitatea Yokosuka are amplasate pe acoperiș 88 de panouri solare. Ele furnizează energia electrică necesară funcționării majorității aparatelor electrice. Se poate întîmpla ca celulele solare sau energia înmagazinată să nu poată asigura necesarul de curent electric al sălii de expoziții. În atari situații, curentul electric este obținut din rețeaua electrică a companiei.**

● **Cu 200 milioane de ani în urmă exista un ocean în inima Siberiei, sînt de părere specialiștii Institutului de oceanologie din Leningrad. Acest paleocean nu a lăsat în urma sa munți, așa cum s-a întîmplat cu mările și cu oceanele care au existat în Ural, Altai și Caucaz. El a fost acoperit cu sedimente. În atari tipuri de structuri geologice se creează condiții favorabile formării unor zăcăminte minerale utile.**

● **Ingineria genetică a depășit lumea bacteriilor, orientîndu-se deja către plante și animale, acestea constituind în prezent obiectul numărul unu de studiu. Cercetătorii și-au propus să ne ofere cît mai curînd legume și fructe deosebit de gustoase și, îndeosebi, cu o îndelungată perioadă de conservare (rosiile bumăoară ar putea să rămînă intacte din punct de vedere calitativ timp de cîteva luni, carnea ar avea un conținut minim de grăsimi s.a.m.d.)**

● **Francezii dețin recordul mondial în consumul de hipnotice. Anual, se înregistrează un consum de 150 milioane de cutii cu calmante și somnifere, din care 116 milioane de cutii conțin benzodiazepinę. Datele statistice arată că 10 la sută din populația Franței obișnuiește să ia hipnotice și 6,71 la sută practică acest consum în mod regulat, pe o perioadă mai mare de șase luni dintr-un an.**

● **Energia eoliană cunoaște un impuls rivalizînd în prezent cu revoluția fotovoltaică. În prezent, peste 20 000 de instalații eoliene sînt în funcțiune în întreaga lume, cu o putere de aproape 1 600 MW. Cea mai mare parte a acestora se află în California și Danemarca, deși țările foarte colline au început să apară și în India, R.F. Germania și alte țări. Experții estimează că în anul 2030 energia eoliană ar putea asigura peste 10 la sută din energia electrică pe plan mondial, un vast program existînd în statele din vestul S.U.A., Europa de Nord, Nordul Africii, India și U.R.S.S.**

● **Răceala poate fi provocată de peste o sută de tipuri de virusuri. În 50 la sută din cazuri, maladia este provocată de rinovirusuri, dar poate fi provocată, de asemenea, și de adenovirusuri, virusurile paragripale și alte virusuri. Marea varietate a microorganismelor aflate în joc a împiedicat pînă acum punerea la punct a unui vaccin eficace împotriva maladiei. Apărarea imunitară pe care organismul o dezvoltă împotriva răcelii este de scurtă durată, iar puținele medicamente pe care le avem la dispoziție pentru a combate virusurile sau sînt puțin eficace sau prezintă efecte secundare.**

● **Cercetătorii americani din domeniul stomatologiei inițiază noi tratamente și tehnici dentare pe bază preparatelor de fluor. Un sondaj de mari proporții în rîndul populației tinere din S.U.A. relevă că numărul extracțiilor dentare a scăzut considerabil în ultimii ani. Jumătate din cei 40 milioane de elevi americani nu au avut niciodată carii și au vizitat o singură dată cabinetul stomatologie pentru aplicarea elementului de dentiție, o soluție cu care se badijonează dantura, realizîndu-se astfel o peliculă protectoare pe smaltul dentar care-și păstrează rezistența timp de 8—9 ani.**

Misterul unei regine uzurpatoare

Ultimul număr al revistei „L'Express“ (20 iunie 1990) dedică unul dintre articolele sale unor interesante descoperiri și ipoteze apărținînd cercetătorului Donald Ryan din California, pasionat de arheologie și, îndeosebi, de dezlegarea misterelor din Valea Regilor din Egipt. Recent, el a făcut o interesantă comunicare la colocviul organizat la Highclere Castle, leagănul familiei Carnarvon, al cărei al cincilea lord a finanțat expediția Howard Carter care a condus la descoperirea mumiei lui Tutankamon. În acest context, Ryan a povestit istoria misterioasei mumii pe care el a exhumat-o în Valea Regilor. După toate probabilitățile ar fi vorba de mumia lui Hatsepsut, regină care a deținut puterea unui faraon în timpul Noului Imperiu. Ipoteza se bazează tocmai pe faptul că pînă acum mumia [illegible] pierită, gă[illegible]out, probabil [illegible] caz, ea a fost ascunsă în pămîntul tebanului.

Viața acestei regine se înalță pe un scenariu extravagant. În secolul al XVI-lea î.e.n., Egiptul a cunoscut o perioadă de prosperitate. A fost organizată viața religioasă în jurul zeului Thebei, Amon, a fost protejat Imperiul de năvălitorii care veneau din est. Hatsepsut, născută în 1510 î.e.n., ca fiică a lui Tutmosis I (Tutmes I), a primit o educație princiară. Apoi a fost căsătorită cu vărul său, Tutmosis II. Aparent, ea guverna. A construit temple, și-a înălțat un monument funerar, amplasat într-o zonă superbă pe Valea Regilor, dar în care nu a ajuns să fie înmormîntată.

La moartea soțului său, a fost desemnat ca nou faraon fiul unei concubine, în vîrstă de 4 ani, botezat Tutmosis III. Desigur, acesta era mult prea tînăr pentru a putea domni cu adevărat. De aceea, Hatsepsut se instală regentă. Și nu i-a ajuns atît. S-a dorit faraon ! Pentru aceasta și-a inventat o descendență legită din comun : ea ar fi fost fiică a lui Amon, zeului Amon. Și astfel a reușit să domnească timp de 20 de ani. Autoritară, persuasivă, străucitoare. Ea a mărit templul din Karnak și i-a ornat intrarea cu cea mai frumoasă pereche de obelisciuri. De asemenea, a construit templul Deir al-Bahari, ca dar făcut „tatălui“ său, zeul Amon. O construcție uimitoare prin dimensiunile sale gigantice, cu terase în calcar fin, coloane interminabile, alei străjuite de sfincși, întinse plantații de arbori... Pe porticuri, basoreliefurile povestesc viața reginei-faraon. O epopee. Hatsepsut și-a clădit apoi un nou mormînt, gigantic de asemenea, pe măsura dreptului său. Dar nici aici nu a fost înhumată. De ce ?

Aici începe legenda. În fond, Hatsepsut nu fusese decît o uzurpatoare, care profitase de tinerețea moștenitorului de drept. O megalomană, manipulată de șeful preoției și cancelarul său, Senmut. Drept urmare, majoritatea textelor-documenti, cartușele cu numele reginei în basoreliefuri, portretele sale au fost distruse, sparte, măcinate de copilul-rege ce trebuia protejat pînă la majorat. Din fericire, după cum spune tot legenda, Tutmosis III s-a dovedit apoi un mare faraon. El a reușit să mențină unitatea Imperiului și prosperitatea sa economică. Strateg rafinat, conducător curajos, a știut să vină de hac dușmanilor și să mențină pacea egiptenilor pînă la Eufrat. În ura sa contra reginei uzurpatoare, el a dispus să fie ascunse obeliscurile templului Karnak în spatele unor ziduri înalte. Să fi făcut el să dispară și mumia reginei ? Ar fi vorba dintr-o dată de un act dramatic, petrecut într-o lume cu o civilizație bazată pe profund respect față de morți.

Și atunci, care să fie adevărul ? Zeci de arheologi și aventurieri au visat să găsească o urmă a celei mai remarcabile dintre cele cinci femei-faraon ale Egiptului antic. În 1858, Champollion descoperea primele indicii asupra acestei „regine-rege“, în lăcașul Deir el-Bahari. În 1858, Auguste Mariette scotea la lumină frescele care marcau extraordinarul voiaj al reginei în țările din actuala Somalie. Însuși Howard Carter spera să descopere locul unde se afla ascunsă mumia reginei. În 1903, după aproape 20 de ani de la întrarea în mormîntul faraonului Tutankamon, Carter intră într-un alt mormînt din Valea Regilor unde speră să aibă marea revelație. Dar, decepție. Nici o mască de aur, nici o frescă pe pereți, nici un papirus. Doar două mumii. Una într-o cutie de lemn pe care se putea citi „Dolce regală“, alta pe jos, fără nici o posibilitate de a fi identificată. Mormîntul a fost închis. Au urmat numeroase alte căutări...

Traducere și adaptare de AURORA POPESCU

(Va urma)

Starea de veghe

RETRO-SPECIAL (II)

CA SĂ UITĂM FRUMOS...

Ingeniosul „pariu" publicistic lansat de Paris-Match-ul Special din noiembrie 1989 — vezi numărul precedent al revistei — dincolo de riscul oricărui pariu (și al oricărui act publicistic), conta nemijlocit pe subtilele mecanisme compensatorii ale memoriei noastre, tentată să ne absolve, prin timp, de tot ceea ce *nu* ne face plăcere. Să scoată, altfel spus, din „fișierul" situațiilor de viață, trăite efectiv, „instantaneele", care ne-ar încărca emoțional, negativ, ca și toate vinovățiile (tăcute) ale pasivității noastre (și ale neimplicării), jonglînd, în schimb, cu elementele de senzațional și culoare ale vreunui banal „fapt divers" care se vrea „reper". Și-au cîștigat pariul, evident, semnatarii (profesioniști de excepție) ai acestui Paris-Match, care au știut să rețină în sugestivul lor foto-album anual tocmai acele 10—12 imagini care știu să flateze și, mai ales, să nu deranjeze (excelenți psihologi !) buna noastră memorie.

■

Anul 1985, cu titlu de excepție, a fost ilustrat, însă, cu 13 fotografii, ca pentru a i se sublinia poate un anume tragism... Este anul acelui teribil cutremur din Mexic (cu îngrozitorul său lanț de distrugeri), este anul desfășurărilor tragice de pe stadionul Heysel (cu 38 de morți și 375 de răniți) și este anul în care eșuarea premeditată a navei „Rainbow Warrior" avea să aducă în prim-plan dosarul prea puțin elucidat, pînă azi, a așa-numitei afaceri „Green-peace". Un mod de a ne reaminti, indirect, cît de dezarmată este umanitatea în lupta ei cu forțele oarbe ale naturii și, nu în ultimul rînd, cu forțele aberante din noi... Fără să uităm însă (și să scoatem din calcul) nici jocul cumplit al hazardului (1985 este anul în care cariera celebrei Chantal Nobel avea să fie întreruptă definitiv de un stupid accident) și nici jocurile mari ale istoriei, cu Mihail Gorbaciov la timona unui Est în care schimbările deveniseră absolut necesare. Deci iată-l pe Mihail Gorbaciov — cu aerul lui jovial, o fotografie „4 pe 5", de felul celor care însoțesc deopotrivă actele de călătorie peste frontiere și pașapoartele atît de rare ale gloriei.

Spre reîmpăcarea cu sine a cititorului avid de senzațional, din foto-rememorarea 1985 nu lipsesc : *„regăsirea Titanicului"* de către o echipă franco-americană, *„victoria pilotului Prost"* în raliul automobilistic al marilor campioni, *reîntîlnirea cu Yves Montand* în „Jean de Florette" (păcat că n-a rulat și la noi), *dispariția ziaristului Dieuleveult* în Zair și, în sfîrșit, *primii 500 milioane de franci* colectați pentru înfometații Etiopiei... Doamne, ce buni sîntem !

■

1986 demarează cu nefericita explozie a Challenger-ului. Istoria celor șapte astronauți ne oprește o clipă respirația... Și cîte n-ar fi fost de spus (și, într-un fel, s-au spus), înainte ca primele pagini

ale marilor hebdomadare, ca pentru a uita Challenger-ul, să ne fi propus chipul noului rege al tenisului mondial, vest-germanul Boris Becker, ori combinația coloristică încîntătoare între albul rochiei de mireasă și purpuriul majestuos (ca fundal) al actului matrimonial semnat în 1986 de prințul Andrew și de frumoasa Sarah Ferguson. Aceeași complicitate a vieții alături actului terorist întreprins de „Acțiunea directă" (și trupului ciuruit de gloanțe al lui Georges Besse) imaginea-șoc a unui adevărat „sex-symbol" al deceniului IX, cum i s-a spus și i se mai spune încă, de către admiratori (nu puțini) seducătoarei Beatrice Dalle. Și ce-ar mai fi de neuitat ? Nu „perestroika" și „glasnosti"-ul care agită din plin cîteva sute de milioane de oameni, ci redeschiderea meritorie a Muzeului d'Orsay, consacrat secolului XIX, fericita (dar scurta) coabitare Mitterand-Chirac, manifestațiile studențești, pariziene, care au condus la demisia ministrului Devaquet, succesul efemer al prințesei-vedetă Stéphanie de Monaco și controversatele acuzații aduse lui Kurt Waldheim (de a fi colaborat cu nazismul în timpul celui de-al doilea război mondial). Acuzații benefice, s-ar părea, în cursa sa electorală... Tragicul Challenger a fost de mult uitat.

■

1987. Marele crah bursier de pe Wall Street, din ziua de 19 octombrie, domină, ni se spune, serialul marilor evenimente ale acestui an. Războiul dintre Iran și Irak — o altă fotografie — a căpătat în cele din urmă un nume, „Războiul Golfului", dar războiul, oricît de îngrozitor, nu poate concura, ca dezastru, cu crahul bursier... „Irișii" lui Van Gogh sînt licitați cu 325 de milioane de franci. Belmondo se reîntoarce la teatru (mare succes în „Kean"). Lady Di asistă la primul zbor al Aerobuzului A-320". Madonna înflăcărează sufletele parizienilor. „Ultimul împărat" (filmul) capătă 9 Oscar-uri. Membrii „Acțiunii directe", atentatorii, sînt capturați... Iar ca „pete de culoare", două fotoreminiscențe relativ mai exotice : Mathias Rust fotografiat în „Piața Roșie", după aterizare, și Klaus Barbie, în boxă, **după pronunțarea condamnării sale pentru crimă împotriva umanității.** „Irișii", Lady Di și Madonna (inclusiv Ballesteros, regele necîncoronat al jocului de golf) domină anul 1987. Ce i-am putea adăuga subiectiv, din perspectiva „Est" ? Poate acel curajos 15 noiembrie de la Poalele Tîmpei... Dar nu, ar sugera un reproș la adresa unei fotoreminiscențe care nu e trucată, nu-și propune nici o manipulare, ne reprezintă real și este măsura dorinței noastre (secrete) de a uita tot ceea ce vrem să uităm...

■

1988 e din nou un an admirabil. O splendidă colaborare umană conduce la salvarea celor două balene care fuseseră „încarcerate" în ghețurile polare. Dopping-ul sportiv este pus la zid, la Seul. Ben Johnson — descalificat, nu singurul și nu ultimul... George Bush este ales președinte... Michel Rocard devine prim-ministru. Un „A-320" explodează la un mare miting aviatic... Nici un cuvînt, însă, și nici o fotografie despre cumplitele ciocniri etnice din Armenia și Gruzia. Cutremurul face „din fericire" — aduce Armenia în actualitate. În rest, drama feroviară de la Lyon, drama de la Orivéa și alte drame curente. Senna cucerește titlul la „Formula unu" și Piramida din Pey este expusă pentru prima oară la Luvru... Și ca un pandant al balenelor, din prima fotografie, vedeta-ursuleț, a filmului semnat de Jean-Jacques Annaud ne reamintește că viața e admirabilă, poate fi admirabilă, atunci cînd ești vedetă și hrănită cu pește...

Despre anul 1989, ca argument indirect pentru „metafizica probabilistă" a lui Poluck Suppes în numărul viitor al revistei.

DOREL DORIAN

magazin vă răspunde...

● **De la domnul colonel OTOPEANU PANTELIU-TEODOR** primim următorul răspuns : **„În revista dumneavoastră nr. 23/1 703/din 09.06.1990 la rubrica „Magazin vă răspunde" — mi se cerea adresa subsemnatului, unii cititori, fiind interesați de un triciclu pentru invalizi — și în special pentru invalizii revoluției. Adresa mea este Otopeanu Panteliu-Teodor, Aleea Valea Bujorului nr. 2, bl. D. 10, Sc. A, Et. IV, ap. 9, sectorul 6 București — cod. 77 452 telefon 77 79 69 acasă. Cu această ocazie, vă fac cunoscut că „MINIOTO 4" se pretează pentru invalizi, fiind pe 3 roți în varianta nr. 1. De asemenea, vehiculul ar fi util și la transportul unor materiale pentru întreprinderi, instituții, armată, grădinițe, creșe, poștă transport corespondență, ziare etc. (cînd nu e necesară o mașină). Deși am prototipul care e realizat de mai bine de un an, nu s-a găsit nici o întreprindere interesată să-l producă în serie. Amatori individuali de a-l cumpăra aș fi găsit, dar nu pentru a fi produs în serie. Așa că prin intermediul revistei dumneavoastră dacă se va găsi vreo întreprindere de stat sau particulară pentru o colaborare, capabilă să învingă inerția, îl stau cu plăcere la dispoziție, acum știindu-mi-se adresa".**

● **DUMITRU GUȚU, comuna Timboești, județul Vrancea,** ne întreabă de unde să-și procure cartea **„Să ne tratăm și fără medicamente".** De la librărie, întrucît altă posibilitate nu cunoaștem.

● **GABRIELA ATANASIU** (NOUR) ne întreabă cum poate lua contact, pentru un tratament, cu domnii C. Mudava sau Iulică Voinea. Ne pare rău, dar nu știm, întrucît dumneaor nu ne-au contactat pînă acum. Același răspuns și pentru **RUS IOAN, din Dej.**

DORESC SO CORESPONDEZE : Guroiu Dorel, strada Micu Klein nr. 18, cartier Valea Cetății, Brașov, cod. 2200 (19 ani, teme propuse : ecologie, drumeții montane, literatură, poezie ; dorește să poarte această corespondență „pentru a se cunoaște pe sine însuși mai bine") ; **Periețeanu Claudiu Adrian, strada Zimbrului nr. 18, Buzău cod. 5100** (26 ani, revine după 13 ani de așteptare — zadarnică — a publicării adresei. Teme propuse : cinema, faună, floră, pictură, sport, muzică, filatelie și literatură — eventual originală) ; **David Sorin, strada N. Grigorescu nr. 4/C, ap. 6, et. I, Tîrgu Mureș, cod 4300** (25 de ani, dorește să corespondeze pe teme de electronică, muzică electronică și progresivă ; iubește munții, literatura și limba engleză) ; **Diaconu Cătălin, comuna Parava, sat Parava, județul Bacău, cod 5531** (dorește să corespondeze cu Organizația OZMA III, înființată de Florin Nichicioiu, organizație ce studiază fenomenul OZN, apelînd la revista „Magazin" întrucît nu cunoaște adresa respectivei organizații).

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

În episodul precedent am subliniat cîteva dintre argumentele care fac improbabile contactele între civilizațiile aflate la distanțe de sute de milioane de ani pe scara evoluției. Atunci cum se explică totuși multitudinea de rapoarte ale unor pretinși martori ai întîlnirilor cu „extratereștri" descinși din OZN-uri ? „Entitățile" în cauză vor sau nu vor să intre în contact cu noi ?

Aplicînd, ca și pînă acum, o logică a probabilităților mai degrabă decît una a certitudinilor, putem afirma că este **aproape sigur** că sîntem observați cu discreție de reprezentanții unor civilizații extraterestre, este **aproape sigur** că OZN-urile pot fi legate de această operație și, tot **probabil**, există motive temeinice pentru care un contact „oficial" va mai întîrzia un timp. De ce ? Aici, desigur, nu putem să facem decît speculații.

Printre cei aplecați asupra fenomenului de care ne ocupăm este foarte populară în ultimii ani o ipoteză, numită a „grădinii zoologice" („zoo hypothesis"). Conform acestei ipoteze, extratereștrii vin pe Pămînt, sînt interesați de realizările noastre, de noi ca ființe biologice și sociale, dar nu se amestecă în nici un fel în ceea ce facem, întocmai cum spectatorii dintr-o grădină zoologică sau dintr-o rezervație naturală evită să deranjeze viața animalelor. Susținătorii ipotezei se diferențiază desigur prin nuanțe. Putem aminti printre ei pe J. D. Bernal, T. Kuiper, M. Morris, T. L. Wilson și mulți alții între care, pînă la un punct, și pe C. Sagan. Această ipoteză, chiar dacă n-o împărtășim în toate detaliile, explică surprinzător de bine o mulțime de fenomene stranii raportate de-a lungul timpului.

Pentru a înțelege mai bine în ce constă ipoteza de mai sus, putem recurge la comparația plastică sugerată de R. Fawler

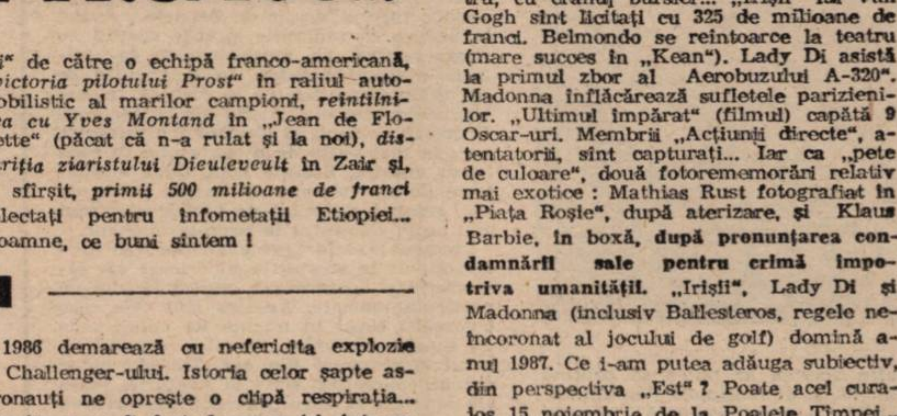

IPOTEZA „GRĂDINII ZOOLOGICE"

(1979). Să ne imaginăm, spunea el, că un grup de ecologi supraveghează din elicopter o întinsă rezervație naturală. La un moment dat, cu ajutorul unor gloanțe somnifere, ei adorm un urs, punîndu-i o zgardă cu un mic emițător radio. Semnalele emițătorului vor fi captate și retransmise la un centru de cercetări, utilizînd și un satelit. Un calculator electronic va prelucra toate datele, ca și pe cele primite de la toate celelalte animale marcate, obținîndu-se informații interesante în cel mai înalt grad pentru naturaliști. Pentru urs, elicopterul și toate celelalte vor fi constituind o întîmplare înfricoșătoare dar aparent fără urmări, deci pe care o va uita în curînd. Știm foarte bine că în marile rezervații noi procedăm astfel în mod curent. De pildă există emițătoare cu diametrul de 6 mm implantate în cornul rinocerilor, coliere speciale pentru zebre sau gazele, emițătoare cît bobul de orez contra furtului de broaște țestoase etc. Animalele mari sînt imobilizate cu gloanțe narcotizante sau pur și simplu orbite cu un far puternic... După opinia lui Fawler, șansele noastre de a înțelege adevărata semnificație a întîlnirilor de gradul al treilea și al patrulea sînt asemănătoare cu șansele ursului de a deslușì obiectivele grupului de naturaliști...

Să aibă vreo legătură ipoteza de mai sus cu rapoartele privind „implantarea" unor obiecte sau aplicarea unor „tatuaje" pe care unii martori ai întîlnirilor de gradul patru le-ar avea în urma experienței prin care au trecut ? Totuși pare curios că nici un astfel de pretins „implant" nu a fost examinat cu o aparatură adecvată (de pildă cu un tomograf).

Principala obiecție pe care am putea-o ridica față de ipoteza „zoo" privește faptul că noi nu sîntem chiar atît de dobitoci să nu ne dăm seama că sîntem marcați. Dar și aici susținătorii ipotezei pot aduce o replică destul de pertinentă — aproape de fiecare dată celor în cauză li se poruncește „să uite totul" ori li se șterge într-un fel memoria. În rapoartele din care am rezumat cîteva în episoadele precedente am văzut că, după un timp, în aceste cazuri (la toate sau doar la unele ?) apar coșmaruri sau alte manifestări care duc martorul la un specialist în regresie hipnotică, relevînd fapte care aparent trebuia să rămînă ascunse. S-ar putea ca „ei" să nu cunoască prea bine mecanismele minții noastre și să aplice niște tehnici care nu sînt totdeauna eficace ? Sau poate există foarte multe cazuri în care tehnica este eficace și ca urmare în acelea nu există nici un fel de raport ? Poate că se vrea, dinadins, ca uneori să ne reamintim totuși, inclusiv faptul că ni s-a poruncit să nu ne amintim ?... Poate că totul face parte dintr-un scenariu, dintr-un „joc" mult mai vast și mai complex pe care deocamdată nu avem nici o șansă ca să-l cuprindem cu mintea...

DAN D. FARCAȘ

(Va urma)

medicina la zi

Vom fi mai sănătoşi?

Desigur, dacă nu ignorăm factorii de risc

...Ultrasunetele atacă calcificările valvulare aortice... După ce au fost „exersate" în cazul litiazelor renale, apoi a celor biliare, ultrasunetele încearcă să redea, acum, funcţionalitatea arterelor. În tratamentul unor maladii cardiace, dezagregarea stratului decalcifiat care acoperă valvula aortică poate constitui o alternativă seducătoare faţă de unele intervenţii chirurgicale ce presupun înlocuiri valvulare. Utilizat iniţial de neurochirurgi, aspiratorul chirurgical permite fragmentarea ţesuturilor bine localizate, cu un efect minim asupra structurilor adiacente. Procedeul, folosit de un grup de specialişti din Chicago, a fost aplicat pînă acum unui număr de nouă persoane, cu rezultate bune. Practic, o sondă cu ultrasunete este utilizată pentru a „spăla" acoperişul endotelial, apoi depozitele decalcifiate sînt fragmentate în mici „grăunţe" şi aspirate de sondă. Aceasta este una din cele mai recente metode folosită în cardiologie pentru a înlătura „sedimentele" provocate de aşa-numiţii factori de risc, cărora de atîtea ori în viaţă le-am ignorat nocivitatea. Dar despre factorii de risc implicaţi în maladiile cardiace am purtat recent un dialog cu domnul **doctor EMIL BĂCILĂ**, director adjunct medical al Direcţiei Sanitare a judeţului Sibiu.

— Din punct de vedere al profilaxiei, în cardiologie lucrăm cu aşa-numiţii factori de risc : hipertensiunea, obezitatea, stresul, fumatul, diabetul zaharat. Combaterea lor este adesea echivalentă cu prevenirea bolilor cardio-vasculare. Pornind de la o astfel de premisă, la Sibiu s-a încercat studierea unor factori de risc pe mase mari de oameni. Astfel au fost luate în observaţie grupe de cîteva mii de oameni de la marile întreprinderi din oraş. Hipertensiunea a fost factorul de risc ce ne-a interesat în mod deosebit, fapt ce a condus la crearea mai multor dispensare de profil, specializate, şi implicit la naşterea unui „model Sibiu" în această problemă, model apreciat de Academia de Ştiinţe Medicale şi propus spre generalizare în întreaga ţară.

— Concret ce sfaturi le-aţi adresa cititorilor noştri preocupaţi de sănătatea inimii lor ?

— Sugerez o mai mare atenţie ce ar trebui acordată mersului pe jos şi turismului. Să precizez, nu se recomandă mişcarea fizică excesivă şi solicitarea maximă a organelor vitale, care s-a arătat a fi nocivă, dar parcurgerea zilnic a 3—4 km pe jos este un antidot verificat al sedentarismului. Apoi, să nu se uite că consumul exagerat de alcool poate juca un rol deosebit de nefast în bolile cardiovasculare. De fapt alimentaţia are un rol esenţial în acest capitol al patologiei. Excesul de grăsimi şi dulciuri, cu consecinţele lor, obezitatea şi diabetul zaharat, reprezintă factori de risc cu pondere foarte mare în bolile vasculare. Şi pentru că vorbim despre alimentaţie, trebuie să spun că se apelează foarte puţin la cruditäţi. ● Puţini oameni ştiu că dacă o friptură de porc de exemplu, este asociată cu o salată verde, absorbţia grăsimilor la nivelul intestinului este alta, mai puţin nocivă pentru organism.

● Cîteva cuvinte despre sare. Nu cred că există aparent lucru mai neînsemnat dar, paradoxal, de mai mare importanţă în declanşarea bolilor de inimă. E cel mai parşiv dintre toţi electroliţii organismului, motiv pentru care se recomandă

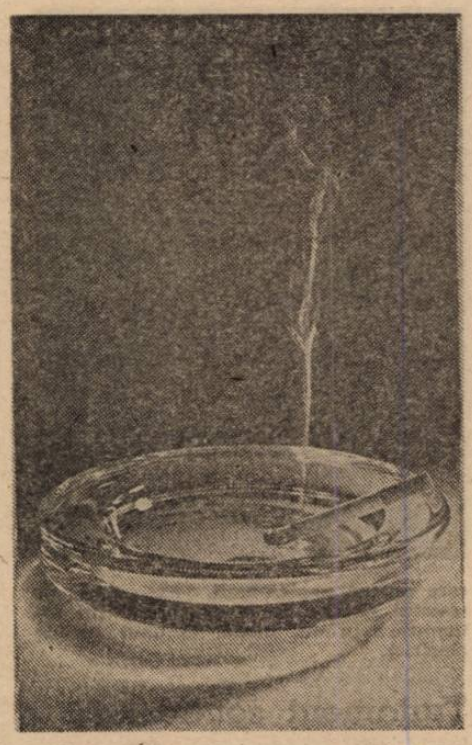

cît mai puţină sare. Excesul de sare este atît de frecvent încît este justificată insistarea asupra nocivităţii sale deosebite.

● Un lucru mai puţin cunoscut : în ţările dezvoltate în care se folosesc anticoncepţionalele, hipertensiunea secundară la femeile tinere este foarte crescută. Explicaţia ? Anticoncepţionalele, în jocul hormonal pe care îl modifică, antrenează şi reţinerea sării. E un aspect ce trebuie cunoscut şi la noi, acum cînd devine şi aici de actualitate...

— Despre nocivitatea cafelei nu mi-aţi spus nici un cuvînt...

— Cafeaua este factor de risc numai în exces. V-aş ruga să nu speculaţi această afirmaţie a unui cardiolog, dar studiile au demonstrat că o cafea băută dimineaţa are chiar un efect benefic asupra organismului. Este un tropic neuropsihic deosebit şi de asemenea, un stimulent al digestiei. Deci, cafeaua este contraindicată numai în exces.

— Şi fumatul ?

— Este bineînţeles un factor de risc a cărui nocivitate a fost demonstrată de numeroase studii de certă valoare. Un lucru mai nou se referă la morţile subite, a căror cauză este mai greu de stabilit. Totuşi, studiile o dovedesc că procentul de morţi subite este de 3—4 ori mai ridicat în cazul marilor fumători !

Să subliniem şi faptul că cumularea mai multor factori de risc la o singură persoană creşte în progresie geometrică riscul. Este aproape diabolic de relevat cum aceşti factori de risc se cumulează, agresionînd organismul. Astfel, avem foarte mulţi bărbaţi tineri hipertensivi, majoritatea fiind însă şi obezi. E suficient ca ei să revină la greutatea normală ca şi tensiunea să revină la normal. Acţionează nişte intercondiţionări uimitoare între factorii de risc.

— Pentru că aţi vorbit de obezitate, spuneţi-mi, vă rog, există un regim ideal de slăbit ?

— Obezitatea este o problemă psihică, care ţine de convingerile individului, de stările lui de relache, de cultura lui, de voinţă. Dar chiar dacă este o problemă psihică, de mare importanţă este modul de viaţă. În al doilea rînd este de luat în seamă atitudinea obezului faţă de exerciţiul fizic. Revenind la întrebare, trebuie să spun că există regimuri de slăbire, dar unul riguros respectat este un supliciu pentru fiecare, iar unele regimuri de slăbire conduc chiar la complicaţii deosebit de grave.

— Un alt factor de risc amintit de dv. este stresul...

— Stresul este general, ne afectează pe toţi. Toţi trăim această psihoză de sfîrşit de mileniu, care presupune intercondiţionări foarte mari. Cel mai important lucru ce trebuie reţinut este că stresul porneşte din abordarea greşită a aspectelor cotidiene. O abordare totalitară, conduce la un handicap psihic, care în ultimă instanţă, cunoaşte amplitudini diferite în funcţie de cultura fiecăruia, de educaţia oamenilor. Cel mai elementar lucru util în combaterea stresului îl reprezintă mersul pe jos, exerciţiul fizic, mişcarea în aer liber. A doua cale de combatere a stresului o reprezintă lectura. Această oază de refugiu pe care omul a părăsit-o din comoditate. Totuşi, atunci cînd sîntem la graniţa cu patologia, atunci cînd apar nevrozele, trebuie să le acordăm toată atenţia. Un om cu nevroză este un om bolnav şi foarte frecvent scăpăm din vedere acest element de mare importanţă. Este momentul ca rolul psihiatrilor şi psihologilor, aceşti specialişti care în societatea noastră aproape au dispărut, să-şi arate importanţa reală.

ECATERINA BĂTRÎNEANU

Dinţii la televizor

Un fotoliu stomatologic cu ecran de televiziune care prezintă imaginea cavităţii bucale a pacientului a fost conceput şi realizat de către firma Gallus Union din

Franţa. Imaginea în culori poate fi mărită de 10 ori ea putînd fi şi răsturnată pentru o mai bună examinare de către medicul stomatolog. În acelaşi timp cu ajutorul sistemului de vizualizare pe ecranul unui monitor se poate evalua calitatea intervenţiei stomatologice realizate.

medicul ne sfătuieşte

Mai mulţi semnatari ai scrisorilor adresate rubricii noastre pun în discuţie aspecte legate de tulburările somnului. Printre aceştia se numără : **V. Popescu din Braşov, Marinescu Gheorghe din Bistriţa, Tufaru Mihaela din Arad, Zbenghe Tudor din Brăila şi Samuil Crăiţa din Bucureşti.** Cîteva din datele care interesează pe cititori în privinţa acestui subiect le-am obţinut de la dr. CONSTANTIN BOGDAN, medic primar boli interne.

Tulburările somnului constînd din prelungirea duratei fiziologice a acestuia (în medie 8 ore ; la copii mai mult ; la vîrstnici mai puţin) sînt mult mai rare decît cele constînd din scurtarea duratei fiziologice a somnului (insomnia). **Opusul stării de insomnie, hipersomnia,** (care vă interesează), poate avea cauze variate, ţinînd de : condiţii fiziologice deosebite (oboseală excesivă, epuizare prin efort, prin nealimentare, pierdere de sînge, convalescenţă după o boală debilitantă), dar în aceste cazuri, hipersomnia este de durată relativă, compensatorie, încetînd după ce „s-a plătit" datoria de somn. În alte cazuri, exagerarea duratei somnului poate fi simptomul unei stări de boală, cel mai adesea de natură neurologică (encefalite, meningite, parazitoze cu localizare neurologică, tumori cerebrale etc.) sau ca urmare a ingestiei de medicamente în cadrul unor tratamente (morfină, alte opiacee, bromuri, somnifere etc.), în stări de insuficienţă hepatică, diabet decompensat, denutriţie, insuficienţă respiratorie, stări de tensiune nervoasă prelungite, boli endocrine ca insuficienţa tiroidiană, hipofizară, suprarenală etc. Între bolile deosebite în care hipersomnia este caracteristică menţionăm **„boala somnului"** (provocată de un agent — din clasa tripanozoma) care nu se întîlneşte la noi în ţară şi **„sindromul Pickwick"** (al cărui nume provine de la un personaj descris de Dickens în „Papers of the Pickwick Club"). Boala include şi alte tulburări care condiţionează hipersomnia : obezitatea, tulburări respiratorii cu deficit de oxigenare a sîngelui. O formă uşoară a hipersomniei este **„somnolenţa"** (picoteala) caracterizată prin tendinţa repetată şi marcată de a dormi, prin uşurinţa de a dormi şi dificultatea de a se menţine treaz. În acest caz, somnul nu este profund, persoana putînd fi trezită uşor. Alte forme particulare de hipersomnie sînt :**narcolepsia**, somnolenţă ce survine periodic, în accese paroxistice, care se caracterizează printr-o tendinţă irezistibilă de a dormi, suferindul putînd adormi oriunde se găseşte ; somnul nu este însă profund. Cauzele nu sînt complet elucidate, dar sigur ele ţin de tulburări din sfera sistemului nervos. **Letargia** este un somn prelungit şi profund, care poate apărea în boli psihice şi neurologice grave.

Deşi variate, stările de somn prelungit sînt rare, cel mai des întîlnite fiind somnolenţa şi hipersomnia propriu-zisă. **Înainte de a purcede la aplicarea oricăror măsuri terapeutice sau corective, se impune precizarea cauzei prin examen medical clinic şi de laborator, în primul rînd neurologic, apoi psihiatric, boli interne şi endocrine.** În funcţie de rezultatele examenului, se va face prescripţia terapeutică şi se vor adopta măsurile igienice şi profilactice corespunzătoare. Tratamentului cauzal îi putem adăuga : aspersiuni cu apă rece, mişcare, gimnastică, excitare prin înţepături, cafea sau ceai tare.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

FLOAREA DE TEI ŞI CALITĂŢILE SALE

Teiul se bucură de mare cinste în lume. În multe oraşe din Germania există alei străjuite de tei, dintre care cea mai frumoasă cu care se mîndreşte Berlinul este aleea „Under den Linden" (Printre tei). Dar şi-n ţara noastră nu lipsesc alei străjuite de tei, chiar şi-n Capitala ţării noastre — oraşul Bucureşti. Nu putem trece cu vederea „Tîrgul Ieşilor", unde în parcul „Copou" putem admira şi astăzi teiul lui Mihai Eminescu, sub care poetul se odihnea şi medita.

În număr de circa 25 de specii, teiul este răspîndit pe tot globul pămîntesc afară de Australia. Pe teritoriul ţării noastre cresc mai multe specii de tei, dintre care amintim : teiul alb (Tilia alba sive Tilia tomentosa Much), teiul păduret sau pucios (Tilia cordata Mill sive Tilia parviflora Ehrh), teiul mare (Tilia platyphy llos Scop). Afară de aceste trei specii ce aparţin florei spontane, prin parcuri avem şi unele specii cultivate, precum teiul roşu (Tilia rubra D.C.) şi teiul american (Tilia americana L). Toate speciile de tei sînt melifere. În scopuri medicinale se folosesc florile de tei (Flores tiliae), în special de la teiul alb şi teiul mare, cărbunele de tei iar uneori şi numai în medicina populară, muguri şi fructe.

Florile de tei conţin următoarele substanţe : flavonozide (hesperitin, hesperidin, rutină, izoquercitină) glicozidul tiliadină, alcoolul sesquiterpenic — farnesol, care dă florilor de tei, mirosul caracteristic, cumarină, mucilagii, substanţe tanante, colină, vitamina C, substanţe colorante, fitoncide. Recoltarea florilor se va face pe un timp frumos, după ce a trecut roua şi numai de la arbori cît mai feriţi de poluare (păduri, parcuri). Uscarea se va face în locuri bine aerisite, în strat subţire, nu se vor usca direct la soare. Florile uscate corect au un miros plăcut de miere, gust mucilaginos dulceag şi uşor astringent. Florile au acţiuni farmacologice (leacuri). Datorită mucilagiilor, se micşorează stările de inflamaţie ale mucoaselor (acţiune emolientă). Datorită flavonozidelor se produce transpiraţie şi se suprimă spasmele. Datorită farnesolului se calmează durerile (acţiune sedativă).

Se administrează sub forma de ceai (infuzie), 2—4 la sută ca expectorant în bronşite ce însoţesc stările gripale şi ca sedativ nervos în stări de tensiune psihică şi în insomnii. Se beau 2—4 ceaiuri pe zi, ultimul la culcare, îndulcite de preferinţă cu miere de albine, neîndulcite sau îndulcite cu zaharină, atunci cînd bolnavul suferă de diabet zaharat. Cărbunele din lemn de tei (Carbo tiliae) se recomandă cîte 3—4 linguri pe zi în caz de diaree, dizenterie, balonări.

Fructele de tei, pisate mărunt sub formă de făină, au o acţiune hemostatică (opresc hemoragiile) şi se pot folosi ca atare. Mugurii de tei, recoltaţi primăvara, pisaţi pînă ce devin o pastă mucilaginoasă se pot folosi la cicatrizarea rănilor.

Rugămintea noastră este ca recoltarea florilor să se facă în mod civilizat, folosind scări uşoare mobile sau foarfeci de grădină care se fixează pe prăjini cu care tăiem ramuri mărunte de pe care recoltăm florile.

Prof. IOAN MINTEANSCHI

întîmplări adevărate

O pisică salvează vieți omenești

„Am găsit pisica mea, Giuly, în bucătărie. Era moartă. Alături de ea se găsea o oală cu mîncare răsturnată de pe mașina de gătit. Mi-am dat imediat seama că ceva nu este în regulă. Rezulta clar că psica, care fusese atrasă de mirosul mîncării răsturnase de pe mașina de gătit oala și, ulterior, se înfruptase din ceea ce pregătisem pentru membrii

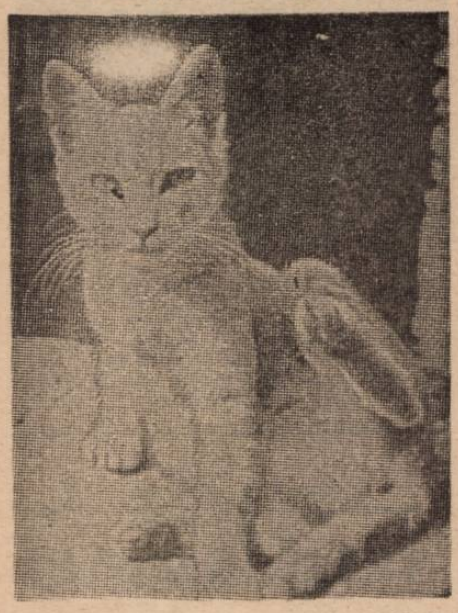

familiei. Moartea ei, probabil imediată, dezvăluia faptul că mîncarea fusese otrăvită, foarte probabil de soțul meu cu care aveam mereu certuri". Declarația aparține Angelinei Londrillo din localitatea Bellante (Italia). Alertați, carabinierii sosiți la fața locului, au procedat la primele cercetări și ulterior, pe bază analizei de laborator, s-a putut constata că în mîncare fusese introdusă o cantitate de otravă care ar fi fost fatală pentru toți membrii familiei. În cursul cercetărilor, Giuseppe Londrillo a recunoscut infamanta sa faptă. Prin sacrificiul pisicii Giuly (este adevărat întîmplător), cei patru membri ai familiei au fost salvați de la o moarte sigură. În micuța grădină din fața casei unde locuiește familia, se află acum fixată o mică cruce pe mormîntul lui Giuly...

Un proiect incredibil

„Da, este adevărat : am o tumoare la creier și mi-au rămas cîteva luni de viață. Dar eu nu vreau să mor. Este adevărat că medicina nu a descoperit încă un tratament împotriva bolii care mă va ucide. Sînt convins că, în decurs de cîțiva ani, medicina va găsi posibilitatea de a învinge cancerul. În acest scop am luat hotărîrea să mă las decapitat iar capul meu să fie păstrat într-un frigider special la o temperatură de minus 196 grade. În acest fel creierul meu va fi „adormit", iar atunci cînd se va găsi modalitatea de a birui boala mea, capul meu va fi transplantat pe un alt corp și eu mă voi întoarce la viață".

Această uluitoare declarație aparține prof. Thomas Donaldson, în vîrstă de

46 ani, docent universitar din California, care a înaintat o cerere unui tribunal din Santa Barbara pentru a i se aproba proiectul său halucinant, desprins parcă dintr-un scenariu de film științifico-fantastic. Prof. Donaldson nu este, cum ar putea să se creadă, un dezechilibrat. El este cunoscut ca unul dintre cei mai mari matematicieni din S.U.A. Tribunalul din Santa Barbara i-a respins însă cererea întrucît și-a declarat intenția de a fi hibernetizat înainte ca boala să-i distrugă complet creierul. Prof. Donaldson a făcut recurs împotriva deciziei tribunalului și a anunțat că în toamnă se va interna la Centrul criobiologic „Alcor" din Riverside, pentru a aștepta acolo rezultatul recursului său. În cazul unui răspuns pozitiv, un grup de medici cu care a convenit pentru uluitoarea operație va trece la executarea, de altfel foarte complicată, a dorinței prof. Donaldson.

În împrejurări asemănătoare, opiniile celor mai îndreptățiți oameni de știință sînt, evident, împărțite. Unii consideră încercarea sa ca absolut inutilă și nerealistă, iar alții apreciază că există o șansă care nu trebuie pierdută. Oricum, opinia publică și mai ales oamenii de știință așteaptă cu nerăbdare verdictul magistraturii.... *(Gh. Russu)*.

Canibalism în secolul XX

Nu de mult, în capitala statului african Liberia, Monrovia, s-a încheiat un proces intentat fostului ministru al Forțelor Armate, Gray Allison. Sentința pronunțată de instanțele judecătorești a fost extrem de aspră : condamnarea la moarte prin împușcare. Sentința a fost executată. Principala acuzație care i-a fost adusă : vinovat de canibalism ! Un fapt cu totul ieșit din comun, mai ales dacă avem în vedere că ne aflăm în secolul XX coroborat și cu amănuntul că acuzatul ocupa o înaltă funcție publică. A rezultat din dezbaterea procesului că acuzatul folosea un puternic halucinogen local, loboga, și făcea parte dintr-un colectiv care cultiva practici mistice care propăvăduiau existența strigoilor și erau adepți ai canibalismului. Menționînd această știre, presa remarca faptul că asemenea cazuri, destul de numeroase, au mai fost semnalate și în alte țări africane. Printre exemplele citate se numără și cazul fostului dictator al Guineei Ecuatoriale, Macias Nguema, practicant și el al unor asemenea ritualuri.

O anume aniversare

Sfîrșitul anului 1989 a fost marcat de o anume aniversare : s-au împlinit 100 de ani de la înființarea scaunului electric. De mulți ani, acest subiect este foarte viu controversat în S.U.A. Există state care-l mențin, cetățeni care sînt de acord cu funcționarea lui, iar pe de altă parte se situează state care l-au abrogat și cetățeni care cer desființarea lui. Să cităm opinia lui Mario Como, guvernatorul statului New York : „Menținerea pedepsei cu moartea prin executarea celor vinovați cu ajutorul scaunului electric reprezintă un pas uriaș înapoi în domeniul civilizației". Acest instrument al morții a fost instalat pentru prima dată la sfîrșitul anului 1889, la penitenciarul Auburn. Într-un secol de activitate, scaunul electric a fost folosit în mii de cazuri, iar în ultimii 15 ani la executarea a 72 de condamnați la moarte dintr-un total de 116. În prezent, în penitenciarele americane se găsesc 2 210 de condamnați la moarte. Dintre aceștia, 982 se află în state unde, prin lege, se folosește scaunul electric pentru execuții. Întrucît există în continuare puternice controverse între susținătorii pedepsei capitale prin folosirea scaunului electric și adversarii lor, precum și sistemul de recurs și rerecurs la

care recurg condamnații, execuțiile pe scaunul electric au devenit rare. (În fotografie : primul model al unui scaun electric).

Tratament contra... alcoolismului

În U.R.S.S. a fost pusă la punct o metodă originală de vindecare cu succes a unor afecțiuni grave cum ar fi : alcoolismul, inclusiv cel feminin, considerat în practica mondială incurabil, narcomania, alergia, psoriazisul, defectele de vorbire, tabagismul, incontinența urinară la copii și multe altele. Autorul metodei este Aleksandr Dovjenko, șeful Centrului de Narcologie al R.S.S. Ucrainiene și al Școlii Medicale din Feodosia (Ucraina), căruia i s-a atribuit în semn de recunoaștere a contribuției sale în domeniul științei medicale titlul de Medic al poporului al U.R.S.S. Studiile întreprinse de Aleksandr Dovjenko au fost începute în urmă cu peste 40 de ani și ele au avut în vedere îndeosebi vindecarea alcoolismului. Tratamentul se efectuează de către un singur medic și are caracterul terapiei de grup : pe parcursul unei ședințe de maximum trei ore sînt vindecați prin sugestie în jur de 30 de pacienți. Interesant este că în acest interval de timp sînt conectate mecanismele de protecție ale psihicului bolnavului, așa fel încît, în continuare, cel vindecat poate veghea singur la starea sa de sănătate, fără să mai aibă nevoie de ajutorul psihologilor, psihiatrilor, narcologilor. Eficacitatea tratamentului s-a dovedit în peste 90 la sută din cazuri. Tocmai această eficiență incredibilă a condus mult timp la neîncrederea conducerii Ministerului Sănătății și Academiei de Științe Medicale în această metodă. Numai perseverența autorului, care nu a încetat o clipă să lupte pentru introducerea acesteia, și opinia generală a sutelor de mii de oameni vindecați de patima alcoolului au permis metodei să iasă victorioasă într-o luptă care l-a costat pe septuagenarul ei autor trei congestii cerebrale.

Vitejie și tandrețe

Toni este un cățel plin de curaj, care a primit recent, din partea „Asociației canine" din Santa-Monica — California (S.U.A.), premiul „de viteje" pentru că a

salvat de la înec cinci copii din regiune. Printre aceștia se află și micul Roy Scheider, de trei ani, prietenul lui. În imagine, o scenă de mare tandrețe dintre Roy și Toni.

GUINNESS BOOK

■ Sînt convins că nimănui nu-i este plăcut să relateze despre crime și criminali reali — aceste contraperformanțe ale condiției umane, cele mai blamabile ale existenței noastre. Nu este totuși mai puțin adevărat că realitatea — mai sumbră sau mai veselă — trebuie adusă la cunoștința publicului larg, ca pe un adevăr pe care nu-l putem șterge ușor cu buretele. Astfel procedează și autorii lui „Guinness Book of World Records". Să consemnăm și noi unele cazuri limită, de data aceasta fără nici cea mai mică admirație. Dimpotrivă.

■ Țara cu cele mai multe omucideri înregistrate (în 1983) este Brazilia. Datele arată că au fost 104 cazuri la 100 000 de locuitori.

Rata cea mai înaltă de omucideri înregistrată în New York a fost de 58 de victime într-o săptămînă, în luna iulie a anului 1972. Cele mai multe crime într-o singură zi au fost (cine crede în superstiții ?) într-o zi de 13 august, tot în 1972, cînd poliția newyorkeză a avut de a face cu 13 omoruri (aproximativ unul la două ore). Comisia pentru Crime din Chicago s-a declarat neputincioasă într-un raport prezentat în martie 1983, concluzionînd că din 1919 și pînă la momentul respectiv nu a reușit să elucideze 1 081 omucideri efectuate de diferite grupuri de gangsteri. Un record pentru orașul Detroit (cu o populație de circa 1,5 milioane locuitori) a fost numărul de 751 de crime săvîrșite în anul 1973 — deci o medie de peste 2 crime pe zi.

■ O situație de invidiat ne parvine din Republica Maldive (situată în Oceanul Indian, cu o populație de peste 160 000 locuitori), în care nu s-a înregistrat nici o crimă de la dobîndirea independenței (1965) și pînă în 1983. De asemenea, în statul indian Sikkim, la poalele Munților Himalaia, crima este practic necunoscută.

■ Există mulți ziariști, ce lucrează la gazetele cotidiene, specializați în relatarea unor astfel de cazuri — care, sincer vorbind, fac să se vîndă ca pîinea caldă respectiva publicație. Dar ziaristul Pat Doyle din New York City, în cei 37 de ani de activitate la „Daily News", deține un neîntrecut record în materie : el a relatat cititorilor săi, între 1937 și 1983, peste 20 000 de cazuri de crime. Cred că trebuie să ai un psihic de fier pentru o astfel de performanță.

■ Pentru o crimă triplă (printre victime figurînd și propria lui soacră), Dudley Wayne (de 40 de ani) a primit o condamnare de nu mai puțin de 10 000 de ani, la data de 4 decembrie 1981 (în statul american Alabama). Acest fapt nu trebuie însă să ne mire. Spaniolul Gabriel March Grandos, de 22 de ani, a primit o condamnare de... 384 912 ani a unui tribunal din Palma de Mallorca (în 1972) pentru a nu fi livrat destinatarilor 42 768 scrisori (în calitate de poștaș). Legea l-a pedepsit la 9 ani condamnare pentru fiecare scrisoare nepredată. Dura lex, sed lex.

■ Sentințele de mai sus sînt o joacă pe lîngă cei 25 de termeni de condamnare pe viață ai lui Juan Corona, mexican-american care în anii 1970—1971 a omorît și îngropat 25 de imigranți mexicani muncitori ai fermei lui din California. Recordul la condamnări pe viață îl dețin însă Dean Corll (27 victime și tot atîția termeni) și John Wayne Gacy (cu 33 de victime pe conștiință). **Pot ți numiți aceștia oameni ?**

PAUL IOAN

ZODIA RACULUI

23.06 — 22.07

Ce particularitate a condiției umane îi domină pe Raci ? Este foarte simplu de spus că atunci cînd își pun ceva în gînd, ei știu să-și realizeze scopul propus. Se pare însă că astrologii au reușit să identifice o atitudine aparte a lor, și anume sensibilitatea de a descoperi la momentul oportun adversarii sau chiar trădătorii ce se ascund sub masca unei ipocrite prietenii. Această calitate îi face de invidiat, dar și de temut. Finețea radarului lor sufletesc este uriașă și este temelia unor cariere strălucitoare, unor satisfacții profesionale și armonii conjugale rar întîlnite.

Oare acesta este cazul compozitorului unui melos ce ne revigorează spiritul — l-am numit pe Gustav Mahler (7.07) ? Un dramaturg autor a 34 de piese, George Bernard Shaw, populează lumea scenei cu personaje memorabile — să amintim numai „Pygmalion" — este un Rac autentic (26.06). Sînt cei 94 de ani de viață ai săi caracteristici pentru semnul în care s-a născut ? Să nu uităm că Alexander M. Prohorov (11.07) va rămîne pentru eternitate un simbol al laserului ! De asemenea, autorul unor conflicte dramatice tensionate, Luigi Pirandello (28.06), sau Cronin (19.07), Pablo Neruda (12.07) sau Hermann Hesse (2.07) vin să întregească cu personalitățile lor un posibil profil al bărbatului acestei zodii — prin ceea ce se poate desprinde despre ei înșiși cunoscîndu-le opera. Un singur exemplu feminin : Olivia de Havilland (1.07), sora la fel de celebrei Joan Fontaine. De fapt, fiecare dintre noi este o personalitate, chiar dacă rămînem veșnic anonimi.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

verificați-vă cunoștințele

FARURI

1. Farurile sînt dispozitive plasate într-un turn, care indică marinarilor locul de la țărm unde trebuie să ajungă. Știți de unde provine denumirea de far ?
2. Cunoașteți cînd a fost înălțat primul far din istorie, conform relatărilor scrise sau dovezilor arheologice?
3. Toate popoarele antice care au format imperii au construit faruri, atît în țara de origine cît și în zonele cucerite. Prin ce s-a caracterizat epoca romană, știți ?
4. Ce deosebire importantă există între farurile din epoca modernă și farurile antice?
5. Pe măsură ce știința a progresat, farurile s-au modernizat foarte mult. Credeți că există și faruri atomice?
6. Care este socotit cel mai puternic far din lume ?
7. În America Latină, un vulcan aflat aproape de țărm erupe cu regularitate la intervale de aproximativ opt minute, scoțind o trîmbă groasă de fum și servind în felul acesta drept far natural pentru vasele aflate în larg. Cum se numește acest vulcan?
8. În timpul domniei sale, Ștefan cel Mare a construit un far pentru navigație. Inscripția păstrată pînă astăzi ne amintește : „Io, Ștefan Voievod..., am făcut acest turn de corăbii la anul 6983“ (anul 1475 — n.a.). Unde a fost ridicat acest far?
9. Primul far cunoscut pe teritoriul patriei noastre a fost farul genovez ridicat în secolul al XIV-lea la Tomis, în fața actualului port turistic Constanța. Acest far a funcționat pînă acum o jumătate de secol. Cunoașteți ce caracteristici are noul și modernul far din fața portului comercial ?

DOBRESCU EMILIAN

(Răspunsul în numărul viitor)

RĂSPUNS LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

DIN TRECUTUL ISTORIC ROMÂNESC

1. Mînăstirea la care ne-am referit în rubrica anterioară este Agapia.
2. Hatmanul Gavril, fratele domnitorului Vasile Lupu, și doamna sa, Liliana, au înălțat pe locul unei biserici construită la începutul secolului al XVII-lea mînăstirea Agapia, în anul 1642.
3. Mînăstirea a fost complet refăcută în perioada 1858—1862, pe vremea domnitorului Alexnadru Ioan Cuza.
4. Picturile murale, realizate de Nicolae Grigorescu în mînăstirea Agapia, au fost create în perioada de refacere a acesteia. Este demn de menționat că artistului i-au servit drept model o țărancă din satul Agapia și un copil ce trăia la mînăstire. Din fericire, aceste picturi s-au păstrat în bune condiții și pînă astăzi, cu toate că în anul 1903 a avut loc un incendiu la mînăstire.
5. În spatele mînăstirii se găsește azi Muzeul memorial „Alexandru Vlahuță“, scriitorul a cărui locuință, aflată acolo, a devenit ulterior muzeu memorial.

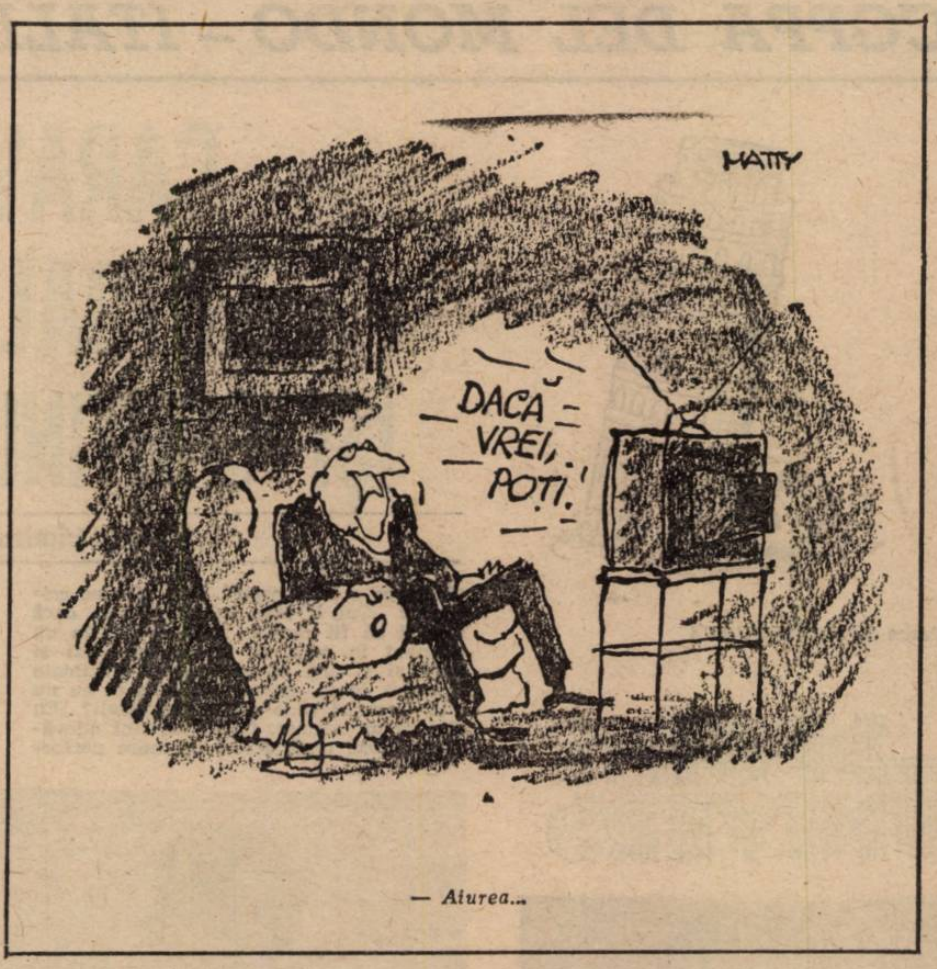

— Aiurea...

test

ORIGINALUL ȘI FALSURILE

Un colecționar dorește să pună la adăpost un tablou după care au fost făcute multe imitații, mai mult sau mai puțin reușite. Care tablou din cele șase este de fapt originalul recuperat de cocolecționar ?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

JOCUL NUMERELOR

X este egal cu 3, iar y cu 10. Trecînd în revistă numerele din fiecare sector (de la stînga la dreapta), se poate observa că în sectorul în care lipsesc cele două cifre, y este precedat de numerele 7, 8 și 9, în vreme ce x este precedat de numerele 5, 5 și 4.

SFATURI PRACTICE

Răspundem, prin rîndurile ce urmează, numeroaselor scrisori primite de la cititori, prin care ni se solicitau răspunsuri legate de împrejurările cînd sîntem în situația de a primi musafiri la noi acasă sau cînd urmează să mergem în vizită. Începem cu prima ipostază, cea de gazde, fără a avea pretenția că am epuizat recomandările în acest vast și sensibil domeniu.

- Întîmpinăm musafirii cu zîmbetul pe buze și ne arătăm bucuria de a-i avea în casa noastră.
- Nu primim niciodată oaspeții în capot și papuci.
- Din timp controlăm dacă scrumierele sînt curate, dacă avem destule scaune, farfurii sau pahare etc.
- Avem grijă să facem prezentările în caz că musafirii nu se cunosc.
- Lăsăm timpul necesar acomodării și abia apoi servim cele de cuviință ; în acest fel înlăturăm senzația că dorim să scăpăm cît mai repede de invitați.
- În timpul mesei nu sîcîim oaspeții cu tot felul de întrebări ; acest lucru este recomandabil abia după servirea gustărilor sau a mesei.

GLUME

— Mașinile „Transcom“ nu merg cu benzină, ci cu bani ?
— De unde astfel de întrebare, fiule ?
— Nu-i nimic de mirare, tătucule! Doar am văzut ieri, la magazinul dumitale, cît de rapid a pornit-o „Transcomul“ cînd i-ai dat bacșis șoferului.

★

Un client își scoate de la ceasornicar ceasul care stătuse la acesta două săptămîni. Acasă constată că ceasul nu merge deloc. Supărat se reîntoarce la ceasornicar.
— Ce înseamnă asta ? Acum ceasul nu mai merge deloc. Mi l-ați stricat de tot.
— Cum se poate, domnule ! Nici nu am pus mîna pe el !

★

La atelierul de reparat încălțăminte :
— În publicațiile de reclamă — se plînge clientul — vă lăudați că reparați încălțăminte la așteptare, iar mie îmi spuneți să viu peste două săptămîni.
— Nu înțeleg revolta dumneavoastră. Două săptămîni nu e așteptare ?

★

Un depanator de televizoare întreabă :
— Cînd s-a defectat televizorul dumneavoastră ? Cu un serios efort de memorie gazda îi răspunde :
— Era în timpul unui serial. Nina tocmai pleca de la Nelu. Ea îi spusese „La revedere Nelu, ne vom vedea cu siguranță mîine la strand“.
Televizorul s-a oprit cînd Nelu i-a răspuns :
„Am să te aștept la bar la ora trei“!

★

— Ce mai faci, Nelule ?
— Am vrut să cumpăr ceva de dat în cap prietenului după baie, dar era magazinul închis.

Auzite și pățite de DUMITRU VASI-ȘOIMOȘANU

PĂRINȚI ȘI COPII

Gloria, o tînără extrem de bine făcută se plimba pe țărmul mării foarte mîndră de miniscului ei costum de baie.

În timp ce se apleca după o scoică, auzi un pocnet scurt și sutienul îi alunecă la picioare. Speriată, deoarece moda „fără sutien“ nu pătrunsese încă în acel colț liniștit de lume, își încrucișă brațele pe piept și se aruncă în apă.

Văzînd-o, un băiețel de cinci ani îi strigă :

— Vă rog, doamnă, dacă vreți să înecați cățeii, dați-mi-l pe cel cu năsuc roz.

★

În timpul unei ore de gramatică la clasa a treia, o tînără învățătoare scrie pe tablă următoarea propoziție :

„Am avut nici o distracție la mare anul acesta“.

Apoi se întoarse spre clasă întrebînd :

— Cum se poate corecta ceea ce am scris pe tablă ?

— Căutați-vă un prieten! răspunse micuța Alice.

Culese și traduse de IRINA STOICA

FEL DE FEL

- **Prima navă** la a cărei construcție s-a folosit și fierul a fost lansată în anul 1824, dar foarte mulți specialiști au avut îndoieli în ceea ce privește posibilitatea ca nava să nu se scufunde din cauza greutății metalului.
- **Experiențe** recente au permis să se stabilească că furnicile pot rezista la radiații atomice de 5 000 roentgen, ceea ce corespunde cu o intensitate de 10—12 ori superioară celei care este mortală pentru oameni. Pînă în prezent, nu s-a găsit nici o explicație științifică a acestei însușiri a furnicilor.
- **Există** un mușchi denumit coada mîței de baltă care are o mare însușire : reține apa în sol. Din acest motiv, acest mușchi este foarte căutat și răspîndit în întreaga lume, fiind folosit în mod special în floricultură.
- **Un trib** din Cote d'Ivoire păstrează o veche tradiție. Un nou născut primește trei nume: cel al zilei în care s-a născut, apoi cel privind ordinea de naștere (primul, al doilea etc.) și, în fine, un nume derivînd din cel al tatălui.

HAI ROMÂNIA... GOOOL !

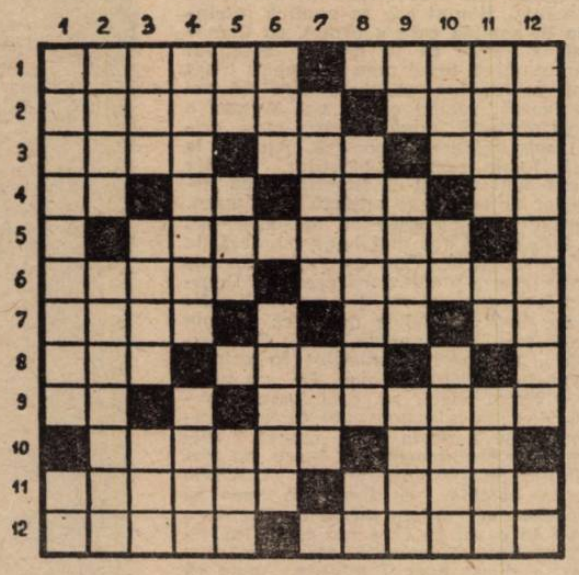

ORIZONTAL : **1) Joc neoficial între echipa României și alte echipe înainte de începerea Campionatului mondial — Așezări rurale din Italia unde sînt cazați turiști veniți la Coppa del Mondo 2) Țară care a învins echipa Uniunii Sovietice în primul meci din grupa B — Capitala Italiei, gazda meciului dintre Italia — S.U.A. 3) A mia parte dintr-un kilogram —Asociația Crescătorilor de Cai (presc.) — Victoria este pe aproape 4) Sportivii noștri care luptă pentru victorie — Dinsul — Crenguță de lămîi sau portocal — Radu Popescu 5) Țară din America de Sud care va juca cu Suedia și prezintă jucători de valoare 6) Par scurt și ascuțit la capăt care servește pentru stabilirea unui notar — Un mare oraș italian care a găzduit jocul dintre Brazilia și Suedia 7) Țară din Orientul Mijlociu cu o valoroasă echipă, care însă nu „a prins“ Italia — Radio și televiziune (sigla.) — Plantă textilă din care sînt făcute unele din cămășile jucătorilor 8) Nave de transport în vrac (presc.) — Localitate în Italia cu un teren splendid care a găzduit jocul echipei noastre cu echipa U.R.S.S. 9) Posezi — Persoană aflată în grevă, însă care nu renunță la vizionarea la T.V. a meciurilor din Campionat 10) Țară europeană care a jucat cu Brazilia — Orientare școlară și profesională 11) Locuitor antic din Peninsula Italică — Popor din Peninsula Italică înrudit cu poporul nostru 12) Antrenorul echipei noastre reprezentative — Unul din orașele italienești unde au jucat echipele Argentinei și Braziliei.**

VERTICAL : **1) Țară Sud-americană care îl are ca jucător pe Maradona — Ileana Jercan 2) Mică localitate în Italia — Specialiste în spectacole de varietăți și dans, mult apreciate de sportivii noștri 3) Întreprinderea de Mecanică Agricolă (sigla) — Curajos, îndrăzneț cum este sportivul român — Uniunea Artiștilor Norvegieni (sigla.) 4) Țară din Africa cu un valoros lot care a învins Argentina în meciul din 8 iunie — Guri proaste care comentează dur meciurile 5) ...1990 este cel al Campionatului mondial — Care părăsește jocul fără motiv — Direcția de investiții imobile (presc.) 6) ...Manoliu una din marile noastre sportive — Victorie, un cuvînt misterios, tainic, pentru toți sportivii și suporterii lor 7) Un sportiv plictisit de atîta antrenament — S-a încurcat rar 8) Hrana sportivilor trebuie să conțină cît mai multe astfel de unități (sing.) — Lucica Ionescu 9) Unitate de suprafață — Arbust ornamental cu frunze alungite întîlnit frecvent în Italia — După Campionat se așterne din nou pe stadioane acea țesătură fină a uitării 10) Porțiunea cea mai ridicată din cizma italiană — Ana Ionescu — Porțiune de teren amenajată pentru antrenamentele atletice ale sportivilor 11) Parte a corpului care poate fi țintă unor lovituri din partea adversarului — Nelu Ionescu — Fără barbă 12) Toată suflarea omenească a Pămîntului a așteptat această manifestare a talentului fotbalistic — Nu în limba italiană.**

COCA E. JERCAN
Constanța

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

ENERGETICA

ORIZONTAL : Fuziune — Soba — Einstein — Lac — RM — Căldura — C — Mina — I — Curie — I — I — Spriț — OL — Ostași — Arde — Energetică — E — R — XD — I — Tampona — Putere — Pisat — Elena — Lent — O — Rana — Jar — Aer — TT — Lut — Intul.

COPPA DEL MONDO – ITALIA '90

Desen de MIHAI BUNEA

SPORT UNIVERS

CARAVANA FOTBALISTICĂ ÎȘI CONTINUĂ CURSA

De la trimisul nostru special

Este vineri, 22 iunie, pulmanul trebuie să plece la Pompei, fotbaliștii trebuie să se adune la o ședință tehnică pe terenul din curtea Grand Hotelului Telese. Profit de acest moment de incertitudine, unii n-au sosit, șoferul întreabă cu accentul său napolitan cînd se pleacă, și mă apropii de antrenorul Emerich Jenei, solicitîndu-i un scurt interviu. Îmi răspunde cu plăcere. Ce părere a avut despre grupa în care a jucat echipa noastră? „Eu cred că a fost cea mai grea grupă, cu campioana mondială, cu vice-campioana europeană și cu campioana Africii. Victoria asupra U.R.S.S. a adus în tabăra noastră o mare bucurie, noi nu i-am învins niciodată în meciurile oficiale, dar și o mare auto-mulțumire, de care, oricît am crezut că vom putea, nu am scăpat. Numai așa se explică înfrîngerea în partida care a urmat, cu Camerunul. E drept că în pauza meciului m-am supărat, tonul meu a devenit iritat și mi-am pierdut echilibrul care mă caracterizează, văzînd că nu pot învinge o echipă modestă, după părerea mea, oricum, sub valoarea noastră. Atunci, la pauză, le-am reproșat băieților, efectiv am explodat văzînd că superioritatea jucătorilor noștri nu se reflectă și în teren. Repet, atunci nu cred că am găsit cel mai bun ton și cea mai bună manieră de a fi convingător. Dar, cum sînt un ins religios, m-am gîndit după aceea că Dumnezeu nu putea să-mi dea pe tavă calificarea după al doilea meci, că trebuia să mă mai zbat pentru ea". Și v-ați zbătut... „E meritul băieților în primul rînd și doar apoi și al meu. Da, am jucat bine ultimul meci, cu campioana mondială, dar mai ales am avut forța extraordinară de a egala după numai 7 minute. Și asta spune totul". Așa e, au fost 7 minute de speranță pentru U.R.S.S., care în partida cu Camerun avea să marcheze exact atîtea goluri de cîte avea nevoie în cazul în care noi eram învinși de Argentina. O speranță, care, cum spuneam, a durat doar 7 minute. Acum că știm că vom juca la Genova cu Irlanda, ce părere aveți ca antrenor? „Sînt și optimist și realist totodată, acum trebuie să știți că fiecare partidă are o istorie a ei și este irepetabilă. Cineva cîștigă, altcineva pierde. Eu zic că nu este imposibil să învingem Irlanda. Dar am un fel al meu de a gîndi un lucru: nu-mi fac fluzii prea mari ca să nu am dezamăgiri prea mari". O să rîdeți, dar și eu gîndesc la fel, chiar dacă nu neapărat în fotbal. Domnule Jenei, vorbiți-mi puțin despre relația antrenor-ziarist pentru că știți cum e: la victorie sînteți lăudat, la înfrîngere sînteți criticat. Sînteți criticat cînd faceți o schimbare, sînteți criticat cînd nu jucați un om, cînd aplicați o tactică, atunci cînd nu o aplicați, ziariștii sînt ziariști ca să reproșeze atunci cînd nu laudă. Cum vedeți această relație? „După părerea mea, ziaristul trebuie să se consulte cu antrenorul și să încerce să afle gîndurile antrenorului, iar relația, evident, una de colaborare, pentru că ziaristul joacă un rol fantastic în această industrie care este fotbalul, dar mi-ar plăcea ca această colaborare să fie pe o bază reală". Dar vă plac criticile? „Cui îi plac criticile? Dar dacă încerci să fii realist trebuie să fie un moment în care să te autoanalizezi și dacă ai o vină să o recunoști". Stimate Emerich Jenei, spuneți-mi ceva ce eu nu știu. Cum își vede profesorul elevii? „Eu sînt ca un regizor, fotbaliștii sînt adevărații actori, niște actori de mare performanță. Fără jucători competitivi nu poți face o echipă de clasă. Trebuie să ai jucători de excepție pentru a face o echipă de excepție, dar, în același timp, poți să-i ai și, dacă ești slab, să nu iasă nimic. Sigur, eu îmi cunosc foarte bine elevii. Pentru mine, de pildă, Rotariu a jucat de nota zece cu Argentina, deși ziariștii italieni nu l-au prea văzut". Pentru că am ajuns la nume de jucători, spuneți-mi de ce l-ați schimbat pe Balint după înscrierea golului în partida cu Argentina? De ce l-ați schimbat pe Hagi în meciul cu Camerun? Sînt întrebări pe care nu mi le-am pus doar eu. Pe mine mă interesează părerea dinăuntrul vulcanului. „Pe Balint l-am schimbat pentru că a avut o crampă musculară, dar atunci cînd schimbi un jucător poți să ai mai multe motive. O faci ca să mai treacă timpul, alteori faci o schimbare din pricina lipsei de randament a jucătorului. Pe Hagi l-am schimbat pentru că în partida cu Camerun nu dădea randament, a fost dominat prea mult de greutatea numelui lui, s-a angrenat într-un joc individual; care nu aduce lui, dar nici echipei acel randament de care era nevoie. Unii au spus că dacă îl lăsam poate înscria în minutul 85. Sînt de acord, dar **poate** este doar o prezumție, **poate** cîștigam, dar nu poate fi nimeni sigur de asta. Îmi place să am jucători ca Hagi, dar el poate fi schimbat. Eu cred că atît jucătorul, cît și antrenorul trebuie să ajungă la înțelepciunea necesară pentru a înțelege aceste manevre și să poată trece peste ele. Antrenorul are o singură dorință: ca echipa să învingă. Și nu poate fi gelos pe un jucător, ar fi absurd. Fotbalul este un joc colectiv, dar dacă nu ai și cîțiva lideri nu poți depăși rampa. Fotbalistul este asemenea unui copil, dacă îi iei jucăria se supără pentru că l-ai frustrat de bucuria de a se juca, la fel și fotbalistul, care trebuie să aibă plăcerea diabolică de a se juca. În cadrul dat, trebuie să-i dai libertatea personalității lui".

Căldura se întețește la Telese, fotbaliștii se îndreaptă agale spre terenul de joc, pe rînd, sub privirile tifosilor înfocați, care vin din Telese, dar și din alte orașe pentru a vedea pe viu „squadra romena", pe Lăcătuș și Hagi, pe Balint și Răducioiu; fiecare vrea o semnătură, prezența echipei noastre a dat localității Telese Terme o aură cu totul nouă. Înainte de a pleca spre Pompei, mai apuc să-l văd pe Balint. Cu riscul de a fi acuzat că întîrzie plecarea din cauza mea, îl întreb și pe el cîteva lucruri. De pildă, cum își explică faptul că, printr-un făcut, atunci cînd intră pe teren, în ultimul sfert de oră, mai nou chiar și de la început, marchează cîte un gol? „Simplu, în momentul în care intru vreau să marchez, dar poate să se întîmple și pentru că am un simț dezvoltat al golului"; dar cum ai ajuns atunci rezervă? „Asta din cauze subiective, dar și obiective, poate și dintr-un motiv să-i spunem psihic, o pasă proastă prin care am trecut". Și cum ai reușit să revii? „Printr-o ambiție deosebită și, de ce nu, și cu puțin noroc". La ce te gîndești în clipa în care ești singur cu portarul advers în față, ai mingea și trebuie să șutezi? Așa s-a întîmplat la golul din partida cu Camerun. Dar nu numai atunci. „Este o fracțiune de secundă. Atunci trebuie să te gîndești la toate: unde tragi, cum tragi, e bine să tragi, e altul într-o situație mai bună și așa mai departe. Oricum, ideea este că trebuie să gîndești și atunci cînd nu îese bine jocul meu, asta poate fi și o explicație, gîndirea mea e confuză, sînt bramburit".

● A urmat partida din optimi, România — Irlanda. Nu o mai comentez, dar mă voi opri, totuși, la cîteva amănunte. În primul rînd, înainte de meci, părerile jucătorilor noștri: ● partida grea, dar pe care ne-o putem adjudeca. Apoi, părerile oamenilor din Telese, din Genova, din tren: România — Irlanda, 1—0. Toată lumea ținea (**tifo**, cum spuneau ei) cu echipa noastră, care este mai valoroasă și în ultima instanță mult mai simpatică, iubitul lor declarat fiind Lăcătuș, **brava**. Un carabinier îmi spunea aceste lucruri, că lor, italienilor le-ar conveni foarte mult o partidă cu noi, mai degrabă decît cu irlandezii. Forza România, spuneau ei, forza Italia, spuneam eu. Partida însă avea să fie o surpriză pentru toată lumea și, așa cum o demonstrase și cea cu Camerun, o dezamăgire. După întîlnirea de luni, tricolorii noștri s-au retras la un hotel dintr-o splendidă stațiune aflată pe malul mării, Santa Marguerita di Liguré, pentru două zile de liniște. Comentariile însă nu conteneau. Se argumenta, de pildă, că a fost o eroare neintroducerea lui Cămătaru, Cămătaru, la rîndul lui era necăjit pentru că, deși chemat la lot din Belgia, nu jucase nici un minut. Și alți jucători erau supărați că nu jucaseră, deși contribuiseră la calificarea echipei. Mă rog, în parte erau de acord, că nu puteau juca toți. Alții spuneau că introducerea lui Cămătaru în duetul Hagi—Lăcătuș în partida cu Camerun sau în cel mai rău caz neșcoaterea din teren a lui Hagi ne-ar fi dat cîștig de cauză, ne-ar fi asigurat un loc I în grupă și un coridor care, se susținea, ne-ar fi adus în semifinale. Să spunem, supoziții, dar probabil și un dram de adevăr. Ați văzut mai sus părerea dlui. Jenei, acum v-am redat criticile ce i s-au adus după meci. Apoi s-a ajuns la discutarea momentului penalty-urilor. Se reproșa faptul că, în primul rînd, nu trebuia să se ajungă la ele. Că trebuia adoptată o tactică mai agresivă, ori totul, ori nimic. Atacul a fost inexistent, jocul de mijloc excelent, dar doar pentru situația în care noi eram cei care conduceam, și așa mai departe. Apoi, Timofte. Nu era mai bun Balint, dacă ne aducem aminte de Sevilla? A vrut Balint să se ferească de răspundere? L-am întrebat. Mi-a spus că nu, lista a venit de pe banca de rezerve, că probabil nu a fost ales pentru că putea să fie obosit după 120 minute de joc. Să admitem că soarta calificării a stat într-o secundă de proastă inspirație, dar se cunosc exemple de acest fel și la case mai mari. La întoarcerea spre casă, miercuri cu o cursă charter, comandantul de bord, și el fost cîndva sportiv, chiar dacă nu de mare performanță, a spus cîteva cuvinte la adresa echipei noastre naționale, cuvinte simple, dar dovedind o bună cunoaștere a sufletului sportivilor, care, încă, din fericire, nu sînt niște roboți. Oricum, lumea nu se sfîrșește cu acest campionat mondial, iar la poartă bat „europenele". Astfel a luat sfîrșit activitatea trimisului special al revistei „Magazin" în Italia, m-am întors acasă fără să cer azil politic și, de aici, voi mai ține legătura cu dumneavoastră pînă la sfîrșitul „Coppei del mondo".

GEORGE CUȘNARENCU

Editura Presa Liberă **Tiparul: Combinatul Poligrafic București**

Redacția și administrația: București, Piața Presei Libere Nr. 1, telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33. Căsuța poștală 33—67. Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index: 40 240

Redactor șef: DUMITRU FILIP; **Secretar general de redacție:** GEORGE CUȘNARENCU; **Redacția:** Dorel Dorian, Aurora Popescu, Ecaterina Bătrîneanu (1630) ■ Paul Ioan, Ion Țugui, Adrian Hoajă, Mihaela Dorobanțu (1282) ■ Marian Grigore, Ilie Stan (1633) ■ Irina Stoica, Rodrig Andrișan, Melania Constantiniu-Chiriacescu (1612); **Secretariat de redacție:** Dumitru Mateuță, Ionel Cojocaru, Costea Spiru, Elena Ilie, Teodora Bujor-Panaitescu (1659) ■ Dorin Măran (fotoreporter)

Manuscrisele și fotografiile nepublicate nu se înapoiază.

Biblioteca Județeană MUREȘ